

DR MARYAN ROSENBERG

KODEKS NAFTOWY

TOM DRUGI

KRAKÓW
KSIĘGARNIA LEONA FROMMERA
1913.

17279
T

[3,50]

T. 2.

x-47798
17279 T

T. 2.

Przystępując po przerwie lat pięciu do publikacji tomu drugiego Kodeksu naftowego, uważam za swój obowiązek usprawiedliwić tak znaczną przerwę, spowodowaną zarówno trudnościami w zebraniu materiału dla tomu drugiego, jak niemniej brakiem czasu z powodu zajęć zawodowych i studyów specjalnych.

Oddając tom drugi do użytku kół prawniczych, niech mi wolno będzie tymże kołom podziękować za łaskawe przyjęcie, z jakim się spotkał tom pierwszy.

Zarazem spełniam miły obowiązek, dziękując najuprzejmiej na tem miejscu JW. Prof. Drowi Fryderykowi Zollowi mł., Rektorowi Wszechnicy Jagiellońskiej w Krakowie, za cenne wskazówki i inicjatywę w kierunku opracowania Kodeksu naftowego, — jak niemniej JW. Prof. Drowi Ernestowi Tollowi, Dziekanowi Wszechnicy Jana Kazimierza we Lwowie, za łaskawe wskazówki przy opracowaniu rozdziału o ciężarach realnych i postawienie mi w tym celu do dyspozycji książek ze Swej biblioteki prywatnej.

W Drohobyczu w lipcu 1913 r.

Maryan Rosenberg.

17249

5.2

I

CZEŚĆ PIERWSZA.

Nauki wstępne.

---

1. Reforma ustawodawcza.

Ustawodawstwo naftowe z r. 1884¹⁾ położyło podwalinę pod obecne prawo naftowe i zakresliło wytyczne jego rozwojowi przyszłemu, wyjmując bituminy z pod regalu i uznając zasadę przynależności tychże kopalin do własności gruntu. Ustawodawstwo z r. 1884 atoli skopiewane niewolniczo z ustawodawstwa obcego²⁾ i uwzględniające górnictwo naftowe w jego początkach, nie mogło odpowiedzieć wszystkim potrzebom życia i dotrzymać kroku nagłemu rozwojowi górnictwa rozsadzającemu dotychczasową strukturę. Okazuje się przeto rychło potrzeba reformy.

Reformę prawa naftowego zainaugurowała państwowa ustawa z 9 stycznia 1907 l. 7 dz. u. p. Była ona rezultatem kilkuletniej akcji ustawodawczej, którą zapoczątkował Sejm krajowy, polecając Wydziałowi krajowemu uchwałą z dnia 12 listopada 1904, aby w porozumieniu z przedstawicielami przemysłu naftowego opracował projekt noweli do ustawy naftowej w ten sposób, iżby on służyć mógł za podstawę zarówno dla Sejmu do gruntownej zmiany krajowej ustawy naftowej z dnia 17 grudnia 1884, jakoteż ewentualnie dla Rządu celem zmiany ustawy państwowej z dnia 11 maja 1884 r.

---

¹⁾ Por. tom I, str. 11 i nast.

²⁾ Rosenberg: O wpływie prawa niemieckiego na ustawy naftowe ze szczególnem uwzględnieniem instytucji pól naftowych (Tilla: Przegląd prawa i adm. R. 1905, str. 871 i nast.).

W wykonaniu państw. ustawy z 9 stycznia 1907 l. 7 dz. u. p. wydało ministerstw. sprawiedliwości rozporządzenie z dnia 15 kwietnia 1907 l. 107 dz. u. p. w sprawie zakładania i prowadzenia ksiąg naftowych w Galicyi, zaś ministerstwo rolnictwa rozporządzenie z 20 kwietnia 1907 l. 109 dz. u. p., jako rozporządzenie wykonawcze do państw. noweli naft. z r. 1907.

Państwowa nowela z 9 stycznia 1907 l. 7 dz. u. p. jest jedynie ustawą ramową, a bliższe przeprowadzenie zaznaczonych w niej zasad pozostawia wydać się mającej ustawie krajowej. Państw. nowela naft. z r. 1907 różni się jednakowoż zasadniczo od państw. ustawy naft z 11 maja 1884 l. 71 dz. u. p. w tym względzie, że podczas gdy ostatnia ustawa państwowa (§ 13) swe wejście w życie czyniła zawisłem od wydania wykonawczej ustawy krajowej, to przeciwnie państwowa nowela naftowa z 9 stycznia 1907 (poniżej w skróceniu państw. nowelą zwana) nabrała mocy obowiązującej z dniem jej obwieszczenia, z wyjątkiem ustępu drugiego § 5, który zaczął obowiązywać dopiero ze sankcyą krajowej ustawy wykonawczej.

Projekt rządowy krajowej ustawy naftowej złożył do łaski marszałkowskiej ówczesny namiestnik Galicyi Andrzej hr. Potocki reskryplem z 25 lutego 1907 l. 2717/pr.¹⁾. Sejm odesłał projekt rządowy do komisji górniczej (przewodniczący: pos. August Gorayski, referent pos. Dr Godzimir Małachowski), która wystąpiła przed plenum Sejmu ze sprawozdaniem²⁾ z 12 marca 1907 ls. 2039/1907.

Nad projektem rządowym i nad sprawozdaniem komisji obradował³⁾ Sejm na posiedzeniu z 20 września 1907 i uchwalił projekt rządowy z nielicznymi poprawkami stylistycznymi i z dodatkiem posła Buynowskiego (§ 31 a kraj. noweli). Ustawa krajowa została, po otrzymaniu sankcyi, opublikowana w dniu 16 maja 1908 r. jako ustawa z dnia 22 marca 1908 l. 61 dz. u. p. W wykonaniu ustawy krajowej z 22 marca 1908 wydało ministerstwo

¹⁾ Sejmowe przedłożenia rządowe, aleg. 127.

²⁾ Stenograficzne protokoły sejmowe z r. 1907, aleg. 312.

³⁾ Sprawozdanie stenogr. z rozpraw galic. Sejmu kraj. z r. 1907, str. 1711—59.

rolnictwa rozporządzenie z 5 maja 1908 l. 108 dz. u. kr., zaś ministerstwo robót publicznych¹⁾ rozporządzenie z 31 sierpnia 1908 l. 109 dz. u. kr. w sprawie ustanowienia Rady naftowej.

Przedmiotem rozbioru niniejszego będą ogólne zarysy reformy²⁾ prawa naftowego przeprowadzonej w państw. noweli naft. z r. 1907 i w kraj. ustawie naftowej z 22 marca 1908, poniżej w skróceniu krajową nowelą zwanej, łącznie z odnośnemi rozporządzeniami wykonawczemi.

¹⁾ Ministerstwo robót publicznych wstąpiło w miejsce ministerstwa rolnictwa jako najwyższa władza górnicza w myśl ustawy z 27 czerwca 1908 l. 123 dz. u. p. i zbiorowego obwieszczenia wszystkich ministerstw z 6 lipca 1908 l. 124 dz. u. p.

Dr Josef Blauhorn: Das Recht der Rohoelgewindung in Österreich, str. 5.

²⁾ W ostatnich czasach okazują się próby przeprowadzenia dalszej reformy ustawodawstwa naftowego. Taki projekt wprowadzający daleko idące zmiany co do minimum kopalni, co do enklaw naftowych, co do przymusowego systowania ruchu wiertniczego w całych okolicach z powodu nadmiaru produkcji, jakoteż orzekający niedopuszczalność t. zw. spółek naftowych wypracował rząd jakoteż subkomitet górniczy Sejmu. Z powodu silnego oporu sfer interesowanych nie przedłożono jednak dotąd projektu Sejmowi. Porównaj w tej mierze publikację p. t.: »Przemysł produkcji ropy wobec projektowanej noweli naftowej«. Lwów 1910. Nakładem Zjednoczonego Komitetu dla obrony krajowego przemysłu ropnego w Borysławiu. Jest to zbiór materyałów i memoriał zredagowany z ramienia obszerniejszego komitetu interesentów naftowych przez inż. Romana Bachowskiego, inż. Franciszka Bruggera, Jerzego Haasego, dra Maryana Rosenberga i dra Władysława Szujskiego.

Drugim projektem reformy jest projekt wprowadzenia monopolu sprzedaży ropy, projekt w ostatnich czasach bardzo aktualny. Por.: Projekt utworzenia w drodze ustawy krajowego biura sprzedaży ropy pod kontrolą rządu, opracowany przez radcę ces. Aleksandra Łysiaka, dra Władysława Szujskiego i dra Szymona Segila (Drohobycz 1909), jakoteż dra Wł. Szujskiego: Stosunki przemysłu naftowego w dobie obecnej oraz zbiór materyałów do projektu stworzenia krajowego biura sprzedaży ropy. Lwów 1910, jakoteż artykuły »N. F. Presse« p. t.: »Die Vorarbeiten für das Petroleummonopol« (R. 1910 nr 16,381).

2. Reforma pól naftowych.

Pola naftowe wprowadzone przez ustawodawstwo naftowe z r. 1884, ulegają obecnie przemianie radykalnej.

Pola naftowe ustawodawstwa naft. z r. 1884 okazują dwie wybitne cechy:

1. fakultatywność tworzenia pól¹⁾;
2. dopuszczalność tworzenia pól naftowych dopiero w stadium produkcyi, skoro do utworzenia pola naftowego wymaga § 2 obu ustaw naft. z r. 1884, aby urządzenie (ze strony starostwa górniczego) stwierdzono występowanie minerałów żywicznych w danym terenie.

Praktyka wyprowadza jeszcze trzecią cechę' rzeczonych pól, a mianowicie okoliczność, że utworzone być mają raz na zawsze, a nie na czas kalendarzowo ograniczony.

Przeciw ostatniemu pogładowi wystąpił prof. Zoll mł. w swej »Reformie prawa naftowego«, broniąc dopuszczalności tworzenia czasowo ograniczonych pól naftowych i oddziałując przez to na jedną z najważniejszych cech obecnej reformy pól. Stanowisko Zolla co do dopuszczalności czasowej własności pól naftowych, przyjęte następnie przez państw. i kraj. nowelę naftową było ze stanowiska teoryi zupełnie uzasadnionem. Skoro bowiem teorya (Ibering, Krainz) uznaje czasową własność cywilną, to właśnie przy własności górniczej należy czasowość a nie wieczność uznać

---

¹⁾ Fakultatywność tworzenia pól objawia się w dwojakim kierunku jako:

a) dowolność tworzenia pól naftowych pod względem prywatno-prawnym. Do uzyskania bowiem uprawnienia naftowego pod względem prywatno-prawnym nie potrzeba wcale utworzenia pola, a wpisy naftowe dostają się przeważnie do ksiąg gruntowych (na kartę C) a nie do ksiąg naftowych, nadto i bez wpisu do jakichkolwiek ksiąg publicznych można uzyskać uprawnienie naftowe;

b) dowolność tworzenia pól naftowych okazuje się również pod względem górniczo-administracyjnym, ileż ruch kopalniany można rozpocząć na danym terenie kopalnianym, bez względu na to, czy utworzono dlań pole naftowe, czy uprawnienie naftowe wpisano do ksiąg gruntowych, czy też w żadnej z ksiąg publicznych nie uczyniono go przedmiotem wpisu.

za cechę własności górniczej, zanikającej z upływem czasu bądźto fizycznie (wyczerpanie się zupełne złoży mineralnych), bądź też prawnie (zaniechanie zupełne kopalni, wykreślenie pola). Czasowość własności górniczej pól naftowych uznawało też wyraźnie ustawodawstwo naft. z r. 1884 (§ 12 państw. ust. naft., § 9 kraj. ust. naft.) stanowiąc przecieź o odebraniu, zgaśnięciu i wykreśleniu pól naftowych.

Ostatnia reforma oddziałania na wskazane powyżej dwie cechy pól. I tak:

Ad 1. Reforma obecna ogranicza powyższą fakultatywność w wysokim stopniu, wprowadzając przymus częściowy tworzenia pól naftowych. I tak § 2 państw. i § 3 kraj. noweli stanowią, że prawo poszukiwania i wydobywania minerałów żywicznych nabywa od właściciela osoba druga jedynie przez wpis do księgi naftowej, a więc przez uprzednie utworzenie pola naftowego.

W przeciwieństwie przeto do ustawodawstwa z r. 1884 wprowadza obecna reforma przymus tworzenia pól. Przymusu tego nie przeprowadza atoli w całej konsekwencji, lecz częściowo, gdyż dotyka jedynie uprawnionych do eksploatacyi naftowej, nie będących zarazem właścicielami danego gruntu. Ciż ostatni mogą ważnie i prawnie prowadzić odbudowę naftową bez potrzeby zakładania pól naftowych. Połowiczność przepisu tego może być przyczyną powstania licznych konfliktów prawnych. I tak przykładowo: współwłaściciele (w częściach idealnych) gruntu, osoby A, B i C, zakładają na tym gruncie i wspólnie prowadzą kopalnię naftową, bez utworzenia pola naftowego, do czego jako właściciele gruntu nie są obowiązani. Osoba A. odstępuje swój udział w kopalni osobie D., bez odstąpienia jej jednak własności gruntu. Wobec nieistnienia w danym wypadku pola naftowego osoba D. w myśl przepisu ust. 1 § 2 państw. noweli nie może nabyć żadnego uprawnienia naftowego (jedynie prawo obligatoryjne do osoby A.), o ile współwłaściciele gruntu, a zarazem współwłaściciele kopalni, osoby B. i C. nie udziela wspólnie swego przyzwolenia na utworzenie pola naftowego. Do tego ostatniego nie może zaś osoba A. zniewolić współwłaścicieli B. i C., skoro ich nowela do tego nie obowiązuje, zaś § 1 państw. noweli nie dopuszcza tworzenia pola naftowego w odniesieniu do części idealnych nieruchomości.

Przymus tworzenia pól naftowych obowiązuje, jak zaznaczono, tam, gdzie uprawnioną do eksploatacji bituminów jest osoba odmienna od właściciela gruntu. W tym ograniczonym kierunku przeprowadza atoli ustawodawca zasadę przymusu bezwzględnie, przyznając reformie naftowej moc wsteczną również w odniesieniu do uprawnień naftowych nabytych; przez osoby trzecie przed wejściem reformy w życie a wpisanych do ksiąg gruntowych. Dla praw tych nakazuje § 23 państw. i § 90 kraj. noweli tworzenie z urzędu pól naftowych.

Ustawa nakazując przemianę z urzędu dawnych wpisów naftowych w księgach gruntowych w pola naftowe, pozostawiła jednakowoż lukę, która w praktyce przy przeprowadzeniu przemiany wpisów naftowych w pola, nasunie w pewnym kierunku nieprzewidywane trudności. I tak w księgach gruntowych znajdują się liczne wpisy naftowe w stanie biernym jedynie części idealnych danych ciał hipotecznych, zwykle w formie dzierżawy części idealnych ciała hip. lub parceli pod cele eksploatacji naftowej. Wpisów takich nie będzie można przemienić w pola naftowe. W przeciwieństwie bowiem do § 2 państw. ust. naft. z r. 1884, który uznaje dopuszczalność tworzenia pola naftowego nie tylko w odniesieniu do całej nieruchomości, lecz i »rücksichtlich des Teiles einer solchen Liegenschaft«, a więc i części idealnej nieruchomości, stanowi natomiast § 1 państw. i § 2 kraj. noweli, że co do części nieruchomości utworzenie pola naftowego nastąpić może jedynie »rücksichtlich bestimmter Teile solcher Liegenschaften«, a więc w odniesieniu jedynie do części fizycznie odgraniczonych. Z większą precyzją wypowiada to § 3 rozporządzenia wykonawczego ministerstwa sprawiedliwości z 15 kwietnia 1907 l. 107 dz. u. p., stanowiąc, że części nieruchomości, o ile w odniesieniu do nich tworzy się pole naftowe, muszą być »örtlich begrenzte Liegenschaften«. Pole naftowe pod względem swych rozmiarów i konfiguracji nie musi się przeto pokrywać z odnośnem ciałem hipotecznem, ani obejmować całej parceli, byleby miało granice ściśle oznaczone na planie sytuacyjnym (ust. 3 § 5 cyt. rozp.) i nie odnosiło się do części idealnych. Wobec tego księgowych wpisów naftowych odnoszących się jedynie do idealnych części ciała lub parceli, nie będzie można przemienić w pola naftowe i w tym kie

runku § 23 państw. i § 90 kraj. noweli o tworzeniu z urzędu pól naftowych nie znajdują zastosowania.

Ad 2. Reforma obecna przeprowadza daleko idącą zmianę uznając dopuszczalność pól naftowych nie tylko w stadyum produkcji, ale i w stadyum poszukiwania. W związku z tą reformą przeprowadza ustawodawca nowe dystynkcyje w uprawnieniach naftowych, rozróżniając prawa poszukiwania i prawa wydobywania bituminów, z tem atoli, że w braku odmiennej umowy obejmuje prawo do wydobywania bituminów również i prawo do ich poszukiwania (§ 2 państw. noweli). Dystynkcyja ta przyjęta w analogii urządzeń w górnictwie kopalin regalowemi zwanymi, nie ma atoli w zastosowaniu praktycznem poważniejszego znaczenia w kopalnictwie naftowem¹⁾. Jedynie przepis ustawodawcy, że prawo wydobywania obejmuje również wyłączne prawo rozporządzania gazami odkrytymi przy poszukiwaniu lub wydobywaniu bituminów (ustęp końcowy § 2 państw. noweli) ma znaczenie praktyczne, kładąc kres dotychczasowym wątpliwościom w tym kierunku i sporom.

Podział pól naftowych.

Wobec wprowadzenia obecnie przez ustawodawcę pól naftowych w stadyum robót poszukiwawczych, odróżniamy:

a) pola naftowe poszukiwawcze,

b) pola naftowe produkcyjne,

nadto wobec wstecznego działania ustawy odnośnie do częściowego przymusu tworzenia pól, przyłącza się trzecia kategoria:

c) pola naftowe niepotwierdzone.

Ad a). Do otwarcia pola naftowego poszukiwawczego wymaga ustawa:

α) sądownie lub notaryalnie uwierzytelnionego oświadczenia właściciela gruntu, że prawo wydobywania minerałów żywicznych ma być od danego gruntu odłączone (ust. 3 § 1 państw. noweli),

β) urzędowego poświadczenia urzędu górniczego okręgowego²⁾, uprawdopodobniającego, że według geologicznego układu należy

¹⁾ Por. tom I, str. 394—5.

²⁾ nie zaś starostwa górniczego, jak ustawod. z r. 1884.

przypuszczać występowanie bituminów w danym gruncie (ust. 5 § 1 państw. noweli). O rzeczne poświadczenia należy się odnosić do miejscowo właściwego urzędu górniczego okręgowego z przedłożeniem planu sytuacyjnego projektowanego pola, sporządzanego w 2 egzemplarzach i w skali katastralnej przez rządownie upoważnionego technika a podającego granice pola, przedmioty na powierzchni potrzebne do oryentowania się, południk i nazwę pola. Urząd górniczy okręgowy żądane poświadczenie jakoteż jeden egzemplarz planu sytuacyjnego pola urzędownie potwierdzonego (zatrzymując drugi egzemplarz planu dla siebie dla ewidencji górniczo-administracyjnej) wyda stronie na podstawie informacji znanych władzy górniczej ze szczegółowych studyów stosunków topograficznych i geologicznych, z aktów, kart, zapisków, dokumentów lub innych urzędowych środków pomocniczych a dopiero w braku takich wiadomości urzędowych na podstawie wyniku dochodzeń miejscowych (§ 1 rozp. minist. roln. z 20 kwietnia 1907 l. 109 dz. u. p.).

Ad b) Do otwarcia pola naftowego produkcyjnego potrzeba oświadczenia właściciela gruntu, takiego samego, jak przy utworzeniu pola naftowego poszukiwawczego, jakoteż urzędowego świadectwa urzędu górniczego okręgowego, stwierdzającego, że w danym gruncie występują bituminy. W sprawie otrzymania poświadczenia urzędowo-górniczego należy postąpić, jak w wypadku pod a), z tą jednakowoż zmianą, że na planach sytuacyjnych pola naftowego przedłożonych do zatwierdzenia urzędowi górniczemu okręgowemu należy umieścić rysunek punktów odkrywki (§ 2 rozp. min. spraw. z 15 kwietnia 1907 l. 107 dz. u. p.).

Pole naftowe poszukiwawcze, na prośbę właściciela pola naftowego lub któregokolwiek z interesowanych, któremu przysługuje prawo hipoteczne na własności pola, należy przemienić w pole naftowe produkcyjne, skoro się przedłoży powyżej wspomniane poświadczenie urzędowo-górnicze, że stwierdzono występowanie minerałów żywicznych w danem polu naftowym (§ 4 państw., § 6 kraj. noweli).

Ad c) Pole naftowe niepotwierdzone jest konsekwencją tworzenia pól naftowych z urzędu z dotychczasowych wpisów naftowych w księgach gruntowych zawartych. Przy przemianie bowiem

rzeczonych wpisów naftowych odniesie się sąd do miejscowo właściwego urzędu górniczego okręgowego o wyjaśnienie, czy w gruncie, do którego dany wpis naftowy się odnosi, stwierdzono występowanie bituminów, czy też należy go jedynie przypuszczać ze względu na stosunki geologiczne. Jeśli urząd górniczy da wyjaśnienie urzędowe w jednym lub drugim kierunku, utworzy sąd wykaz pola naftowego produkcyjnego względnie poszukiwawczego. O ile jednakowoż urząd górniczy okręgowy oświadczy, że występowanie bituminów w danym gruncie nie jest ani stwierdzone ani dopuszczalne, wówczas dla danego uprawnienia naftowego utworzy sąd wykaz pola naftowego niepotwierdzonego. Co do takich pól naftowych niepotwierdzonych mają zresztą zastosowanie wszystkie przepisy ustawowe o polach naftowych poszukiwawczych (§ 23 państw., § 90 kraj. noweli).

Cechy prawne pól naftowych.

Wszystkie powyż wymienione trzy kategorie pól naftowych stanowią samoistne przedmioty majątkowe i posiadają przymioty prawne rzeczy nieruchomości. Przez czynności prawne pomiędzy żyjącymi lub na wypadek śmierci można je odstąpić i obciążyć (§ 1 państw., § 2 kraj. noweli). Wobec przyznanej polom naftowym kwalifikacji prawnej nieruchomości, mają do nich zastosowanie przepisy rozdziału szesnastego kodeksu cywilnego o współwłasności, o sposobie zarządu spólną rzeczą i zniesieniu spółności.

Powyż wymienione kategorie pól naftowych różnią się między sobą jedynie pod względem przyznanego im prawa do wyłączenia na rzecz założonej na polu naftowym kopalni. I tak podczas gdy na rzecz właściciela pola naftowego produkcyjnego dla celów prowadzonej na temże polu odbudowy kopalnianej, § 20 państw. noweli dopuszcza jak najszerszą ekspropriację, a w szczególności przez używanie obcej nieruchomości do zakładania wszystkich dla ruchu kopalnianego potrzebnych urządzeń, to § 21 państwowej noweli na rzecz kopalni złożonej na polu naftowym poszukiwawczem (na równi z którym stoi pole naftowe niepotwierdzone) przyznaje prawo ekspropriacji górniczej w granicach bardziej ograniczonych, a mianowicie pod taksatywnie wyliczone cele,

jako to pod drogi, mosty, kładki, ścieki wodne, wodociągi, ropociągi, zbiorniki, przewody elektryczne i transmisye.

Wymogiem jednak ekspropriacyi będzie rozpoczęcie względnie zgłoszenie u władzy górniczej odbudowy górniczej na danem polu naftowem. Ze względu bowiem jedynie na kopalnie założone na polu naftowem będzie można domagać się przyznania w drodze ekspropriacyi służebności, które mogą być służebnościami gruntowymi lub górniczemi ¹⁾.

Nie należy jednakowoż identyfikować pojęcia kopalni z pojęciem pola naftowego. Pole naftowe powstaje w odniesieniu do prawa poszukiwania i wydobywania bituminów odłączonego od własności ciała hipotecznego lub więcej ciał hip., od własności poszczególnych parcel lub fizycznie ograniczonych części bez względu na to, czy pole naftowe swym rozmiarem i konfiguracją nadaje się do prowadzenia samoistnej kopalni. W następstwie tego będzie można założyć samoistną kopalnię na fizycznie ograniczonej części pola, lub też naodwrot, aby rozpocząć ruch kopalni potrzeba będzie złączyć w tym celu kilka pól, co z urzędu na danych wykazach naftowych uwidocznionem zostanie. Pole naftowe jest nadto pojęciem górniczo prywatno-prawnem, podczas gdy założona na niem kopalnia jest pojęciem czysto górniczo-administracyjnem, jakkolwiek rodzącem w części i skutki prywatno-prawne, jak np. przepisy o niemożności prowadzenia odrębnej egzekucyi na inwentarz kopalniany itd.

Uprawnienia naftowe, skryształizowane w reformie naftowej w postaci trojakiego rodzaju pól naftowych, podporządkowanych pojęciu własności górniczej i praw do rzeczowych podobnych ²⁾, — wykazują w swej strukturze prawnej wiele analogii i wspólnych cech z t. zw. »selbständige Gerechtigkeiten«, znanemi prawu niemieckiemu (reichsdeutsch), a w szczególności niemieckim prawom partykularnym. O ile jednakowoż t. zw. »selbständige Gerechtheit«, zarówno pod względem treści przynależnych jej instytucyj

---

¹⁾ t. I, str. 456.

²⁾ Por. prof. Zolla mł.: Podręcznik prawa cywilnego, str. 124—161 i kodeks naftowy, t. I, str. 24.

prawnych, jak i co do jej cech, okazuje wielką rozmaitość¹⁾, to jednak dadzą się wyprowadzić pewne wspólne przymioty prawne, składające się na treść prawną t. zw. »selbständige Gerechtigkeiten«.

I tak oznaczają one:

a) uprawnienie danej osoby do działania w pewnym kierunku, lub też do zakazywania osobie trzeciej (funkcja pozytywna i negatywna); w zasadzie objawia się rzeczony pozytywny i negatywny uprawnienie w odniesieniu do nieruchomości;

b) z ostatniego zastrzeżenia wypływający wymóg trwania uprawnienia przez przeciąg pewnego czasu, tak, że z powodu jednorazowego wykonania prawa nie następuje jego zupełnie zużycie;

c) prawna i ekonomiczna samoistność uprawnienia, które pod względem prawnym niezawisłe od nieruchomości wie dzie być odrębny, zaś pod względem ekonomicznym przedstawia wartość sama dla siebie i przez siebie, jakoteż samoistnie da się użytkować.

Wszystkie cechy powyższe znajdujemy również przy polach naftowych. Właściciele ich, bez względu na to, czy czasowi i czy ograniczeni warunkiem rozwiązującym, mają w ramach swego uprawnienia pełne prawo do poszukiwań i eksploatacy i wykluczenia od tego każdej osoby trzeciej, a więc i wykluczenia samego właściciela danego gruntu. Ustawodawca poszedł nawet dalej, gdyż w interesie właściciela pola naftowego ograniczył w pierwszym kierunku prawo właściciela gruntu do swobodnego dotąd dysponowania powierzchnią swego gruntu. W myśl bowiem § 67 krajowej noweli w braku innej umowy stawianie budynków na powierzchni gruntu, w odniesieniu którego utworzono pole naftowe, jest pomimo sprzeciwu właściciela pola naftowego jedynie o tyle dopuszczalnym, »o ile prawidłowe poszukiwanie lub wydobywanie minerałów żywiczych przez to nie staje się niemożliwym lub istotnie utrudnionem«. Celem umożliwienia zaś właścicielowi pola naftowego, aby oświadczył się co do zamierzonej budowli na po-

¹⁾ Prof. Dr Emil Sehling: Die Rechtsverhältnisse an den der Verfügung des Grundeigentümers nicht entzogenen Mineralien mit besonderer Berücksichtigung des Kohlenbergbaues in den vormals sächsischen Landesteilen Preussens... str. 168—188.

wierzchni gruntu, stanowi § 68 kraj. noweli, że do komisji w sprawie podań o pozwolenie na budowę na polu naftowem należy powoływać oprócz osób wymienionych w ustawach budowniczych także właściciela pola naftowego i urząd górniczy okręgowy.

W dalszej analogii z »selbständige Gerechtigkeiten« znajdujemy, że uprawnienia naftowe, niedopuszczające w zasadzie konsumpcji przez jednorazowy akt wykonania, odnoszą się także do nieruchomości, same zaś otrzymały od ustawodawcy również przymiot prawny rzeczy nieruchomości. Jako takie wiodą też uprawnienia naftowe zupełnie samczystny byt zarówno pod względem prawnym jak ekonomicznym.

Pole naftowe a kopalnia.

Pojęcie pola naftowego nie jest identycznym z pojęciem kopalni naftowej. Pole naftowe powstaje bez względu na swe rozmiary terytoryalne, do otwarcia kopalni natomiast koniecznem jest pewne minimum powierzchni pól naftowych, na których kopalnię założono. I tak § 31 kraj. noweli nakazuje władzy górniczej zabranianie ruchu nowej kopalni, »gdy wymiar powierzchni, gruntu terenu kopalnianego, t. j. nieruchomości, na której ma być wykonywane prawo wydobywania, względnie pola naftowego, sam dla siebie lub w połączeniu z innymi terenami naftowymi, które uprawniony do wydobywania dla ruchu kopalni już nabył lub umową sobie zapewnił«, przy kopalni oleju ziemnego wynosi mniej niż 12 000 m. kwadratowych, przy kopalni wosku ziemnego mniej niż 30.000 m. kwadratowych, lub też gdy mimo rozmiarów powyższych powierzchni, otwór świdrowy względnie szyb nie będzie miał przepisanych tymże paragrafem odległości od granic terenu kopalnianego. W znacznej przeto ilości wypadków się zdarzy, że do rozpoczęcia odbudowy kopalnianej nie wystarczy powierzchnia jednego pola naftowego, że przeciwnie na jedną kopalnię złoży się kilka pól należących do tego samego właściciela, lub też do osób różnych.

O ile pola naftowe, składające się na jedną kopalnię, należec będą do rozmaitych właścicieli, wówczas ciż ostatni będą zmuszeni do komasacji swych pól celem wspólnej odbudowy. Koma-

sacya w formie złączenia pól po myśli § 5 państw. ust. naftowej z r. 1884 będzie przeważnie niemożliwą wobec rozmaitego obciążenia pól. Wobec tego przewiduje § 6 państw. i § 12 kraj. noweli komasacyę na podstawie samej umowy właścicieli pól, bez powyż wspomnianego zlania księgowego pól. W wykazach jednak odnośnych pól, sąd na podstawie poświadczenia urzędu górniczego okręgowego uwidoczni z urzędu przynależność ich wzajemną. Jeśli właściciele odnośnych pól naftowych co do wzajemnego stosunku prawnego jako właściciele pól zawarli pomiędzy sobą umowne przepisy, wówczas obowiązani są uzyskać do księgi naftowej wpis istotnych postanowień kontraktowych. Na wypadek opieszałości stron, sąd naznaczy im czasokres do przeprowadzenia odnośnych wpisów, w razie zaś przekroczenia przez strony czasokresu tego, ścigać je będzie przez zagrożenie początkowo grzywną, a w dalszym rzędzie przez wymiar ciągle wzrastającej grzywny od 2 do 100 K (§ 3 ust. z 23 maja 1883 l. 82 dz. u. p.). — Na wypadek przejścia własności pola należącego do kopalni założonej w powyższy sposób na kilku polach, wejdzie nabywca w prawa i w obowiązki swego poprzednika, wypływające z rzeczzonego stosunku komasacyjno-spółkowego.

Komasacya kilku właścicieli poszczególnych pól, celem umożliwienia założenia na nich jednej kopalni, sprowadzi przeto w następstwie rodzaj spółki, która odnośnie do swego powstania dobrowolna, następnie trwa przymusowo przez cały czas istnienia kopalni. Możliwość bowiem jednostronnego rozwiązania spółki takiej musiałaby w następstwie sprowadzić zastanowienie ruchu kopalni, skoro przez odpadnięcie od spółki komasacyjnej choćby tylko jednego pola naftowego nie byłoby więcej minimum powierzchni, podstawowego wymogu odbudowy kopalni. Przez wprowadzenie przeto obowiązku przymusowego istnienia prawnego — związanej początkowo dobrowolnie — spółki komasacyjnej, chroni się współwłaściciele kopalni przed wyzyskiem lub szykaną poszczególnych innych współwłaścicieli, którzy przez wycofanie swych pól naftowych ze spółki komasacyjnej sprowadziliby w następstwie tego uwięzienie lub i utratę kapitału inwestowanego we wspólną kopalnię. Przepis § 6 państw. i § 12 kraj. noweli ma więc nie tylko znaczenie administracyjno-porządkowe, lecz i prywatno prawne,

wprowadzając spółki zawiązywane wprawdzie dobrowolnie, ale trwające następnie przymusowo. Przymus zaś wpisywania do ksiąg naftowych istotnych postanowień spółki komasacyjnej jest zgodny z naturą ksiąg naftowych jako ksiąg publicznych.

Uprawnienie naftowe z chwilą jego przeniesienia do księgi naftowej w postaci pola naftowego staje się niezawisłym i samodzielnym przedmiotem prawnym, wiodącym byt odrębny od nieruchomości, od własności której odłączonem zostało. Dawną zawisłość od własności nieruchomości przypomina jedynie subsydiarna odpowiedzialność za ciężary zahipotekowane w księdze gruntowej, a wyprzedzające uprawnienie naftowe, względnie chwilę jego odłączenia od nieruchomości (§ 23 państw. noweli).

Współwłasność pola.

Podobnie jak na kopalnię złożyć się może kilka pól naftowych do rozmaitych osób należących, podobnie (a w praktyce przeważnie) poszczególne pole należeć może do kilku osób, a to do każdej w rozmaitym udziale, w t. zw. udziale netto. Najmniejszy jednak udział jednostki we własności pola nie może być mniejszym od jednej czterdziestej w stosunku do całości. O ile nawet w chwili wejścia w życie państw. noweli istniał podział na mniejsze udziały, niedopuszczalnem już jest dalsze księgowe dzielenie udziałów bez zezwolenia starostwa górniczego. Skoro zaś nastąpi złączenie pomniejszych udziałów w jedną całość, wówczas bez zezwolenia starostwa górniczego nie może nastąpić dalsze rozkawałkowanie udziału poniżej jednej czterdziestej całości. Dalszą podzielność umożliwia jedynie utworzenie dla danego pola gwarectwa o stu kuksach i pareyałach jako dalszych jeszcze częściach kuksów.

Powyższe ograniczenie podzielności własności pól wprowadza nowela naftowa w analogii § 135 pow. ust. gór. Daje jedynie niższą o wiele granicę podzielności ($\frac{1}{40}$) aniżeli § 135 p. u. gór. ($\frac{1}{16}$), aby pozostawić szersze pole dla asocjacji kapitału (motywa rząd. ¹⁾).

Stosunki wzajemne współwłaścicieli pola (t. zw. udziałowców

¹⁾ t. I 436.

netto, nettowców) normuje zawarty pomiędzy nimi kontrakt spółki, w braku ostatniego dyspozycyjne przepisy kodeksu cywilnego o spółności.

Wobec władz górniczych odpowiadają zaś współwłaściciele pola naftowego do niepodzielnej ręki (§ 15 państ. noweli) w ramach § 187 pow. ust. górn., a więc za przestrzeganie ustaw górniczych podczas ruchu kopalni. Zobowiązania tego nie znosi również wydzierżawienie kopalni na danem polu założonej. Solidarną odpowiedzialność współuprawnionych do eksploatacyi w ramach § 187 pow. ust. górn. odnoszą w kopalnictwie naftowem motywa rządowe ¹⁾ do »koniecznych zarządzeń celem zabezpieczenia ruchu kopalni, dalej zaopatrzenia robotników kopalni na wypadek choroby lub wypadku nieszczęśliwego, do czego jeszcze przy robotnikach kopalń wosku, jakoteż przy tych robotnikach naftowych, którzy przynależą do kasy brackiej, ze względu na postanowienia § 18 projektu (noweli państw.) przyłącza się ubezpieczenie inwalidów, wdów i sierot«.

Udziały brutto.

Prócz t. zw. udziałów netto odróżnia jeszcze nowela państw. (§ 7), a w ślad za nią i nowela krajowa (§ 13) t. zw. udziały (procenta) brutto, rozumiejąc przez nie »zaciągnięte przez uprawnionego do wydobywania zobowiązanie do powtarzających się cyfrowo lub procentowo oznaczonych świadczeń udziałów w wydobytej żywicy ziemnej lub jej wartości«. Obszerną charakterystykę udziałów brutto (i to jeszcze na pewien czas przed ostatnią reformą naftową) podaje prof. Zoll ²⁾ w słowach: »Przez procenty brutto rozumie się pewną w stosunku do całości oznaczoną ilość (np. 5%) produktu górniczego, która należy się właścicielowi gruntu bezwzględnie przed wszystkimi innymi wierzycielami przedsiębiorcy i bez potrącenia kosztów poszukiwania, wydobywania i t. d. Należytość ta winna być zabezpieczoną hipotecznie, iżby bez względu na losy prawne, jakim kopalnia ulegać będzie, nie mogła być ukróconą ze stratą właściciela gruntu. Ponieważ stanowi ona główne źródło ko-

¹⁾ t. I 438.

²⁾ Dr Fryderyk Zoll mł.: Reforma prawa naftowego, str. 9.

rzyści, w jakich uczestniczy właściciel gruntu, przeto wolno mu wykonywać wszelką do prowadzenia przedsiębiorstwa górniczego nieuciążliwą kontrolę o tyle, o ile tego potrzeba do obliczenia udziału w zysku«. Procenty brutto nie tracą żadnych ze swych cech przez to, że właściciel gruntu jako uprawniony do ich poboru odstępuje je w całości lub w części osobom trzecim, które wówczas wstępują w jego miejsce, lub też jeśli uprawniony do eksploatacyi ustanawia udziały brutto wprost na rzecz osób trzecich.

Udziałom brutto wpisanym w księgę naftową nadaje § 7 państw. i § 13 kraj. noweli charakter prawny ciężaru realnego z tem, że »uprawnienia wypływające z ciężaru realnego można pozbywać lub obciążać«. Jeśli zaś w mowie będący ciężar realny polega na świadczeniach w naturze, wówczas co do egzekucyi należy stosować postanowienia §§ 331—340 ord. egz. z tem, że z analogiczmem zastosowaniem § 320 ord. egz. należy w księdze naftowej wpisać prawo zastawu dla wykonalnej wierzytelności lub uskutecznić adnotacyę wykonalności.

Procenta brutto w dawnych wpisach w księgach gruntowych występują w formie kaucyj hipotecznych z § 14 ust. hip. Obecnie przy przenoszeniu wszystkich wpisów naftowych z urzędu do ksiąg naftowych postanawia § 23 państw. noweli, że »zobowiązanie do świadczeń powrotnych w myśl § 7, dla którego w księdze gruntowej wpisano kaucyę hipoteczną, należy w księdze naftowej wpisać jako ciężar realny, jeśli o to prosi uprawniony do poboru, a zgadzają się na to zobowiązany jakoteż wierzyciele wpisani na prawie wydobywania po kaucyi hipotecznej«. O ile przeto uprawniony do poboru procentów brutto, przy przenoszeniu ich z księgi gruntowej do księgi naftowej, nie będzie prosił o wpisanie ich w księdze naftowej, jako ciężaru realnego, lub też, o ile przemianie sumy kaucyjnej w ciężar realny sprzeciwią się osoby interesowane, wówczas procenta brutto i do księgi naftowej w postaci kaucyi hipotecznej przeniesione zostaną. Pro futuro przy kreowaniu nowych procentów brutto nakazuje § 7 państw. i § 13 kraj. noweli wpisywać je do księgi naftowej jako ciężary realne.

Powyższy katerygiczny przepis § 7 państw. i § 13 kraj. noweli nie zawsze jednak znajdzie bezwzględne zastosowanie. W prak-

tyce zdarza się bowiem często, że czasowy lub nieograniczony właściciel danego pola wobec osoby trzeciej (z reguły wobec właściciela gruntu) zobowiąże się do oddawania jej udziałów brutto nie tylko z produkcji uzyskać się mającej z danego pola, ale i z pól naftowych, które z istniejącem już polem dopiero w przyszłości mają skomasować. Wypadki takie w praktyce są nader liczne, a odpowiadają one naturze rzeczy. Z powodu rozdrobnienia bowiem nasyżych gruntów włościańskich pole naftowe utworzone w odniesieniu do gruntów jednego właściciela nie nada się do otwarcia ruchu samoistnej kopalni, wobec wymogów, które w tym względzie stawia § 31 kraj. noweli. Przy tworzeniu przeto danego pola naftowego będą się strony liczyły z ewentualnością, że dane pole będzie jedynie częścią składową kopalni założonej na kilku skomasowanych polach, zaczem i udziały brutto w produkcji uzyskać się mające jedynie z podziemia danego pola mogłyby w przyszłości nie mieć żadnego realnego znaczenia, o ileby szyb założono nie na danem polu naftowem, lecz na innem polu, wchodzącem również w skład skomasowanej kopalni. Rzeczonyj ewentualności zapobiegają strony przez nadanie uprawnionemu prawa do poboru nie tylko bruttów z produkcji danego pola, ale i z produkcji pól, które dopiero w przyszłości z istniejącem już polem pod jedną kopalnię ma się skomasować. Sprzeciwiałoby się zaś naturze i istocie ciężarów realnych, aby w stanie biernym jednego pola intabulować jako ciężar realny obowiązek oddawania udziałów brutto z produkcji nie tylko danego pola, ale i z produkcji pól sąsiednich, które dopiero w przyszłości skomasować się mają, a które więc w chwili kreowania udziałów brutto nie są oznaczone, lub nawet prawnie jeszcze nie istnieją. Intabulacja takich udziałów brutto następuje w praktyce jedynie w postaci kaucyj hipotecznych, wpisywanych w stanie biernym danego pola. Kaucye rzeczony służą do zabezpieczenia obowiązku zobowiązanego do oddawania uprawnionemu do poboru nie tylko udziałów brutto z produkcji pola, w którego stanie biernym nastąpił wpis, ale i z produkcji innych pól dopiero w przyszłości skomasować się mających. Rzeczony wpis, o ile się odnosi do poborów brutto z produkcji danego pola wpisem obciążonego, będzie miał charakter rzeczowy, poza tem zaś, o ile ma zabezpieczać pobory brutto z produkcji

innych pól dopiero w przyszłości skomasować się mających, charakter osobistego zobowiązania właściciela pola już istniejącego, które to zobowiązanie wobec tegoż prawonastępców zyskuje skuteczność przez wpis w księgi. Kaucya bowiem ma jedynie znaczenie formalne, stanowiąc formę, w jaką ubrano zobowiązanie, bez przesądzenia jego treści.

Rzeczony wypadek zupełnie nieprzewidziany w obu nowelach naftowych, a w życiu codziennem bardzo częsty, znalazł w praktyce rozwiązanie w sposób przez nas przedstawiony.

Zachodzi pytanie, czy od czasu reformy prawa naftowego jest dopuszczalną intabulacya nowo kreowanych procentów brutto w księgach gruntowych? Dr. Allerhand¹⁾ wyklucza tę możliwość, wywodząc, że »co do procentów brutto, to intabulacya ich będzie w przyszłości możliwą tylko w stanie biernym pola naftowego. Jeżeli właściciel jest przedsiębiorcą, a trzeciemu nadaje prawo do procentów brutto, to te procenta mogą być przedmiotem wpisu tylko wtedy, gdy właściciel zechce tworzyć pole naftowe, co od jego woli jest zawisłem. Wbrew woli właściciela intabulacya nadanych przez niego procentów nie będzie możliwą, co jest nieodpowiedniem, gdyż właściciel procentów brutto nie może prosić o utworzenie pola naftowego, wpisanie prawa naftowego na rzecz właściciela i wpisanie procentów brutto jako ciężarów realnych«.

Zapatrzywanie dra Allerhanda nie znajduje nigdzie poparcia w ustawie. Wprawdzie § 7 państw. i § 13 kraj. noweli znają na przyszłość kreowanie procentów brutto jako ciężarów realnych, ale załatwiają tę kwestyę wyłącznie tylko w odniesieniu do pól naftowych i to w sposób niewyczerpujący, jak już wykazano. Kwestyi intabulacyi procentów brutto w księgach gruntowych rzeczone przepisy nawet nie wentylują. Ze stanowiska zaś nowel naftowych, które dopuszczają eksploatacyi bituminów przez właściciela nieruchomości bez potrzeby tworzenia pola naftowego, nie wynika wcale, aby mu w stadium tej odbudowy górniczo-naftowej (bez utworzenia pól naftowych) nie wolno było zobowiązywać się jako przedsiębiorcy górniczemu do oddawania osobom trzecim procen-

---

¹⁾ Dr. M. Allerhanda opinia prawna w »Reformie sądowej« r. 1908, str. 26,

towo oznaczonej części produkeyi w naturze lub in reluto, jakoteż aby nie wolno mu było umacniać tego zobowiązania w postaci kaucyi hipotecznej w stanie biernym nieruchomości¹⁾.

Egzekucya.

Przy egzekucyi prowadzonej na udziały brutto odróżnić należy, czy udział brutto polega w świadczeniach jedynie ekwiwalentu pieniężnego odnośnej części produkeyi kopalnianej, czy też w mowie będący ciężar rzeczowy polega na świadczeniach produktu kopainianego w naturze. W pierwszym wypadku mają zastosowanie przepisy o egzekucyi na wierzytelności pieniężne (§§ 294—324 o. e.), w drugim wypadku stosować należy przepisy §§ 331, 340 ord. egz., z tem, że z analogicznym zastosowaniem § 320 o. e. należy w księdze naftowej wpisać prawo zastawu dla wykonalnej wierzytelności lub skutecznić adnotacyę wykonalności.

Egzekucyę na uprawnienia naftowe, czy to w postaci pól naftowych (§ 16 państw. noweli), czy też w postaci dawnych wpisów do ksiąg gruntowych (§ 26 państw. now.), należy prowadzić według postanowień ordynacyi egzekucyjnej o egzekucyi na nieruchomości, przy analogicznem stosowaniu jednak §§ 240—247 o. e. »Wobec tego należy przy egzekucyi na prawo wydobywania kopalin żywnych wciągnąć do egzekucyi również przynależność (inwentarz wiertniczy i kopalniany). Konsekwencya ta ma nader wielkie znaczenie ekonomiczne, gdyż odłączenie inwentarza od prawa wydobywania, do którego należy gospodarczo stosownie do swego przeznaczenia, musiałoby powodować rozbieżność wartości jakoteż częściowe zniszczenie wartości, albowiem suma wartości obu oddzielnych części przedsiębiorstwa nie równa się wartości poszczególnych części złączonych w całość. Następstwem tego byłaby dotkliwa szkoda zarówno dla przedsiębiorcy górniczego jak i dla jego wierzycieli« (motywa rząd.).

Co do odebrania, opuszczenia i wykreślenia pól naftowych

---

¹⁾ Co do możności intabulacyi procentów brutto w stanie biernym prawa powrotu (karta D wykazu naftowego) por. niżej przy prawie powrotu.

pozostają w mocy (§ 20 kraj. noweli) przepisy § 12 państw. ust. naft. z 11 maja 1884.

Intabulacya utworzenia pola.

W tem miejscu należy jeszcze zwrócić uwagę na lukę, którą okazuje reforma naftowa, nie zabezpieczając w niczem przedsiębiorcy naftowego aż do chwili utworzenia pola naftowego dla jego uprawnienia. W myśl przepisu § 2 państw. i § 3 kraj. now. może osoba trzecia nabyć uprawnienie naftowe jedynie przez wpis do księgi naftowej; potrzeba przeto wpierw utworzenia pola naftowego, do tego zaś poświadczenia urzędu górniczego okręgowego, przewidzianego w § 1 państw. i § 2 kraj. noweli. Odnosnie do wydania w mowie będącego poświadczenia przepisuje wprowadzie rozporządzenie ministerstwa rolnictwa z 20 kwietnia 1907 l. 109 dz. u. p., że »dochodzenia miejscowe celem wydania wspomnianych poświadczeń zarządzi się tylko w tym wypadku i tylko o tyle, o ile stwierdzenie okoliczności, które ma się poświadczyć, nie dałoby się uskutecznić w inny sposób«¹⁾, mimo to nawet i wówczas, gdy wspomniane poświadczenie wydaje urząd górniczy okręgowy bez przeprowadzenia dochodzeń miejscowych, od chwili danej transakcyi do chwili uzyskania przez stronę rzeczonoego poświadczenia upływa szereg tygodni, jeśli już nie miesięcy. Przez ten zaś czas pozbawiony jest interesent naftowy wszelkiej ochrony prawnej. W myśl § 2 państw. i § 3 kraj. noweli naft. nie nabył jeszcze uprawnienia naftowego, nie może też rozpoczynać odbudowy górniczo naftowej, wobec zaś nieodłączenia jeszcze prawa poszukiwania i wydobywania bituminów od własności gruntu prawo to dzieli w międzyczasie w zupełności losy własności gruntu. O ileby przeto nastąpiła zmiana w osobie właściciela grunta, interesent naftowy, który tym-

---

¹⁾ »Władze górnicze poświadczenia... winny wydawać na życzenie sądów względnie stron interesowanych na podstawie gruntownych informacji znanych urzędowi ze szczegółowych studyów stosunków topograficznych i geologicznych, z aktów, kart, zapisków, dokumentów lub innych urzędowych środków pomocniczych, albo też na podstawie dochodzeń miejscowych, które zarządzi się celem stwierdzenia owych okoliczności« (§ 1 cyt. rozp.).

czasem otrzymał rzeczone poświadczenie górnicze, nie mógłby uzyskać od sądu uchwały na utworzenie odnośnego pola naftowego bez deklaracyi zezwalającej na to, a przez nowego właściciela gruntu wystawionej. Dla sądu bowiem zezwolenie na odłączenie prawa poszukiwania i wydobywania bituminów od własności gruntu i utworzenie zeń pola naftowego na rzecz osoby trzeciej może być wiążącym jedynie wówczas, jeśli osoba zezwalająca na utworzenie pola naftowego była właścicielem nieruchomości jeszcze w dniu wniesienia podania o utworzenie pola. Gdy zaś do wniesienia takiego podania potrzeba wspomnianego poświadczenia urzędu górniczego okręgowego, a uzyskanie jego wymaga względnie dłuższego czasu, przeto osoba właściciela gruntu od chwili zawarcia transakcyi z przedsiębiorcą naftowym do chwili, w której zaistnieje możność wniesienia podania o utworzenia pola, łatwo może uleść zmianie, co będzie powodem konfliktów prawnych. Usunięcie tej luki ostatniego ustawodawstwa naftowego mogłoby nastąpić choćby w drodze rozporządzenia wykonawczego, któreby pozwalało z podaniem do sądu o utworzenie pola naftowego na podstawie oświadczenia właściciela gruntu łączyć zarazem wniosek o wydanie potrzebnego do utworzenia pola poświadczenia górniczego. Sąd odnosiłby się do władzy górniczej w sprawie wydania żadanego poświadczenia, poczem sąd po nadesłaniu przez urząd górniczy okręgowy żadanego urzędowego poświadczenia względnie wyjaśnienia załatwiałby podanie strony o utworzenie pola naftowego, przyczem dzień wniesienia przez stronę do sądu podania o utworzenie pola, względnie data odnośnej plumbatury na karcie A. ciała hipotecznego, od którego własności gruntu prawo poszukiwania i wydobywania bituminów ma zostać odłączonem, byłaby decydującą przy ocenie stosunków prawnych, przesądzających wniosek strony o utworzenie pola naftowego.

3. Ciężary realne na polach naftowych.

Państw. nowela naftowa w §-ie 7, jakoteż kraj. nowela w §-ie 13 postanawia, że »przyjęte przez uprawnionego do wydobywania zobowiązanie do powtarzających się świadczeń cyfrowo lub procentowo oznaczonych udziałów użytkowania żywic ziemnych lub

ich wartości, podlega jako ciężar realny wpisowi do księgi naftowej¹⁾.

Udziały brutto nie są jednakowoż jedynymi ciężarami realnymi, które własność naftową obciążać mogą. Wynika to już z motywów²⁾ do § 7 państw. noweli, stanowiących:

»W kontraktach naftowych zastrzega się z reguły dla właściciela gruntu kilkakrotne wynagrodzenie:

a) jednorazową kwotę pieniężną za udzielenie prawa poszukiwania i wydobywania;

b) jednorazową również kwotę pieniężną za każdy założony szyb;

c) na wypadek, gdyby w terenie odkryto minerały żywiczne, lub też dziennie wydobywano pewną ilość tychże, świadczenie pewnej procentowo oznaczonej części wydobytych produktów i to bądź w naturze, bądź też w ich wartości (cenie targowej). Udziały te w produkcji kopalin żywicznych, lub ich wartość otrzymuje właściciel gruntu bez obowiązku przyczyniania się do wydatków produkcji. Nazywa się je powszechnie »procentami brutto«. Uprawnionemu do poboru takich procentów przysługuje uprawnienie wglądu w księgi i rachunki przedsiębiorcy;

d) czynsz roczny za zajęte przez przedsiębiorcę grunta pod urządzenia komunikacyjne, budowle, magazyny i t. d.«.

Z powyżej wymienionych ciężarów, które własność pola obciążać będą, prócz udziałów brutto, pomiędzy ciężary realne zaliczyć należy obciążające w zasadzie własność pola, zobowiązania do wypłacania właścicielowi gruntu względnie tegoż prawonastępcy pewnych umową ustalonych kwot:

1) każdorazowo przy zakładaniu nowego szybu (t. zw. szybów).

2) rok rocznie za każdy pod cele kopalni zajęty metr kwadratowy powierzchni gruntu (t. zw. metrowe).

¹⁾ Słowa § 7 państw. noweli »Anteile der Erdharznutzung oder des Wertes desselben« oddaje § 13 kraj. noweli niewłaściwie przez »udziały użytkowania (!) żywic ziemnych lub ich wartości«.

²⁾ Kodeks naftowy I, str. 420.

Wszystkie w mowie będące ciężary (udziały brutto, szybowe i metrowe) jako wspólne wykazują cechy, że:

a) ciężą na całej własności naftowej, bez względu na osoby i na zmianę w osobie właściciela pola;

b) zasadzają się na świadczeniach powrotnych;

c) poszczególne świadczenia ani nie wyczerpują, ani nie zmieniają w zasadzie samego ciężaru realnego, który mimo poszczególnych świadczeń pozostaje niezmienny, jako rodzący tytułu do nowych świadczeń.

Wszystkie znamiona powyższe, o których jeszcze bliżej będzie mowa w rozdziale niniejszym, cechują zarówno udziały brutto, jak i t. zw. szybowe i metrowe, zatem wszystkie ciężary rzeczzone zaliczymy pomiędzy ciężary realne. Wprawdzie § 7 państw. i § 13 kraj. noweli naft. wyraźnie charakter ciężarów realnych przyznaje jedynie udziałom brutto, zaś o t. zw. szybowem i metrowem (poza motywami) nie wspomina, atoli to założenia naszego w niczem nie zmienia, gdyż o tem, czy dany ciężar uważać należy za ciężar realny, rozstrzyga jedynie jego treść istotna. Dowodzi tego najlepiej ustawa hipoteczna, która w § 9 wyliczając taksatywnie przedmioty wpisów do ksiąg gruntowych, wylicza również ciężary realne, mimo, że ani powsz. ustawa cywilna ani też żadna inna ustawa austr. aż do najnowszego ustawodawstwa naftowego, nie wymienia wyraźnie żadnych ciężarów od nomenklaturą ciężarów realnych. Wprawdzie wzmianki o ciężarach realnych spotykamy nadto w niektórych ustawach¹⁾, jak w § 17 ust. z 7 czerwca 1883 l. 92 dz. u. p. (o operacjach agrarnych), w art. XIV ustawy zaprowadzającej ordynację egzekucyjną i w §§ 144, 150, 211, 216, 225, 226 i 227 ord. egz.; — spotykamy się jednakowoż tamże jedynie z wymienieniem ciężarów realnych, bez wyszczególnienia, co pod nazwą ciężarów realnych, rozumieć należy, ani też które ciężary uznawać należy za ciężary realne. Wobec tego o charakterze danego ciężaru jako ciężaru realnego rozstrzyga jedynie tegoż istota²⁾.

¹⁾ Por. dr W. L. Jaworski: Kodeks cywilny austriacki, t. I, str. 893 i podaną tamże judykaturę co do ciężarów realnych.

²⁾ Por. Jaworski: Ustawy o księgach publicznych, t. I, str. 72.

Istota ciężarów realnych.

Instytucja ciężarów realnych jest samoistnym tworem prawa niemieckiego¹⁾, nieznanym prawu rzymskiemu co najmniej jako instytucja prawa prywatnego. Powstaje ona najpierw w Niemczech z chwilą połączenia danin i robocizn z własnością użytkową gruntów, czy to na rzecz pana świeckiego, czy też na rzecz kościoła²⁾. Instytucja ta ma jednakowoż wówczas przeważnie zacięcie publiczno-prawne³⁾.

Charakter wyłącznie prywatno-prawny uzyskują ciężary realne dopiero w średniowiecznym prawie miejskim, wprowadzającym kupno prawa renty, nabycie odpłaty wdowiej, spłatę spadku itd. jako stałe obciążające jedynie nieruchomości⁴⁾. Wobec wzrastających w miastach bogactw i kapitałów, uchodzi za największą i najpewniejszą lokację kapitałów kupno rent obciążających obcą nieruchomość⁵⁾. W ten sposób instytucja ciężarów realnych coraz bardziej się rozpowszechnia i zyskuje na bogactwie pod względem formy i treści.

Recepcja prawa rzymskiego w Niemczech wstrzymuje szybki wzrost instytucji ciężarów realnych, zaś powstające w nowszych czasach coraz to nowe formy kredytu hipotecznego wypierają coraz bardziej ciężary realne⁶⁾. Przemiana nadto stosunków gospodarczych sprowadza w następstwie dążność ustawodawczą zwalniania częściowego nieruchomości z ciężarów realnych, co w prawie francuskiem prowadzi nawet do zupełnego zniesienia ciężarów realnych. W Niemczech i w Austrii utrzymują się ciężary realne jako instytucja prywatno-prawna⁷⁾. W ostatnich cza-

¹⁾ Dr Adolf Exner: Die Lehre vom Rechtserwerb durch Tradition nach österreichischem und gemeinem Recht, str. 42.

²⁾ Dr Ernest Friedlieb: Die Rechtstheorie der Reallasten, str. 40.

³⁾ Otto Gierke: Deutsches Privatrecht, t. II, str. 700.

Por. też »*things real*« w angielskim prawie cywilnem. Dr G. Schirrmeyer: Das bürgerliche Recht Englands, str. 143 i nast.

⁴⁾ Gierke, II, str. 701.

⁵⁾ Friedlieb, str. 50.

⁶⁾ Dr E. v. Schwind: Reallast und Hypothek (Gerichts-Zeitung z r. 1893), str. 139.

⁷⁾ Prócz ciężarów realnych o charakterze prywatno-prawnym

sach widoczna nawet dążność w kierunku rozszerzenia zastosowania ciężarów realnych, np. w pruskiej ustawie o włościach rentowych, z powodu czego też nowa ustawa cywilna niemiecka uznaje wyraźnie instytucję ciężarów realnych i normuje ją bliżej¹⁾.

Swą strukturę prawną zawdzięczają ciężary realne prawu niemieckiemu, na którego podłożu też wzrosły. Prawo niemieckie pojmujące nieruchomości i tejeż każdoczesnego posiadacza jako jedność, zalicza w następstwie tego rzeczony ciężary pomiędzy prawa rzeczowe²⁾. Wobec idenfikowania względnie zjednoczenia samej nieruchomości z jej posiadaczem, prawo niemieckie wprost w obciążonej nieruchomości uznaje stronę zobowiązaną³⁾.

Pogląd taki nie dał się utrzymać ze stanowiska nauki romanistycznej, która instytucję ściśle germańskiego pochodzenia włączała w formy rzymskie i w następstwie tego uznawała w ciężarach realnych zobowiązania osobiste związane z własnością nieruchomości. Niemiecki jednakowoż charakter rzeczowy tkwiący i rozsadzający romanistyczną formę zobowiązań doprowadził znowu trzecią grupę uczonych do konkluzji, że w ciężarach realnych wprzęgły się i zlały oba pierwiastki, rzeczowy i osobisty, któremu to zapatrywaniu pośredniemu dał wyraz Unger⁴⁾. Ciężar realny jako całość obciąża nieruchomość, natomiast wypływające z tejeż całości zobowiązania do świadczeń poszczególnych, są zobowiązaniami osobistemi.

odróżniamy nadto ciężary realne publiczno-prawne, jak podatki od danych gruntów opłacać się mające, robocizny szarwarkowe związane z daną nieruchomością, spłaty patrona itd. Rzeczony ciężary realne publiczno-prawne zawdzięczają swe powstanie przepisowi ustawy, który też zastępuje u nich wpis hipoteczny (Gierke II 713—4). Z natury rzeczy ciężary realne publiczno-prawne nie będą przedmiotem obecnego rozbioru.

¹⁾ Gierke, II, str. 702.

²⁾ Exner, str. 45.

³⁾ »Eine Reallast ist die Verpflichtung einer unbeweglichen Sache, wodurch dieselbe als Subjekt einer zum Besten einer Person oder eines Grundstücks vorzunehmenden Leistung erscheint«.

Dr L. Duncker: Die Lehre von den Reallasten in ihren Grundzügen, str. 61.

⁴⁾ Josef Unger: System des österr. allg. Privatrechts, t. I, str. 553.

Prawnicy niemieccy, idąc za przewodem Dunckera, pierwszego monografisty ciężarów realnych, uwzględniają w pierwszym rzędzie niemiecką cechę ciężarów realnych, t. j. ich charakter rzeczowy.

Gierke, który w swym systemie niem. prawa cywilnego, nader źródłowo i wyczerpująco opracował instytucję ciężarów realnych, zaznacza też wyraźnie, że istotę ciężarów realnych można poznać jedynie ze stanowiska prawnych poglądów niemieckich ¹⁾, które zachowały swą istotę, mimo zmian, jakie recepcya prawa rzymskiego spowodowała.

Prawnicy austriacy nie mogący natomiast dla ciężarów realnych jako praw rzeczowych znaleźć miejsca w romanistycznym systemacie prawnym, akcentują nader czynnik osobisty, który objawia się przy poszczególnych świadczeniach ugruntowanych na ciężarze realnym i z niego wywodzą osobisty charakter ciężarów realnych ²⁾. Ciężar realny jest stosunkiem obligatoryjnym, w którym osoba zobowiązana »oznaczoną jest tylko zapomocą pewnego innego stosunku, tak, iż ktokolwiek w ten stosunek wejdzie, dopóki w nim pozostaje, jest zobowiązanym. Takim stosunkiem jest posiadanie gruntu, z którym połączone jest pewne zobowiązanie (ciężar realny), t. j. stosunek obowiązkowy, na mocy którego każdy właściciel gruntu jest obowiązany do pewnych świadczeń« ³⁾. Mimo takiego stanowiska zasadniczego, zwolennicy tej teorii jak Pitreich przyznają co do ciężarów realnych, że »können dieselben wieder regelmässig ohne Verbücherung als individualisirte Rechtsformen gar nicht bestehen« ⁴⁾, co formalnie ozna-

¹⁾ Gierke, II, str. 710, por. też dr Heinrich Dernburg: Lehrbuch des preussischen Privatrechts, t. I, str. 77 i nast.

²⁾ Dr A. Randa: Besitz nach österr. Rechte, str. 645 uw. dr J. Krainz: System des österr. allg. Privatrechts (98—101), dr E. Till: Prawo prywatne austr., t. III, str. 16 uw., dr Fr. Zollmł.: Austriackie prawo prywatne. Część ogólna, str. 133—4, dr A. Pitreich: Die Reallasten im österr. Rechte (Ger. Ztg. z roku 1886), str. 366, dr Wł. L. Jaworski: Ustawy o księgach publicznych, t. I, str. 44.

³⁾ Till, t. III, str. 15—16.

⁴⁾ Pitreich, str. 391.

cza znowu zaprzeczenie charakteru obligatoryjnego ciężarów realnych.

Mniej jeszcze pogodzić się można z pośrednią teorią Ungera, który w ciężarze realnym, jako całości uznaje charakter rzeczowy, poszczególnym atoli świadczeniom na ciężarze realnym ugruntowanym przyznaje równocześnie kwalifikację obligatoryjną ¹⁾. Przeciwnie takiej dwuistości tej samej instytucji prawnej występują słusznie Randa i Till, wykazując, że prawo w swej całości (*in seiner Totalität*), nie może mieć innego charakteru aniżeli prawo do poszczególnych świadczeń ²⁾. Treść prawna bowiem ciężaru realnego nie polega ani na poszczególnym świadczeniu, ani na sumie świadczeń poszczególnych, lecz na sile powołującej do życia poszczególne świadczenia, jako świadczenia powrotne ³⁾.

Przy ocenie istoty prawnej ciężarów realnych, należy zdaniem naszym, mieć na uwadze w pierwszym rzędzie okoliczność, że ciężary realne są instytucją wyjątkową, powstałą nie w ramach systematu prawnego romanistycznego, lecz na podłożu prawa niemieckiego, przy zachowaniu specjalnych cech tegoż prawa, za czem też jedynie ze stanowiska tego prawa mogą być oceniane. Prawo niemieckie zaś z rozszerzeniem pojęcia *»gewere«* rozszerzyło również znacznie zakres praw rzeczowych. Prawa rzeczowe z tego stanowiska nadają uprawnionemu w większym lub mniejszym zakresie władzę nad nieruchomością przez jej użytkowanie względnie przez ciągnięcie z niej pewnych w zasadzie powrotnych korzyści. Z tego stanowiska ma przeto Gierke słuszność, gdy twier-

---

¹⁾ Rzeczowy charakter polega na tem, że *»die Last als Ganzes auf dem Grundstücke ruht, die Verpflichtung zur Leistung im Ganzen wird als unmittelbar auf dem Grundstücke lastend gedacht, es ist kraft einer juristischen Fiction die Sache, welche die Leistung im Ganzen schuldet, das Grundstück, welches pflichtig ist. Das obligatorische Element besteht in der Verbindlichkeit zu den einzelnen Leistungen; diese ist eine durch den Besitz des Grundstückes begründete rein persönliche Obligation«*.

Unger, t. II, str. 557.

²⁾ Randa, str. 645, Till, t. III, str. 16.

³⁾ *»der unmittelbare Inhalt der Reallastverbindlichkeit besteht... in der einzelnen wiederkehrende Leistungsverbindlichkeiten erzeugenden Kraft«*.

Pitreich, str. 355.

dzi, że »seinem Inhalte nach ist das dingliche Recht grundsätzlich ein Nutzungsrecht. Daher erzeugt es in erster Linie den Gebrauchswert, nicht den Tauschwert der Sache« ¹⁾). Uprawniony z prawa rzeczowego ciągnie przeto z danej nieruchomości w pewnym kierunku korzyści, względnie z mocy swego prawa do tej nieruchomości, zniewala ją, względnie każdoczesnego jej posiadacza do udzielania mu tychże korzyści. Moment ten zachodzi w całej pełni przy ciężarach realnych, zaczem im przyznać należy charakter praw rzeczowych.

Powyższy pogląd na naturę prawną ciężarów realnych, przyjęło wraz z tą instytucją i ustawodawstwo austriackie ²⁾), które w § 1469 u. c. normuje trzechletnie zasiedzenie tabularne »tak jak prawo własności« dla »służebności tudzież innych szczegółowych praw na cudzym gruncie wykonywanych«, przez które to »inne szczegółowe prawa na cudzym gruncie« — za świadectwem Exnera ³⁾ i Stubenrauch'a ⁴⁾ — rozumieć należy właśnie ciężary realne.

Teorye rzeczowe uznają ciężary realne zarówno w całości, jak i w odniesieniu do ich świadczeń poszczególnych za prawa rzeczowe. Wprawdzie przy poszczególnych świadczeniach przyłącza się częstokroć i osobiste zobowiązanie tegoczesnego właściciela, rzeczona odpowiedzialność osobista nie stanowi jednak istoty w mowie będących świadczeń ⁵⁾). Osobiste zobowiązanie, o ile ono przy rzeczonych świadczeniach występuje, jest jedynie akcesoryjnym i drugorzędnym, a jeżeli go nie będzie, nie straci ciężar realny na swej istocie. Przy ustanawianiu ciężaru realnego może też umowa wykluczyć odpowiedzialność osobistą w odniesieniu do świadczeń poszczególnych z ciężaru realnego. Istotnym wymogiem ciężarów realnych będzie jedynie trwałe związanie roli biernej (dłużnika) z posiadaniem względnie z własnością nieruchomości obciążonej, tak, że jej każdoczesny posiadacz względnie właściciel stanie się

¹⁾ Gierke, t. II, str. 711.

²⁾ Exner, str. 46.

³⁾ Exner, str. 46.

⁴⁾ Dr M. v. Stubenrauch: Commentar zum öst. allg. bürg. Gesetzbuche, t. II, str. 919.

⁵⁾ Gierke, t. II, str. 708.

zobowiązany do tegocześnie zapadłych świadczeń ¹⁾. Czy zaś zobowiązanie w odniesieniu do zapadłych świadczeń będzie jedynie *quoad vires fundi*, czy ponadto przybędzie i zobowiązanie osobiste, to ostatnia okoliczność jako drugorzędna nie zmieni postaci rzeczy, gdyż i w drugim wypadku pozostanie w pełni rzeczowa odpowiedzialność nieruchomości ²⁾, a ta dopiero nadaje właściwą cechę prawną ciężarom realnym. Nadto przy niektórych ciężarach realnych z natury rzeczy odpada w ogólności odpowiedzialność osobista ³⁾.

Pewne zamieszanie i niezrozumienie istoty ciężarów realnych sprowadziła dawniejsza teoria subsumując ciężary realne bądź to pod hipotekę, bądź też pod służebności gruntowe specjalnego typu, jako *servitutes faciendi iuris germanici*. Oba zapatrywania nie wytrzymują atoli krytyki.

Uznawaniu ciężarów realnych za hipotekę ⁴⁾, stoi na przeszkodzie zasadnicza różnica obu instytucyj, zasadzająca się w tem, że podczas gdy przy hipotece istnieje wpierw ważne zobowiązanie osobiste, a dopiero następnie przyłącza się ubezpieczenie księgowe, jako akcesoryjne i nie mające skutku bezpośrednio przeciwko osobom trzecim, które nabyły obciążoną nieruchomość ⁵⁾, to przeciwnie ciężary realne powstają jedynie i dopiero w chwili obciążenia danej nieruchomości, zaś poszczególne świadczenia wynikające z ciężaru realnego, zapadają bezpośrednio przeciw posiadaczowi obciążonej nieruchomości, przyczem rzeczonyj bezpośrednio w niczem nie zmienia okoliczność, czy odpowiedzialność tegoczesnego posiadacza nieruchomości jest osobistą lub jedynie *quoad vires fundi*. Nadto, podczas gdy hipoteka ustanowioną jest jedynie dla spłacalnych zobowiązań pieniężnych i o wysokości z góry cyfrowo oznaczonej, to ciężary realne obciążają nieruchomość, jako prawa powołujące dopiero do życia świadczenia czy to pieniężne, czy też

¹⁾ Pitreich, str. 366.

²⁾ Schwind, str. 138.

³⁾ Gierke, t. II, str. 710.

⁴⁾ Por. dawniejszą literaturę odnośną u Dunckera (str. 6—11) i u Friedlieba, str. 120—124.

⁵⁾ Schwind, str. 137.

w naturze (np. udziały brutto w naturze), których łączna suma i wartość z reguły jest nieznaną a w zasadzie niespłacalną.

Charakter rzeczowy ciężarów realnych, jakoteż władztwo w pewnym kierunku uprawnionego z tychże ciężarów nad nieruchomością, i tkwiąca w samym prawie siła do powoływania do życia coraz nowych świadczeń samego prawa nie konsumujących, wywołały teorię o ciężarach realnych jako służebnościach. Gdy zaś »servitutum non ea natura est, ut aliquid faciat quis, set ut aliquid patiat, aut non faciat«¹⁾, przeto rzekome służebności te uznano za servitudes iuris Germanici. Czynniki świadczeń obala jednakowoż teorię służebności, które »in faciendo consistere nequeunt«. Nazwanie zaś rzeczonych ciężarów służebnościami »iuris Germanici«, potwierdza jedynie zapatrywanie, że mamy tu do czynienia z instytucją ściśle niemiecką, niedającą się przeto włożyć we formę rzymską o wprost przeciwnych cechach zasadniczych.

Cechy ciężarów realnych.

Ciężar realny stanowi obciążenie danej nieruchomości świadczeniami, które w zasadzie są powrotne, a w przeciwieństwie do służebności i innych praw rzeczowych polegają na obowiązku posiadacza nieruchomości nie tylko do ścierpienia czegoś, lecz wprost na tegoż zobowiązaniu prawnem do świadczeń pozytywnych²⁾.

Ciężary realne ciążą przeto na całej nieruchomości, bez względu na osobę i zmiany w osobie posiadacza nieruchomości, zasadzają się zaś na świadczeniach powrotnych, będących wpływem ciężaru realnego, jako prawa powołującego do życia coraz to nowe świadczenia, które to świadczenia w swej sumie nie wyczerpują ani też w zasadzie nie zmieniają samego ciężaru realnego. Na odnośnej nieruchomości ciążą nie poszczególne świadczenia, lecz prawo powołujące je samorodnie do życia.

Przy ciężarach obciążających pola naftowe, jakoto przy udziałach brutto, t. zw. metrowem i szybowem, w mowie będące kryterium zachodzi bezwarunkowo przy dwu pierwszych, t. j. przy

¹⁾ l. 15 D. de servit. 8, 1.

²⁾ Schwind str. 139.

udziałach brutto i przy metrowem, płatnem powrotnie, bo rok rocznie w miarę zajętej pod cele kopalni przestrzeni. W jednym i drugim wypadku pod zastrzeżeniem, że ciężary te obciążać mają własność naftową, że przeto w księdze naftowej uwidocznione zostaną. Natomiast charakter ciężaru realnego niezawsze będzie występował przy t. zw. szybowem, skoro przy nim niezawsze będzie zachodził moment powrotności. O ile z umowy ustanawiającej szybowe wyniknie, że świadczonem ma być tylko jednorazowo (a nie rok rocznie lub od każdego na danem polu w przyszłości założyć się mającego szybu, a więc wielokrotnie), wówczas będziemy mieli przed sobą zobowiązanie o jednym, oznaczonem świadczeniu, którego wypełnienie spowodzi za sobą zgaśnięcie samego prawa, podczas gdy przy ciężarach realnych wypełnienie poszczególnego świadczenia nie wpływa na sam ciężar realny, którego istota, jak już podniesiono, polega na sile powołującej do życia coraz to nowe świadczenia. W wypadku wspomnianym odmówimy przeto t. zw. szybowemu, charakteru ciężaru realnego.

Przy omawianiu istoty ciężarów realnych, podnieśliśmy, że pod względem kwalifikacyi prawnej nie można odróżniać samego ciężaru realnego od poszczególnych przezeń do życia powołanych świadczeń, że jednym i drugim należy przyznać charakter rzeczowy. Z rzeczowego charakteru ciężarów realnych wynika osobista odpowiedzialność ¹⁾ każdorazowego właściciela nieruchomości za wykonanie świadczeń w czasie trwania jego własności zapadłych. Za rzeczowe zapadłe świadczenia tegoczesny (w chwili zapadłości świadczenia) właściciel nieruchomości odpowiada całem swem mieniem, a nie tylko *quoad vires fundi* ²⁾, chyba że przeciwieństwo wynika z samej treści i natury danego świadczenia. Jak bowiem słusznie zaznacza Till, ciężary realne »mogą mieć rozmaitą doniosłość ekonomiczną, a tem samem i odpowiednią do tego naturę (treść ?) prawną. I tak są świadczenia, które z natury rzeczy tylko z pewnego gruntu mogą być wypełniane (n. p. obowiązek dostarczania drzewa z pewnej parceli leśnej, obowiązek dziesięciny, pewnej części zebranych płodów z pewnego gruntu) i od gruntu

¹⁾ Gierke, t. II, str. 710.

²⁾ Pitreich, str. 390.

wcale oddzielić się nie dadzą¹⁾. Podobnie ma się rzecz z obowiązkiem świadczenia udziałów brutto z produktów danego pola naftowego.

Wpominiana powyżej odpowiedzialność osobista właściciela nieruchomości za zapadłe w jego czasie świadczenia²⁾, jest — jak już w innem miejscu zaznaczono — drugorzędnego znaczenia, bo pomijając już powyż naprowadzony wypadek, że przeciwieństwo z samej istoty świadczenia wypływać będzie, nadto umowa stron kreująca ciężar realny, może wykluczyć odpowiedzialność osobistą, bez naruszenia przez to w czemkolwiek samej istoty ciężaru realnego.

Za świadczenia zapadłe a niewykonane przez poprzedniego właściciela odpowiada nowy posiadacz względnie właściciel nieruchomości *quoad vires fundi*, ustaje zaś jego zobowiązanie pro futuro, gdy przestaje być właścicielem³⁾ co najwyżej odpowiada następcy z tytułu wynagrodzenia szkody spowodowanej tem, iż w czasie swej własności nie dopełnił obowiązków, które potem spadły na następcę. Inny charakter mają daniny pieniężne z pewnym gruntem połączone: »prawo to skierowane przeciw właścicielowi osobiście a zrealizowane być może nie tylko z gruntu, lecz i z innego jego majątku, a to o ile przypada za czas własności, nawet i po przejściu własności na innego«⁴⁾. — W całości atoli ciąży ciężar realny na nieruchomości, przechodzi przeto z nieruchomości na każdego nowego nabywcę, a to bez względu na to, czy zmiana własności nastąpiła na podstawie licytacyjnej sprzedaży

¹⁾ Till, t. III, str. 16.

²⁾ »Weil und soweit nun das dingliche Nutzungsrecht einen dinglichen Anspruch auf die einzelne fällige Leistung erhält, bedarf es notwendig der Ergänzung durch ein dingliches Haftungsrecht, durch das allein die Erfüllung der dinglichen Schuld gewährleistet wird. Die Sachhaftung bildet also einen Wesenbestandteil der Reallast, da ohne sie die Reallastberechtigung als dingliches Recht nicht erzwingbar und somit kein in sich vollendetes Sachherrschaftsrecht wäre«.

Gierke, t. II, str. 712.

³⁾ Till, III, str. 17, Gierke, t. II, str. 723, inaczej Burckhard: System des öst. Privatrechtes, t. II, str. 488 i Unger, t. I, str. 563.

⁴⁾ Till, t. III, str. 17, por. też Duncker, str. 167—172 i Gierke, t. II, str. 723.

nieruchomości, lub otwarcia konkursu do majątku ostatniego właściciela¹⁾. Odpowiedzialność za świadczenia z ciężaru realnego jest przeto w pierwszym rzędzie rzeczową²⁾, nadto przyłączyć się do niej może jako drugorzędna odpowiedzialność osobista. Również rzeczową jest skarga pelytoryjna odnosząca się do ciężaru realnego (o uznanie jego istnienia i należności, o jego rozciągłość i t. d.) jak i co do poszczególnych świadczeń wpływających z ciężaru realnego. Będzie nią skarga rzeczowa konfesoryjna (*actio confessoria utilis*)³⁾, której skutki dotkną wprost i bezpośrednio obciążoną nieruchomość bez względu na to, czy poszczególne świadczenia nie zapadły jeszcze za poprzedniego posiadacza i z powodu tego nie stały się też i przeciw niemu osobiście zaskarżalne. Osobisty bowiem charakter tych zobowiązań jako drugorzędny, zostaje wyparty przez czynnik rzeczowy⁴⁾.

Za obopólną zgodą uprawnionego i właściciela obciążonej nieruchomości, może ciężar realny uleść zmianie co do swej treści. Tego rodzaju zmianami będzie fiksacya (*Fixation*), t. j. zastąpienie świadczeń nieoznaczonych, świadczeniami oznaczonemi (np. metrówkę, nieoznaczoną ilościowo, bo zależną od wielkości okupowanej powierzchni, zastępuje się kwotą co do swej wysokości stałą bez względu na wielkość zajętą pod cele kopalni terenu), lub też zastąpienie świadczeń niesłałych przez stałe (szybowe płatne

¹⁾ Unger, t. I, str. 561, Dunker, str. 173.

²⁾ Dernburg, t. I, str. 763.

³⁾ Duncker (str. 109—111) wykazuje w nader trafnym wywodzie zupełne podobieństwo skarg rzeczowych przy służebnościach i przy ciężarach realnych (stań *act. conf. utilis*). »Der Widerspruch, welcher darin zu liegen scheint, dass eine dingliche Klage auf eine Leistung also auf das gerichtet wird, was doch immer nur Gegenstand eines persönlichen Rechtes sein kann, verschwindet, wenn man festhält, dass diese Leistung nicht das unmittelbare Objekt der dinglichen Klage ist. Wie wir das ganze Verhältnis richtig aufzufassen haben, zeigt uns schon das römische Recht in dem Beispiel der dem Berechtigten bei der *servitus oneris ferendi* gegebenen Klage, mit welcher er den Besitzer der dienenden Sache zur Ausbesserung der Mauer, auf welcher sich das herrschende Gebäude stützt, anhält«.

⁴⁾ Dernburg, t. I, str. 763.

dopiero w chwili założenia nowego szybu na danem polu naftowym, zastąpione zostaje przez opłatę rok roczną stałej kwoty, bez względu na to, czy i ile szybów w przyszłości założonych zostanie). Do zmian treści ciężaru realnego należy również aderacya (Adaeration), polegająca na zmianie świadczeń w naturaliach lub usługach w daniny pieniężne (zamiast udziałów brutto w naturze ustanawia się pobór pewnych kwot). Powyższe zmiany sprowadzają przemianę ciężarów realnych co do ich treści, w niczem atoli nie wpłyną na istotę i charakter prawny samych ciężarów²⁾. Aby rzezczone zmiany nabrały skuteczności wobec osób trzecich, należy je uwidocznnić w odnośnych księgach publicznych.

Pewnego rodzaju przemianę treści ciężarów realnych, a względnie przemianę w ciężary realne zobowiązań osobistych ubezpieczonych jedynie tabularnie w formie kaucyi hipotecznych, wprowadza w § 23 ust. 6 państw, noweli i § 90 ust. 6 kraj. noweli naftowej, stanowiących, że wpisane jako dawne wpisy w księgach gruntowych w formie kaucyj hipotecznych, zobowiązania do świadczeń powrotnych udziałów produkcji naftowej, należy przy przeniesieniu do księgi naftowej wpisać jako ciężar realny, jeśli o to wnosi uprawniony do poboru, a zgadzają się na to zobowiązany, t. j. właściciel pola naftowego, jakoteż wierzyciele tabularni po kaucyi następujący. Ostatnie ograniczenie odpowiada powyższym założeniom co do przemiany treści ciężarów realnych, że przemiana nastąpić może jedynie za zgodną wolą wszystkich osób interesowanych, któremi w wypadku niniejszym prócz uprawnionego do poboru brutto i właściciela pola naftowego, są nadto i wierzyciele tabularni po kaucyi hipotecznej następujący²⁾.

1) Gierke, t. II. str. 731.

2) »...Jest wskazaniem, aby stronom umożliwić przeprowadzenie porządku i w tym kierunku i także z powodu położenia przymusowego w niewłaściwej formie uskutecznione wpisy obecnie ubrać we właściwą formę, a więc i kaucyę hipoteczną przenieść do księgi naftowej jako ciężar realny. Ponieważ jednakowoż rękojmię prawa wydobywania ogranicza kwota maksymalna kaucyą hipoteczną, przeto co do sposobu przeniesienia hipoteki są interesowani również wpisani po niej na prawie naftowym wierzyciele. Wymaga się przeto również przyzwolenia ich, jako też zobowiąza-

Podział ciężarów realnych.

Ciężary realne oparte na tytule prywatno-prawnym (ciężary realne na tytule publiczno-prawnym nie mogą bowiem — jak już podniesiono w innem miejscu — wchodzić w rachubę) dzielimy¹⁾.

a) pod względem przedmiotu, który obciążają, na ciężary realne na gruntach (Grundstückslasten), jako też na ciężary realne na uprawnieniach uznanych za nieruchomości t. zw. Gerechtigkeiten (Gerechtigkeitslasten); do tych ostatnich zaliczamy ciężary realne na polach naftowych.

b) Pod względem treści świadczeń, można rozróżnić trzy grupy: ciężary realne:

o świadczeniach w naturze (udziały brutto o świadczeniach w naturze),¹⁾

o świadczeniach w robociźnie, które przy polach naftowych nie wchodzi zupełnie w rachubę,

o świadczeniach w pieniądzu, jak metrowe, szybowe i udziały brutto płatne w relutum pieniężnem.

Niektóre ciężary realne mogą być pod względem swej treści mieszane, kombinując świadczenia i w naturze i w pieniądzu, jak n. p. niektóre udziały brutto przepisujące świadczenia w naturze i w pieniądzu, stosownie do wyboru uprawnionego.

c) Pod względem czasu trwania są ciężary realne wieczyste lub czasowe, do których to ostatnich w zasadzie zaliczyć należy ciężary realne na polach naftowych, ileż z reguły obciążają jedynie czasową własność naftową, lub nieograniczoną własność naftową przez pewien z góry oznaczony przeciąg czasu np. lat 25.

d) Pod względem czasu zapadłości świadczeń poszczególnych dzielimy ciężary realne na stałe i niestałe, stosownie do tego, czy czas poszczególnych świadczeń jest z góry ściśle oznaczony, czy

---

nego przedsiębiorcy górniczego, tak że przemiana kaucyi hipotecznej w ciężar realny nastąpić może jedynie za zgodą ogólną (motywa rząd.).

¹⁾ P. I, str. 471.

²⁾ Por. Gierke, t. II, str. 713-4.

też zależnym od wydarzeń co do swego nastania niepewnych¹⁾ an lub quando.

Prócz powyższego podziału odróżnia nadto Dernburg²⁾ ciężary realne zupełne i niezupełne, zaliczając do ostatnich te ciężary, które stanowią zobowiązanie ściśle osobiste nie obciążając jeszcze hipotecznie danej nieruchomości. Strona rzeczowa tych ciężarów ma polegać w prawie domagania się wpisu³⁾ przez uprawnionego.

Z zapatrywaniem powyższem trudno się zgodzić. Skoro bowiem istotę ciężarów realnych widzimy w tem, że bez względu na zmianę w osobie właściciela, ciężar realny bezwzględnie obciąża daną nieruchomość, co tam, gdzie istnieją księgi publiczne, jedynie przez wpis nastąpić może (§ 445 u. c.), przeto jak długo odnośny wpis do księgi publicznej nie nastąpił, wogóle nie może być mowy o istnieniu ciężaru realnego⁴⁾ mamy jedynie do czynienia z prawem domagania się odnośnego wpisu i ustanowienia w ten sposób w przyszłości ciężaru realnego, czego atoli indentyfikować nie można z samym ciężarem realnym. Również do ważnego przeniesienia już istniejącego ciężaru realnego lub tegoż obciążenia, potrzeba wpisu do ksiąg publicznych, co następuje na podstawie zdolnej do intabulacyi umowy stron, prawomocnego wyroku sądowego, publicznego przetargu, lub rozporządzenia ostatniej woli.

Posiadanie i ochrona posiadania.

W obszernych ramach §-u 311 uc., uznającego posiadanie nie tylko rzeczy zmysłowych ale i niezmysłowych — są ciężary realne przedmiotem posiadania⁵⁾, zaś rzeczzone quasi iuris posse-

¹⁾ »ein regelmässiges Wiederkehren der Einzelleistungen ist ebenso wenig wesentlich, als eine unbegranzte Dauer des ganzen Verhältnisses«.

Pietreich, str. 335.

²⁾ Dernburg, t. I, str. 762. (»voll wirksame und unvollkommene«).

³⁾ »Die dingliche Seite besteht hauptsächlich in dem Anspruche auf Eintragung«. — Dernburg t. I, str. 762.

⁴⁾ Por. Unger, t. I, str. 562.

⁵⁾ Randa: Besitz nach österr. Rechte, str. 216.

ssio¹⁾ wykonuje się po myśli §-fu 313 u. c. w ten sposób, że »ktoś żąda od drugiego wykonania czegoś, jako obowiązku, a ten tego dopełnia«. Elementy rzeczowego posiadania (animus i corpus) odróżnia Stubenrauch²⁾ w ten sposób, że posiadanie następuje »durch Ausübung dessen, wozu das Recht befugt macht (analog der körperlichen Elemente des Besitzes), verbunden mit dem Willen, durch diese Handlung ein zuständiges Recht auszuüben worin das geistige Element dieser Art des Besitzes gelegen ist«.

Z chwilą uznania dopuszczalności posiadania ciężarów realnych należy się zgodzić na obronę posesoryjną tegoż posiadania w razie jego naruszenia. Samo nieświadczanie nie stanowi jeszcze zdaniem Randy³⁾ naruszenia posiadania, gdyż przy prawach afirmatywnych, t. j. polegających na świadczeniach powrotnych, w samym nieświadczaniu trudno dopatrzyć się naruszenia posiadania ze strony nieświadczącego. Inaczej rzecz się ma, gdy posiadacz zobowiązanej nieruchomości odmówi świadczeń i wyrazi w ten sposób wyraźnie swą wolę sprzeczną z dotychczasowym stanem posiadania uprawnionego (»nicht mehr leisten zu wollen erklärt« § 351 u. c.). O ile by bowiem uprawniony nie bronił obecnie posesoryjnie posiadania swego, utraciłby je⁴⁾. Innego jest zdania Unger⁵⁾, który już w samym niewykonaniu zapadłych świadczeń uznaje naruszenie posiadania.

Obrona posesoryjna przy ciężarach realnych na polach naftowych, a w szczególności przy udziałach brutto, obejmuje wszystkie uprawnienia dla uprawnionego z ciężaru realnego wynikające, a w szczególności przysługujące uprawnionemu z udziałów brutto prawo kontroli wysokości produkcji kopalnianej, wglądu do ksiąg kopalnianych zawierających zapiski o produkcji, czynienie wyciągów i odpisów z tychże ksiąg i z terminetek sprzedaży produktów i t. p. Ochrona posiadania tych uprawnień okazuje się w praktyce często nader aktualną.

---

¹⁾ Unger, t. I, str. 562.

²⁾ Stubenrauch: t. I, str. 418.

³⁾ Randa, str. 227.

⁴⁾ Odmienne od Randy (str. 279) rozstrzyga tę kwestię Unger t. I., str. 565.

⁵⁾ Unger, t. I, str. 228.

W konsekwencji uznania posiadania, należy przy ciężarach realnych również przyjąć możność zasiedzenia¹⁾ i przedawnienia²⁾. Zasiedzenie ciężarów realnych, pod warunkiem, że są wpisane do księgi publicznej, nie może ze stanowiska ustawodawstwa austriackiego ulegać wątpliwości, jak to Unger słusznie podnosi³⁾. Przy przedawnieniu zaś uwzględnić wypadnie moment, że rzeczywiste wykonywanie a nie sama możność wykonywania stanowi posiadanie prawa z ciężarów realnych. Czasokres przedawnienia reguluje § 1480 u. c., normujący trzechletnie przedawnienie poszczególnych świadczeń zapadłych (»zaległe roczne daniny, czynsze, roczne wypłaty lub usługi przedawniają się w trzech latach«), natomiast prawo do ich pobierania przedawnia się przez trzydziestoletnie nieużywanie». Przez samo zaniechanie świadczeń przez przeciąg lat trzydziestu, następuje zdaniem Ungera utrata samego prawa, a więc w następstwie bez tego t. zw. *usucapio libertatis*⁴⁾.

4. Dzierżawa pól naftowych.

Do czasów ostatniej reformy naftowej czasowe prawo poszukiwania i wydobywania kopalin żywicznych ubierano we formę nieodłączonej od własności gruntu czasowej dzierżawy nieruchomości w celach eksploatacji bituminów. Reforma naftowa, a w szczególności § 2 państw. i § 3 kraj. noweli położyły kres tej praktyce, stanowiąc, że prawo poszukiwania i wydobywania kopalin żywicznych, przyznane przez właściciela osobie drugiej, nabywa się jedynie przez wpis do księgi naftowej. Ułatwiła zaś reforma naftowa te wpisy, sankcjonując ustawodawczo instytucję czasowych i ograniczonych warunkiem rozwiązującym pól naftowych (§ 8 państw. i § 14 kraj. noweli). W wykonaniu zaś § 8 państw. i § 14 kraj. noweli, normujących rzeczne czasowe i ograniczone pola naftowe, dopuszcza § 6 rozporządzenia ministerstwa sprawiedliwości z dnia

¹⁾ Dernburg, t. I, str. 761.

²⁾ Gierke, t. II, str. 733.

³⁾ »Nach österr. Recht dürfte die Ersitzbarkeit der Reallasten kaum einem gegründeten Zweifel unterliegen«.

Unger, t. I, 562, uw. 29.

⁴⁾ Unger, t. I, str. 655.

15 kwietnia 1907 l. 107 dz. u. p., aby czasowy lub warunkiem rozwiązującym ograniczony właściciel pola naftowego mógł dalej przenosić rzeczoną niezupełną własność naftową na osoby trzecie i to w sposób niewyczerpujący okresu prawa wydobywania, które przysługuje przenoszącemu. W ten sposób dla tego samego pola naftowego może istnieć kilka niewyczerpujących się wzajemnie własności czasowych, które znajdują też swój wyraz w kilku kartach własności, odróżniających się od siebie przy odnośnych wpisach cyframi rzymskimi, a więcznaczonych jako wpisy karty B I., B II., B III. i t. d.

Powyższe normy wywołują na pierwszy rzut oka wrażenie, jakoby wolą ustawodawcy było, aby na przyszłość czasowe prawo eksploatacyi bituminów nabywano jedynie jako czasową własność pól, z wykluczeniem dzierżawy pól, zaczem dzierżawa pól naftowych byłaby niedozwoloną prawnie, a niedopuszczalne wpisy takie do ksiąg naftowych. Zapatrywanie to usiłuje przy pomocy przepisów ustawy uzasadnić radca dworu dr. Wiktor Korn w swej rozprawie: »O dopuszczalności kontraktów dzierżawy praw wydobywania minerałów żywicznych«¹⁾ w sposób następujący:

Ustawodawstwo naftowe z r. 1884 znało odłączenie prawne prawa wydobywania bituminów od własności gruntu jedynie jako trwałe, a gdy »minerały żywiczne z reguły po upływie pewnego czasu wyczerpują się i wskutek tego obrót w przemyśle naftowym skierowany był jedynie na czasowe przeniesienie takich praw, przeto praktyka codziennego życia pomogła sobie w ten sposób, że obrała dla tych interesów różne formy kontraktów, starając się zastosować je do istniejących ustaw, aby uzyskać tym sposobem możliwość wpisu tych kontraktów do ksiąg gruntowych. Zawierano więc kontrakty serwitutowe i inne, a w najliczniejszych wypadkach kontrakty dzierżawne, które zabezpieczono przez wpis do ksiąg hipotecznych«.

Plenissimarne orzeczenie najw. sądu z dnia 13 grudnia 1905 l. 215/praes. uniemożliwiło dalszy rozwój powyższej praktyki, zamykając księgi gruntowe dla wpisów naftowych. Wywołanemu przez to niepomysłnemu stanowi rzeczy stara się zaradzić ustawa

¹⁾ Przegląd prawa i administracyi. 1908, str. 89—96.

z 9 stycznia 1907 l. 7 dz. u. p. w ten sposób, »że w § 8 uprawniała właściciela gruntu do tego, by oddzielone od własności gruntu i przeniesione na osobę trzecią prawo wydobywania żywic ziemnych na pewien czasokres ograniczył. Tym sposobem w miejsce zawieranych dotychczas kontraktów dzierżawy wstąpiło przeniesienie czasowo ograniczonych praw wydobywania. Prawo wydobywania żywic tworzy wprawdzie według § 1 przedmiot prawnego obrotu *inter vivos* i *mortis causa*; jeśli jednak nie ma być ono trwale przeniesionem, to może się to stać tylko we formie przeniesienia prawa na pewien określony czasokres w myśl postanowień § 8, nie zaś we formie kontraktu dzierżawy. Tak więc do czasu obowiązywania ustawy z 9 stycznia 1907 niedopuszczalnym jest zawieranie kontraktów dzierżawnych«.

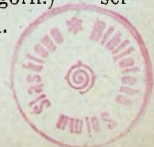
W urasadnieniu powyższej tezy naprowadza Dr. Korn, że § 11 rozporządzenia ministerstwa sprawiedliwości [z 15 kwietnia 1907 l. 107 dz. u. p., w konsekwencji ustępu 6 § 23 państw. noweli przepisuje, że »przy przeniesieniu wpisanych obecnie w księgi gruntowe praw naftowych do księgi naftowej. prawa takie nawet i wtedy, jeżeli one dotychczas, jako kontrakty dzierżawy do ksiąg gruntowych wpisane były, mają być przeniesione na kartę B księgi naftowej, jako prawa wydobywania żywic o charakterze prawa własności«. Dr. Korn przyznaje wprawdzie, że przeciwko jego tezie przemawiają § 3 ust. 7 i § 8 rozp. min. roln. z 20 kwietnia 1907 Nr. 109 dz. u. p., jako też §§ 31 (ust. ostat.), 57, 58 i § 77 kraj. noweli z r. 1908, znające dzierżawców kopalń, a więc i dzierżawców pól naftowych, rzekomą antynomię ustawodawcy stara się usunąć w ten sposób, że przyjmuje, że przepisy ustawowe o dzierżawie odnoszą się jedynie do powyżej wspomnianych »w czasie przed ogłoszeniem ustawy (t. j. przed 17 stycznia 1907) powstałych i do ksiąg hipotecznych wpisanych praw dzierżawnych«, a których przemiana z urzędu w myśl § 23 państw. noweli w pola naftowe nie tak rychło nastąpi. Z tego wnosi Dr. Korn, że »o ile przed dniem 17 stycznia 1907 prawa dzierżawy wydobywania nafty nabyte i w księgi hipoteczne wpisane zostały, są one jako takie potem przedmiotem dalszych wpisów hipotecznych, jednakże tylko do czasu, w którym przeniesione zostaną do księgi naftowej. Odnoszące się do wydzielonych po 17 stycznia 1907 praw wydoby-

wania żywic kontrakty dzierżawne sprzeciwiają się zasadom ustawy z 9 stycznia 1907«. Racyę zaś rzekomego stanowiska takiego państw. noweli widzi Dr. Korn w tem, „że żywice po upływie pewnego i to często bardzo krótkiego czasu wyczerpują się, że zatem prawo wydobywania żywic zaliczone być winno do rzeczy znikomych (zużywalnych), że takie prawa cywilistycznie nie mogą służyć jako przedmiot umów dzierżawnych, ponieważ według § 1090 u. c., tylko nieużywalne rzeczy są przedmiotem tychże kontraktów«.

Teza dra Korna o niedopuszczalności dzierżawy pól naftowych prócz teoretycznego znaczenia, ma również znaczenie dla życia praktycznego i zasługuje przeto na rozbiór bliższy.

Przepisy §§-ów 16 i 17 kraj. noweli naftowej znają przeniesienie dalsze własności pola naftowego, jednakowoż przeniesienie w ten sposób, aby ono nie wyczerpywało w całości praw przenoszącego. Przeniesienie dalsze może nastąpić przeto na pewien oznaczony okres czasu, bądźto nie pokrywający się w całości z czasokresem własności przenoszącego, bądź też w mowie będące przeniesienie zostaje zakautelowane warunkiem rozwiązującym. W jednym i drugim wypadku przenoszący własność pola zastrzega dla siebie prawo powrotu tejże własności.

W obu wypadkach powyższych, jakkolwiek przenoszący zastrzegając dla siebie prawo powrotu własności pola, po upływie umówionego czasokresu, lub w chwili ziszczenia się warunku rozwiązującego, ponownie nabędzie własność odstąpionego pola, jednakowoż jak długo zastrzeżone prawo powrotu nie nastąpiło, tak długo nowy nabywca, jako właściciel pola, uprawnionym jest w całej pełni i w charakterze właściciela wykonywać może bez ograniczenia wszystkie uprawnienia składające się na pojęcie zbioru własności. górniczej, przysługują również nowemu nabywcy rowe własności. Wszystkie uprawnienia, które ustawodawca przyznaje własności górniczej, przysługują również nowemu nabywcy pola. Może wywłaszczać właścicieli gruntów i wód, o ile to potrzebne dla celów kopalni założonej na jego polu (§ 98 i nast. pow. ust. górń.), może na swem polu ustanawiać służebności górnicze dla celów sąsiedniej kopalni (§ 191 pow. ust. górń.) — scilicet na czas trwania swej czasowej własności, i t. d.

Wprost przeciwnie miałyby się rzecz z dzierżawcą pola. Podczas gdy właściciel pola, choćby czasowy, w wykonywaniu swych uprawnień znajduje granicę jedynie w naturze rzeczy i w istocie prawnej własności górniczo-naftowej, to przeciwnie dzierżawca obracałby się w ciśniejszych znacznie granicach określonych przez samą co do swej zawartości szczuplejszą treść prawną instytucji dzierżawnej i przez umowę zawartą z właścicielem pola. Z właścicielem pola czasowym lub z ograniczonym warunkiem rozwiązującym w myśl §§-ów 16 i 17 kraj. noweli naftowej miałyby dzierżawca pola jedynie to wspólne, że i jego prawo, złożone atoli z mniejszej sumy uprawnień, byłoby czasowem, względnie warunkowem.

Przed rozstrzygnięciem tezy dra Korna ze stanowiska obowiązujących ustaw naftowych, należałoby przedtem na podstawie powsz. ustawy górniczej z r. 1854 odpowiedzieć na pytanie, czy przy własności górniczej (pole górnicze z §-u 41 i nast. pow. ust. górn.) dopuszczalną jest dzierżawa? Rozwiązanie rzeczzonej kwestyi byłoby w przeważnej mierze przesądzającym dla tezy dra Korna, bo pomijając już okoliczność, że przy polu górniczem mamy do czynienia z takim samym wyczerpaniem się złoża kopalin skutkiem eksploatacyi, jak i przy polu naftowem, co właśnie u dra Korna jest głównym argumentem przeciw dopuszczalności dzierżawy pola, — nadto przepisy powsz. ustawy górniczej z r. 1854 mają zastosowanie do kopalnictwa naftowego, o ile co do mocy obowiązującej poszczególnych przepisów powsz. ust. górniczej nie wynika przeciwieństwo z samej istoty kopalnictwa naftowego jako wpływu uprawnień własności gruntu a nie zasady regalowej¹⁾, jakoteż o ile ustawy naftowe danej kwestyi odmiennie nie normują, a więc w odnośnym wypadku o ile nie derogują legem priorem.

Powsz. ustawa górnicza z r. 1854 postanawia bowiem w swym §-ie 1, że ma zastosowanie do całego górnictwa, a więc i do gór-

---

¹⁾ nie mają przeto zastosowania w kopalnictwie naftowem przepisy powsz. ust. górniczej o poszukiwaniach i wyłącznościach górniczych, o lennach górn. i t. d.

nictwa minerałów bitumicznych wymienionych w §-ie 3 tejże ustawy z tem, że jeśli jakaś kwestya nie jest uregulowaną w powsz. ustawie górniczej, mają co do niej zastosowanie ogólne przepisy cywilne, karne, polityczne, przemysłowe i handlowe.

Ustawodawstwo naftowe, a w pierwszym rzędzie § 1 państw. ustawy naft. z r. 1884, nie znosi mocy powsz. ustawy górniczej w odniesieniu do kopalnictwa naftowego, lecz tylko przepis §-u 3 powsz. ustawy gór. w ten sposób zmienia, że bituminy żywiczne jedynie co do ich sposobu nabycia wydziela z pośród kopalin regalowych, nie odejmując jednakże kopalnictwu naftowemu jego dotychczasowej cechy górnictwa¹⁾ i oddając jego nadzór władzom górniczym, które kierują się zasadami powsz. ustawy górniczej, uzupełnionej lub zmienionej częściowo nowem ustawodawstwem naftowem.

Powracając do kwestyi dzierżawy kopalń minerałów zastrzeżonych, względnie pól górniczych, należy podnieść, że podczas gdy część austr. partykularnego ustawodawstwa górniczego przed r. 1854 bezpośrednio zajmuje się²⁾ kwestyą dzierżawy kopalń, uznając jej dopuszczalność, to przeciwnie powsz. ustawa górnicza z r. 1854 bezpośrednio kwestyą tą się nie zajmuje, poruszając ją jedynie, okazyjnie niejako, przy §-ie 187. Nie oznacza to wcale, jakoby przy układzie powsz. ust. górniczej z r. 1854 kondyfikatorowie nie zajmowali się bliżej kwestyą dzierżawy kopalń. Przeciwnie jak wynika z motywów do tejże ustawy³⁾, kwestya dopuszczalności dzierżawy kopalń wywołała głosy za i przeciw. Ostatecznie zgodzono się nie ukrócać w niczem swobody właściciela kopalni w wydzierżawianiu, i nie wydawać też w tym względzie żadnych norm specjalnych wobec tego, że w takim razie w myśl §-u 2 powsz. ust. gór. przy dzierżawach kopalń miałyby zastosowanie odnośne po-

¹⁾ J. Bocheński i dr. Fr. Xaw. Fierich: Zakres działania sądów zwyczajnych w sprawach spornych górniczych (Reforma sądowa 1889) str. 2.

Kodeks naftowy, t. I, str. 32—36.

²⁾ Dr. Franz X. Schneider: Lehrbuch des Bergrechtes (für die gesammten Länder der österr. Monarchie (1848) str. 295.

³⁾ Carl von Scheuchenstuel: Motive zu dem allg. österr. Berggesetze, str. 349—350.

stanowienia dyspozycyjne ustawy cywilnej. Jedynie ze względów publicznych¹⁾ unormowano odmiennie w §-ie 187 powsz. ustawy górn., że wrazie wydzierżawienia kopalni, za przestrzeganie przepisów górniczych przy odbudowie kopalni odpowiedzialnym jest obok dzierżawcy również wydzierżawiający właściciel kopalni i to do niepodzielnej ręki, celem zmuszenia właściciela kopalni do przeczorności w wyborze dzierżawcy kopalni, aby wydzierżawienie kopalni nie pociągało za sobą ujemnych skutków w kierunku bezpieczeństwa przy odbudowie.

W myśl powyższego należy przeto przyjąć, że powsz. ustawa górnicza z r. 1854 dopuszcza dzierżawę kopalń, względnie pól górniczych, pozostawiając unormowanie stosunku dzierżawnego przepisom ustawy cywilnej i umowy stron, a jedynie ze względów publicznych wprowadza porękę z § 187²⁾.

---

1) »Verpachtungen gehören zu dem Benützungsarten des Eigentumes, worüber das freie Verfügungsrecht nicht weiter beschränkt werden sollte, als es das öffentliche Interesse unbedingt fordert. Dieses wird jedoch bei Bergwerkspachtungen nur insoferne berührt, als der Betrieb der Bergbaue auf jene Weise zu erfolgen hat, wie sie das Berggesetz überhaupt verzeichnet. Wird hiebei etwas vernachlässigt, so kann sich die Bergbehörde nur an den Eigentümer halten... Dieser Umstand musste in das Berggesetz aufgenommen werden, um dem Eigentümer die möglichste Aufmerksamkeit (scil. co do wyboru osoby dzierżawcy) zu empfehlen und ihn nicht unstatthaften Entschuldigungen zu veranlassen, allein in die Regelung der Bedingungen bei Pachtverträgen konnte nicht eingegangen werden, weil hier zufällige Umstände, die sich in die Person, in dem Objekte oder in äusseren Kombinationen ereignen können, von so wesentlichem Einflusse sind, dass durch Nichtbeachtung derselben entweder den Parteien oder der Sache selbst die empfindlichsten Nachteile zugefügt werden, eine Berücksichtigung von Umständen aber eine Komplikation von Bestimmungen veranlasst hätte, die — ohne erschöpfend zu sein — dennoch zu einer grossen und zwecklosen Weitläufigkeit geführt haben würde, da hiebei vielfache Umgehungen des Gesetzes nicht zu vermeiden wären. Es wurde daher vorgezogen, unter der allgemeinen Haftung des Eigentümers die Vertragsbestimmungen zwischen diesem und dem Pächter unberührt zu lassen».

Scheuchenstuel, str. 350.

2) Por.: Dr. Gustaw Wenzel: Handbuch das allg. öst. Berg-

Skonstatowanie powyższego byłoby zarazem zbiciem tezy dra Korna o niedopuszczalności dzierżawy pól naftowych, skoro jak już wykazano, przepisy powsz. ustawy górniczej mają zastosowanie do kopalnictwa naftowego. o ile ustawodawstwo naftowe mocy obowiązującej danych przepisów górniczych wyraźnie nie znosi, co w wypadku omawianym nie nastąpiło.

Jednakowoż i w samej kraj. ustawie naftowej z dnia 22 marca 1908 l. 61 dz. u. k., znajdujemy przepisy uznające stanowczo i niewątpliwie dopuszczalność wydzierżawiania kopalni butuminiów żywicznych, a więc i pól naftowych ich podstawę realną stanowiących. Dowodzi tego następujące zestawienie odnośnych przepisów kraj. noweli naftowej:

a) § 57 postanawiania, że »odpowiedzialność ciążąca w myśl przepisów tej ustawy na uprawnionym do wydobywania, jakoteż poręka za ściągalność grzywien, nałożonych na kierownika ruchu jego kopalni (§ 53), przechodzą w wypadku wydzierżawienia kopalni... na dzierżawcę kopalni;

b) § 58 przepisując na przyszłość obowiązek doniesienia urzędowi górniczemu okręgowemu o każdej zmianie w posiadaniu kopalni, wyraźnie postanawia w swym ustępie drugim: »tak samo dzierżawca kopalni ma obowiązek donieść o tem urzędowi górniczemu okręgowemu w przeciągu 14 dni po objęciu dzierżawy przy dołączeniu umowy o dzierżawę«;

c) § 76 ust. 2 przepisuje: »jeżeli kopalnia żywic ziemnych jest wydzierżawioną..., natenczas zamiast uprawnionego do wydobywania zawiadomić należy o wydanych zarządzeniach dzierżawcę kopalni«;

d) § 77 przepisując obowiązek uprawnionego do wydobywania kopalni żywicznych do ponoszenia kosztów zarządzeń z powodu nieszczęśliwych wydarzeń na kopalni z prawem regresu do tych, »którzy ponoszą winę nieszczęśliwego wypadku, postanawia w swym ustępie ostatnim: »jeżeli kopalnia żywic ziemnych jest wydzierżawioną, przysługuje ten regres dzierżawcy kopalni«;

---

rechtes, str. 499—500, Gustav von Gränzenstein: Das allg. öst. Berggesetz, str. 293, Otto Freiherr von Hingenau: Handbuch der Bergrechtskunde, str. 602.

e) § 87 przepisuje rygory karne, jeżeli uprawniony do wydobywania (dzierżawca § 57)... nie wykona w odpowiednim terminie poszczególnych, prawomocnych, przez władze górnicze we wykonywaniu nadzoru nad kopalniami żywic ziemnych wydanych poleceń.

Z powyżej przytoczonych przepisów kraj. noweli naftowej wynika niezbicie, że najnowsze ustawodawstwo naftowe zna i dopuszcza dzierżawę kopalń i pól naftowych i na ten wypadek specjalne nawet normuje przepisy¹⁾.

Dopuszczenie dzierżawy pól jest nadto wśród stosunków wynikiem życia praktycznego. Kopalnie naftowe, które już przeszły stadium obfitszej produkcyi, jakoteż mniejsze kopalnie wosku wydzierżawia się często z zastrzeżeniem dla właściciela kopalni

¹⁾ Mylne wyobrażenie o niedopuszczalności dzierżawy kopalń i pól naftowych spowodowały (przed wyjściem kraj. noweli naft. załatwiającej ostatecznie tę kwestyę) przepisy §§ 8 i 23 państw. noweli, dopuszczające czasowe tworzenie pól naftowych (§ 8) i nakazujące tworzenie z urzędu pól naftowych z licznych istniejących w księgach gruntowych wpisów t. zw. kontraktów dzierżaw naftowych.

Pierwszy przepis (§) czynił zadość żądaniom teoryi i praktyki, wykazującym, że czasowa własność jest dopuszczalną w zasadzie, ze stanowiska zaś interesów kopalnictwa naftowego wprost konieczną, gdyż właściciele gruntów — przeważnie włościanie — żadną miarą nie chcieli się godzić na odstępywanie na rzecz osób trzecich prawa poszukiwania i wydobywania bituminów po wieczne czasy, nie mieli zaś zrozumienia dla tworzenia pól naftowych na rzecz własną, a i wówczas dzierżawa pól nie dałaby dzierżawcy pełni uprawnień, a co najważniejsze, całe jego urządzenie kopalniane, wartością swą przewyższające wielokrotnie wartość pierwotną pola przeszłoby na własność obcą, albowiem na własność właściciela pola, jako przynależność kopalni, wzgl. odnośnego pola naftowego. Przepis §-u 23 miał zatomiast na celu wobec zamknięcia ksiąg gruntowych dla wpisów naftowych, uwzględnić nabyte już prawa dotychczasowych uprawnionych do eksploatacyi naftowej i salwować ich inwestowane w urządzenia kopalniane kapitały, któreby były dla nich stracone, wobec uznania urządzenia za przynależność kopalni i w konsekwencyi tego ustawa musiała dla rzeczonych iura quaesita utworzyć z urzędu czasowe pola naftowe.

przeważnie pewnej z góry cyfrowo oznaczonej tenuty ¹⁾. Dzierżawca użytkowuje jedynie urządzenia kopalniane, które jako przy należność pola należą do właściciela [pola naftowego, a więc nie odpowiadają za zobowiązania i długi osobiste dzierżawcy, zbyt często jednostki nieszczególnie silnej ekonomicznie. Wykluczenie przeto dzierżawy oznaczałoby zarazem wykluczenie od samodzielnej pracy rzeczonych jednostek wprawdzie ekonomicznie mniej silnych, jednakowoż nader cennych dla ich doświadczenia i rutyny górniczej, spotęgowanej nadto w danych wypadkach bezpośrednim interesem osobistym. Oznaczałoby to również częstokroć zupełne zastanowienie bardziej wyeksploatowanych kopalń należących do większych towarzystw, którymby wobec znacznego i kosztownego aparatu administracyjnego dalszy ruch kopalni się nie opłacał, podczas gdy przeciwnie oznaczałaby dzierżawa wobec nakładu osobistej pracy fachowego dzierżawcy i połączonego z tem systemu oszczędnościowego.

5. Księgi naftowe.

Konsekwencyą oddzielenia uprawnień naftowych od własności gruntu i uznania ich za nieruchomości, jest również wprowadzenie dla uprawnień naftowych ksiąg publicznych w postaci ksiąg naftowych. Księgi naftowe w ramach ustawodawstwa naftowego z r. 1884 wprowadza już rozporządzenie ministerstwa sprawiedliwości z 15 czerwca 1885 l. 6599/J. M.²⁾ Odnośnie księgi wobec fakultatywnego zastosowania pól naftowych, znajdują jednakowoż wcale nieznaczne zastosowanie ³⁾.

Państw. ustawa naftowa z 9 stycznia 1907 r. postanawia w § 2, że wydobywanie minerałów żywicznych, przyznane przez właściciela nieruchomości osobie drugiej, nabywa się jedynie przez

¹⁾ W przeważnej mierze wydzierżawione są w Mraźnicy wszystkie już wyeksploatowane a w stadyum pompowania się jeszcze znajdujące kopalnie nafty, z kopalń wosku pomniejszych w Borysławiu (kopalnia »Freilich«) i podobno w Dźwiniaczu i Staruni.

²⁾ Adam Dębicki: Ustawy naftowe, str. 94.

³⁾ Józef Bocheński: O księgach naftowych (»Reforma sądowa« z r. 1907), str. 83.

wpis do księgi naftowej, zaś § 23 tejże ustawy nakazuje z urzędu tworzenie pól i wykazów naftowych w odniesieniu do istniejących już wpisów naftowych w księgach gruntowych. W następstwie tego stają się obecnie księgi naftowe jedną z najbardziej zasadniczych instytucyj prawa naftowego.

Urządzenie i prowadzenie ksiąg naftowych, obok materyjalno-prawnych przepisów państw. noweli naft. z r. 1907 i kraj. ustawy naft. z 22 marca 1908, — normuje obecnie rozporządzenie ministerstwa sprawiedliwości z 15 kwietnia 1907 [l. 107 dz. u. p.¹⁾] Nadto przy zakładaniu i prowadzeniu ksiąg naftowych mają zastosowanie ustawy hipoteczne, a w szczególności do księgi naftowej, do wpisów w niej skutecznie się mających i do postępowania w sprawach księgi naftowej należy odpowiednio stosować pow. ustawę o księgach gruntowych z 25 lipca 1871 l. 95 dz. u. p. Co do wewnętrznego zaś urządzenia ksiąg naftowych należy odpowiednio stosować przepisy ustawy z d. 20 marca 1874 l. 29 dz. u. kr. o wewnętrznem urządzeniu ksiąg gruntowych z uwzględnieniem § 18 kraj. ustawy naft. z 22 marca 1908 (§ 4 kraj. noweli naft.).

Księgi naftowe zakłada się przy tych sądach, które prowadzą księgi publiczne (gruntowe lub tabularne) dla nieruchomości, w odniesieniu których z odłączenia od własności gruntu powstały pola naft. (§ 1 rozp. min. spraw. z 15 czerwca 1885 l. 36 dz. u. kr. z r. 1886)²⁾.

Z odłączonych pól naftowych tworzy się wykazy księgi naftowej.

Przy trybunałach sądowych należy założyć dwie księgi główne; jedną dla pól naftowych, które się odłącza od nieruchomości tabularnych, drugą dla pól naftowych z posiadłości nietabularnych. Przy sądach powiatowych prowadzi się jedną księgę naftową dla wszystkich pól naftowych powstałych z odłączenia prawa poszukiwania i wydobywania bituminów od własności nieruchomości nietabularnej, w obrębie danego sądu powiatowego się znajdującej bez uwzględnienia poszczególnych gmin katastralnych, jak się to dzieje przy księgach gruntowych³⁾ Jeśli pole naftowe

¹⁾ T. I., str. 494.

²⁾ T. I., str. 153.

³⁾ Bocheński (str. 83) domaga się poruczenia jedynie try-

powstaje z odłączenia częściowo z nieruchomości podpadającej księgowo trybunałowi sądowemu, częściowo zaś z nieruchomości będącej przedmiotem wpisu w księdze gruntowej sądu powiatowego, wówczas co do utworzenia wykazu w księdze naftowej rozstrzyga główna część składowa pola naftowego (§ 3 rozp. min. spr. z 15 czerwca 1885).

Znaczenie prawne ksiąg naftowych odpowiada zupełnie znaczeniu ksiąg gruntowych. Z chwilą utworzenia wykazu w księdze naftowej dla danego pola naftowego, wszelkie czynności prawne w odniesieniu do danego pola nabywają skutku prawnego jedynie przez wpis do księgi naftowej, z drugiej zaś strony wszystkie wpisy w księdze naftowej używają ochrony publicae fidei¹⁾.

Wykazy ksiąg naftowych.

Księga naftowa składa się z wykazów, z których każdy obejmuje pojedyncze pole naftowe. Wykazy oznaczone są liczbami bieżącymi i następują po sobie w porządku, bez względu na to czy obejmują pola naftowe poszukiwawcze, produkcyjne, czy niepotwierdzone.

Wykaz naftowy składa się z czterech kart oznaczonych literami A, B, C i D.

Karta A (karta pola naftowego) zawiera w swym nagłówku liczbę wyrazu, oznaczenie kwalifikacyi pola (poszukiwawcze, produkcyjne lub niepotwierdzone), jakoteż uwidocznienie ewentualnej przynależności do jednej kopalni kilku pól naftowych, księgowo ze sobą niepołączonych.

Karta A składa się z dwóch działów.

W dziale pierwszym wpisuje się nazwę, (godło, hasło) pola naftowego, oznaczenie jego położenia topograficznego, z przytoczeniem parcel i fizycznie (a nie idealnie) oddzielonych części parcel,

---

bunałom sądowym prowadzenia ksiąg naftowych, ze względu na wielką wartość pól, jakoteż celem uzyskania jednolitości w orzecznictwie.

¹⁾ Dr. Wład. Leop. Jaworski: Ustawy o księgach publicznych t. II., str. 246.

co do których prawo wydobywania żywic ziemnych zostało odłączonem, przy powołaniu się na złożony w zbiorze dokumentów plan sytuacyjny. W dziale tym uwidacznia się również przynależności (budowle pomocnicze, budynki na powierzchni ziemi i t. p.) (§ 5 ust. 4 rozp. min. spr. z 15 kwietnia 1907).

W dziale drugim wpisuje się odłączenie prawa poszukiwania i wydobywania bituminów z przytoczeniem odnośnego wykazu i z powołaniem się na dokumenta, na podstawie których wykaz utworzono, następnie przynależność kilku pól naftowych do siebie, tudzież każdą uchwałą sądową, wskutek której następuje jakakolwiek zmiana wpisów, zawartych w nagłówku lub w pierwszym dziale; nadto w dziale drugim wpisać należy prawa rzeczowe połączone z prawem wydobywania bituminów, a przedewszystkiem służebności górnicze (§ 5 ust. 5 cyt. rozp.).

Z powyższego przedstawienia rodzaju wpisów na karcie A wyk. naft. wynika, że § 5 rozp. min. spraw. z 5 kwietnia 1907 rozróżnia od siebie z jednej strony przynależności kopalni (przykładowo wyliczone jako budowle pomocnicze, budynki na powierzchni ziemi i t. p.), a będące przedmiotem wpisów działu pierwszego karty A, jakoteż z drugiej strony prawa rzeczowe połączone z prawem wydobywania bituminów, a przedewszystkiem służebności górnicze, będące przedmiotem wpisu działu drugiego karty A.

Podział w mowie będący jest przeprowadzeniem w pewnej mierze powsz. ust. górniczej, która odróżnia przynależności kopalni ruchome (§ 121 p. u. górn.) i nieruchome (§ 117 p. u. g.) do odbudowy górniczej nieodzownie potrzebne, jakoteż z drugiej strony nieruchomości bezpośrednio niebędące niezbędnymi dla ruchu kopalni, a jedynie wolą właściciela związane z kopalnią jako przynależność (§ 118 p. u. g.). Jedną i drugą grupę należy atoli zaliczyć pomiędzy przynależności kopalni, przeznaczone do dzielenia losów kopalni bądźto ze względu na niezbędną konieczność kopalni, bądź też ze względu na pierwotną wolę właściciela. Przepisanie przeto w cyt. rozporządzeniu ministeryalnem odrębnych działów dla wpisów z jednej strony »przynależności«, zaś z drugiej strony dla »praw rzeczowych, połączonych z prawem wydobywania bituminów, a przedewszystkiem służebności górniczych«, jest

pozbawionem głębszego uzasadnienia a staje się jedynie przyczyną niejasności.

Jedna i druga grupa podpada — jak już podniesiono — pod pojęcie przynależności kopalni, które dzielą losy prawne kopalni.

Austr. prawo górnicze rozróżnia — zdaniem Schustera¹⁾ — przynależność w znaczeniu powszechnem i ogólnoprawnem, jakoteż przynależności w znaczeniu górniczem. Pierwsze obejmuje wszystko cokolwiek pod względem prawnym lub gospodarczym jest w łączności z kopalnią, a więc i owoce. Do pojęcia górniczo-prawnego przynależności potrzeba natomiast, by dany przedmiot, który ma stanowić przynależność, był potrzebnym do ciągłej nieprzerwanej odbudowy. W pewnej tylko mierze pokrywa się z tem podział przeprowadzony przez Haberera i Zechnera¹⁾, którzy rozróżniają przynależność naturalną, na którą składa się wszystko, co do odbudowy kopalni jest konieczne i przynależność z przeznaczenia, która dla odbudowy nie jest nieodzowną, a jedynie z przeznaczenia, z woli właściciela dzieli losy kopalni.

Na przynależność składać się mogą zarówno ruchomości jak i nieruchomości, rzeczy pod względem fizycznym i prawnym dołąd niezawisłe lub też niesamoistne. Przynależność może się znajdować na samej kopalni odnośnej, może ona jednak znajdować się poza kopalnią, zwłaszcza jeśli na nią się składa prawo służebnego używania obcej nieruchomości. Kreowanie tego rodzaju służebności, jako przynależności górniczej kopalni wprowadza § 20 państw. noweli naft. i §§ 28 i 64 kraj. noweli naft.

Służebności przysługujące kopalni mogą być dwojakie: służebności gruntowe i górnicze. Pierwsze istnieją wówczas, gdy służebnym jest grunt, zwykła nieruchomość, drugie gdy służebną jest inna kopalnia. Co do § 20 państw. noweli naft. sądzi Horszowski²⁾, że zna on tylko służebności gruntowe. Zapatrywanie to, zdaniem naszym, mylne, a powstać mogło z powodu nieściślej stylizacji

¹⁾ Dr. Heinrich M. Schuster: Beiträge zur Lehre vom Bergwerkseigentum nach österreichischem Rechte w Allg. österr. Gerichtszeitung z r. 1880 str. 214 - 219.

¹⁾ Dr. Ludwik Haberer u. Friedr. Zechner: Handbuch des österr. Bergrechtes (str. 304—305).

²⁾ Ankieta naft. w »Reformie sądowej« z r. 1907, str. 28.

§ 20 państw. i § 64 kraj. noweli naft., orzekającej o »odstąpieniu gruntu«. Przeciwnieństwo wynika choćby już z wyliczenia w § 20 państw. now. budów pomocniczych, które z natury swej istnieć mogą nie tylko na obcych gruntach, ale i na kopalniach służebnych¹⁾.

Karta własności i prawa powrotu.

Za wzorem ksiąg gruntowych jest i przy księgach naftowych karta B kartą własności, na której wpisanem zostaje nazwisko właściciela pola naftowego. Ponieważ państw. (§ 8) i kraj. nowela (§ 14) znają również czasową własność pola naftowego, przeto w pierwszym rzędzie na karcie B znajdują zamieszczenie wpisy odnoszące się do własności czasowej, przy równoczesnem zapodaniu w odnośnym wpisie ograniczeń danej własności pola pod względem czasowym lub warunkowym. Termin końcowy ograniczonej czasowo własności należy dla większej przejrzystości wpisać nadto cyframi na karcie B w osobnej przeznaczonyj specjalnie na to rubryce (§ 6 cyt. rozp.) Jeśli umową stron nastąpi przedłużenie ograniczonej czasowo własności pola, wówczas rzeczony przedłużenie należy wpisać na karcie B z kalendarzowem oznaczeniem nowego terminu końcowego, a to pod rygorem bezskuteczności prawnej w razie przeciwnym (§ 13 państw. § 19 kraj. noweli). Postanowienie to jest ścisłą konsekwencją § 2 państw. noweli, postanawiającego, że wpis prawa wydobywania materiałów żywiczych przyznanego przez właściciela nieruchomości osobie drugiej, nabywa się jedynie przez wpis do księgi naftowej.

Z natury rzeczy wynika, że w zasadzie jest własność pola nieograniczoną czasowo, że przeto, o ile w danym wypadku nie ustanowi się czasowo lub warunkowo ograniczonej własności, wpis nieograniczonego prawa własności pola zamieści się na karcie B. O ile atoli przy odłączeniu prawa poszukiwania i wydobywania bituminów od własności gruntu, właściciel nieruchomości na rzecz osoby drugiej ustanowi jedynie ograniczoną własność pola, wówczas na karcie B zamieści się jedynie wpis ograniczonej własności,

¹⁾ Haberer-Zechner, str. 214.

zaś prawo powrotu (Heimfallsrecht) na rzecz właściciela nieruchomości względnie tegoż prawonastępcy uwidoczni się na osobnej karcie D, będącej przeto uzupełnieniem karty własności.

Ograniczony właściciel pola może prawo własności odstępować dalej i to nawet w ten sposób, że osobie trzeciej odstępuje swe prawo w ciśniejszych (czasowo lub warunkowo) granicach, aniżeli przysługuje jemu samemu. Z powodu tego już przy pierwszym wpisie ograniczonego prawa własności pola wpisuje się cyfrę I. i to nawet wówczas, gdy odnośną własność ograniczoną pola ustanowił bezpośrednio sam właściciel nieruchomości. Przy każdym dalszem przenoszeniu niewyczerpującem okresu lub zakresu prawa wydobywania, które przysługuje przenoszącemu, dopisać należy do wpisu, którym uskutecznilo przeniesienie, cyfrę bezpośrednio następującą (II., III. i t. d.). Bezpośrednim wynikiem takiego przeniesienia własności niewyczerpującego całego okresu lub zakresu poprzednika prawnego, będzie prawo powrotu na rzecz tegoż poprzednika prawnego; którego to prawa powrotu jako z wpisów karty B. widocznego, osobno się nie wpisuje. Przeniesienie atoli takiego prawa powrotu uwidacznia się na karcie B, podobnie do przenoszenia prawa powrotu ustanowionego na rzecz właściciela nieruchomości na odrębnej karcie D, które to przeniesienie z natury rzeczy następuje też na karcie D.

Karty D (karty powrotu) należy w myśl § cyt rozp., — używać wówczas, gdy właściciel nieruchomości przyznał prawo wydobywania bituminów osobie trzeciej jedynie na pewien okres czasu lub uczynił je zawisłem od pewnego warunku rozwiązującego. W wypadku rzeczonym należy zastrzeżone właścicielowi nieruchomości prawo powrotu pola naftowego wpisać na karcie D przy zapodaniu imienia uprawnionego.

Uprawniony z prawa powrotu może zastrzeżone dla siebie prawo przenieść dalej jeszcze przed nastaniem prawa powrotu i zarazem co do zobowiązań wzajemnych nabywcy, o ile nadają się do wpisu księgowego, zastrzedz dla siebie zabezpieczenie w księdze naftowej, ale tak wpis przeniesienia na nabywcę prawa powrotu, jako i wpis na rzecz poprzedniego uprawnionego z prawa powrotu zobowiązań wzajemnych nabywcy, (do oddawania udziałów brutto z przyszłej produkcji, wypłacania pewnych kwot jako

reszty ceny kupna) nastąpi jedynie z tem zastrzeżeniem (które również w odnośnym kontrakcie musi być wyrażnie zawartem), że odnośny akt prawny staje się skutecznym dopiero z nastaniem prawa powrotu (t. zw. klauzula z § 12 państw. noweli naft.). Z wyjątkiem tego wypadku obciążania prawa [powrotu przez nabywcę z okazji nabycia, niedopuszczalnem jest przed nastaniem powrotu tworzenie nowych praw obciążających to prawo (§ 12 ust. 2 państw. noweli naft.).

Powyższe postanowienie odpowiada potrzebie życia praktycznego, »aby o prawie wydobywania na wypadek powrotu już z góry dalsze zarządzenia postanowić, jeśli w zużytkowaniu prawa wydobywania nie mają się okazać strony ujemne pod względem ekonomicznym i przeszkody» (motywa rząd.)¹⁾. Reforma naftowa zezwala przeto na tego rodzaju transakcye, które dotyczą przyszłego losu prawa wydobywania bituminów i w dalszym następstwie zezwala na odnośne wpisy przeniesień prawa powrotu jak i na wpisy dla zobowiązań wzajemnych nabywcy. Pozatem wszelkie inne transakcye, jak n. p. dobrowolne lub egzekucyjne obdłużanie prawa powrotu jest wykluczonem ze względu właśnie na ekspektatywną naturę i realną dopiero w przyszłości wartość ekonomiczną tego prawa. O ile atoli samo prawo powrotu może być przedmiotem sukcesyi ogólnej i szczególnej, podobnie również i wpisane w stanie biernym prawa powrotu zobowiązania nabywcy do świadczeń wzajemnych, jak do wydawania udziałów brutto, zapłacenia reszty ceny kupna i t. p. — Okoliczność ta jest logicznem następstwem faktu, że § 12 państw. noweli pozwalający na rzeczzone wpisy dla świadczeń nabywcy prawa powrotu, dalszego przenoszenia tych wpisów nie zakazuje, a z faktu, że ustawa normuje możność przenoszenia ekspektatywnego prawa powrotu, należy przyjąć przeciwieństwo zakazu przenoszenia wpisów, które same są również jedynie konsekwencyą dozwolonego ustawowo przenoszenia samego prawa powrotu.

Wpisy wzajemnych świadczeń nabywcy prawa powrotu i wpisy dalszych ich przelewów znajdują zamieszczenie na karcie D, jeśli samo prawo powrotu wpisane jest na karcie D. W wypadkach

¹⁾ T. I., str. 432.

atoli, w których — jak już przedstawiono — prawo powrotu figuruje na karcie B, wpisy dla wzajemnych świadczeń nabywcy prawa powrotu uskuteczni się na karcie C (§ 7 cyt. rozp.)

Z nastaniem prawa powrotu należy własność pola naftowego przenieść na uprawnionego z prawa powrotu, na odnośny jego wniosek. Równocześnie przeniesie się na kartę C zobowiązania wzajemne nabywcy prawa powrotu, o ile są dotąd wpisane na karcie D.

Przy omówieniu karty własności załatwić należy jeszcze następującą kwestję księgową:

Prezdydum lwowskiego sądu krajowego wyższego odniosło się do podwładnych mu sądów, aby przy wpisach do ksiąg naftowych unikały wyrażen: własność i właściciel pola naftowego, jako nieznanych ustawom naftowym a sprzecznych z pojęciem i istotą pól naftowych.

Przekraczałoby granice niniejszego wstępu wykazanie istoty własności górniczej i dopuszczalności tego pojęcia w odniesieniu do pól naftowych. Ponieważ atoli co do wpisów księgowych decydować muszą nie względy teoretyczne, lecz wola i słowa ustawodawcy, przeto ograniczymy się do zapodania wyjątków z przepisów państw. i kraj. noweli naftowej uznających własność i właścicieli pól naftowych.

1. państwowa nowela naftowa.

a) § 14 oznacza in parenthesis »uprawnionego do wydobywania« jako »właściciela pola naftowego« (Naphtafeldeigentümer) i rozróżnia w dalszym ciągu »prawo hipoteczne na własności pola naftowego« (ein bürgerliches Recht auf dem Naphtafeldeigentum),

b) § 13 przewiduje »przedłużenie ograniczonej czasowo własności pola naftowego.« (Die Verlängerung eines zeitlich beschränkten Naphtafeldeigentums).

2. krajowa nowela naftowa.

a) § 6 określa »uprawnionego do wydobywania« jako »właściciela pola naft.«,

b) § 12 ust. 1 postanawia o kopalniach, »które składają się z kilku do różnych właścicieli należących pól naftowych«,

§ 12 ust. 2 zna zawarcie umowy komasacyjnej przez »właścicieli pól naftowych«,

§ 12 ust. 3 postanawia o dalszem trwaniu umowy komasacyjnej »we wszystkich wypadkach przeniesienia własności pola naftowego«,

c) § 15 ust. 1 postanawia o sposobie wykreślania wpisów z księgi naftowej, »jeżeli własność pola naftowego zgaśnie przez upływ umówionego czasu«,

§ 15 ust. 2 przepisuje przedłożenie oświadczenia właściciela pola naftowego« przy wygaśnięciu własności pola,

d) § 19 nakazuje wpisanie do księgi naftowej »przedłużenia czasowo ograniczonej własności pola naftowego«,

e) § 20 ust. 1, przepisuje rygory, jeśli »właściciel pola naftowego swoje budowy trwale zaniedbuje«,

§ 20 ust. 2, przepisuje, że przy egzekucyjnej sprzedaży »wchodzi nabywca we wszystkie prawa i obowiązki poprzedniego właściciela pola naft.«,

§ 20 ust. 4, przepisuje postępowanie z §§ 263—265. powsz. górn., »jeżeli właściciel pola naftowego oświadczy władzy tabularnej, że je opuszcza«,

f) § 22 przepisuje, że »wrazie wygaśnięcia własności pola naftowego jest właściciel tegoż obowiązany« oddać powierzchnię gruntu możliwie w stanie, w jakim ją odebrał.

g) § 25 ust. 1, stanowi, że właściciel pola naftowego wytwórczego (produkcyjnego)« ma prawo do zakładania budow pomocniczych na obcej kopalni i obcych gruntach.

§ 25 ust. 2 postanawia, że »właścicielowi pola naftowego poszukiwawczego« powyższe uprawnienia nie przysługują«,

h) § 64, postanawia o wywłaszczeniu na rzecz »właściciela pola naftowego« o obowiązku właściciela gruntu odstąpienia go dla celów kopalni »właścicielowi pola naftowego«,

i) § 67, przepisuje obowiązek powoływania do komisji budowlanych »także właściciela pola naftowego«,

j) § 90 ust. 8, przepisuje, że »może właściciel nieruchomości albo [właściciel pola naftowego spłacić wierzyciela pretensyi, która ma być przeniesioną«.

Z powyższych ekscerptów okazuje się niezbiecie, że przy wpi-

sach naftowych należy używać oznaczeń »własność« i »właściciel« pola naftowego.

Karta ciężarów.

Karta ciężarów jest [karta C. Przeznaczenie jej to samo co karty C przy wykazach hipotecznych (§ 10 kraj. ust. hip. z 20 marca 1874), służy ona przeto do wyszczególniania wszelkich na własności naftowej ciążyących praw rzeczowych, tudzież praw na tych prawach nabytych, dalej prawa odkupu, pierwokupna, najmu i dzierżawy, wkońcu do wyszczególniania wszelkich takich ograniczeń w rozporządzaniu całą encją naftową lub jej częścią, którym podlega każdy właściciel odnośnego obciążonego pola naftowego. Ponieważ karta C ma wskazywać obciążenie własności wykazanej na karcie B, zaś karta B wykazu naftowego może wykazywać równocześnie kilka stanów własności czasowej względnie zawarunkowanej (B I. II. III.), przeto też i na karcie C przy wpisach odnoszących się do własności naftowej ograniczonej co do czasu lub przyznanej pod pewnym warunkiem rozwiązującym, należy w specjalnej rubryce odsyłkowej powołać się na tę rzymską cyfrę karty B, która odnosi się do własności naftowej obciążonej rzeczonym wpisem.

Na karcie C wpisze się zobowiązania wzajemne nabywcy prawa powrotu, o ile samo prawo względnie tegoż przeniesienie uwidocznione jest na karcie B a nie na karcie D. O ile zaś prawo powrotu a w następstwie tego i zobowiązania nabywcy prawa powrotu wpisane są na karcie D, wówczas z nastaniem prawa powrotu należy na kartę C przenieść rzeczzone zobowiązania wzajemne uwidocznione dotąd na karcie D (§ 8 cyt. rozp.). Z nastaniem prawa powrotu należy również na kartę C przenieść obciążenia nieruchomości wyprzedzające prawo naftowe, za które przeto własność naftowa względnie prawo powrotu odpowiada subsydyarnie, jakkolwiek zresztą na prawo powrotu przed jego nastaniem nie można prowadzić egzekucyi (§ 23 państw. noweli naft., § 8 cyt. rozp.).

Wpisy z urzędu.

Celem ujednostajnienia struktury prawnej wszystkich uprawnień naftowych, należy do ksiąg naftowych, założonych na podstawie państw. noweli naft. z r. 1907 przenieść z urzędu:

a) wpisy w księgach naftowych założonych jeszcze na podstawie rozporządzenia ministeryalnego z 15 czerwca 1885 l. 36 dz. u. kr. (w ramach ustawodawstwa naftowego z r. 1884).

b) wpisy naftowe w księgach gruntowych lub tabularnych.

ad a). Pola naftowe z ksiąg naftowych założonych na podstawie ustawodawstwa naftowego z roku 1884 wraz z wszystkimi odnośnymi wpisami, przeniesione zostaną do nowych ksiąg jako pola naftowe produkcyjne, wobec tego, że założone zostały na podstawie urzędowego poświadczenia starostwa górniczego stwierdzającego, że niezastrzeżone bituminy żywiczne występują w obrębie danego pola (§ 2 państw. ust. naft. z 11 maja 1884).

Z dniem przeniesienia danych pól naftowych do nowych ksiąg naftowych należy zamknąć wykazy w dotychczasowej księdze naftowej.

ad b). Dla praw naftowych wciągniętych przed wejściem państw. noweli naft. do ksiąg gruntowych lub tabularnych, należy z urzędu utworzyć wykaz w księdze naftowej. W tym celu odniesie się sąd do miejscowo właściwego urzędu górniczo-okręgowego o wyjaśnienia co do występowania bituminów w parcelach objętych odnośnem prawem naft. z tem atoli zastrzeżeniem, że odnośne uprawnienie naftowe nie może się odnosić jedynie do idealnych części ciała hip. lub parcel, ileż w razie przeciwnym przeniesienie wpisu do księgi naft. nie nastąpi.

Stosownie do wyjaśnienia udzielonego przez urząd górniczy okręgowy utworzy sąd pole naftowe niepotwierdzone, poszukiwawcze lub produkcyjne (§ 23 państw. noweli naft.). Przy przenoszeniu wpisów naft. z ksiąg gruntowych lub tabularnych do księgi naftowej należy się kierować zasadą, że uprawnienie naftowe, bez względu na to, w jakiej formie jest wpisane w księgę gruntową lub tabularną (jako prawo dzierżawy, służebność, ciężar realny, ograniczenie własności i t. d.) należy przenieść na kartę B nowo utworzonego wykazu naftowego (§ 11 cyt. rozp.). Przy przenosze-

niu uwzględnić należy tylko te wpisy, które mają skuteczność w chwili przeniesienia, z pominięciem pozycyi już wykreślonych (§ 11 cyt. rozp.)¹⁾.

Przenoszenie z księgi gruntowej lub tabularnej wpisów naftowych, ma następować w myśl zasady, że prawo wydobywania przedstawia się jako rzecz nieruchoma i że należy ją w księdze naftowej traktować na równi z prawem własności, następnie, że zobowiązania do wydawania udziałów brutto, które dotąd były wpisane w formie kaucyi hipotecznych, należy w księdze naftowej wpisać jako ciężar realny, jeśli o to prosi uprawniony do poboru, a zgadzają się na to zobowiązany jakoteż wierzyciele wpisani na prawie wydobywania po kaucyi hipotecznej (§ 23 ust. 6 państwowej noweli naft.).

Co do sposobu przeniesienia należy przesłuchać interesowanych. Na podstawie wyniku przeprowadzonych dochodzeń i przesłuchań, powożmie sąd uchwałę co do księgowego odłączenia prawa wydobywania od prawa własności gruntu, co do utworzenia wykazu w księdze naftowej i wpisów tamże uskutecznić się mających, tudzież co do sprostowania i wykreślenia niezgodnych już wpisów hipotecznych (§ 23 ust. 10 państw. noweli naft.).

Jeśli prawo naftowe wskutek podziału nieruchomości wpisane jest w kilku wykazach księgi gruntowej lub tabularnej, wówczas sąd stwierdzi, na które parcele lub części parcel rozciąga się prawo wydobywania, jakoteż będzie działał w tym kierunku, aby dla uprawnienia naftowego, chociażby nawet odnośne ciała hipoteczne należały do rozmaitych właścicieli, stworzono wedle możliwości na podstawie ugody między interesowanymi jeden tylko wykaz w księdze naftowej. Tych parcel lub fizycznie oddzielonych części parcel, na które prawo naftowe się nie rozciąga, nie należy uwzględniać przy tworzeniu wykazu księgi naftowej. Zjednoczenie praw naftowych z kilku ciał hipotecznych w jednym wykazie księgi na-

---

¹⁾ Ma to na celu uzyskanie przejrzystości nowych ksiąg, co może mieć miejsce jedynie wówczas, gdy z przenoszonych wpisów naftowych, które dotychczas na karcie C księgi gruntowej dobiegały setek wpisów, odpadną wszystkie wpisy obojętne ze stanowiska ostatniego stanu tabularnego.

ftowej odpadnie, jeśli zachodzą różnice co do praw powrotu właścicieli nieruchomości (§ 11 cyt. rozp.).

Przy przenoszeniu praw naftowych do księgi naftowej, zobowiązani są uprawnieni do eksploatacji naftowej, przedłożyć sądowi plan sytuacyjny, sporządzony przez autoryzowanego urzędowo miernika, ileż w razie przeciwnym sporządzenie tego planu zarządzi sąd na ich koszt. Uprawniony do eksploatacji naftowej obowiązany jest również podać do wiadomości sądu nazwę pola naftowego, celem wpisania jej do księgi naftowej.

Sądy winny z urzędu uwiadamiać urząd górniczy okręgowy o dokonaniu wpisu praw wypobywania bituminów do księgi naftowej (o utworzeniu wykazu w księdze naftowej, o przeistoczeniu i wykreśleniu wykazu księgi naft. jakoteż o każdej zmianie uprawnienia naftowego, jakaby zaszła w księdze naftowej, natomiast zawiadomić również starostwo górnicze o przeprowadzonym w księdze naftowej podziale własności pola poniżej jednej czterdziestej całości (§ 15 cyt. rozp.), do czego zresztą potrzeba również zezwolenia starostwa górniczego).

Sądy winny nadto o wszystkich wpisach do księgi naftowej uwiadamiać izbę handlową i przemysłowe ich okręgu, aby w ten sposób izhom handlowym i przemysłowym umożliwić zebranie potrzebnego dla nich materiału statystycznego ¹⁾.

---

¹⁾ Blauhorn, str. 123.

CZĘŚĆ DRUGA.

Krajowa ustawa naft. z 22 marca 1908 r.

l. 61 dz. u. kr.

Motywa rządowe¹⁾.

do kraj. ustawy naftowej z 22 marca 1908.

I. Część ogólna.

Nowela z 9 stycznia 1907 dz. u. p. nr. 7, która w sprawie minerałów żywicznych zawiera postanowienia zmieniające i uzupełniające ustawę z 11 maja 1884 dz. u. p. nr. 71 weszła w życie z dniem 17 stycznia 1907 (z wyjątkiem drugiego ustępu § 5 odnoszącego się do wymiaru powierzchni kopalń żywic ziemnych).

Krajowa ustawa naftowa z 17 grudnia 1884 dz. ust. kraj. nr. 35 z r. 1886, obowiązująca w Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, przejęła z ustawy państwowej szereg postanowień, których większa część przez nowelę z 9 stycznia 1907 zmienioną została. Zachodzą przeto między ustawą krajową a obowiązującymi przepisami obu ustaw państwowych różne inkongruencye, których usunięcie wskazane jest w interesie prawidłowego wykonywania tych ustaw. Z drugiej strony nie można pominąć tego, że ze względu na poważny rozwój galicyjskiego przemysłu minerałów żywicznych w ostatnich latach i na liczne doświadczenia, które przy ruchu kopalń żywicznych zebrano, znaczna

---

¹⁾ Przedłożone przez namiestnictwo reskryptem z dnia 25 lutego 1907 l. 2717/pr. (l. stenogr. sejm. 1381/07).

część postanowień, zawartych w krajowej ustawie, wymaga uzupełnień, jeżeli przemysł żywic ziemnych — do czego właśnie ze wszech stron się dąży — ma się dalej rozwijać i jeżeli po skonsolidowaniu swych stosunków ma zająć między krajami, produkującymi naftę, to ekonomiczne stanowisko, jakie jego znaczeniu odpowiada.

Z natury rzeczy wypływa, że przy rewizyi ustawy należało uwzględnić, iż ze wzmagającym się rozszerzeniem i intensywniejszym ukształtowaniem się ruchu, także i źródła niebezpieczeństwa się wzmogły, do których zwalczania postanowienia, zawarte w ustawie krajowej, a odnoszące się do bezpieczeństwa ruchu, nie mogły być nadal uważane za dostateczne.

Niedostateczność postanowień ustawy krajowej odczuwały coraz bardziej tak władze górnicze, którym nadzór nad kopalniami żywicznymi jest poruczony, jakoteż i interesowane koła naftowe, gdy w roku 1898 galicyjski przemysł naftowy wszedł na drogę nieprzewidzianego dotąd rozwoju.

Komisya dla zbadania stosunków ruchu kopalń wosku ziemnego w Galicyi, ustanowiona przez ministerstwo rolnictwa w roku 1902 z powodu ubolewania godnej katastrofy, która się wydarzyła dnia 2 czerwca 1902 na kopalni wosku ziemnego grupa I. akcyjnego towarzystwa »Borysław«, wskazała w swem sprawozdaniu¹⁾ na liczne niewłaściwości w powyższym kierunku i nawiązując do tego, postawiła konkretne wnioski co do reformy obowiązujących ustaw naftowych. Taksamo komisya dla zbadania stosunków ruchu kopalń oleju ziemnego w Galicyi²⁾ ustanowiona przez ministerstwo rolnictwa z powodu pożarów, które się w grudniu 1902 i w styczniu 1903 przy wierceniach za naftą w Borysławiu kilkakrotnie wy-

---

¹⁾ »Ergebnisse der vom k. k. Ackerbauministerium im Jahre 1902 eingesetzten Kommission zur Untersuchung der Betriebsverhältnisse des Erdwachsbergbaues in Galizien«. Wien. 1903 k. k. Hof-und Staatsdruckerei.

²⁾ »Ergebnisse der vom k. k. Ackerbauministerium im Jahre 1903 eingesetzten Kommission zur Untersuchung der Betriebsverhältnisse des Erdölbergbaues in Galizien«. Wien, 1904, k. k. Hof-und Staatsdruckerei.

darzyły, zaznaczyła, że zmiana tych ustaw leży w interesie przemysłu oleju ziemnego.

Rewizyą ustaw naftowych zajmował się także galicyjski Sejm krajowy a z jego polecenia zwołana przez Wydział krajowy w r. 1905 ankietą wypracowała projekt nowej ustawy naftowej, który zawiera daleko idące zmiany całego szeregu postanowień obowiązującej ustawy krajowej.

Przy wypracowaniu niniejszego projektu ustawy uwzględniono o ile możliwości wnioski pomienionych komisyj, jak też i życzenia interesentów. Z kwestyj, które niniejszy projekt reguluje, podnosi się ze względu na ich szczególne znaczenie:

1. ustanowienie minimalnych terenów dla ruchu kopalniowego;
2. ustanowienie teoretycznie ukwalifikowanych kierowników ruchu;
3. wprowadzenie współodpowiedzialności uprawnionego do wydobywania, a względnie dzierżawcy kopalni i przedsiębiorcy pewnych robót za przekroczenie przepisów ustawy naftowej i rozporządzeń na podstawie tejże wydanych;
4. uregulowanie spraw budowlanych na polach naftowych;
5. utworzenie Rady naftowej jako organu do wydawania opinii dla władzy górniczej.

Przepisy ustawy państwowej z 11 maja 1884, dz. u. p. nr. 71, o ile są jeszcze ważne, dalej przepisy ustawy państwowej z 9 stycznia 1907, dz. u. p. nr. 7, przyjęto do niniejszego projektu ustawy (z odniesieniem się do §§-ów ustaw państwowych) jedynie dla dogodności, gdyż tych postanowień Sejm krajowy zmienić nie może.

Rząd musi kłaść tem większą wagę na przyjście tej ustawy do skutku, ponieważ to stoi nie tylko w ścisłym związku z bezpieczeństwem kopalń i zajętych na nich osób, ale też i z dalszym rozwojem galicyjskiego przemysłu żywic ziemnych.

Objaśnienie poszczególnych postanowień projektu zawiera część szczegółowa.

II. Część szczegółowa.

Do § 1. Paragraf ten zawiera w drugim ustępie uzupełnienie postanowień § 1 ustawy z 17 grudnia 1884 dz. u. kraj. nr. 35 z r. 1886, przez wprowadzenie krótszego określenia dla minerałów w pierwszym ustępie pomienionych i dla kopalń tych minerałów. Kopalnie te dzieli się na kopalnie oleju ziemnego i kopalnie wosku ziemnego. Wprowadzenie tych określeń nastąpiło stosownie do ułartej w praktyce nomenklatury.

Do §§ 2 do 6. Przepisy §§ 2, 3, 5 i 6 są równobrzmiące z postanowieniami §§ 1 do 4 ustawy z 9 stycznia 1907, dz. u. p. nr. 7 (nowela do ustawy państwowej), § 4 odpowiada § 3 ustawy z 11 maja 1884 dz. u. p. nr. 71.

Do § 7. W § 5 noweli do ustawy państwowej postanowiono w drugim ustępie, że na wypadek, jeżeli ustawodawstwo krajowe ustanowi jako warunek dla dopuszczenia wprowadzenia w ruch kopalń minerałów żywicznych minimalny wymiar powierzchni, to świadectwo urzędu górniczego okręgowego o możliwości racjonalnego wydobywania minerałów w dotyczącym terenie naftowym zastąpione być ma poświadczeniem tego urzędu, iż pole naftowe odpowiada ustawowym przepisom o wymiarze powierzchni kopalń żywic ziemnych § 31 reguluje odnośne stosunki, przeto przy wydaniu postanowienia, które dotyczy wspomnianego świadectwa urzędowego, powołano się na ten § 31.

Zresztą treść tego §. odpowiada postanowieniom § 5 noweli do ustawy państwowej.

Do § 8. Przepisy § 8 odbiegają od postanowień § 5 ustawy z 17 grudnia 1884 o tyle, że plan sytuacyjny, dołączyć się mający do podania o odłączenie prawa wydobywania, sporządzony i uwierzytelniony być ma przez rządowo autoryzowanego prywatnego technika i że punkt odkrywki minerału, stosownie do zmienionej ustawy, tylko w tym wypadku może być podany, jeżeli na podstawie odnośnego podania utworzony być ma wykaz pola naftowego produkcyjnego. Punkt odkrywki należy dodatkowo podać, jeżeli wykaz pola naftowego produkcyjnego, w którym to celu Sa-

dowi tabularnemu z podaniem o przemianę pola naftowego, przedłożony musi być plan, przedstawiający punkt odkrywki minerału.

Przepis, że plan sytuacyjny ma być sporządzony i uwierzytelniony przez rządowo autoryzowanego technika prywatnego, jest tem uzasadniony, że dokładność przedłożonego planu, ze względu na jego cel, musi być zapewniona. Dalsze odstąpienie od istniejącej ustawy opiera się na postanowieniach piątego i szóstego ustępu § 1 noweli do ustawy państwowej, a względnie na obecnie istniejącej różnicy między wykazem pola naftowego poszukiwawczego, a wykazem pola naftowego produkcyjnego. — Ponieważ dla utworzenia wykazu pola naftowego produkcyjnego podanie punktu odkrywki jest niezbędne, przeto należało postanowić, ażeby przy przemianie wykazu pola naftowego poszukiwawczego na wykaz pola naftowo-produkcyjnego, punkt odkrywki w planie sytuacyjnym dodatkowo oznaczono.

Do §§ 9 do 23. Pomijając poszczególne uzupełnienia, o których później będzie mowa, odpowiadają §§ 9, 10, 11 i 20, §§-om 5, 6 i 12 ustawy z 11. maja 1884, a względnie §§ 6 do 9 ustawy z 17. grudnia 1884, a §§ 12 do 17, 19, 22 i 23 są równobrzmiące z §§-mi 6 do 13 i 16 noweli do ustawy państwowej.

W § 11 postanowiono, że plan sytuacyjny, który z podaniem o złączenie kilku pól naftowych, o podział pola naftowego, albo o wymianę poszczególnych części pól władzy tabularnej przedkładać należy, sporządzić i uwierzytelnić ma rządowo autoryzowany technik prywatny. Celem tego postanowienia jest analogiczne do wypadków, omawianych w § 8, zapewnienie autentyczności mapy, która dołączoną być ma do tego podania.

Przewidziane w § 17 utworzenie osobnej karty we wykazach księgi naftowej dla prawa powrotu, przysługującego właścicielowi nieruchomości i dla odnośnych wpisów ma na celu ułatwić przejrzystość stanu księgi naftowej.

Propozycyi ankiety, powołanej przez galicyjski Wydział krajowy w r. 1905, według ktorej postanowienia § 9 istniejącej ustawy krajowej miałyby być zmienione przepisem, mocą którego starostwo górnicze byłoby tylko upoważnione do zastanowienia ruchu kopalni w razie jej trwałego i bezpieczeństwu grożącego zaniedby-

wania przez właściciela pola naftowego, nie można było uwzględnić z powodu postanowień § 12 ustawy państwowej z 11. maja 1884. Proponowana zmiana istniejących przepisów nie odpowiadałaby jednak i z tego powodu celowi, ponieważ praktyka poucza, że zachodzą wypadki, w których, pomimo wszelkich starań, nie można odszukać właściciela pola naftowego, na którym założona kopalnia wskutek wielkiego zaniedbania ruchu popadła w stan, zagrażający bezpieczeństwu osób lub dobra powszechnego, a zabiegi władzy górniczej w celu wprowadzenia uregulowanego ruchu skutkiem tego pozostają bez rezultatu. Należy przeto postarać się, ażeby takie przedmioty mogły być wykreślone w tym celu, aby właściciel nieruchomości mógł powrócić do pełnego posiadania swych praw (§ 20 ostatni ustęp), jeżeli przepisane dalsze postępowanie pozostało bez skutku. tj. jeżeli się przy sprzedaży pola naftowego żaden kupujący nie zgłosił. — Dla zapewnienia dalszych kauteli, by odjęcie pola naftowego przez starostwo górnicze orzeczone być mogło tylko w tym wypadku, jeżeli inne władzy górniczej do dyspozycji stojące środki do osiągnięcia należytego prowadzenia ruchu pozostały bez skutku, postanawia projekt, że na odjęcie pola dopiero wtedy orzeczenie wydane być może, jeżeli właściciel pola naftowego nie zastosuje się do przepisów górniczo-policyjnych pomimo powtórnego wezwania i pomimo powtórnego poprzedniego ukarania za zaniedbanie środków bezpieczeństwa.

§ 21 uwzględnia wypadki, w których prawo wydobywania, przysługujące właścicielowi pola naftowego, uprawniony do wydobywania przeniósł dalej na pewien oznaczony czas, albo pod warunkiem rozwiązującym. Samo się przez się rozumie, że, jeżeli zachodzą warunki § 20, przedmiotem odjęcia, oszacowania, sprzedaży i wykreślenia w księdze może być w takich wypadkach tylko dalej przeniesione prawo wydobywania. Po prawomocnem wykreśleniu powraca w takich przypadkach prawo wydobywania do poprzednika.

Do § 24. Prowadzenie ksiąg posiadłości ma dać urzędom górniczym okręgowym możność utrzymywania stałej ewidencji o stosunkach posiadania kopalń żywic ziemnych ich okręgów (pól naftowych i innych uprawnień do wydobywania) i możność udzielania bez

przeszkody wyjaśnień o tych stosunkach, w miarę istniejących wpisów interesentom, którzy się tego domagają. Księgi te mają więc służyć tylko dla celów ewidencyjnych.

Do §§ 25 do 29. Przepisy, zawarte w tych paragrafach, odpowiadają postanowieniom § 7, ustęp 2 i 3 ustawy z 11. maja 1884, a względnie §§ 10 do 13 ustawy z 17. grudnia 1884 i §§ 21 i 22 noweli do ustawy państwowej.

Do § 30. Uprawniony do wydobywania minerałów żywicznych jest obowiązany conajmniej cztery tygodnie naprzód zgłosić w urzędzie górniczym okręgowym zamiar otwarcia ruchu kopalni. Po myśli tego przepisu rozumie się pod uprawnionym do wydobywania żywic ziemnych przedewszystkiem uprawnionego do wydobywania właściciela gruntu, a względnie właściciela pola naftowego, w razie zaś wydzierżawienia kopalni w myśl § 57 dzierżawcę.

Przy zgłoszeniu zamiaru otwarcia ruchu kopalni, należącej do kilku osób, zdarza się często, że pomiędzy współuprawnionymi do wydobywania nie ma zgody, gdyż jedni domagają się otwarcia ruchu, drudzy zaś otwarcie to na później chcą odłożyć. Ażeby na przyszłość zapobiedz sporom, które dotąd czasem powstawały, gdy urząd górniczy okręgowy przyjmował do wiadomości zgłoszenie otwarcia ruchu kopalni wbrew oświadczeniu poszczególnych współuprawnionych, postanawia projekt, że w wypadku, gdy prawo wydobywania przysługuje więcej uczestnikom, wspólny ich pełnomocnik wnieść ma to zgłoszenie zamiaru ruchu.

Roboty na kopalni wykonują po części uprawnieni do wydobywania we własnym zarządzie, po części zaś przedsiębiorcy, tak zwani akordanci. Ten drugi wypadek zachodzi mianowicie przy robotach wiertniczych. Akordanci nie zawsze posiadają fachowe wykształcenie, a starają się oddane im roboty jak najspieszniej i jak najtaniej wykonać, nie zważając przytem w należyty sposób na bezpieczeństwo ruchu i robotników, przy nim zatrudnionych. Roboty takie muszą być przez władzę górniczą ze szczególną dokładnością dozorowane, wobec czego projekt postanawia, ażeby zgłoszenie otwarcia ruchu kopalni, w razie oddania robót przedsiębiorcy,

zawierało imię, nazwisko i miejsce zamieszkania akordanta lub jego pełnomocnika, przy wymienieniu tych robót.

Ze względu na obecny stan ustawodawstwa można natomiast odstąpić od żądania, aby w zgłoszeniu obok uprawnionego, podawano także te osoby, które prawo wydobywania wykonują.

Dowód uprawnienia do wydobywania żywic ziemnych ma być dostarczony według postanowień projektu ustawy, przez przedłożenie uwierzytelnionego wyciągu z księgi gruntowej, a względnie z księgi naftowej. Ustanowienie jednolitości w dostarczaniu dowodu uprawnienia ma na celu zapobiedz tak spóźnieniom załatwienia zgłoszeń zamiaru otwarcia ruchu kopalni, jak też i zapewnić jednolitość postępowania władz górniczych.

Już samo zgłoszenie ma dać urzędowi górniczemu okręgowemu możliwość ocenienia, czy przeciw zamierzonemu otwarciu ruchu kopalni nie zachodzi ze względów gorniczo-policyjnych jaka przeszkoda, czy w szczególności zachowane są obowiązujące przepisy o minimalnym wymiarze powierzchni terenu kopalnianego i o minimalnem oddaleniu włomów od granic tegoż i od innych przedmiotów na powierzchni, które przy otwarciu ruchu uwzględniać należy, czy więc to zgłoszenie może być przyjęte do wiadomości lub nie. Projekt zawiera przeto postanowienie, że ze zgłoszeniem otwarcia ruchu kopalni przedłożone być mają także mapy, potrzebne do ocenienia wspomnianych stosunków. a to kopia mapy katastralnej i w podwójnem wygotowaniu plan sytuacyjny w skali 1:720. Głównym celem planu sytuacyjnego jest uwidocznienie wszystkich przedmiotów na powierzchni zgłoszonego terenu i te, które w odległości aż do 50 m. od jego granic się znajdują.

Z powodów, wyłuszczonych w objaśnieniach do §§ 8 i 11, należy żądać i w tym wypadku sporządzenia i uwierzytelnienia map przez rządowo autoryzowanego technika prywatnego.

Interes uprawnionego do wydobywania wymaga, ażeby jak najrychlej otrzymał rezolucję, czy urząd górniczy okręgowy zgłoszenie zamierzonego otwarcia ruchu jego kopalni przyjął go wiadomości, lub też jakie przeciw temu zachodzą przeszkody. Temu czyni projekt ustawy w ten sposób odpowiednio zadość, iż zobowiązuje urząd górniczy okręgowy, aby tę rezolucję wydał uprawnionemu do wydobywania najpóźniej do czterech tygodni. Do za-

łatwienia zgłoszenia ma urząd górniczy okręgowy dołączyć jeden egzemplarz przedłożonej mapy sytuacyjnej.

Do § 31. W myśl § 15 ust. kraj. winna władza górnicza zakazać otwarcia ruchu kopalni, jeżeli wymiar powierzchni gruntu tejże pod względem kształtu i rozległości obszaru nie pozwala wprowadzenia racjonalnego ruchu. Przeciw temu postanowieniu podniesiono zarzut, że pozostawienie swobodnemu uznaniu władzy górniczej tak ważnej i dla kopalń doniosłej decyzji, szkodzi rozwojowi przemysłu żywic ziemnych. W samej rzeczy okazało się powyższe postanowienie nieodpowiedniem w praktyce władzy górniczej, gdyż pominąwszy, że przy jego wykonywaniu nie dało się osiągnąć równomiernego postępowania u poszczególnych urzędów górniczych okręgowych, prowadziło ono także do licznych nieprawidłowości, rekursów i zażaleń stron, albowiem każdy z uprawnionych do wydobywania uważał swój teren, choćby jak najmniejszy, za nadający się do prowadzenia racjonalnego ruchu, a odmowne załatwienie władzy górniczej jako naruszenie swych praw. Jeżeli się zważy, że na każdym terenie kopalnianym urządzone być muszą zakłady do ruchu potrzebne (otwory świdrowe, szyby, kotłownie, urządzenia elektryczne, warsztaty, rezerwoary, cechownie i t. d.), że ilością tych zakładów, przez pomnożenie ognisk i t. p. przy ruchu, niebezpieczeństwo się wzmacza, to nie podlega żadnej wątpliwości, że prowadzenie ruchu na za małych terenach należy potępić nie tylko ze stanowiska ekonomicznego, ale też i ze względów bezpieczeństwa.

Obawy przeciw dopuszczeniu terenów kopalnianych z za szczerpłym wymiarem powierzchni gruntu rosną naturalnie w tym wypadku, jeżeli do ogólnych niebezpieczeństw przyłączają się jeszcze odrębne niebezpieczeństwa, jak n. p. przy kopalniach oleju ziemnego wskutek erupcyi gazów i ropy, albo gdy przy zastoju zbytu produkcyi zachodzi potrzeba gromadzenia zapasów na terenach kopalnianych.

Z zasady należy przeto żądać, aby tereny, przeznaczone do ruchu kopalń żywic ziemnych taki miały wymiar, by z jednej strony potrzebne urządzenia i budynki na tychże można umieścić, a z drugiej strony bezpieczeństwo osób i mienia tak w części ru-

chu na własnem polu, jakoteż i podczas ruchu na polach sąsiednich było zupełnie zapewnione. Tak samo musi się też baczyć na to, aby sąsiad przez ruch kopalni żywic ziemnych, w wykonywaniu swych praw wydobywania nie był ani zagrożonym, ani nie doznał przeszkody.

Te względy były powodem, że w literaturze fachowej ostatniego czasu coraz natęczywiej podnoszono żądanie, ażeby dla ruchu kopalń żywic ziemnych przepisano pola minimalne przy równoczesnem ustanowieniu minimalnej szerokości pola. W latach 1902 i 1903 przez ministerstwo rolnictwa ustanowione komisye do badania stosunków ruchu galicyjskich kopalń wosku ziemnego i oleju ziemnego, zaproponowały jako najmniejszy wymiar płaszczyzny dla ruchu kopalń oleju ziemnego 20.000 metrów kwadratowych, a dla ruchu kopalń wosku ziemnego 50.000 metrów kwadratowych. Ankieta, powołana w roku 1905 przez galicyjski Wydział krajowy, oświadczyła się, że otwarcie ruchu kopalni powinno być zakazane jeżeli teren kopalni oleju ziemnego w jednym kawałku mniej wynosi, niż 8000 metrów kwadratowych, a szerokość tego terenu w miejscu, gdzie otwór świdrowy ma być założony, mniej niż 40 m, zaś teren kopalni wosku ziemnego w jednym kawałku mniej wynosi niż 30.000 metrów kwadratowych, a szerokość tego terenu w miejscu założenia szybu mniej niż 100 metrów.

Dla ruchu kopalń wosku ziemnego przyjęto w niniejszym projekcie ustawy co do wymaganego najmniejszego wymiaru przeznaczonej płaszczyzny wnioszek ankiety. natomiast nie można było przyjąć wniosku tejże ankiety co do najmniejszego wymiaru płaszczyzny dla kopalń oleju ziemnego, a to z powodu, że w takim razie bezpieczeństwo ruchu nie byłoby odpowiednio zapewnione.

Przyjęto zatem w projekcie ustawy, stosując się do wniosku galicyjskiego Towarzystwa naftowego krajowego, jako najmniejszą płaszczyznę dla kopalń oleju ziemnego 12.000 metów kwadratowych, a jako najmniejszą odległość otworów świdrowych od granicy gruntu 30 metów.

Przepisy projektu ustawy nie odnoszą się do terenów, na których zgłoszono już władzy górniczej po myśli § 14 ustawy z 17. grudnia 1884 zamierzone otwarcie ruchu przed dniem ogłoszenia

ustawy, wydać się mającej, jeżeli władza przyjęła to zgłoszenie do potwierdzającej wiadomości.

Do §§ 32 do 36. Przedłożenie planu ruchu, które dotąd tylko na żądanie władzy górniczej nastąpić miało, ma być na przyszłość obowiązującym. Plan ruchu musi być przedłożony przed wykonaniem urzędowi górniczemu okręgowemu do zbadania. Jeżeli wskutek sprzeciwu urzędu górniczego okręgowego porozumienie z uprawnionym do wydobywania nie dojdzie do skutku, wówczas ma urząd górniczy okręgowy z pozostawieniem rekursu do starostwa górniczego zaDecydować o wykonaniu planu ruchu. Urzędownie zatwierdzony plan ruchu wolno tylko za zgodą władzy górniczej uzupełnić lub zmienić.

Postanowienia, że plan ruchu ma być przed wykonaniem przedkładany władzy górniczej, odpowiada o tyle istniejącym stosunkom, że już obecnie urzędy górnicze okręgowe na podstawie zgłoszeń uprawnionych do wydobywania o zamierzonym otwarciu ruchu ich kopalń, w każdym poszczególnym wypadku żądają przedkładania planu ruchu celem zbadania go ze stanowiska górniczo-policyjnego, czy jego wykonanie dopuszczone być może. Wyraźne unormowanie tego przepisu w ustawie zaleca się z tego powodu, aby tak bardzo ważnej kwestyi, czy plan ruchu w konkretnym wypadku ma być przedłożony urzędowi górniczemu okręgowemu, nie pozostawiać li tylko swobodnemu uznaniu tego urzędu.

Każde uzupełnienie urzędownie zatwierdzonego planu ruchu przedstawia się jako zmiana tegoż, musi przeto być zawisłem od poprzedniego przyzwolenia władzy górniczej. Decyzję o dopuszczalności wykonania planu ruchu przekazano w 1-ej instancyi urzędowi górniczemu okręgowemu. Zmiana ta zaleca się z jednej strony dla zapobieżenia znaczniejszej stracie czasu, z drugiej strony, ale także i z uwagi, że urzędy górnicze okręgowe na podstawie znajomości miejscowych stosunków i znajomości szczególnych momentów, na które przy rozpatrywaniu planów ruchu zważać należy, w pierwszej linii powołane są do wydawania orzeczeń we własnym zakresie działania.

Zresztą projekt ustawy utrzymuje obecne postanowienia w mocy.

Do § 37. Według § 21 ust. z 17. grud. 1884 jest uprawniony do wydobywania obowiązany prowadzić dokładne mapy górniczo-miernicze i starać się o regularne na nich oznaczanie postępu robót.

Ze względu na różne ukształtowanie się ruchu kopalń mine-
rałów żywicznych i ze względu na ich rozprzestrzenienie się prze-
pis ten w obecnych stosunkach nie odpowiada już celowi.

Przedewszystkiem jest niezbędną koniecznością, aby dla ka-
żdej kopalni żywic ziemnych istniała mapa pogładowa, która ma
przedstawiać położenie włomów, budynków i innych zakładów ko-
palni. Gdy dalej nietylko przy kopalni wosku ziemnego, ale też
i przy wierceniach za olejem ziemnym, w każdej chwili musi być
daną możność sprawdzenia stanu ruchu, przeto postanawia projekt,
przy utrzymaniu przepisów istniejącej ustawy co do założenia map
górniczo-mierniczych dla istniejących robót podziemnych, że mają
być prowadzone profile wiertnicze i dzienniki wiertnicze w tym
wypadku, jeżeli kopalnię stanowi otwór świdrowy. Starostwo gór-
nicze przepisze skalę dla map i profilów, wymogi do ich dokładno-
ści i okresy czasu, w których one, jak też dzienniki wiertnicze,
mają być uzupełniane, a to dlatego, ażeby dotyczące zarządzenia
w razie potrzeby szybko mogły być zmienione.

Do §§ 38 do 52. Ustawa z 17. grudnia 1884 zawiera w § 23
postanowienia, że osoby, przyjęte do kierownictwa i nadzoru ruchu,
obowiązane są udowodnić swoje przynajmniej praktyczne uzdolnie-
nie do poruczonych im czynności.

Jeżeli ten przepis w czasie wydania pomienionej ustawy, ze
względu na ówczesny nieznaczny rozwój kopalń żywic ziemnych
i ze względu na brak teoretycznie wykształconych osób, w pe-
wnym względzie był uzasadniony, to nie może podlegać wątpliwo-
ści, że to postanowienie w obecnym czasie, a osobliwie ze względu
na silny rozwój przemysłu żywic ziemnych nie wystarcza. Zużytko-
wanie technicznego postępu, zwalczanie szczególnych niebezpie-
czeństw, właściwych kopalniom żywic ziemnych, jakoteż i rozwią-
zanie różnych, z rozwinięciem się socjalno-politycznego prawodaw-
stwa występujących zadań, wymagają także i przy kopalnictwie
żywic ziemnych, od osób, którym kierownictwo ruchu powierzono,

nie tylko wszechstronnego praktycznego doświadczenia, ale także i wiadomości teoretycznych. Teoretycznych wiadomości obok praktycznego doświadczenia będzie należało żądać — jak to się samo przez się rozumie — w znacznej mierze w tym wypadku, jeżeli będzie chodzić o kierownictwo ruchu kopalni o znaczniejszych rozmiarach, albo o wyższej klasie niebezpieczeństwa; podczas gdy dla mniejszych, wśród mniej niebezpiecznych stosunków prowadzonych kopalń, a osobliwie wtedy, gdy ubiegający się o posadę kierownika ruchu, już dłużej w praktyce pozostawał, mniej zważać będzie można na dowód teoretycznej kwalifikacyi.

Ale też i od dozorczy ruchu, do którego wykonanie i dopilnowanie zarządzeń kierownika ruchu, pouczenie robotników i kontrola robot, odnośnie do użyć się mających środków ostrożności należy, musi się do pewnego stopnia żądać teoretycznego wykształcenia fachowego, bez którego się tenże obejść nie może, jeżeli np. nadzorować ma ruch całej kopalni, nadzorować służbę niższych organów dozorczych lub nadzorować urządzenia dla wentylacyi kopalni.

Komisye, w roku 1902 i 1903 przez ministerstwo rolnictwa ustanowione do zbadania stosunków ruchu galicyjskich kopalń wosku ziemnego i oleju ziemnego, wydały opinię, iż leży to w interesie przemysłu żywic ziemnych, aby zasady ustawy o kierownikach ruchu z 31. grudnia 1893, dz. u. p. nr. 12 z roku 1894 i zasady rozporządzenia ministerstwa rolnictwa z 21. kwietnia 1894 dz. u. p. nr. 75 znalazły zastosowanie także do kopalń żywic ziemnych.

Ankieta, zwołana przez galicyjski wydział krajowy w roku 1905, postawiła co do dowodu uzdolnienia kierowników i dozorców ruchu, ustanowić się mających dla kopalń wosku ziemnego i oleju ziemnego, uwzględniając postanowienia przepisów górniczo-policyjnych starostwa górniczego w Krakowie z 5. grudnia 1903 i z 26. czerwca 1904, konkretne wnioski, które w swych istotnych postanowieniach przyjęte zostały do projektu tej ustawy z uwzględnieniem tego, co powyżej przytoczono, jak też z uwzględnieniem ogólnych postanowień ustawy o kierownikach ruchu i dotyczącego rozporządzenia wykonawczego ministerstwa rolnictwa z 21. kwietnia 1894,

§ 49 reguluje stosunki komisji ustanowić się mającej przez starostwo górnicze, do przeprowadzenia egzaminu kandydatów na kierowników i dozorców ruchu, którzy dla otrzymania uznania uzdolnienia muszą się poddać osobnemu wypróbowaniu. Do osiągnięcia o ile możliwości równego postępowania przy egzaminowaniu przepisaniem ustawą, zaleca się możliwe ograniczenie ilości tych komisji.

Kierownicy i dozorczy ruchu, którzy w czasie wejścia w życie ustawy już są ustanowieni, mają być po myśli § 51 zwolnieni od obowiązku przedłożenia dowodu swego uzdolnienia po myśli przepisów ustawy. Rozumie się samo przez się, że kierownik ruchu lub dozorca ruchu, do którego się to postanowienie odnosi, przechodząc później na inną kopalnię żywic ziemnych, tylko wówczas będzie mógł być uwolnionym, po myśli postanowień ustawy, od dostarczenia dowodu swego uzdolnienia, jeżeli przechodzi na kopalnię, która tak co do prowadzenia ruchu, jak też i co do występującego w niej niebezpieczeństwa, należy do tej samaj kategorii, co kopalnia, na której dotychczas był zatrudniony.

Przy stylizacji postanowienia § 52, które wobec istniejących przepisów (§ 24 ustawy z 17. grudnia 1884) o tyle przedstawia zmianę, że wypuszczone zostały słowa »albo która okazała się niezdolną« uwzględniono okoliczność, że postępowanie władzy górniczej w razie nieudolności kierownika ruchu, uregulowane zostało w § 80.

Do § 53. Postanowienie § 26 obowiązującej ustawy kr., według której odpowiedzialność za przekroczenia ustawy, jak też za przekroczenia rozporządzeń na podstawie niej wydanych, niemal wyłącznie ciąży na osobach, które kierownictwo i nadzór ruchu na siebie przyjęły, wywołało wielokrotne trudności. Wydarzyło się często, że kierownicy ruchu, wskazani władzy górniczej, nie mieli żadnego wpływu na kierownictwo ruchu, ponieważ byli tylko podstawionymi osobami, które w razie zaszłego przekroczenia ponosiły odpowiedzialność wobec władzy górniczej, podczas gdy w rzeczywistości kierownictwo ruchu sprawowały nieodpowiedzialne osoby. Te osoby utrudniały wykonanie zarządzeń władz górniczych i przeszkadzały przez niedostarczanie potrzebnych do tego środków, kary

zaś ponosili ci, którzy u Władzy górniczej jako kierownicy ruchu tylko zgłoszeni zostali, a nie mieli żadnego wpływu na kierownictwo ruchu. Nie potrzeba bliższego objaśnienia, że wśród takich stosunków stanowisko kierownika ruchu, już samo przez się trudne okazało się wprost niemożliwem.

Aby tym niewłaściwościom zapobiedz, wprowadza projekt współodpowiedzialność uprawnionego do wydobywania w tych wypadkach, w których jest udowodnionem, że wina przekroczenia spada na niego. Chcąc stworzyć dalsze kautele, aby uprawniony do wydobywania nie przeszkadzał kierownikowi ruchu w wykonywaniu zarządzeń, potrzebnych na kopalni jemu powierzonej, w myśl obowiązujących ustaw i rozporządzeń, dotyczących wydobywania minerałów żywicznych, wprowadza projekt solidarną odpowiedzialność uprawnionego do wydobywania za spłatę grzywny, nałożonej na kierownika ruchu.

Do § 54. Skrócenie terminu, oznaczonego mieszkającemu za granicą uprawnionemu do wydobywania na 90 dni dla wskazania pełnomocnika, zaleca się dla utrzymania porządku. Ze względu na istniejące stosunki komunikacyjne postanowienie te nie obciąża uprawnionych do wydobywania, którzy za granicą mieszkają.

Do §§ 55 i 56. Obowiązek kierownika ruchu do udzielania delegatom Władzy górniczej żądanych wyjaśnień nie tylko o ruchu kopalni żywicznych, ale też i o stosunkach robotniczych i służbowych i wszystkich innych sprawach, podlegających nadzorowi władzy górniczej wynika z jednej strony ze stanowiska kierownika ruchu, jako organu w pierwszej linii odpowiedzialnego Władzy górniczej za porządek na kopalni, z drugiej strony zaś ze względu na zakres działania tej władzy, odnoszący się do nadzoru nad wydobywaniem żywic ziemnych.

Za dostarczenie statystycznych wykazów w oznaczonym czasie, ma być natomiast odpowiedzialnym uprawniony do wydobywania, bo zwykle tylko on posiada wszystkie do zestawienia tych wykazów potrzebne daty.

Do § 57. Jest to rzeczą słuszną i ze względu na dotychczasowe doświadczenie celowi odpowiednie, żeby za zachowanie ustaw i rozporządzeń ci odpowiadali, którzy kopalnię prowadzą.

Niewłaściwości, o których przy objaśnieniu przepisów § 53 o stosunku między uprawnionymi do wydobywania a kierownikami ruchu była mowa, dotyczą osób interesowanych w równej mierze wówczas, jeżeli prawo do wydobywania przez uprawnionego zostało wydzierżawione, albo też wykonanie pewnych robót na kopalni bądź to przez samego uprawnionego do wydobywania, bądź to przez dzierżawcę kopalni żywic ziemnych oddano do wykonania przedsiębiorcy.

Także i w tych wypadkach zdarzało się często, że ze względu na przepisy ustawy, kara z powodu przekroczenia nałożona, nie trafiała tych, którzy w przekroczeniu udziału nie mieli. Projekt zawiera przeto postanowienie, że odpowiedzialność i poręka, ciążąca według przepisów ustawy na uprawnionym do wydobywania, za spłatę grzywien, które na kierownika ruchu nałożone zostały w razie wydzierżawienia kopalni, albo oddania wykonania pewnych robót przedsiębiorcy, przechodzi na dzierżawcę kopalni, a względnie na przedsiębiorcę tych robót.

Odpowiedzialność dzierżawcy kopalni żywic ziemnych rozciąga się z ograniczeniem z §-u 53 — jak to z natury rzeczy wynika — na cały ruch kopalni, odpowiedzialność zaś przedsiębiorcy pewnych robót kopalni, na roboty, przez ustawę na niego objęte.

Do § 58. Doniesienie władzy górniczej o każdej zmianie w wykonywaniu prawa do wydobywania jest z tego powodu koniecznem, ponieważ władza ta w przeciwnym razie nie byłaby w możności wykonywać nadzoru, przez ustawę na nią nałożonego.

Do §§ 59 do 66. Przepisy §§ 59, 61, 63 i 66 odpowiadają postanowieniom §§ 8 i 11 ustawy z dnia 11. maja 1884, a §§ 60, 62, 64 i 65 są równobrzmiące z §§ 14, 15, 20 i ust. 2 § 21 ustawy z 9. stycznia 1907.

Postanowienie 2 ustępu § 63 ma na celu zapobiedz przewlekaniu ustanowienia pełnomocnika i umożliwić władzy górniczej

ustanowienie pełnomocnika po upływie terminu 45 dni także w tym wypadku, jeżeli poszczególni uczestnicy prawa wydobywania odmawiają przyjęcia odnośnego wezwania władzy górniczej, albo też jeżeli takiego wezwania wszystkim uczestnikom z jakiegokolwiek powodu nie można doręczyć.

Do §§ 67 i 68. Dowolne i gęste stawianie budynków na terenach kopalnianych jest przyczyną wielkich niewłaściwości pod względem bezpieczeństwa i przeszkadza racjonalnemu poszukiwaniu i wydobywaniu minerałów żywicznych w dotyczącym gruncie. Zrobiono także doświadczenie, że stawianie budynków na terenach naftowych nie zawsze odpowiada istniejącej potrzebie, lecz bardzo często odbywa się tylko w tym celu, żeby uprawnionemu do wydobywania minerałów żywicznych stawiać trudności przy wykonywaniu prawa wydobywania i żeby z tego ciągnąć zyski.

Obowiązujące ustawy budownicze nie zawierają postanowień, któreby się w sprawach stawiania budowli na terenach naftowych liczyły w odpowiedni sposób z doniosłością istnienia minerałów żywicznych w Galicyi, tak wybitną także ze stanowiska ekonomii społecznej. W ustawach budowniczych nie przyznano władzom górniczym współudziału przy urzędowaniu, które się odnosi do wykonania takich budowli, jakkolwiek te władze szczególnie są powołane do przestrzegania względów publicznych; również i interesowanym uprawnionym do wydobywania nie dają te ustawy możliwości strzeżenia ich praw w pełnej mierze. Postanowienia projektu ustawy mają na celu zapobiedz temu, pożałowania godnemu stanowi, o ile to bez niepotrzebnego obciążania praw właściciela gruntu jest możliwem.

Jako główną zasadę postawiono (§ 67), że o ile między interesowanymi stronami niema innej umowy, stawianie budowli na polach naftowych, pomimo protestu właściciela pola naftowego, jest o tyle tylko dopuszczalne, o ile prawidłowe poszukiwanie lub wydobywanie minerałów żywicznych przez to nie staje się niemożliwem lub istotnie utrudnionem. Przez ograniczenie tego postanowienia na wypadki, w których nie ma innej umowy, daną jest interesowanym stronom swoboda uregulowania wzajemnych stosun-

ków ugodowo. Stosunki prawne, stworzone przed wejściem w życie obecnej ustawy, pozostają nienaruszone.

Postanowienia § 68 mają na celu z jednej strony przeszkodzić stawianiu takich budowli, którym wedle opinii władzy górniczej, mającej się zasięgnąć przez władzę budowlaną przed udzieleniem konsensu na budowę, stoją na przeszkodzie względy publiczne a w szczególności także względy gospodarstwa społecznego, a z drugiej strony umożliwić właścicielowi pola naftowego dochodzenie swych praw.

Do §§ 69 i 70. Przepisy §§ 69 i 70 są równobrzmiące z §§ 18 i 19 ustawy z 9. stycznia 1907.

Do §§ 71 do 82. Postanowienia o nadzorze władz górniczych zostały rozszerzone ze względu na wielki rozwój galicyjskiego górnictwa żywic ziemnych w ostatnich latach, jakoteż ze względu na dalsze techniczne ukształtowanie się ruchu kopalnianego o tyle, że obowiązki tychże władz trzeba było bliżej określić pod względem prewencyjnej czynności na polu zapobiegania wypadkom, pieczy nad życiem i zdrowiem robotników, jak też w innych sprawach, podlegających ich nadzorowi (§§ 71 i 74).

Uzupełnienie postanowień §§ 37 i 38 ustawy z 17. grudnia 1884, zawarte w §§ 76 i 77, a dotyczące się doręczenia zarządzeń urzędowych i prawa regresu do osób, które wypadek nieszczęśliwy zawiniły, wynika z przepisów § 57, dotyczących odpowiedzialności dzierżawcy i przedsiębiorcy.

Leży to w naturze rzeczy, że w wypadku, gdy niezdolność kierownika zagraża bezpieczeństwu lub dalszemu istnieniu kopalni, władza górnicza musi mieć prawo żądać oddalenia takiego kierownika ruchu, jak też aż do usunięcia tego nieprawidłowego stanu, ustanowić z urzędu na koszt i bezpieczeństwo uprawnionego do wydobywania, tymczasowego kierownika, któryby posiadał zupełne uzdolnienie do prowadzenia racjonalnego ruchu (§ 80).

Przez zaprowadzenie Rady naftowej, jako organu do wydawania opinii władzy górniczej w kwestyach, dotyczących technicznego ruchu górnictwa żywic ziemnych i jego popierania pod względem ekonomiczno-społecznym (§ 81), uczyniono zadość życzeniu

interesentów naftowych o ustanowieniu takiej Rady. Ankieta, zwołana przez galicyjski wydział krajowy w roku 1905, poruszyła sprawę utworzenia krajowej Rady naftowej i okręgowych wydziałów naftowych, z których pierwsza przydaną być miała starostwu górniczemu, a drugie urzędowi górniczemu okręgowemu, jako organa doradcze w sprawie wykonywania ustaw naftowych.

W interesie skutecznego działania tej instytucji rząd nie mógł uznać, aby dla obradowania nad sprawami, dotyczącymi jednej i tej samej materji, należało stworzyć dwie różne kompetencje, lecz jest zdania, że najodpowiedniejsze rozwiązanie sprawy polega na ustanowieniu jednej Rady, która w odnośnych sprawach ma wydawać władzom górniczym opinię. Zarazem należało i tę okoliczność uwzględnić, że wykonanie zarządzeń górniczo-policyjnych urzędów górniczych okręgowych z reguły nie cierpi zwłoki, ponieważ idzie tutaj przeważnie o usunięcie niebezpiecznego stanu, a wskutek tego zasięganie opinii od wydziałów okręgowych musiałoby w tych wypadkach wogóle odpaść; o ile jednak chodzi o sprawy, które nie wymagają bezzwłocznego wykonania, to mogą one być w danym wypadku oddane do zaopiniowania Radzie naftowej za przybraniem znawców z dotyczącego okręgu górniczego tak samo, jak to miało nastąpić w wydziałach okręgowych według projektu ankiety. Ponieważ Rada naftowa stanowi instytucję, która ma na celu popieranie galicyjskiego przemysłu żywic ziemnych, a więc powołaną będzie w pierwszej linii zajmować się interesami krajowymi, przeto koszta posiedzeń tej Rady mają być pokryte z funduszy krajowych. Do nich nie zalicza się kosztów, spowodowanych udziałem urzędników państwowych w obradach.

Blizsze postanowienia o składzie (o ile ustawa w tej mierze nie zawiera przepisów), dalej o urządzeniu i o zakresie działania Rady naftowej wyda minister rolnictwa po wysłuchaniu wydziału krajowego.

Do §§ 82 do 89. Ze względu na rodzaj karać się mających przekroczeń, podwyższono w § 83, odmiennie do istniejących przepisów, najwyższy wymiar grzywny z 20 na 100 k, natomiast niżono w § 85 najmniejszy wymiar grzywny ze 100 na 50 k.

Zmiana i uzupełnienie postanowień karnych w §§ 83 i 84,

punkt 3 i 4, dalej w § 85, punkt 2, spowodowane są zmianą dotychczasowych przepisów w §§ 30, 32, 33, 37, 55 i 58.

Zaniechanie ustanowienia pełnomocnika nie ma w przyszłości podlegać karze, ponieważ przepisy §§ 54 i 63, według których władze górnicze są upoważnione po upływie wyznaczonego terminu z urzędu ustanowić pełnomocnika, dają dostateczną gwarancję, że uprawnieni do wydobywania do przepisów ustawy należycie stosować się będą.

Natomiast okazało się ze względu na poczynione przez władze górnicze doświadczenia koniecznem, aby poddać karom także te wypadki przekroczeń, w których uprawniony do wydobywania, albo kierownik ruchu nie wykona w odpowiednim terminie poszczególnych prawomocnych poleceń, wydanych przez władze górnicze w wykonaniu nadzoru nad kopalniami żywic ziemnych (§ 87).

Zmiany istniejących przepisów, zawarte w §§ 88 i 89, ustęp 1, są wynikiem zasad, wypowiedzianych w §§ 53 i 57, a względnie w §§ 21 i 70.

Ażeby grzywien, nagromadzonych u starostwa górniczego użyć o ile możności odpowiednio do ich przeznaczenia, mają one być przekazane tym kasom chorych, w których okręgu znajdują się kopalnie, na których zaszyły przekroczenia.

Do §§ 90 do 96. Przepisy §§ 90, 91, 93 i 94 są równobrzmiące z przepisami, zawartymi w §§ 23 i 26 noweli do ustawy państwowej.

Postanowienia § 92 uzasadnione są tem, że do otwarcia wykazu w księdze naftowej niezbędnem jest przedłożenie dokładnie sporządzonego planu sytuacyjnego i podanie nazwy pola naftowego celem wpisania tegoż do księgi naftowej w myśl § 8 i że wobec okoliczności, iż przeniesienie prawa wydobywania z księgi gruntowej do księgi naftowej leży w wysokim stopniu w interesie uprawnionego do wydobywania, na tym ostatnim ciąży także obowiązek postarać się o zadośćuczynienie tym wymogom.

Przepisy ustaw z 11. maja 1884, dz. u. p. nr. 71 i z 9. stycznia 1907, dz. u. p. nr. 7 pozostają w mocy, a w myśl § 95 ustawa krajowa nie narusza ich skuteczności.

Motywa sejmowe.

Sprawozdanie sejmowej komisji górniczej o przedłożeniu rządowem.

(Stenogr. protokołów sejmowych, liczba 2059/07, z 12. marca 1907).

Już od kilku lat powstawały i objawiały się w rozmaity sposób, czy to prywatnie wobec zastępców prawnych, wobec sądów i władz, czy też w prasie liczne skargi interesowanych w przemyśle naftowym na wadliwość i niedostateczność przepisów ustawy państwowej z 11. maja 1884, nr. 71, dz. u. p. i ustawy krajowej z 17. grudnia 1884, nr. 35, z r. 1886.

Skargi dotyczyły następujących kwestyi z dziedziny ustawodawstwa naftowego, przedstawiających żywotny interes niemal dla wszystkich przedsiębiorstw:

1. niemożliwość utworzenia pola naftowego w stadium poszukiwawczem;

2. niedostateczny sposób zabezpieczenia praw przedsiębiorców i kapitałów inwestowanych w przedsiębiorstwach naftowych, przedstawiających niebezpieczeństwo, że mimo tabularnego zabezpieczenia praw przedsiębiorcy w razie przymusowej sprzedaży, przedsiębiorca, inwestujący swoje kapitały lub obracający obcymi wkładami może być usunięty z kopalni i wraz z wierzycielami swoimi narażony na utratę swoich praw i kapitałów.

Przepis § 2 obecnej ustawy państwowej i krajowej okazał się w praktyce wprost szkodliwym dla rozwoju przemysłu naftowego. Jeżeli bowiem utworzenie pola naftowego czyni zawisłym od poja-

wienia się ropy, co dopiero po żmudnych i kosztownych nieraz kilkuletnich wierceniach osiągnąć można, jeżeli więc nie było możliwem przed tem stadyum uzyskać utworzenia pola naftowego, to zmuszało się wprost przedsiębiorców i kapitalistów, udzielających kredytu, do szukania w inny sposób, w sposób, który przedłożenie rządowe do ustawy z r. 1884 w swoich motywach uznaje wprost za niedostateczny, t. j. zapomocą zwykłego wpisu do publicznych ksiąg gruntowych.

Dziś, gdy już ustawa państwowa z 9. stycznia 1907, zaradzająca tym głównym brakiem, stała się obowiązującą, można to śmiało wypowiedzieć, że przez tych 21 lat, od czasu wejścia w życie ustawy z r. 1884, zabezpieczenie tabularne dla wszystkich praw przedsiębiorców i kapitalistów i instytucji, udzielających na przedsiębiorstwa naftowe milionowych kredytów, w publicznych księgach hipotecznych było wprost niedostateczne, gdyż nie dawało żadnej gwarancyi, żadnej możliwej pewności, ani też sposobu, iż w razie licytacyjnej sprzedaży, ewentualności usunięcia przedsiębiorcy z przedmiotu eksploatacji zaradzićby można.

Ta okoliczność była też jedną z głównych przeszkód i przyczyn, iż więksi kapitaliści z niedowierzaniem usuwali się od udzielania większych zaliczek na kopalnie ropy, gdyż postawiwszy jasno kwestyę zabezpieczenia, nie mogli od zastępców prawnych uzyskać w tej mierze dostatecznych wyjaśnień. Jeżeli bowiem prawa przedsiębiorców i kapitalistów, czy to w księgach gruntowych zwykłych, czy też nawet i na polu naftowym, nie mogły być inaczej zabezpieczone, jak w stanie biernym nieruchomości, względnie pola naftowego, to wobec przepisów § 1121 u. c. i § 150 ord. egz. każdy sumienny doradca prawny na odnośne pytanie musiał dać odpowiedź, że w razie licytacyjnej sprzedaży przedsiębiorcy i kapitalista ze swojemi prawami i kapitałami może być usunięty z przedmiotu swojej hipoteki i przekazany do wątpliwego zaspokojenia z ceny kupna, która musi być użyta przedewszystkiem na zaspokojenie długów, poprzedzających prawa naftowe. A jeżeli tak było, to dziwić się nie można, że sprytni spekulanci, niezupełnie liczący się z etyką i sumieniem, mogli przyjść i przyszli też rzeczywiście na myśl, której karygodności i uplanowanego z góry zamiaru nie zawsze można w drodze karnej udowodnić i wcześniej zaradzić ka-

tastrafie. Wszak właściciel gruntu, widząc kwitnący rozwój kopalni, mógł się porozumieć z jednym z wierzycieli intabulowanych w stanie biernym eksploatowanego gruntu w tym kierunku, żeby doprowadzić do licytacji i tym sposobem pozbawić przedsiębiorcę jego praw i samemu zagarnąć przedmiot, mogący przedstawiać milionową wartość. I tak też istotnie było.

Z takim konkretnym wypadkiem zgłosiła się jedna z najpoważniejszych firm do podpisanego sprawozdawcy, żądając ochrony prawnej. Niestety, musiał sprawozdawca jej odpowiedzieć, że nasze przepisy ustaw naftowych z r. 1884, ustawy cywilnej, ordynacji egzekucyjnej i ustawy hipotecznej są niedostateczne i nie dają sposobu bezwzględneho zabezpieczenia przedsiębiorcy i kapitalisty przed tego rodzaju ewentualnościami.

Ten konkretny wypadek w połączeniu z innemi wadliwościami dotychczasowego ustawodawstwa, o których poniżej mówić będziemy, był bezpośrednim powodem, że sprawozdawca uznał za właściwe przedsięwziąć kroki celem wdrożenia akcji dla reformy ustawodawstwa. Sprawozdawca rozesłał w szczególności w dniu 5. października 1904 do kilkunastu osób, zajmujących się przemysłem naftowym i prawników, mających w tym dziale ustawodawstwa specjalne praktyczne wiadomości, następujące pismo z zaproszeniem na konferencyę w tej sprawie:

Stosunki prawne, tworzące podstawę przemysłu naftowego, stają się wskutek różnorodnej judykatury coraz więcej niepewne i zamieszane. Ustawa bowiem naftowa z 11. maja 1884, nr. 71, dz. p. p. wobec rozwoju tego przemysłu okazała się niewystarczającą i niepraktyczną, wskutek czego tworzenie pól naftowych jest z jednej strony niemożliwe lub conajmniej bardzo utrudnione, z drugiej strony nie daje należytego zabezpieczenia praw przedsiębiorców i inwestowanych kapitałów. Natomiast prawny charakter koncesyi naftowych, niewpisanych w księgę naftową, a intabulowanych w księdze gruntowej, nie jest ustalony, owszem bywa w różnorodny sposób pojmowany.

Przedsiębiorcy, chcąc prawa naftowe wprowadzić do księgi gruntowej, by je choć w ten sposób związać z gruntem, nadają im w znacznej części charakter praw dzierżawnych, co jednak pociąga za sobą liczne ujemne skutki i niebezpieczeństwa. I tak :

w razie egzekucyjnej sprzedaży gruntów zakontraktowanych prawa dzierżawne wedle wyraźnych przepisów § 1121 u. c. i 150 ord. egz. spadają z hipoteki. Prawo dzierżawy, jako wynikające ze stosunku obligacyjnego i nie połączone z posiadaniem nieruchomości, jest właściwie ruchomością — i podlega egzekucyi wedle przepisów o ruchomościach, co jest dla przedsiębiorstw ogromnie krzywdzące. W związku z tem stoi kwestya przynależności kopalni, inwentarzów kopalnianych, które w razie, jeżeli się prawa naftowe traktuje jako ruchomość, mogą być w drodze egzekucyi odrębnie sprzedawane, co ma ten skutek, że tak inwentarz bez kopalni, jak kopalnia bez inwentarza tracą na wartości i zostają za bezcen sprzedawane.

Natura jednak kontraktu naftowego, choćby ze względu na przepis § 1090 u. c. nie odpowiada prawu dzierżawy, a powyżej naszkicowane ujemne konsekwencje z traktowania praw naftowych jako praw dzierżawnych, jak niemniej analogia z § 2 ust. naft., stworzyły konieczne pojmowanie prawa naftowego jako prawa rzeczowego na gruncie, co jednak nie odpowiada przepisowi § 308 u. c. Ze względu na przepis § 9 ust. hip. traktowanie i nazywanie praw naftowych jako prawa rzeczowego jest także o tyle niebezpieczne, że jego intabulacja może być odmówiona.

Zresztą, czy w kontrakcie nabycia nazwie się prawa naftowe dzierżawnymi, czy rzeczowymi, a nawet, czy je się zaintabuluje, czy nie, to te okoliczności nie stanowią o istocie tych praw, która jest sporna i rozmaicie pojmowana.

Stąd pochodzi, że te prawa, choć się je po największej części intabuluje, są w praktyce pojmowane raz tak, drugi raz inaczej i judykatura tak w tej zasadniczej kwestyi, jak kwestyach ubocznych, jako to w kwestyi sposobu egzekucyi na te prawa, w kwestyi przynależności kopalni, w kwestyi kompetencji sądów i w wielu innych kwestyach jest najróżnorodniejsza.

Nie potrzeba chyba podnosić, że taki chaos w judykaturze i niepewność stosunków prawnych w przemyśle naftowym, który stanowi najważniejszą gałąź przemysłu krajowego i jest źródłem zarobku i dochodu dla tysięcy pracowników, wpływać musi i wpływa jak najniekorzystniej na rozwój tej gałązi przemysłu, że tedy zarządzenie temu stanowi rzeczy, unormowanie odnośnych stosunków

prawnych i stworzenie w nich ładu i jasności powinno jak najrychlej nastąpić.

Z inicjatywy tedy jednej z najpoważniejszych firm naftowych oraz grona kolegów adwokatów, pracujących w sprawach naftowych, pozwalam sobie zaprosić Jaśnie Wielmożnego Pana na poufną konferencję celem zastanowienia się nad sposobem zaradzenia obecnemu opłakanemu stanowi rzeczy.

Konferencya odbędzie się 12. października 1904 o godzinie 4 po południu.

Z głębokim szacunkiem

Małachowski w. r.

W tej pierwszej konferencji wzięli udział pp. posłowie: Go-rayski, Wiśniewski, śp. Adam Skrzyński, ks. Andrzej Lubomirski, Lipiński, Filip Fruchtman, Loewenstein, Oleśnicki, sprawozdawca, pp. br. Battaglia, Dr. Bartoszewicz, Dr. Buresz, dyrektor Banku hipotecznego Jakób Fruchtman, dyrektor Dr. Steczkowski i Dr. Dziedzic.

Po przedstawieniu stanu sprawy przez sprawozdawcę wszyscy członkowie konferencji uznali braki, powyżej przedstawione, jako wymagające bezzwłocznej remedury ustawodawczej i zgodzili się na następujące punkta wytyczne, które reformą ustawodawczą objęte być muszą:

1. Tworzenie pola naftowego należy w ten sposób ułatwić, ażeby mogło nastąpić bez poświadczenia władzy, iż na dotyczącym gruncie istotnie nafta się znajduje.

Wszyscy nie uważali wcale za rzecz konieczną, ażeby w tej mierze jakiekolwiek ograniczenia lub utrudnienia były wskazane. Poruszono jedynie myśl, że co najwięcej możnaby żądać określenia ze strony sądu wyższego lub innej kompetentnej władzy tych powiatów i gmin, w których utworzenie pól naftowych ze względu na stosunki geologiczne jest wskazane i możliwe, a to chyba tylko dlatego, ażeby przeszkodzić swawolnemu lub spekulacyjno-niezdrowemu tworzeniu pól naftowych w miejscowościach, gdzie o możliwości wyszukania nafty mowy być nie może.

2. Postanowiono zastanowić się nad tem, czy i o ile możliwem będzie ze względu na nagłość sprawy nie przedstawiać rzeczy do parlamentarnego traktowania w Radzie Państwa, lecz ograniczyć

się do zmiany przepisów ustaw krajowych, pozostając w tej mierze w granicach ramowych ustaw państwowych.

4. Ażeby zabezpieczyć przedsiębiorcę naftowego przed ewentualnością licytacji, wcale nie usuniętą przez utworzenie pola naftowego, jeżeli prawa jego w stanie biernym pola naftowego będą wpisane, obecni zgodzili się na myśl p. Dra Loewensteina, że należy przy reformie dążyć do tego, ażeby przedsiębiorca mógł uzyskać tabularne zabezpieczenie swych praw w charakterze prawnym własności pola naftowego nawet i na pewien ograniczony kalendaryzowo czas lub pod warunkiem rozwiązującym.

Celem przedstawienia konkretnych wniosków wybrano subkomitet, złożony z pp. Dra Loewensteina, sprawozdawcy i dyrektora Fruchtmanna, którzy przedłożyć mieli szerszemu gronu bliższe szczegóły kodyfikacyjnej reformy. To obszerniejsze grono zostało sproszone przez p. Gorayskiego na posiedzenie sejmowej komisji górniczej na dzień 19. października 1904, gdzie wszystkie powyższe kwestye zostały szczegółowo przedstawione i omówione.

Ntemal równocześnie z tą akcją weszła do Wydziału krajowego względnie do Sejmu w dniu 11. października 1904 r. l. 992 petycja krajowego Towarzystwa naftowego, przedstawiająca również trudności tworzenia pól naftowych i niedostateczne hipoteczne zabezpieczenie praw eksploatacyjnych i domagającą się bezzwłocznej ustawodawczej reformy.

Rezultatem tej akcji było wyczerpujące sprawozdanie komisji górniczej z 20. października 1904, l. 992, opracowane nader gruntownie i ze znajomością stosunków naftowych przez prezesa gal. Towarzystwa naft. posła Augusta Gorayskiego.

Sprawozdanie, poddając ustawy z roku 1884 dosadniej uzasadnionej krytyce, podnosi na usprawiedliwienie inicjatorów tej ustawy, że w r. 1882, a względnie 1884, w których te ustawy były uchwalone, nie było tych doświadczeń, tego rozwoju technicznych, ekonomicznych wiadomości, któreby mogły służyć za podstawę do dokładnego i gruntownego rozpatrzenia całej sprawy, do wskazania tych dróg i środków, które dla usunięcia spostrzeżonych braków i umożliwienia dalszego rozwoju były konieczne.

Faktem jest — podnosi sprawozdanie — że w miarę rozwoju produkcyi ropy wszystkie złe strony i braki coraz wyraźniej wy-

stępowały, niepewność utrzymania nabytych praw wrazie egzekucyjnej sprzedaży, niemożność otrzymania kredytu na kopalnię, nie dającą rękojmi hipotecznej, przeszkody w rozwoju kopalni przez trudność urządzania dróg, stawiania budynków, rezerwoarów i wiele innych usterek.

Wszystkie te braki ujawniły się drastycznie już po kilkunościeletnim zastosowaniu w praktyce ustaw naftowych z r. 1884.

Komisya górnicza, jako pierwszy najważniejszy punkt reformy ustawodawczej, stawia kwestyę umożliwienia tworzenia pól naftowych. Następnie zastanawia się nad zagadnieniem, czy nie należałoby ustanowić przymusowego tworzenia pól naftowych tak, iżby wogóle prowadzenie przedsiębiorstwa naftowego było możliwem tylko we formie pól naftowych. Komisya górnicza widzi jednak w tym względzie trudności, że względu, że reformy w tym kierunku są zasadniczej natury, mogą wykroczyć poza granice ustawy krajowej z 17. grudnia 1884 r. i być w sprzeczności z przepisami podstawowych ustaw, jak kodeksu cywilnego, ustawy hipotecznej i ordynacyi egzekucyjnej, które z tego powodu wymagałyby uzupełnień i reformy.

Komisya górnicza mniema, że ówczesne stosunki parlamentarne nie pozwoliłyby w krótkim czasie przeprowadzić potrzebną reformę. Komisya jest dalej tego zdania, że stosunki przemysłu naftowego tak się ukształtowały, iż pomoc natychmiastowa okazuje się nieodzowną.

Wobec niemożności tworzenia pól naftowych, muszą przedsiębiorcy zadowolić się wpisami w księgach gruntowych, które na wypadek licytacji nie dają gwarancyi. Nadto sądy wprost odmawiają intabulacyi tych praw, motywując odmowę tem, że wedle obowiązujących przepisów ustawy cywilnej i hipotecznej prawa naftowe nie nadają się wogóle do wpisów tabularnych.

Badając przyczyny tych anormalnych stosunków, komisya górnicza przychodzi do przekonania, że przyczyną tego jest przede wszystkim fakt, że wszystkie prawie kontrakty o eksploatacyę nafty opiewają na pewien ściśle oznaczony szereg lat, obowiązujące ustawy zaś nie dopuszczają tworzenia pól naftowych tylko na pewien przeciąg czasu, tym sposobem uprawnienia do eksploatacyi

stają się zawisłe od właściciela gruntu, którego interesy mogą być i są nieraz sprzeczne z interesami przedsiębiorców, jeżeli właściciel spekuluje na nielegalne odebranie kopalni.

A drugą przyczyną złego upatruje komisya w przepisie ustawy, iż starostwo górnicze musi skonstatować istnienie ropy i w tym celu urzędowe wydać poświadczenie, ażeby pole naftowe mogło być utworzone, przez co w stadyum poszukiwania tworzenie pól naftowych staje się niemożliwem.

Z tych względów komisya górnicza wyraża zdanie, że tylko utworzenie pól naftowych i intabulacya prawa własności tychże na rzecz przedsiębiorcy może mu dać rękojmię, że jego prawa w niczem nie doznają uszczerbku i że w tych kierunkach reforma ustawodawstwa ma być prowadzona.

Dla umożliwienia tworzenia pól naftowych sądzi komisya górnicza, iż możnaby na podstawie przeprowadzonych dochodzeń oznaczyć z góry okręgi, powiaty, albo też nawet i poszczególne gminy, w których możnaby stwierdzić, że ropa się tam znajduje i pola naftowe mogą być tworzone bez przedkładania świadectwa w każdym poszczególnym wypadku dla każdej parceli. A jeżeli chodzi o zabezpieczenie praw interesentów w stadyum wstępnych rokowań, to możnaby przeprowadzić na razie w księdze naftowej adnotacyę zamiaru odłączenia z tym samym skutkiem, jaki ma miejsce w myśl ustawy hipotecznej.

Uważając te dwa punkty reformy jako nagłe i nieodzowne dla ochrony przemysłu naftowego od wspomnianego niebezpieczeństwa, komisya górnicza zaproponowała Sejmowi zmianę jedynie § 2 ustawy krajowej z 17, grudnia 1884, względnie uzupełnienie tego paragrafu następującemi postanowieniami:

1) iż odłączenie prawa wydobywania minerałów żywicznych od prawa własności może nastąpić także na czas kalendarzowo określony;

2) że starostwo górnicze może wydać potwierdzenie o istnieniu ropy, konieczne do utworzenia pól naftowych także dla poszczególnych gmin administracyjnych lub pewnych przestrzeni.

Sprawozdanie to komisji górniczej było przedmiotem debaty

w pełnej Izbie. W dyskusyi zabierali głos posłowie: Syroczyński, Goryayski i sprawozdawca.

Przedmiotem rozprawy była kwestya, czyli możliwem i wskazanem jest ograniczać się w reformie jedynie tylko do tych dwu punktów, przez komisję górniczą wskazanych. Podnoszono wątpliwość, czy reforma nawet tych dwóch kwestyi prawnych będzie mogła obracać się w ramach kompetencji ustawodawstwa krajowego, skoro wkracza w dziedzinę ustaw cywilnych i hipotecznych, czy więc uzyska sankcyę monarszą, następnie, czy przepis, iż odłączenie może nastąpić także na czas kalendarzowy, jest zupełnie wyczerpującą kwestyą i czy w ramach tego zreformowanego przepisu da się utworzyć osobny przedmiot własności na kartach własności ksiąg naftowych, w końcu, czy wogóle uzasadnionem i wskazanem jest tworzenie okręgów lub gmin naftowych, lub innych przestrzeni ropodajnych, czy to jest wogóle możliwem oznaczyć dokładnie te przestrzenie i czyli raczej w inny sposób ułatwienie tworzenia pól naftowych nie byłoby wskazane, a w końcu, że istniejące cały szereg innych, może równie doniosłych, równie nagłych kwestyi, któreby powinny być równocześnie załatwione — jak np. kwestya charakteru prawnego prawa naftowego (czy jest ruchomością czy nieruchomością, co ma doniosły wpływ na rozciągłość prawa zastawu), kwestya przymusowego tworzenia pól naftowych, rozszerzenia prawa wyłączenia, określenie minimum względnie maximum kopalni naftowej, przymusowe łączenie mniejszych obszarów z większymi, utworzenie rad naftowych i t. p., któreby powinny być niezwłocznie i równocześnie reformą objęte.

Tymi względami kierował się Sejm, a w końcu też i sprawozdawca komisyi, uznawszy słuszność tych argumentów, zgodził się na dotyczący środek pośredni, wskutek czego Sejm krajowy na posiedzeniu z 18. listopada 1904 r. polecił Wydziałowi krajowemu, ażeby w porozumieniu z przedstawicielami przemysłu naftowego opracował projekt noweli do ustawy naftowej w ten sposób, iżby on mógł służyć za podstawę zarówno dla Sejmu do gruntownej zmiany krajowej ustawy naftowej z 17. grudnia 1884 r., jakoteż ewentualnie dla Rządu celem zmiany ustawy państwowej z d. 11. maja 1884 r.

W myśl powyższej uchwały sejmowej Wydział krajowy, pra-

gnąc w tej kwestyi zasięgnąć opinii osób interesowanych i znawców, sprosił szereg osób obeznanych z przemysłem naftowym i reprezentantów rządu na posiedzenie 28. kwietnia 1905. Do ankiety tej zostali powołani i wzięli udział w obradach:

Panowie: Dr. Władysław Jahl, Leon Syroczyński, Józef Bocheński, dr. Józef Horszowski, dr. Stefan Bartoszewicz, Władysław Długosz, Kazimierz Gąsiorowski, August Gorayski, Dr. Natan Loewenstein, Dr. Godzimir Małachowski, Mendel Samueli, Tomasz Łaszcz, Tadeusz Sroczyński, Dr. Jan K. Steczkowski, Dr. Władysław Szajnocha, Leonard Wiśniewski, Dr. Rudolf Zuber, inż. Sholman, Dr. Stanisław Olszewski i Władysław Wolski, wreszcie Dr. Wincenty Samolewicz, koncypista Wydziału krajowego jako prowadzący pióro.

Obradom ankiety przewodniczył członek Wydziału krajowego poseł dr. Władysław Jahl.

Powołana ankieta pracowała przez rok 1905. Przeprowadziła najpierw generalną dyskusję, w której członkowie ankiety, uznając wadliwość, podniesione już powyżej przed sproszeniem ankiety, zastanawiali się przede wszystkim nad kwestyą, czy reforma może się obracać w ramach jedynie krajowej ustawy, czy też musi dotknąć także przepisów ustaw państwowych.

Oczywiście, że wszyscy członkowie byli tego zdania, że pierwsza ewentualność byłaby bardzo pożądaną i dla pośpiechu wskazaną, jednakże większość wyrażała powątpiewanie, czyli będzie możliwem w tych granicach całą reformę przeprowadzić. Następnie poruszono kwestye następujące:

Podniesiono myśl, czyli bez zmiany ustaw obowiązujących zabezpieczanie przedsiębiorców i kapitalistów nie mogłoby być osiągnięte przez prenotacyę utworzenia pola naftowego i adnotacyę zamiaru utworzenia tego pola — zastanawiano się nad kwestyą określenia minimum, względnie maximum obszaru pola naftowego, względnie kopalni, nad rozszerzeniem prawa wyłączenia dla celów eksploatacyi, nad ochroną pól naftowych przed poszukiwaniem za minerałami zastrzeżonymi, nad przymusowem łączeniem mniejszych obszarów z większymi, nad tworzeniem gmin, okręgów i rad naftowych, nad rozszerzeniem wpływu Wydziału krajowego na urządowanie władz górniczych, nad reformą ustroju władz powo-

łanych do współdziałania w kierunku scentralizowania i zjednoczenia działalności tych władz o ile możliwości w rękach jednej władzy, nad odpowiedzialnością właścicieli pól naftowych, uprawnionych do wydobywania i kierowników i dozorców, wreszcie nad kwestyą kwalifikacyi teoretycznej i praktycznej kierowników i dozorców kopalń.

Po przeprowadzeniu tej dyskusyi uznano za wskazane wybrać subkomitet, któremu polecono, ażeby uwzględniając zdania, wygłaszane w toku dyskusyi, opracował konkretny projekt zmiany ustawy naftowej i pełnej ankiecie przedłożył.

Subkomitet składali posłowie: Gorayski, Loewenstein i sprawozdawca, tudzież pp. Dr. Bartoszewicz, Gąsiorowski, i r. Olszewski i Dr. Steczkowski. Subkomitet wybrał przewodniczącym p. Gorayskiego, a generalnym referentem sprawozdawcę. W obradach brali też udział pp. Jahl i Syroczyński, jako reprezentanci Wydziału krajowego.

Subkomitet odbył szereg posiedzeń, na których przyjęto projekt reformy w myśl referatu podpisanego sprawozdawcy i poruczono ostateczną stylizacyę części ściśle prawniczej komisyi, złożonej z pp. Dra Steczkowskiego, Dra Loewensteina i podpisanego sprawozdawcy, a części ściśle technicznej (§§ 21, 23 a, 25, 25 a, 32, 42 a) komisyi, złożonej z pp. Gąsiorowskiego, Olszewskiego i Syroczyńskiego. Na dalszych posiedzeniach subkomitetu, odbytych w październiku i listopadzie 1905, przyjęto ostateczną stylizacyę projektu, przedstawioną przez referentów komisyi redakcyjnych p. Dra Olszewskiego i podpisanego sprawozdawcę i przedłożono go pełnej ankiecie, która na posiedzeniu 3. lutego 1906 przyjęła projekt subkomitetu z pewnemi zmianami i uzupełnieniami, które w sprawozdaniu pełnej ankiety, przedłożonem Wydziałowi krajowemu zostały szczegółowo omówione.

Sprawozdanie to (ogłoszone w dosłownem brzmieniu w całej rozciągłości w numerach lipcowych r. 1906 »Przeglądu prawa i administracyi«, profesora Tilla) przyjął Wydział krajowy za podstawę do opinii i wniosków, które przedłożył w marcu 1906 za pośrednictwem c. k. Namiestnictwa centralnemu Rządowi, żądając jak najrychlejszego wdrożenia odpowiednich kroków celem zmiany

ustawy państwowej i ustawy krajowej w kierunkach, wskazanych przez ankietę krajową.

Jako główne punkta, przed wszystkimi innymi bezzwłocznie wymagające reformy, przedstawił Wydział krajowy konieczność zmiany przepisów ustawy krajowej w tym kierunku, żeby ułatwiono względnie umożliwiono tworzenie pól naftowych w stadium poszukiwawczem, następnie, iżby stworzono możliwość wpisu praw przedsiębiorców także na czas ograniczony, lub pod warunkiem rozwiązującym w charakterze ograniczonego prawa własności pola naftowego — w końcu, żeby przepisami ustawy państwowej objęto przepisy, któreby usunęły szkodliwą dla przemysłu naftowego chwiejność judykatury sądów w kilku najdonioślejszych kwestiach prawnych, dotyczących przemysłu naftowego.

Niezależnie od tej akcji czynników krajowych w ciągu roku 1905, minister sprawiedliwości widział się spowodowanym na żądanie jednego z interesowanych w przemyśle naftowym adwokatów wiedeńskich zażądać urzędownie od Najwyższego Trybunału sprawiedliwości orzeczenia plenarnego, jako wskazówki dla sądów w ważnej, a dotąd rozmaicie przez sądy, a nawet i przez Najwyższy Trybunał ocenianej kwestji prawnej, czy prawo eksploatacji żywic ziemnych, wpisane do publicznych ksiąg gruntowych, ma być uważane za nieruchomość czy też za ruchomość.

Kwestja ta miała niezwykle doniosłość nie tylko dla prywatnych kół interesowanych, ale także i dla Skarbu Państwa. Jeżeli bowiem prawa te miały być uznane za nieruchomości, to wszelkie uzyskane na nich prawa zastawu musiałyby z mocy obowiązujących przepisów rozciągać się także do tego wszystkiego, co w myśl ustawy cywilnej za przynależność tej nieruchomości ma być uważane, jakkolwiek same w sobie nieruchomości stanowić nie mogą, a więc maszyny, narzędzia, rury i t. p., przedmioty, które szczególnie w przemyśle naftowym przedstawiają znaczną wartość, częstokroć równającą się albo przewyższającą nawet wartość samego prawa, jeżeli eksploatacja nie da nadzwyczajnych rezultatów.

W razie przeciwnym zaś, jeżeliby prawo eksploatacji miało być uznane za ruchomość, to uzyskane nań prawo zastawu nie mogłoby obejmować tych wszystkich przynależności, gdyż ruchomość, jako taka, przynależności mieć nie może. Dlatego też prawo

zastawu na prawie wydobywania nie mogłoby obejmować także tych wyżej wymienionych ruchomości, które mogłyby być zupełnie oddzielone i osobno prawem zastawu obciążone.

Jeżeli się zważy, że szczególnie Skarb Państwa ma pewne uprzywilejowane stanowisko pod względem ustawowego prawa zastawu dla podatków, należności i t. p., jeżeli więc jednym zamachem pióra te prawa zastawu miałyby być usunięte z tych wszystkich przynależności prawa eksploatacyi nafty, przedstawiających w Galicyi milionowe wartości, jeżeli się to wszystko uwzględni, to nie może ulegać wątpliwości, że kwestya orzeczenia w tej mierze Najwyższego Trybunału stała się nader doniosłą, aktualną dla przemysłu naftowego wogóle, a dla interesowanych sfer finansowych, udzielających kredytu i dla Skarbu Państwa w szczególności.

Najwyższy Trybunał wydał w tym względzie plenarne orzeczenie w dniu 13. grudnia 1905 r. Orzeczenie to, noszące liczbę 215/05 wypowiedziało zasadę, że prawa eksploatacyi nafty po myśli ustaw naftowych z r. 1884 nieodłączne od gruntu, a wpisane w księgi gruntowe publiczne są ruchomościami, że więc prawo zastawu, uzyskane na takim prawie eksploatacyi, nie może obejmować budynków, maszyn, rygów i t. p. ruchomości, które oddzielnie osobno prawem zastawu obciążone i egzekucyi poddane być mogą.

To orzeczenie Najwyższego Trybunału w związku z jego orzeczeniami z 16. marca 1905, l. 18.855, 18. grudnia 1905, l. 14.701 i 14.702, 17. marca 1903, l. 3.866 i 3.867, któremi zatwierdzono decyzje niższych instancji, odmawiające intabulacyi praw naftowych w księgach tabularnych i orzekającemi, że według przepisów ustawy hipotecznej i cywilnej prawa wydobywania nafty wogóle nie nadają się do wpisów tabularnych, a wreszcie sprawozdania i wnioski władz powołanych do ochrony interesów Skarbu Państwa, t. j. gal. Prokuratorji Skarbu i finansowej krajowej Dyrekcyi Skarbu lwowskiej, podnoszących donosłość i nagłość tej sprawy dla Skarbu Państwa, złożyły się na to, iż Rząd uznał niezwykłą ważność i nagłość reformy ustawy państwowej i już na dzień 11. kwietnia 1906 zarządził konferencyę reprezentantów interesowanych ministerstw wspólnie z reprezentantem Wydziału krajowego p. Jahlem i podpisanym sprawozdawcą.

Na konferencyi tej reprezentant ministerstwa sprawiedliwości

przedstawił obecnym gotowy już projekt ustawy, który nie odpowiadał ani wnioskowi krajowej ankiety i zapatrywaniom Wydziału krajowego, ani też wogóle interesom tego przemysłu.

Głównym punktem tego projektu, który wywołał wprost popłoch w interesowanych kołach naftowych, była myśl ministerstwa sprawiedliwości ograniczenia dowolności tworzenia wstępnych poszukiwawczych pól naftowych w ten sposób, iż pole takie nazwane prowizorycznem, miało być do 3 lat, a w razie prolongaty tego terminu najdalej do 5 lat, wykreślone z urzędu razem ze wszystkimi ciężarami, jeżeliby w tym czasie ropy nie znaleziono i dopiero po skonstatowaniu, że ropę istotnie znaleziono, miano przemienić pole to w definitywny wykaz, który wówczas dopiero tylko z wolą interesowanych mógłby być wykreślony.

Kto zna rozwój górnictwa naftowego, kto wie, ile szybów i jak głębokich trzeba nieraz wywiercić, aby ropę znaleźć, kto obznajmiony jest z trudnościami wiercenia, z przeszkodami, które niejednokrotnie się pojawiają, kto uwzględni, że nieraz 2 i 3 lata potrzeba wiercić, ażeby zejść do 1000 lub więcej metrów — kto rozważy, że nieraz i 2 i 3 takie szyby wywiercono, ażeby się naftę dokopać, ten może sobie wyobrazić, jakaby była sytuacja i właścicieli gruntów i przedsiębiorców, którzyby byli zmuszeni pod grozą takiego prekluzywnego terminu prowadzić wiercenie.

Można sobie wyobrazić niezdrową konkurencją, wprost szkodliwą dla przemysłu naftowego, któraby zmuszała przedsiębiorców do jaknajszybszego postępowania z wielkim nakładem, a nieraz z marnotrawstwem funduszy. A dalej — co najniebezpieczniejsza — jakaby powstała wskutek tego hyperprodukcya ropy w tym ostatnim terminie, jakby wpłynąć musiała na obniżenie cen ropy; wogóle jakieby z tego mogły fatalne wyniknąć następstwa i finansowe i ekonomiczne, wogóle to wszystko każdy, kto trochę obznajmiony jest z przemysłem naftowym, łatwo wyobrazić sobie może.

Dlatego więc na konferencji 11. kwietnia 1906 przytoczyłem razem z p. Jahlem, jako reprezentantem Wydziału krajowego wszystkie te i inne jeszcze argumenta, przemawiające przeciw argumentom reprezentanta ministerstwa sprawiedliwości, który wysuwał interes publiczny jako powód do tego projektu i jako środek zapo-

biegający nierzetelnej spekulacyi i wyzyskowi nieuświadomionych właścicieli gruntów przez zakupywanie za bezcen najlepszych terenów

Reprezentantów kraju poparli także i reprezentanci innych ministerstw, tak że reprezentant ministerstwa sprawiedliwości czuł się spowodowanym cofnąć tę istotnie nieszczęsną myśl.

Jako reprezentanci kraju staliśmy na punkcie wniosków ankiety i żądaliśmy zupełnej dowolności tworzenia pól naftowych.

W tym względzie jednak natrafiliśmy na opozycję wszystkich reprezentantów rządu, którzy w interesie publicznego zaufania do ksiąg naftowych, uważali za rzecz właściwą wzbronić tworzenie pól naftowych tam, gdzie z góry pewnem być może, że tworzenie ich nie miałyby żadnego sensu i celu, byłoby stwierdzeniem wprost nieprawdy, gdyż nie stanowiłoby ani poszukiwawczego ani eksploatacyjnego przedmiotu i dawałoby tylko powód do wręcz niepotrzebnej pracy, połączonej z prowadzeniem dotyczącej księgi względnie wykazu naftowego, powodowałoby wpisy, wykreślenia, przeniesienia itp. pomimo, że żadnej wartości przedmiot by nie przedstawiał, a wreszcie tego rodzaju pola naftowe mogłyby istotnie wprowadzić w błąd nieobznajmionych z naszymi stosunkami i podawać pomocną dłoń nierzetelnym spekulantom naftowym, którzyby z pewnością z takim wykazem naftowym w ręku dyskredytowali zagranicą zaufanie w nasze księgi naftowe i prowadzili spekulację ze szkodą kredytu naszego kraju.

Z tych powodów i względów na podstawie przeprowadzonej wymiany zdań na konferencji 11. kwietnia 1906 wyłoniła się myśl kompromisowa ograniczenia dowolności tworzenia pól naftowych w ten sposób, iż tylko tam będą mogły być tworzone, gdzie według badań i stosunków geologicznych przypuszczać można, że ropa w danym terenie się znajduje.

Ta też myśl została ostatecznie przyjętą do projektu rządowego, a następnie uzyskała moc obowiązującej ustawy.

Ten sposób załatwienia jest istotnie trafnym, gdyż zapobiega niebezpieczeństwom, wyż wymienionym, niewątpliwie szkodliwym ewentualnościom, a przeszkód w tworzeniu pól naftowych nie czyni, gdyż reprezentanci Rządu na żądanie sprawozdawcy oświad-

czyli, że w drodze rozporządzenia dadzą wyraźne zlecenie władzom wydawania tego rodzaju potwierdzeń bez zarządzenia kosztownych i z utratą czasu połączonych, dochodzeń komisyjnych tak, że w miejscowościach, o których wiadomo, że nafta się znajduje, będzie to — ściśle rzecz biorąc — zupełna swoboda, odpowiadająca życzeniom i interesom kół przemysłowych.

Na podstawie tych wszystkich przygotowań i zebranych opinii rząd opracował definitywny projekt noweli do ustawy naftowej, oparty na zasadach wyżej wymienionych i przedłożył go Radzie Państwa w lipcu 1906.

Izba deputowanych przekazała ten projekt komisji ekonomicznej, która wybrała podpisanego sprawozdawcę referentem tej sprawy.

Projekt wniesiony był parę dni przed odroczeniem Izby deputowanych tak, że dopiero po feryach letnich mogła komisja ekonomiczna zająć się tą sprawą.

Komisja ekonomiczna w dniu 16. października 1906 roku przyjęła projekt rządowy niemal w całości z następującymi tylko zmianami:

Przedewszystkiem w § 5 projekt rządowy nie uwzględniał właściwości naszego kraju, polegających w tem, że kopalnie nafty składają się niejednokrotnie z większej ilości pól naftowych, te ostatnie zaś muszą być tworzone bardzo często na gruntach włościańskich, składających się z reguły z minimalnych parcel pól i ćwierć morgowych, a nawet jeszcze znacznie mniejszych.

Przy oddzieleniu prawa wydobywania i tworzenia zeń osobnego pola naftowego całkiem słusznie musi być rozważaną kwestya, czy ciężary, opisane w stanie biernym wykazu gruntowego, obciążające grunt, z którego prawo ma być wyłączone, mają być przeniesione na tworzyć się mające pole naftowe.

Projekt rządowy więc w tej mierze wprowadził kryterium, które mogło wprost uniemożliwić tworzenie pól naftowych i kopalni; żądał bowiem, ażeby tylko wtedy sąd mógł nieuwzględnić żądań wierzycieli przeniesienia ich praw na nowe pole naftowe, jeżeliby tworzyć się mające pole naftowe wedle potwierdzenia urzędowego mogło umożliwić racjonalną eksploatacyę nafty, a nadto

wymagał jeszcze łączenia wszystkich z tych różnych gruntów włościańskich, tworzących jeden teren naftowy, w jeden wykaz księgi naftowej.

W ten sposób z góry można było przewidzieć, że niemal każde pole naftowe, utworzone z małej parcelki włościańskiej, nie mogło mieć tych znamion i wymaganych warunków, gdyż z jednej strony racjonalna eksploatacja na tak małej przestrzeni jest wręcz rzeczą niemożliwą, a z drugiej strony różne grunta włościańskie, tworzące jeden teren naftowy, są z reguły tak rozmaicie obciążone, że z tego już powodu o łączeniu ich w jeden wykaz hipoteczny naftowy mowy być nie może.

Władza musiałaby zawsze potwierdzić negativum w tej mierze dlatego pierwotny projekt rządowy był wprost niebezpieczny dla włościan, uniemożliwiając im eksploatacyę ich gruntów.

Co więcej, projekt ten z widoczną nieświadomością naszych stosunków, identyfikował w ten sposób kopalnię z polem naftowym, gdyż — jak później wykazemy — od kopalni można wymagać warunków możliwości należytej eksploatacyi, kopalnia zaś może się składać z kilku i kilkunastu nawet pól naftowych i dlatego wymaganie tych warunków od każdego pola naftowego było całkiem nieuzasadnionem.

Komisya ekonomiczna Izby deput. uwzględniła moje wywody w tej mierze i zmieniała § 5 w ten sposób, iż sąd może orzec nieprzenoszenie ciężarów gruntu na pole naftowe, jeżeli to pole bądź samo, bądź też w połączeniu z innymi zapewnionymi terenami daje możność racjonalnej eksploatacyi. Również uchylono projektowany przymus łączenia różnych pól w jeden wykaz księgi naftowej. W konsekwencyi tej zmiany postanowiono w nowym § 6, że łączność poszczególnych tych pól naftowych, należących do pewnej kopalni, ma być tabularnie uwidocznioną.

Ważną zmianę pierwotnego projektu rządowego wprowadziłem także przy § 20, który w ostatecznym układzie ustawy z 7. stycznia br. jest obecnie § 21-ym, a mianowicie: Gdy w § 19, względnie § 20 postanowiono, że dla celu prowadzenia kopalni można wywłaszczyć używanie obcych gruntów, w szczególności dla two-

rzenia dróg, mostów, ścieżek, kolei, kanałów etc. etc., Rząd w pierwotnym swoim projekcie zamierzał ograniczyć to prawo wyłączenia tylko dla pola produkcyjnego, postanawiając, że tak długo jak pole naftowe jest tylko jeszcze polem poszukiwawczem, prawo wyłączenia właścicielowi tego pola wcale nie przysługuje. Przeciw temu ograniczeniu wystąpili słusznie interesowani, jakoteż reprezentanci kraju na ankiecie wiedeńskiej, albowiem doświadczenia przemysłu naftowego wykazywały, że także w stadyum poszukiwawczem okazuje się niejednokrotnie potrzeba zakładania dróg, mostów, ścieżek, wodociągów, wodościeków, ropociągów, rezerwoarów, elektrycznych przewodów i tsansmisy i dlatego w komisji ekonomicznej podpisany sprawozdawca przeprowadził zmianę § 20 względnie 21 w powyższym kierunku, a gdy wszyscy członkowie komisji uznali słuszność argumentacji, wówczas ostatecznie i reprezentanci rządu zgodzili się na to i tym sposobem ważne to postanowienie dla przemysłu naftowego w stadyum poszukiwawczem zyskało moc obowiązującej ustawy.

Niełatwem było uregulowanie kwestyi, wyłaniającej się z tytułu przymusowego przenoszenia istniejących w księgach gruntowych wpisów do ksiąg naftowych. Przeniesienie nastąpić musiało. Jeżeli bowiem raz już przyjęto zasadę, że wszystkie wpisy praw naftowych tylko księgami naftowymi mają być objęte, to należało koniecznie zasadę tę przeprowadzić konsekwentnie, nie czyniąc żadnych w tym względzie wyjątków.

Trudności jednak przedstawiały obciążenia gruntów w stanie biernym, których prawa naftowe są obecnie ubezpieczone. Chodziło tu oczywiście tylko o ciężary, które tabularnie poprzedzały prawo eksploatacyjne, gdyż ciężary, następujące po prawie wydobywania, nie mogły mieć pretensyi do przenoszenia na nowe pole naftowe, każdy bowiem wierzyciel, wprowadzony z tem pierwszeństwem do ksiąg tabularnych, wiedział o tem poprzedniem prawie i musiał się z tem liczyć; mówiąc jednak o tych poprzedzających ciężarach, nie było możliwem przyjąć postanowienia, iż mają one bezwarunkowo przejść także na pole naftowe,

Rządowy projekt proponował w braku innej umowy odpowiednie zastosowanie ustawy z 6. lutego 1869, nr. 18, dz. u. p.

i wyż omówionego § 5 nowej ustawy. W ten sposób kwestyę przeniesienia na pole naftowe oddawano ocenieniu sędziego.

Pomimo różnorodnych i wszechstronnych od kilku lat w dziennikach prawniczych pojawiających się polemik i dyskusji na temat czy uzyskując prawo zastawu na gruncie, uzyskuje się temsamem także prawo zastawu na prawie eksploatacyi względnie na minerałach żywicznych, będących częścią składową własności, pomimo, że w tej mierze wygłaszano różne sprzeczne teorye i wnioski, rząd, wnosząc swój projekt, stanął na stanowisku utartej od szeregu lat praktyki sądowej i przyjętej w ustawach z r. 1884 zasady, iż prawo wydobywania żywic ziemnych podlega rozporządzalności właściciela gruntu, że więc już temsamem jest wynikiem prawa własności i ściśle z tem prawem jest związane.

Z tego wychodząc założenia, nie można było odmówić słuszności twierdzeniu, że jeżeli kto udzielił kredytu właścicielowi gruntu, i jeżeli od niego, uzyskał prawo zastawu na tym gruncie, to wobec powyższych obowiązujących przepisów był zupełnie do tego uprawniony przyjąć jako rzecz pewną, że zyskuje także prawo zastawu na tem wszystkiom, co z gruntem i prawem własności jest złączonem, a więc i na tem, co pod powierzchnią się znajduje i że nie możnaby w żadnym razie wierzycielowi takiemu wykazać, że przy udzieleniu kredytu wcale nie brał w rachubę kwestyi istnienia, a przynajmniej możliwości wyszukauia w tym gruncie oleju skalnego.

Ale co więcej! Znane są kołom interesowanym liczne wypadki, gdzie nietylko osoby prywatne, ale nawet instytucye bankowe, udzielając kredytu, wprost liczyły na to, że ropa może być znalezioną, a wnioskowały to z konfiguracyi sąsiednich terenów i stosunków naftowych w dotyczącej gminie lub okręgu, a wniosek ten można łatwo było wyprowadzić z wysokości kredytu, nieodpowiadającego zwykłej rzeczywistej wartości gruntu, ocenianego bez wartości żywic ziemnych.

Wobec tego trudnoby było przeprowadzić dystynkcyę i ściśle różniczkowanie między tymi wierzycielami, którzy przy udzieleniu kredytu wcale nie rachowali na istnienie a tymi, którzy przeciwnie z ewentualnością tą się liczyli.

W każdym razie reprezentanci kraju i wszystkich interesów

związanych z przemysłem naftowym, nie mogli uwzględnić jednostronnie tylko i wyłącznie interesów przedsiębiorców, chcących uwolnić się od tego rodzaju ciężarów, ale musieli także w związku z tem uwzględnić i interesy właścicieli gruntów, osób prywatnych, udzielających kredytu i instytucji finansowych i zaleść wyjście, któreby uwzględniło całość tych interesów i zadowolniło o ile możliwości wszystkie interesowane koła.

Przedsiębiorcy naftowi w petycyach swoich, wnoszonych do Koła polskiego, proponowali wyjście z tego labiryntu w ten sposób, iżby przy przeniesieniu wspomnianych ciężarów nie wpisywać ich do stanu biernego pola naftowego, lecz przenieść je tylko na procenta brutto, należne właścicielowi gruntu, jakoteż i na inne prawa, które sobie zastrzegł przy przeniesieniu prawa wydobywania na osobę trzecią.

Przedsiębiorcy argumentowali — może nie bez pewnej racji — że w dzisiejszym stanie rzeczy długi te są — ściśle rzecz biorąc — tylko i wyłącznie długami właściciela gruntu, że nie obciążają przecież prawa eksploatacyi, bo nie są wpisane do stanu biernego tego prawa, że więc nie jest zupełnie słusznem i sprawiedliwem, ażeby te długi obciążały pole naftowe, które będzie należeć nie do właściciela gruntu, lecz do tego uprawnionego do wydobywania.

Dla właściwego ocenienia rzeczy komisya ekonomiczna Rady państwa uważała za stosowne porównać sytuację, w jakiej się znajdują przedsiębiorcy naftowi i ich wierzyciele według dzisiejszego ustawodawstwa, z tym stanem, w jakimby się znaleźli, jeżeliby propozycja rządu została przyjętą.

Według dzisiejszych ustaw nie ulega kwestyi, że przedsiębiorcy naftowi i ich wierzyciele mają nad sobą rodzaj miecza Demoklesowego we formie ewentualności, iż w razie licytacyjnej sprzedaży mogą być usunięci z przedmiotu eksploatacyjnego i zredukowani do niezbyt pocieszającego przekazania ich na cenę kupną, przekazania, które może przedstawiać bardzo wątpliwą materialną wartość, a w każdym razie nie zastąpi faktu, iż usuwa się im z pod nóg grunt do dalszego działania, do dalszych zysków, do dalszej pracy. Tym sposobem wierzytelności, obciążające grunt pośredni, mają wpływ na losy przedsiębiorców i wola właściciela gruntu, jego charakter, jego oszczędność lub rozrzutność może od-

działać na przedsiębiorców mimo, że przytem nic nie zawinili. Tak jest, tego faktu nikt w wątpliwość podać nie może,

Ten sam rezultat osiągają wierzyciele hipoteczni przez wpis ich praw w stanie biernym nowo kreować się mającego pola naftowego. W tej mierze niema wielkiej różnicy. Różnica polega w czem innem — przedewszystkiem w środkach obrony. W dzisiejszym stanie rzeczy przedsiębiorca intabulowany ze swojemi prawami w stanie biernym gruntu, ma przed sobą intabulowane ciężary, którym niejednokrotnie jako przedmiot zaspokojenia służy jedynie i wyłącznie tylko ten grunt i wszystko to, co z nim jest związane, a więc ewentualnie i prawo eksploatacyi. Prócz tego wierzyciel nie zyskał nigdzie indziej prawa zastawu, ani na procentach brutto, ani na prawach dzierżawnych, przysługujących właścicielowi gruntu, względnie na czynszu dzierżawnym, ani też na prawie powrotu właściciela gruntu do nieograniczonej rozporządzalności, gdyż wszystkie te wymienione prawa właściciela nietylko, że nie były należycie uregulowane, ale po największej części nie stanowiły przedmiotu wpisu hipotecznego. Wobec chwiejnej judykatury i różnorodnej praktyki było rzeczą niemal z reguły wykluczoną, iżby przedsiębiorca naftowy lub wierzyciel właściciela gruntu mógł także i z tych praw zrobić ewentualny użytek w celu zaspokojenia swoich pretensyi.

Jeżeliby więc nawet obecnie bezwarunkowo tylko przy ściśle zastosowaniu ustawy z 6. lutego 1869, l. 18, dz. u. p. wszystkie poprzedzające ciężary na nowe pole naftowe zostały przeniesione, to przecież przedsiębiorca naftowy zyskuje o tyle, a względnie o tyle doznaje ulgi co do tych, obecnie bezwarunkowo poprzedzających go wierzycieli, że wierzyciele ci przy tem przeniesieniu zyskują z całą pewnością pewne nowe przedmioty, zaspokojenie wyżej wymione tak, że pośrednio tym sposobem niebezpieczeństwo, iż wierzyciel tylko grunt bezwzględnie, a niejednokrotnie z zamiarem usunięcia przedsiębiorcy, licytować będzie, staje się znacznie mniejsze, gdyż całkiem naturalnie, że mając te inne przedmioty do dyspozycyi, przecież zwróci się niejeden wierzyciel także i w tym kierunku przy egzekwowaniu swoich pretensyi.

Następnie wdrożenie postępowania konwokacyjnego, oznaczonego ustawą z 6. lutego 1869 nie ma też tego celu i nie prowadzi

zawsze do tego rezultatu, iżby bezwarunkowo wszystkie prawa naftowe, poprzedzające ciężary, musiały być przeniesione na pole naftowe, przeciwnie, celem tego jest właśnie stwierdzenie, o ile grunt bez tych praw naftowych wystarcza w swojej wartości do zabezpieczenia pupilarnego hipotecznych wierzytelności, poprzedzających prawa przedsiębiorcy.

I w tym względzie też jako regułę należałoby postawić, że w znacznej części pewna część tych wierzytelności nie będzie przeniesioną.

W szczególności dotyczyć to będzie z reguły pożyczek bankowych, tych pierwszorzędnych instytucji kredytowych, które przecież w myśl swoich statutów nie mogą iść dalej, jak do połowy wartości, a gdy § 1374 u. c. idzie aż do granicy dwóch trzecich części wartości, przeto nawet i niektóre ciężary, intabulowane po pożyczkach bankowych, powinnyby być nie przenoszone na pole naftowe.

A więc w tym kierunku przez wdrożenie postępowania konwokacyjnego przedsiębiorca naftowy zyskać może o tyle, że będzie miał pewność już po ukończeniu postępowania konwokacyjnego, które i jakie ciężary jego prawa naftowe poprzedzają; może już więc kombinować, z którymi ciężarami ma się istotnie liczyć i może zdecydować, co wobec tego zarządzić mu należy, ażeby niedogodne mu wierzytelności usunąć.

A wreszcie co jeszcze zyskuje i co może najważniejsze w tej kwestyi — zyskuje na każdy sposób zupełną niezawisłość od woli i działalności właściciela gruntu i będąc na karcie własności intabulowany za czasowego właściciela prawa wydobywania, może być spokojnym o to, że wszelka akcja właściciela, jakiegokolwiek zaciąganie długów czy też inne zobowiązania tegoż, nie będą miały absolutnie żadnego wpływu na jego prawo naftowe.

I to jest, co dla przemysłu naftowego ma pierwszorzędną, przełomową, epokową doniosłość — to jest okoliczność, która zdolną jest wpłynąć na taki rozwój tego przemysłu, jaki mu się słusznie należy, ze względu na te bogactwa, które usłpione w głębinach naszej ziemi ojczystej, czekają tylko na dotknięcie potężnej ręki przemysłowca i finansisty, ażeby te skarby spożytkować

dla ludności pracującej, dla rolnika i mieszczanina i dla każdego, kto w jakimkolwiek kierunku związany jest z rozwojem naszego przemysłu i handlu i przysporzyć tych legalnych, należnych nam zysków, które, niestety, dziś wobec hazardu, jakim było inwestowanie kapitałów w ten przemysł, po największej części zagarniali ludzie obcy, śmielsi, bo zamożniejsi, cudzoziemcy ryzykujący, zdolni do tego rodzaju ekonomicznie niebezpiecznych porywów, do jakich my w naszym krajowym ubóstwie i w trosce o byt jednostek i publicznych instytucji nie byliśmy ani zdolni ani też — w tej naszej sytuacji — uprawnieni.

To też gdziekolwiek znalazła się śmielsza natura, która w gorącym temperamencie niemal z żywiołowym impetem dotknęła się głębiej tych ryzykownych przedsięwzięć, tam stanęła zaporą ze strony całkiem słusznie wkraczającej i bezwzględnej władzy nadzorującej, która kładąc rękę na kapitałach publicznych, musiała wypowiedzieć swoje veto, które ze względu na interes publiczny było zupełnie uzasadnione, nie pozwalając, ażeby kapitały biednych ludzi, ulokowane w publicznych instytucjach z zupełnem do nich zaufaniem, mogły być rzucone na niezawsze pewne szanse wiercnicze przedsięwzięć, choćby z umiejętnym i genialnym zapałem prowadzonych; — a veto to było tem więcej uzasadnione, ileż — jak wykazaliśmy — nawet bezpieczeństwo hipoteczne inwestowanych kapitałów nie było zupełne.

Dziś sytuacja musi doznać zmiany wobec tak doniosłych reform, które nietylko — jak udowodniliśmy — nadadzą zupełne bezpieczeństwo hipoteczne, a które także — jak później przy sposobności omówienia szczegółowych postanowień projektu rządowego, a mianowicie przy § 31 wykażemy — wprowadzą przemysł naftowy na właściwe tory prawidłowego rozwoju wedle ścisłych teorii i zasad ekonomii społecznej i skarbowości. Niejedna jednostka, która dotąd wahała się próbować sił swych w przedsiębiorstwach naftowych, zwróci się teraz ku temu przemysłowi, ale uczyni to w sposób racjonalny, zyskując niewątpliwie od własności gruntu niezawisłe hipoteczne zabezpieczenie swych praw w księdze naftowej względnie na czasowem prawie eksploatacyjnem przedsiębiorcy.

W dalszem porównaniu z dzisiejszym stanem rzeczy uwzględnić należało i to, że obecnie przedsiębiorcy naftowi mieli zawsze jeszcze szanse, że przy ustalaniu warunków licytacyjnych mogli uczynić wnioski, które częstokroć nawet były uwzględniane przez sąd w tym kierunku, iż prawa naftowe, hędące ostatecznie częstokroć nie ciężarem, ale wprost korzyścią dla właściciela gruntu, miały być pozostawione przy hipotece bez policzenia na cenę kupna w ten sposób, iż nabywca licytacyjny przyjmował obowiązek dotrzymania warunków kontraktu eksploatacyjnego bezwarunkowo i bez potrącenia z ceny kupna.

Wedle pierwotnego projektu rządowego nie mogło być zatem pod tym względem absolutnie żadnej wątpliwości, że wierzyciel hipoteczny, przeniesiony na pole naftowe, zyskiwał przez to bezwarunkowe, bezwzględne i bezpośrednie prawo zaspokojenia swej pretensyi także i z tego, pole naftowe tworzącego, prawa wydobywania.

Jak wykazaliśmy, miał on je pośrednio i dotąd, jednak projektem rządowym nabywał prawo zupełnie nowe i to całkiem niezasłużenie, całkiem niespodziewanie — prawo, które mogłoby się stać wprost szkodliwem dla przemysłu, uwzięzionego w dotyczącem polu, prawo, przeciwko któremu nie podobna było obmyśleć środków ochronnych.

Prawem tem byłoby projektowane przez rząd prawo zupełnie dowolnego wyboru wierzyciela, któremu przysługiwałyaby zupełna wolność w tym względzie, czy zechce potem zaspokoić swoje pretensye z gruntu, na którym pierwotnie był zaintabulowany, czy też z tego prawa eksploatacyjnego, które stanowi treść nowego pola naftowego.

Ta dowolność według projektu rządowego nie była niczem ograniczona i w tym względzie też komisya ekonomiczna Izby deputowanych, względnie podpisany sprawozdawca mieli wątpliwości, czy słusznem jest tego rodzaju nowe prawo bez żadnej racyi przyznawać wierzycielowi, które i tak przez uregulowanie procentów brutto, jako prawa rzeczowego, przez uregulowanie wpisów wogóle i przez stworzenie nowego przedmiotu hipotecznego, tj. prawa powrotu zyskuje nowe przedmioty zaspokojenia.

Idąc za wywodami sprawozdawcy komisya ekonomiczna

uznała, że takie nieograniczone prawo dowolnego wyboru jest zupełnie niesłusznem, nieuzasadnionem, krzywdzącem wprost przedsiębiorców naftowych i przysparzającym wierzycielom, a szczególnie niesumiennym spekulantom i lichwiarzom tego rodzaju niezwykle i niczem usprawiedliwić się nie dające korzyści, że kwestya ta musiała być wziętą w rachubę przy ocenieniu projektu rządowego.

Bo rzecz jasna — jeżeli prawo eksploatacyi nie przedstawia żadnej wartości, to wówczas cała ta kwestya staje się wogóle bezprzedmiotową, ale w braku jakiegokolwiek wartości, nie mówi się wogóle o prawach. Jeżeli zaś reguluje się stosunki prawne, to wychodzi się też przedewszystkiem z założenia, że prawo pewne ma a przynajmniej mieć może pewną materyalną wartość.

Jeżeli więc pole naftowe, a względnie prawo wydobywania przedstawiać będzie pewną istotną wartość dla wierzyciela i jeżeli z drugiej strony pozosłały po odłączeniu tego prawa grunt będzie zbyt obciążony, to wierzyciel oczywiście wróci się w pierwszym rzędzie w kierunku kwitnącej i znaczną wartość przedstawiającej kopalni i wahać się nie będzie, gdzie swoje kroki egzekucyjne poprowadzić ma. Zważyć przytem trzeba, że będzie to po największej części wierzyciel drugorzędny, bo pierwszorzędny w pierwszej połowie wartości się mieszczący z reguły w myśl przepisów ustawy z 6. lutego 1869 r., § 1374 ust. cyw. pozostawiony będzie przy hipotece gruntu i sąd nie zarządzi przeniesienia jego praw na pole naftowe.

Kto nie korzystałby z tego rodzaju bezwarunkowego przenieszenia wierzytelności hipotecznych na nowe pole naftowe? Ci właśnie drugorzędni kredytodawcy, którzy — nie chcemy dotykać tu nikogo osobiście — często nie zasługują wcale na zbytnią opiekę prawa i ciał ustawodawczych.

Komisya ekonomiczna Izby deputowanych uznała więc, że niema powodu ani prawnego ani etycznego, iżby tego rodzaju korzyści tym wierzycielom przysparzać, a to tem mniej, jeżeli się zważy, że około dwadzieścia tysięcy spisów, a może kilkadziesiąt tysięcy pozycyi wierzytelności hipotecznych ma być tem masowem przeniesieniem objętych i wręcz nie jest możliwem cały przemysł naftowy niemal bez wyjątku stawiać pod pręgierz tego wielkiego

niebezpieczeństwa, iż nagle tyle i tyle set kopalń znajdzie się w sytuacji egzekwowanego dłużnika, nad którym bez żadnej z jego strony winy, całkiem niespodzianie, nagle zawisa groźny miecz licytacji, a w ślad za tem może i widmo bankructwa.

Aby więc tej istotnie niezwykle doniosłej, a szkodliwej ewentualności uniknąć, a przytem pozostać przy słusznej zasadzie, iż raz już wszystkie wpisy muszą być przeniesione na pole naftowe, komisya ekonomiczna i rząd zgodzili się na myśl podpisanego sprawozdawcy w tym kierunku, iż przy tem przeniesieniu ciężarów obowiązywać będzie zasada, iż pole naftowe, na które dotyczący ciężar ma być przeniesiony, będzie tylko subsydiarnie odpowiadać za dotyczące zobowiązania, t. j. o tyle, o ile wierzyciel nie uzyska wprzód zaspokojenia z pierwotnego gruntu.

Tym sposobem załatwiona jest kwestya dowolnego wyboru, gdyż wierzyciel zmuszony jest w pierwszym rzędzie prowadzić egzekucyę przeciw właścicielowi gruntu, co jest zupełnie sprawiedliwem, gdyż dług dotyczący zaciągnął właściciel nieruchomości, on więc zań w pierwszym rzędzie odpowiadać powinien i dopiero jeżeli się okaże, że istotnie po przeprowadzeniu wszelkich kroków egzekucyjnych wierzyciel z dotyczącego gruntu zaspokojenia nie mógł uzyskać, wtedy może skierować swe kroki przeciw właścicielowi kopalni.

W ten sposób postępuje się tylko konsekwentnie i logicznie w tym kierunku, jak wskazany jest dzisiejszym faktycznym stanem rzeczy i nabytymi prawami; nie zmieni się tych praw, ani się ich nie rozszerzy; ani uszczupli, tylko czyni się to, co i dziś w konsekwencji kroków egzekucyjnych nastąpićby mogło i musiało.

Wszak i dziś może właściciel prawa wydobywania być usunięty z gruntu, a jeżeli poprzedzający wierzyciele nie mogą uzyskać zaspokojenia z ceny sprzedaży gruntu, to i on utraci wszystkie swoje prawa.

To samo stać się może i dziś — jednakowoż, jeżeli grunt wystarczy na zaspokojenie, w takim razie rzecz w zupełności załatwiona i prawom przedsiębiorcy i jego wierzycielom nie grozi już raz na zawsze żadne niebezpieczeństwo.

Tej zasady subsydiarności nie zastosowano do przyszłych z mocy nowych umów tworzyć się mających pól naftowych, albo-

wiem ten, który chce wejść w interes z właścicielem obciążonego gruntu, widząc szereg pozycyi karty ciężarów, przeprowadzi niewątpliwie przedtem postępowanie konwokacyjne, wskazane § 5. nowej ustawy państwowej, ażeby się przekonać, z jakimi długami liczyć się ma. Jeżeli postępowanie konwokacyjne będzie miało ten skutek, iż zawiele długów przejść ma na pole naftowe, wówczas przedsiębiorca nie potrzebuje rozpoczynać swoich inwestycji. W każdym razie nim poniesie jakiegokolwiek kosztu, może postawić właścicielowi nieruchomości warunek, iż od tego lub owego rezultatu przeprowadzonego postępowania konwokacyjnego czyni zawisłem rozpoczęcie wierceń i t. p.

Sytuacja będzie zupełnie jasna.

Ważnem jest także w tej mierze przepis dalszy przyjęty w § 23. nowej ustawy tej treści, iż po myśli § 8. ustawy z 6. lutego 1869 może przedsiębiorca naftowy, a także i właściciel gruntu w tych wypadkach zapłacić wierzytelność, chociażby nawet nie była płatną. W razie otwarcia pola naftowego uczyni to nowy przedsiębiorca, jeżeli zależeć mu będzie na rozpoczęciu wierceń i każe sobie w myśl tego przepisu wystawić cesyę tej wierzytelności, ażeby mógł poszukiwać jej przeciw właścicielowi gruntu.

To również będzie także jednym ze sposobów rozwikłania sytuacji, jeżeliby wpisane na gruncie ciężary stanowiły przeszkodę w zawarciu interesów.

W końcu jeszcze jedną nieobojętną zmianę przeprowadziła ekonomiczna komisya co do ostatniego § 26. Rząd wnosił, ażeby dla ocenienia pytania, czy prawo wydobywania wpisane w księgach gruntowych ma być uważane za ruchomość lub nieruchomość, decydował dzień 26. czerwca 1906. Rząd motywował to tym względem, że należy ostatecznie uczynić koniec niewłaściwym wpisom do publicznych ksiąg gruntowych, i jeżeli się ustanowi dotyczący termin kilku dni po wniesieniu projektu do Rady Państwa, to strony interesowane zwrócą na to swoją uwagę i nie będą już więcej przedsiębrać wpisów do tych ksiąg a nie będą tego czynić także wobec judykatów Najwyższego Trybunału.

Komisya ekonomiczna podzielała niewątpliwie zapatrywanie, że należy już koniec uczynić z tymi niewłaściwymi wpisami do ksiąg gruntowych, sądziła jednak, że ten kalendarzowo oznaczony

termin 26. czerwca 1906 jest zupełnie niewłaściwym i nieuzasadnionym i celu nie osiągnie.

Tym sposobem utworzonoby bowiem tylko jeszcze jedną nową kategorię wpisów, co do których sąd nie wiedziałby, jak z nimi postąpić. Rzecz przedstawiałaby się następująco:

1. Byłyby wpisy uskutecznione do ksiąg gruntowych przed 26. czerwca 1906, które wedle wspomnianego przepisu § 26. względnie § 24. pierwotnego projektu rządowego miałyby być uznane za nieruchomości.

2. Byłyby wpisy uskutecznione od 26. czerwca 1906, aż do wejścia w życie obecnej ustawy państwowej t. j. 17. stycznia 1907, które argumentując a contrario musiały być uważane za ruchomości;

3. i wreszcie wpisy w nowych księgach gruntowych uskutecznione po dniu 17. stycznia 1907, mając nowy odmienny charakter prawny.

Już to zestawienie samo wykazuje, jak niepotrzebnym i niewłaściwym był ten projekt rządowy. Nadto nie ulega wątpliwości że przemysł i przedsiębiorczość przemysłowa nie da się zatamować żadnym przepisem paragrafowym, a więc i cel, który chciał osiągnąć Rząd, ażeby po 26. czerwca, aż do wejścia w życie ustawy nie przedsiębiorano żadnych wpisów, nie zawierano żadnych interesów, nietylko nie dałby się osiągnąć ale też i faktycznie nie byłyby osiągnięty, gdyż podpisanemu sprawozdawcy wiadomo, że w tym ostatniem półroczu, właśnie ze względu na nadzieję reformy ustawy zrobiono bardzo wiele naftowych transakcyi, — wreszcie stworzenie tym sposobem bez żadnej prawnej przyczyny i żadnego prawnego motywu nowej kategorii wpisów, które miałyby być poczytane za ruchomości, spowodowałoby niewątpliwie nowe zawikłania i nowe kolizye prawne niczem nie dające się uzasadnić.

Komisya ekonomiczna i reprezentanci Rządu uznali słuszność tych argumentacyi i zgodzili się na termin wejścia w życie ustawy jako ten, który w tej mierze decydującym być winien, tak, że § 26. ustawy państwowej postanawia, iż także te prawa, które przed wejściem w życie tej ustawy zostały wpisane do ksiąg publicznych gruntowych, mają być poczytane jako nieruchomości.

Mając przedstawić wniosek na uchwalenie nowej ustawy krajowej regulującej wydobywanie żywic ziemnych, uważaliśmy za rzecz niezbędną przedstawić w powyższy sposób historię powstania państwowej ustawy i najgłówniejsze jej postanowienia a uważaliśmy to za wskazane także i z tego powodu, ponieważ prawie wszystkie postanowienia, przyjęte zostały przez Rząd do projektu ustawy krajowej, obecnie Wysokiemu Sejmowi do uchwały przedstawionego.

Rząd w motywach swojego przedłożenia na stronie 32. i 33. wypowiada zapatrywanie, że przepisy ustawy państwowej z r. 1884 o ile jeszcze są ważne, jakoteż przepisy ustawy państwowej z 9. stycznia 1907 „przyjęto do niniejszego projektu ustawy z odniesieniem się do §§ ustaw państwowych jedynie dla dogodności gdyż tych postanowień Sejmy krajowe zmienić nie mogą!”

Jest to kwestya zasadnicza, nad którą należy się zastanowić i która niewątpliwie mogłaby posłużyć za temat do bardzo interesującej i ważnej w skutkach rozprawy jurydycznej.

Nie ulega żadnej kwestyi, że wedle § 11. lit. k. ustawy zasadniczej z 21. grudnia 1867 nr. 141. dz. u. p. ustawodawstwo górnicze należy do zakresu działania Rady Państwa. Jednakże po myśli § 13. ustawy z 11. maja 1884 nr. 71. dz. u. p. uchwalenie dalszych postanowień ustawowych w przedmiocie uregulowania prawa wydobywania minerałów żywicznych należy do zakresu działania ustawodawstwa krajowego. A gdy według obecnie obowiązującego brzmienia § 12. ustawy zasadniczej z 21. grudnia 1867 nr. 141. dz. u. p. w sprawach, które do zakresu działania ustawodawstwa krajowego należą, wydawać może ustawodawstwo krajowe, potrzebne do uregulowania przedmiotu postanowienia także na polu ustawodawstwa sądowo karnego i ustawodawstwa prawa cywilnego, to wątpić nie można, że tym sposobem zakres działania ustawodawstwa krajowego także i w rzeczach uregulowania praw naftowych został rozszerzony do tych granic ustawodawstwa cywilnego i karnego, które wspomniany § 12. określił. I dlatego nie można tej w motywach przytoczonej zasady przyjmować bez ograniczeń i zastrzeżeń nietylko z powyższego względu ale i z uwagi, że sam rząd w swoim przedłożeniu tej zasady ściśle się nie trzy-

ma, bo w kilku paragrafach zmienił względnie uzupełnił postanowienia ustaw państwowych.

Że tylko przykładowo przytoczymy §§ 1. i 18., które zmieniają dotychczasowe przepisy tak ustawy hipotecznej z 25. lipca 1871 jak i oczywiście w ślad zatem i ustawy naftowej z r. 1884 w ten sposób, iż postanawiają, że dla prawa powrotu i dla dotyczących wpisów ma być w wykazach księgi naftowej założona osobna karta, taksamo w § 20. ostatni ustęp, i w §§ 25. i 28. znajdujemy postanowienia odmienne od postanowień ustawy państwowej z r. 1884.

Zastrzeżenie to czynimy na wstępie tej części sprawozdania, w której przystępujemy do omówienia przepisów, ściśle ustawy krajowej się tyczących.

Czynimy to przede wszystkim ze względów zasadniczych dla zaznaczenia i zabezpieczenia na każdy sposób i w każdym kierunku spraw autonomicznych Sejmu jakoteż dla uzasadnienia tych zmian, które poniżej proponować będziemy.

Paragrafy 1. 2. 3. odpowiadające w zupełności tak ustawie państwowej jak i potrzebom przemysłu i życzeniom interesowanych proponujemy całkiem bez zmiany. Zasady tych postanowień omówiliśmy już powyżej.

Odnosnie do poprzednich naszych uwag stwierdzamy, że już w § 1. znajdują się postanowienia odmienne od § 1. ustawy państwowej z 11. maja. A w szczególności uchylono ustęp 2. ustawy z 11. maja 1884 jako zupełnie zbędny, gdyż wynikający z zakresu działania władzy górniczej, następnie dodano w obecnym projekcie osobny ustęp 2., określający nazwy kopalń naftowych i woskowych, wreszcie w ustępie 3. zmieniono słowa: »te minerały« na wyrazy: »minerały żywiczne« — poprawka stylistyczna zupełnie uzasadniona ze względu na poprzednie postanowienia. Tak samo opuszczono w § 2-im projektu ustęp 2. ustawy państwowej z r. 1907 jako zbędny wobec ustępu 2. § 1. przedłożenia rządowego.

Co się tyczy § 4. Komisja górnicza poddała projektowane przez Rząd postanowienia tego paragrafu gruntownej rozprawie.

Postanowienia bowiem tego paragrafu jakoteż § 18. przedstawiały zasadniczą doniosłość.

Wedle § 11. lit. k. ustawy zasadniczej z 21. gruonia 1867

nr. 141. dz. p. p. postanowienia ustawodawcze o wewnętrznem urządzeniu ksiąg publicznych należą wyłącznie do ustawodawstwa krajowego.

Na podstawie tych postanowień ustawy zasadniczej Sejm galicyjski w r. 1874 uchwalił też ustawę o założeniu i wewnętrznem urządzeniu ksiąg gruntowych dla Galicyi, która została sankcyonowana i ogłoszona w nr. 9. d. u. i rozp. kr. i która w §§ 3—13. włącznie obejmuje kwestyę wewnętrznego urządzenia ksiąg hipotecznych.

Jeżeli więc wedle § 4. przedłożenia rządowego do księgi naftowej i do wpisów w niej uskutecznić się mających mają być zastosowane przepisy powszechnej ustawy o księgach gruntowych z 25. lipca 1871 nr. 95 dz. u. p. i jeżeli oprócz tego o wewnętrznem urządzeniu tych ksiąg postanawia wspomniana wyżej krajowa ustawa z 20. marca 1874 nr. 29. dz. u. kr., to wątpliwości podlegać nie może, że w tym względzie oprócz państwowej ustawy także postanowienia tej krajowej ustawy z r. 1874 powinnyby mieć odpowiednie analogiczne zastosowanie.

Komisya uważała to za tem więcej wskazane, ile że § 18. przedłożenia rządowego zawiera już faktycznie przepisy dotyczące wewnętrznego urządzenia księgi naftowej, albowiem postanawia, w jaki sposób księga naftowa ma być uzupełniona ze względu na nowe w ustawie państwowej z 7. stycznia 1907 wprowadzone prawo powrotu, czyli jak się wyraża autentyczny teks rządowy, polskiego tłumaczenia tej ustawy »prawo kaduka«.

Oprócz tych powodów istnieje jeszcze powód zasadniczy najdonioślejszy, który skłonił komisję górnicażą do uzupełnienia § 4. Był to wzgląd na autonomiczne prawa Sejmu wypływające z powołanej powyżej ustawy zasadniczej z 21. grudnia 1867 § 11. lit. k, który tem uzupełnieniem § 4. należało zastrzedz.

Jest to tem więcej wskazane, ile że po sankcyonowaniu ustawy krajowej z 17. grudnia 1884 nr. 35. d. u. k. z r. 1886 ministerstwo sprawiedliwości wydało rozporządzenie wykonawcze z 15. czerwca 1885 ogłoszone w n-rze 36 dz. u. kr. z r. 1886, którem na mocy ustawy państwowej z 11. maja 1884 Nr 71 Dz. u. p. i ustawy krajowej z 17. grudnia 1884 nr. 35 dz. u. kr. z r. 1886

wydało stosowne przepisy w wykonaniu powyższych ustaw a dotyczące założenia i prowadzenia ksiąg naftowych.

W ten sposób zatytułowane wspomniane rozporządzenie wykonawcze z r. 1885 odpowiadało istotnie postanowieniom ustawy zasadniczej z r. 1867 § 11. lit. k. przynajmniej formalne, gdyż tylko przepisy o wewnętrznem urządzeniu ksiąg publicznych należą do ustawodawstwa państwowego jako będącego integralną częścią ustawodawstwa z dziedziny prawa cywilnego.

Jednakże przypatrując się bliżej temu rozporządzeniu wykonawczemu ministerstwa z r. 1885, każdy przyznać mus, że ministerstwo przekroczyło te w napisie do tego rozporządzenia określone granice i zajęło się wprost przepisami o wewnętrznem urządzeniu ksiąg naftowych, — a gdy wówczas przeciwto temu nikt nie zaprotestował, przeto rozporządzenie to ma bez wątpienia do dziś dnia moc obowiązującej ustawy.

Przepisy tego rozporządzenia są zresztą zupełnie odpowiednie i zastosowane do ram ustaw naftowych z r. 1884 i powszechnej ustawy hipotecznej jakoteż krajowej ustawy o księgach gruntowych z r. 1874. Zważyć przytem należy, że jest istotnie rzeczą niełatwą przy każdym tego rodzaju szczególe dotyczącym założenia, prowadzenia i wewnętrznego urządzenia ksiąg, oznaczyć ściśle granice tych poszczególnych działów.

Ministerstwa są niewątpliwie uprawnione wydawać przepisy wykonawcze mające za cel wprowadzać ustawy w wykonanie i dawać wskazówki władzom w kwestyach przeprowadzenia i wprowadzenia w życie przepisów ustaw państwowych. Tak i w danym wypadku niewątpliwie na podstawie i po myśli ustaw naftowych z r. 1884, wspomnianego rozporządzenia wykonawczego z r. 1885 tudzież naftowej ustawy państwowej z 9. stycznia 1907 i obecnie uchwalic się mającej ustawy krajowej ministerstwo sprawiedliwości względnie rolnictwa niewątpliwie ma wszelkie prawo wydać i ogłosić przepisy, które uważa za konieczne. Do wprowadzenia w życie tych zmian, które temi ustawami z r. bieżącego zostały uchwalone. A nawet, jeżeli ustawa krajowa obejmie postanowienia o wewnętrznem urządzeniu ksiąg gruntowych, to także i w wykonaniu tych postanowień ustawy krajowej ministerstwo powołane jest do wy

dania uzupełniających przepisów szczegółowych jako wskazówek koniecznych do jednolitego wykonania ustawowych postanowień.

W obu tych kierunkach jest istotnie rzeczą niesłychanie trudną, a kto wie, czy wogóle możliwą przy każdym poszczególnym punkcie całego szeregu kwestyi wewnętrznego urządzenia ksiąg publicznych określić dokładnie granice zakresu działania władzy ustawodawczej i władzy wykonawczej, względnie czy dotyczący przedmiot należy do wykonania ustawy o założeniu, prowadzeniu i wewnętrznem urządzeniu księgi czy też do samej ustawy, rzeczy te uregulować mającej. Mimo to kwestyi żadnej ulegać nie może, że co najmniej te przepisy zasadnicze i główne, które wywołane są nowymi pojęciami prawnymi, wprowadzonymi do ustawy państwowej z 7 stycznia 1907, a w ślad za tem i do porządzenia rządowego z projektem ustawy krajowej należy objąć ustawą krajową.

Jedyną zaś zmianą w tym względzie, wpływającą na ustrój wewnętrznego urządzenia ksiąg naftowych jest wprowadzone w § 12 prawo powrotu czyli »kaduka« (Heimfallsrecht) dla właściciela nieruchomości, dla którego to prawa należy założyć w istniejących księgach naftowych niewątpliwie osobną kartę. Jestto prawo zupełnie nowe dotąd w dotychczasowych księgach gruntowych (hipotecznych), ani też w księgach naftowych nigdzie nie uwidocznione, należało więc postanowić 1) czy dla tego prawa osobna karta ma być utworzona i 2) w jaki sposób karta ta ma być oznaczona.

Z tego powodu już rząd widział się spowodowanym, uwzględniając zakres działania ustawodawstwa krajowego, wprowadzić do przedłożenia rządowego § 18 postanawiający, iż dla prawa powrotu (kaduka) przysługujące właścicielowi nieruchomości i dla odnośnych wpisów ma być w wykazach księgi naftowej założoną osobna kartka.

Komisya górnicza uważała za wskazane uzupełnić ten paragraf przepisem, iż karta ma być oznaczona literą D, a to ze względu, że wedle obowiązujących przepisów co do ksiąg naftowych zgodnie z przepisami ogólnych ustaw hipotecznych inne karty nadal pozostające, literami A, B, C są oznaczone.

W tym kierunku więc komisya proponuje zmianę § 18.

Co się tyczy zmiany względnie uzupełnienia ustaw obowiązujących w tym kierunku, że także czasowe prawo wydobywania jakoteż t. zw. procenta brutto zyskują w nowej ustawie z 9 stycznia 1907 ściśle normy prawne i ustalenie, to komisja górnicza sądzi, że z tego powodu urząd wewnętrzny ksiąg naftowych nie potrzebuje doznawać żadnej zasadniczej ważniejszej zmiany, gdyż te czasowe i warunkowe prawa będą uwidocznione na karcie B obecnych ksiąg naftowych, a procenta brutto na karcie C, jako ciężary realne.

W tym względzie więc wewnętrzne urządzenie ksiąg naftowych nie potrzebuje doznawać żadnych zmian i nie ma też potrzeby uzupełniać przedłożenia rządowego w tej mierze nowymi przepisami. O ile zaś rozchodzi się o pewne szczegóły, o postanowienia bliższe, co do których mógłby może być ktoś zdania, że jest kwestyą wątpliwą, czy postanowienia te—ściśle rzecz biorąc—należą do zakresu wykonawczego uchwalonych ustaw, czy też dotyczą ustawodawczych postanowień o wewnętrznym urządzeniu ksiąg naftowych, to ażeby i w tym względzie raz na zawsze zastrzedz i ochronić kompetencję autonomiczną ustawodawstwa sejmowego przed wszelkimi jakiegokolwiek rodzaju ograniczającymi interpretacyami lub próbami wkroczenia w ten zakres ze strony władz wykonawczych, komisja górnicza proponuje uzupełnienie § 4 jeszcze postanowieniem, że bliższe przepisy w tem wewnętrznym urządzeniu będą wydane w drodze rozporządzenia.

Jak wspomniano, komisja nie sądzi, ażeby istniała potrzeba takich przepisów. Muszą być wydane przepisy wykonawcze dotyczące szczegółów wprowadzenia w życie ksiąg naftowych zastosowanych do ustaw nowych z r. 1907, lecz przepisy te — o ile komisja osądzić obecnie może — nie powinnyby niepotrzebnie wykraczać poza zakres wykonawstwa, a jeżeliby nawet w tej mierze okazała się potrzeba wprowadzenia w życie jakiegoś szczegółu, o którymby dyskutować można, czy jest on ściśle szczegółem wykonawczym, czy też szczegółem ustawodawczym o wewnętrznym urządzeniu ksiąg, to jeżeli Sejm w ustawie krajowej postanawia, że bliższe postanowienia odmienne w drodze rozporządzenia wydane zostaną, to źródłem tych ewentualnych przepisów będzie zawsze wola Sejmu, i jego władza ustawodaw-

cza, a tym sposobem prawa autonomiczne Sejmu w tym względzie raz na zawsze są zastrzeżone i ochronione.

Ażbey zresztą te postanowienia jak niemniej i inne zmiany przedłożenia rządowego unormować i ażeby zmiany te nie stanowiły przeszkody w uzyskaniu sankcyi, komisya górnicza udała się do J. E. Namiestnika i wyraziła życzenie, ażeby reprezentanci rządu w tej mierze z komisją górniczą się porozumieli. J. E. Namiestnik zniósł się w tej mierze z ministerstwem, a rezultatem tego był przyjazd delegatów ministerstwa sprawiedliwości i rolnictwa, którzy 8 marca b. r. wzięli udział w naradach komisyi górniczej i wnioski, jakie komisya górnicza przedkłada, są wynikiem wyczerpującej konferencyi członków komisyi górniczej z reprezentantami rządu władzy centralnej, krajowej władzy politycznej, Wydziału krajowego, władzy górniczej i c. k. wyższego sądu krajowego we Lwowie w powyższym dniu odbytej.

§§ 5 — 17 włącznie proponuje komisya górnicza zgodnie z przedłożeniem rządowem bez żadnych zmian.

Co się tyczy § 18, jak już wyżej wspomniano, komisya proponuje uzupełnienie tego przepisu w ten sposób, iż osobna karta przeznaczona dla prawa powrotu czyli »kaduka« ma być oznaczona literą D.

§§ 19—24 włącznie proponuje komisya górnicza przyjąć bez zmiany w myśl przedłożenia rządowego.

Również i §§ 25 — 29 włącznie proponuje komisya uchwalić zgodnie z przedłożeniem rządowem.

Jedynie co do postanowień §§ 25 i 26 uważa komisya za wskazane na podstawie wymiany zdań z 8 marca 1907 z reprezentantami władzy centralnej i autorami przedłożenia rządowego zauważyć dla uchylenia możliwie błędnej interpretacyi, co następuje:

Paragrafy te muszą być ocenione i wzięte pod rozwagę zgodnie z przepisami § 64 przedłożenia rządowego. I te i tamte postanowienia mają cel zgodny, w razie jeżeli w interesie powodzenia, rozwoju kopalni okazuje się koniecznem wkroczyć w cudzą własność, zmuszenia sąsiada do zezwolenia na tego rodzaju roboty w jego własności, które w tych celach władza za konieczne uzna.

Z tego zasadniczego powodu tak w § 25 jak i w § 64 między innymi mowa jest o budowach pomocniczych (Hilfsbauen). Jednak istnieje między tymi przepisami doniosła zasadnicza różnica.

Należy uwzględnić, że przepis § 85 powszechnej ustawy górniczej postanawia, iż sztolnie i szyby, które służą dla korzystnego prowadzenia ruchu, poza granicami nadanego pola, mogą być założone i prowadzone tylko za zezwoleniem władzy.

Oprócz tego § 191 ust. gór. mówi o tych uprawnieniach górniczych, które za odpowiednim odszkodowaniem w sąsiednich kopalniach na rzecz pewnej kopalni mogą być wykonywane.

Otóż § 25 dotyczy wyłącznie tych w § 85 powszechnej ustawy górniczej określonych uprawnień, dla których ze strony władzy rodzaj koncesyi musi być uzyskany i na które zgodzić się muszą w danych warunkach właściciele innych uprawnień względnie pól naftowych.

Na to specjalnie zwraca komisya uwagę, a w szczególności, że wyrażenie »i na gruntach innych właścicieli« ma jedynie i wyłącznie to znaczenie, iż mowa tu o tych właścicielach pól naftowych, o których początek tego paragrafu postanawia, iż mają prawo zakładać budowye pomocnicze.

Uprawnienie więc z § 25 jest rodzajem uprawnienia objętego przepisem § 364 ustawy cywilnej, ma wyłącznie charakter publicznego dobra.

Do niego też odnosi się postanowienie § 27 przedłożenia rządowego, iż tylko wszelką istotnie wyrządzoną szkodę w tym wypadku wynagrodzić należy. Jestto uprawnienie różne zupełnie tak od służebności gruntowej, określonej w § 191 ust. gór., jakoteż od zwykłej służebności prywatnej natury, która na zasadzie § 64 projektu rządowego ma być uzyskana.

Jeżeli więc § 64 projektu również o budowach pomocniczych wspomina, jako o jednej z wielu kategorii służebności tam wymienionych, to odnosi się to do uzyskania służebności prywatnej natury, do wykonania pomocniczej budowy na gruntach obcych wogóle bez względu na to, czy na tych obcych gruntach znajdują się kopalnie czy nie, podczas gdy § 25 odnosi się tylko do właścicieli obcych uprawnień górniczo naftowych.

Należy też zwrócić uwagę z tego powodu na przepis § 23 projektu rządowego zgodnego z przepisem § 16 ustawy państwowej z 9 stycznia, wedle której §§ 240 — 247 ord. egz. mają mieć zastosowanie także do egzekucyi na prawo wydobywania minerałów, wobec czego — jakkolwiek wykazane uprawnienia z § 25 nie mają charakteru służebności górniczych, to jednak mimoto przepis § 243 ord. egz. postanawiający, że służebności górnicze musi nabywca licytacyjny objąć bez wynagrodzenia, bez względu na pierwszeństwo hipoteczne, będzie miał niewątpliwie też zastosowanie i do tych uprawnień z § 25 nowej ustawy.

Co do §§ 27, 28 i 29 jako odpowiadających postanowieniom ustaw państwowych i zresztą zupełnie odpowiadających stosunkom przemysłu naftowego wogóle, komisya górnicza nie proponuje żadnych zmian.

Co do § 30. W przedostatnim ustępie tego paragrafu znajdujemy nader pożyteczną i przez wszystkich interesentów pożądaną nowość w tym kierunku, iż ustawa przepisuje władzy górniczej okręgowej termin 4-tygodniowy do przyjęcia do wiadomości zgłoszenia zamiaru otwarcia ruchu kopalni, a względnie oznajmienia interesowanemu, jakie przeciw otwarciu zachodzić mogą przeszkody.

Wobec tego, że w dzisiejszych obowiązujących przepisach terminu takiego nigdzie nie było, powitać należy tę nowość jako reformę niezwykle doniosłą, która wobec tylokrotnie już wymienionego przyspieszonego tempa ruchu przemysłowego w dziedzinie kopalnictwa naftowego przyczyni się niewątpliwie do wzrostu i rozwoju tego pożądanego ruchu.

W każdym razie interesenci w ten sposób nie będą narażeni na zwłokę, która bądźto wskutek obarczenia urzędów, bądź też z innych różnorodnych powodów stanowiła obecnie wprost przeszkodę i zaporę przeciw rozwojowi kopalń i przedsiębiorczości przemysłowców naftowych. Jeżeli jednak komisya górnicza z zadowoleniem tę nowość wita, to nie może nie zastanowić się także nad pytaniem, jaki rygor względnie jaki skutek prawny ma mieć ta okoliczność, jeżeli mimo tego nowego przepisu, mimo ustanowienia tego terminu władza z jakichkolwiek bądź powodów w ciągu

tego przepisane go czasu nie załatwi, względnie nie da interesentowi żadnej odpowiedzi.

Logicznie rzecz biorąc i postępując analogicznie do przepisów prawnych znajdujących się w innych ustawach jak np. w ustawie o stowarzyszeniach, należałoby ustanowić ten rygor, iż — jeżeli urząd górniczy w przeciągu powyższego czasu nie oznajmi stronie, iż pewne przeszkody zachodzą, wówczas zgłoszenie uważane będzie jako przyjęte i ruch w kopalni może być rozpoczęty.

Komisja górnicza podniosła brak ten przedłożenia rządowego na posiedzeniu 8 marca b. r. — a gdy i reprezentanci rządu uznali słusność tego żądania, przeto komisja górnicza wnosi w tym względzie odpowiednie uzupełnienie § 30.

Zresztą komisja nie czyni żadnych innych zmian w § 30 i wskazuje na motywa przedłożenia rządowego, które zupełnie trafnie uzasadniają przepisy tego paragrafu.

Ustęp 1 tego paragrafu zamieszcza też nowe postanowienie, iż zgłoszenie musi obejmować także imię, nazwisko i miejsce zamieszkania tego przedsiębiorcy względnie jego pełnomocnika, któremu wykonanie pewnych robót ma być powierzzone, a to wraz z wyszczególnieniem oddanych mu robót.

Przedsiębiorcy ci, w utartej terminologii przemysłowców naftowych bywają nazywani: »akordantami«.

Dla ewidencji i nadzoru kopalń i robót w tychże prowadzonych, które zawsze połączone są z pewnem niebezpieczeństwem dla życia pracowników i sąsiadów i dla obcego mienia zarządzenie jaknajwiększej ewidencji osób, podejmujących się tych robót jest wskazane w interesie publicznego bezpieczeństwa. Ewidencja akordantów jest więc także niewątpliwie potrzebną i uzasadnioną.

Taka ankietę powołana przez ministerstwo do Wiednia w d. 11 stycznia 1907, jak i obecnie komisja górnicza zastanawiała się dalej nad tem, czy nie należałoby w noweli do ustawy krajowej przyjąć także przepisu, któryby wymagał od tych akordantów wykazania pewnych warunków fachowego uzdolnienia do podejmowania się robót wiertniczych lub innych w przemyśle naftowym.

Jednakże wobec postanowień przyjętych tak do ustawy pań-

stwowej jak i do projektu ustawy krajowej, a określających ściśle warunki, które posiadać i wykazać powinni tak kierownicy kopalń jak i dozorczy poszczególnych robót (§ 38 i następne obecnego projektu) tudzież wobec tego, iż akordant działający w imieniu uprawnionego względnie przedsiębiorcy musi także albo sam wykazać te warunki, albo też ustanowić dla prowadzenia robót, których się podjął, osoby, któreby były w myśl tych przepisów ustawowych uzdolnione do kierowania i dozorowania ruchu w kopalniach — wobec tego, że przepisy te zupełnie dostatecznie zabezpieczają interes publiczny i bezpieczeństwo osób i mienia, sądziła komisya górnicza zgodnie ze zdaniem członków ankiety z 11 stycznia b. r., że dalsze przepisy zmuszające także akordantów do wykazania prawnych warunków uzdolnienia w tej mierze, nie byłyby wskazane i stanowiłyby mogły przeszkodę w pożądanym rozwoju i ruchu kopalnictwa naftowego. Rozchodzi się bowiem tutaj głównie o ludzi posiadających pewne finansowe środki, a więc o kapitalistów, albo o osoby zamożne, mające do dyspozycji kredyty, któreby się mogły podejmować robót zwanych akordowemi. Jest to pierwszy i główny warunek w tej mierze.

Jeżeli by zatem od tych osób wymagać jeszcze pewnych uzdolnień technicznych, to mogłoby się wydarzyć, że zabrakłoby tych duchem przedsiębiorczym ożywionych kapitalistów i przemysł naftowy mógłby się znaleźć w położeniu krytycznem, iż nie miałyby dość jednostek, któreby się podejmowały wiertniczych robót wstępnych — a o te głównie i przeważnie tutaj chodzi.

Z tych powodów nie uważała komisya górnicza za właściwe czynić w powyższym kierunku jakiegokolwiek wnioski.

§ 31. Jedną z najważniejszych i najdonioślejszych zmian, które rząd proponuje w swoim przedłożeniu, jest nowe postanowienie § 31 tej treści, iż dla prawidłowego ruchu kopalń wymaganym będzie obecnie oznaczony tamże wymiar minimalny powierzchni terenu kopalnianego tudzież oznaczenie minimalnych odległości otworów świdrowych i szybów wywozowych od granic terenu kopalnianego.

Jest to doniosła zmiana obecnie obowiązującego § 15 ustawy krajowej z roku 1884 postanawiającego, że ocenienie, czy rozmiary i forma powierzchni terenu kopalnianego mają warunki

umożliwiająae prowadzenie racjonalnego ruchu kopalnianego, zależy od swobodnego, dowolnego uznania władz w każdym poszczególnym wypadku.

Przepis ten jest od szeregu lat przedmiotem skarg i ataków ze strony wszystkich kategorii interesowanych w przemyśle naftowym. Tak wielcy, jak i drobni przemysłowcy, tak właściciele większych, jak i mniejszych obszarów zgodnie żałują na brak w tej mierze pewnych ścisłych norm ustawowych, do których można by się stosować i z którymi można by się liczyć przy powzięciu myśli rozpoczęcia przedsiębiorstwa naftowego na pewnym upatrzonym terenie.

Dzisiejsze stosunki bowiem w tej mierze są wprost niemożliwe, urągające najprymitywniejszym zasadom i potrzebom wszelkiego rodzaju przemysłu. Należy sobie bowiem postawić pytanie:

Jeżeli przedsiębiorca jaki otwiera, czy to fabrykę, czy to warstat, czy to wogóle jakieś przedsiębiorstwo przemysłowe, to znajduje w dotyczących szczegółowych licznych przepisach budowlanych i ustawodawstwach przemysłowych całkiem dostateczne normy i wskazówki, według których może ocenić, czy pewien grunt, pewna działnica oddalona od budynków sąsiednich może stanowić przeszkodę w konsensie władzy na otwarcie ruchu, czy nie — a co więcej — ma w tej mierze ustalone już reguły polegające nietylko na dotyczących przepisach, ale i nader licznych orzeczeniach władz i Trybunału administracyjnego.

Przedsiębiorca, kapitalista, może więc mniej więcej z góry ocenić i obliczyć, czy ma zawierać umowę o nabycie gruntu, czy może wyprowadzić pewną budowę na tych gruntach i t. p., zupełnie inaczej ma się rzecz w przemyśle naftowym.

W tej mierze ustawodawstwo naftowe dotąd nie zawiera absolutnie żadnych przepisów. Wskutek tego w praktyce władz okazała się tego rodzaju niejednolitość graniczająca z dowolnością w ocenieniu stosunków, że jest to jednym z największych niedostatków obecnego ustawodawstwa, jedną z największych przeszkód rozwoju tego przemysłu, jeżeli chętny przedsiębiorca nie może w tym względzie nigdzie się poinformować i na żadnych oprzeć się podstawach, ażeby ocenić, czy teren będzie lub nie bę-

dzie odpowiadał nie warunkom ustawy, ale swobodnemu ocenieniu reprezentanta władzy.

Wszak reprezentanci władzy się zmieniają, a jeżeli w ustawach niema ścisłych norm, to ze zmianą osób może nastąpić zmiana zdań. A dalej jeżeli pomiędzy reprezentantami władzy w różnych okolicach w rzeczach urzędowych istnieją różnice zapatrywań, to łatwo zdarzyć się może, że przedsiębiorcy pewnych okręgów mogą być łagodniej lub ostrzej traktowani od innych w innych okręgach, a faworyzacya ta może się rzeczywiście odbić niewłaściwem echem w konkurencyjnych warunkach zupełnie nieusprawiedliwionych zasadami słuszności i równorzędnego traktowania wszystkich.

To też niema co się dziwić, że ta niejednolitość praktyki władz, ta niestałość w jednym z najważniejszych warunków powstawania i rozwoju przedsiębiorstw naftowych daje się dotąd dotkliwie odczuwać wszystkim bez wyjątku interesowanym.

Motywa do przedłożenia sejmowego do § 31 zawierają więc szczegóły uzasadniające nader wyczerpująco potrzebę pewnych ścisłych norm w tej mierze.

Komisya górnicza wskazuje na te całkiem trafne uzasadnienia i podziela w zupełności wypowiedziane tamże zapatrywania, a to tembardziej, że kwestya ta była przedmiotem wyczerpujących i gruntownych rozpraw na zebraniu interesowanych w przemyśle naftowym, zarządzanem przez gal, Towarzystwo naftowe w grudniu 1906 r.

Na zebraniu tem, w którem uczestniczyły wszystkie niemal kategorie i gałęzie przedsiębiorców, prawników, techników, właścicieli terenów i gruntów, reprezentantów władz rządowych i autonomicznych i t. p. po kilkugodzinnych wywodach przedstawiciele różnych gałęzi kopalnictwa naftowego niemal jednomyślnie oświadczyli się za oznaczeniem minimum powierzchni i granic w ten sposób, jak to czyni przedłożenie rządowe.

Z tych więc powodów i wyczerpujących motywów przedłożenia rządowego, które komisya górnicza w zupełności podziela, wnosi komisya górnicza na uchwalenie zmiany w tym względzie § 15 obecnej ustawy krajowej po myśli § 31 przedłożenia rządowego.

W jednym jedynym punkcie, ale to w szczególe bardzo doniosłym i ważnym nie mogła komisya górnicza zgodzić się z postanowieniami przedłożenia rządowego.

Jest to ostatnia część ostatniego ustępu § 31, a w szczególności wszystkie wyrazy: »przed dniem ogłoszenia niniejszej ustawy, jeżeli to zgłoszenie przyjęła władza górnicza do potwierdzającej wiadomości«.

W tym względzie proponuje komisya odmienne postanowienie i uzasadnia je w następujący sposób:

Jakkolwiek z powyż przytoczonych powodów komisya górnicza jest zapatrywana, że nowość wprowadzona do § 31 w kierunku określenia minimalnych rozmiarów, granic kopalni i szybów, jest w zupełności wskazana i niezbędną w interesie publicznego bezpieczeństwa i w interesie wszystkich czynników współdziałających w przemyśle naftowym, ta jednak zmiana ta jest tak doniosłą tak żywotną i oddziała niewątpliwie tak rozstrzygająco na ukształtowanie się stosunków prawnych i ekonomiczno-financeowych w przemyśle naftowym, że nie można przy tej sposobności zapominać o tem, że jak każda zmiana tak i ta musi być wprowadzoną w życie w ten sposób, iżby o ile możności nie naruszała stanu posiadania stworzonego obecnymi stosunkami i chroniąc interesy ogółu, nie czyniła dotkliwych wyłomów w nabytych już prawach jednostek.

Każda reforma powinna o ile możności obejmować stosunki jeszcze nie powstałe, stosunki przyszłości, a nie dotyczyć stosunków istniejących. Dlatego też wydawało się komisji górniczej, że postanowienia ostatniego ustępu § 31 nie są dostateczne, jeżeli się uwzględni te wyżej wykazane potrzeby i nabyte prawa.

Przepis ten bowiem wedle propozycji rządowych postanawiał, iż nowela ustawy krajowej a względnie przepisy § 31 nie mają zastosowania do zgłoszonych już kopalń żywic ziemnych pod następującymi warunkami: 1) jeżeli zamiar otwarcia ruchu doniesiono już władzy w myśl § 14 ustawy z 17 grudnia 1884 przed dniem ogłoszenia niniejszej ustawy i 2) jeżeli to zgłoszenie władza górnicza przyjęła do potwierdzającej wiadomości.

Komisya sądzi, że ten przepis przejściowy jest zanadto drakoniczny i byłby może zbyt niedogodnym i dotkliwym w wielu

wypadkach, w których interesowany, nie przewidując, że w tym ważnym i żywotnym szczególe stosunków prawnych naftowych zajdzie tak decydująca zmiana, mógł i może jeszcze w zupełnie dobrej] wierze zawierać umowy niezastosowane do tych nowych przepisów § 31 noweli.

Przejście więc byłoby zbyt gwałtowne, zbyt nieuważające tych sfer, które nie mogą być tak dalece obznajomione z wszystkimi stadyami przejściowemi już od 3 lat projektowanej i opracowywanej reformy ustawodawstwa naftowego, ażeby mogli swoje transakcye i plany gospodarcze dostroić każdej chwili i w każdym szczególe do poszczególnych przejściowych stadyów reformy.

Na zebraniu więc członków lwowskiego towarzystwa prawniczego, odbytem przed kilkunastu dniami tak sędziowie jak i adwokaci przedstawili szereg wątpliwości, szereg już zaszytych wypadków, które właśnie w tem stadyum przejściowem przedstawiały pewne trudności w zastosowaniu nowych przepisów. Trudności te wyniknąć mogą głównie z zawarcia takich umów, w których obie strony, stosując się do obowiązujących dotąd przepisów, nie zastosowały się do wymogów § 31 przedłożenia rządowego.

Jeżeli więc stwierdzonem będzie, że umowy takie przed wejściem w życie nowej ustawy istotnie zawarte zostały, co legalizacyą sądową lub notaryalną może być stwierdzone i co dla możliwego obchodzenia ustawy jest wskazaniem, to wydało się komisyi górniczej słusznem i sprawiedliwem, ażeby jakkolwiek umowy takie przed dniem wejścia w życie tej ustawy nie zostały zgłoszone władzy, do umów tych dotychczasowy przepis § 15 ustawy krajowej z r. 1884 miał zastosowanie i by tym sposobem władze górnicze miały prawo uwzględnienia tych przejściowych stosunków i możliwie łagodniejszego traktowania potrzeb tych mniej z przepisami prawa obznajomionych drobnych interesentów, którzy nie mieli sposobności ani możliwości zastosowania swoich transakcyi do warunków noweli naftowej.

W tym kierunku proponuje więc komisya odpowiednią zmianę ostatniego ustępu § 31 i sądzi, że zmiana ta ochroni dostatecznie szczególnie włościan i drobnych przemysłowców.

Na każdy sposób komisya górnicza sądzi, że propozycya rządu, iżby warunkiem zastosowania dawnych przepisów ustawo-

wych miało być przyjęcie władzy górniczej do potwierdzającej wiadomości odpowiedniego zgłoszenia i to przyjęcie możliwe jeszcze przed wejściem w życie tej ustawy, jest zupełnie nieuzasadnione i dlatego ten warunek komisya całkowicie uchylić postanowiła.

Obecni przy dyskusji reprezentanci rządu uznali tę właściwość naszego kraju i przemysłu naftowego i zgodzili się na tę zmianę i w ten sposób komisya sądzi, że uczyniła wszystko, co tylko jest możliwem, ażeby to przejściowe stadyum zastosować do potrzeb, życzeń i stosunków wszystkich w przemyśle naftowym interesowanych czynników.

§ 32. W tym paragrafie co do ustanowionego w nim terminu 4-tygodniowego komisya proponuje taki sam rygor, jaki w przedostatnim ustępie § 30 zaproponowała i to z tych samych tamże przytoczonych powodów.

W § 33 znajduje się ustęp, w którym przedłożenie rządowe postanawia, iż jeżeli okręgowy urząd górniczy ma pewne wątpliwości co do przyjęcia planu ruchu, wówczas ma wezwać uprawnionego do rozprawy i w drodze porozumienia starać się o wyjaśnienie lub zmianę zakwestyonowanego postanowienia o ruchu.

Jeżeli zaś na tej drodze porozumienie nie dałoby się osiągnąć, to wówczas ma urząd okręgowy górniczy rozstrzygnąć, jakie zmiany planu ruchu mają być wykonane, a to z pozostawieniem prawa rekursu do starostwa górniczego.

Ten przepis § 33, zaznaczający z takim naciskiem, że specjalnie w tym szczególe działalności władzy strona ma prawo rekursu, wydawał się komisji górniczej niewłaściwym.

Komisya nie mogła sobie wytłómaczyć, dlaczego specjalnie tylko w tym szczególe strona ma tak wyraźnie zaznaczone w ustawie prawo rekursu, skoro we wszystkich innych szczegółach niemal w każdym paragrafie ustawy państwowej i krajowej i przedłożenia rządowego, gdzie mowa o ważnych zarządzeniach i decyzjach władz, niema wcale mowy o prawie rekursu stron.

Wobec tego mogłoby to w § 33 całkiem wyjątkowe postanowienie dać słuszny powód do interpretacji i wywodów zupełnie niezgodnych z intencją ustawodawcy. A w szczególności,

jeżeli się uwzględni, że istnieje specyjalna ustawa z 21 lipca 1871 Nr. 77 Dz. u. p. określająca tok urzędowania i zakres działania władz górniczych, ustawa, która w § 7 wyraźnie postanawia ogólnikowo, a więc przepis mający zastosowanie do wszystkich wypadków, iż przeciw każdemu zarządzeniu okręgowego urzędu górniczego można wnieść rekurs do starostwa górniczego, to istotnie nie było wiadomem komisji, dlaczego ten wyjątkowy przepis tylko w § 33 ma być powtórzony, a to tem więcej, iż mógłby ktoś twierdzić, iż logiczną tego przepisu konsekwencją jest wniosek, że w innych wypadkach, gdzie ustawa tego wyraźnie nie zaznacza, to prawo rekursu nie przysługuje, a tego właśnie należało uniknąć w interesie jednolitości działania, w interesie słusznej zasady, iż przeciwko zarządzeniu okręgowej władzy górniczej powinno przysługiwać prawo rekursu do starostwa górniczego.

Interpelowani o to reprezentanci ministerstwa nie dali na dotyczące zapytanie dostatecznych wyjaśnień. Rząd sądził, że za twierdzenie planu ruchu jest rzeczą dosyć ważną i dlatego uważał za wskazane przyjąć to postanowienie o rekursie, ażeby właśnie przy sposobności tego postanowienia zastrzedz, zabezpieczyć jak najwyraźniej interesom to prawo rekursu. Jednakże po wzajemnej wymianie zdań wszyscy obecni przy rozprawach komisji górniczej w dniu 8 marca uznali, że postanowienie to może osiągnąć właśnie wręcz przeciwny niepożądany skutek i dlatego zgodzili się na uchylenie tego przepisu, uchwalając przytem wyraźnie, iż w niniejszem sprawozdaniu jako w motywach do nowej ustawy krajowej komisya dla uchylenia wszelkich wątpliwości ma to zapatrywanie swoje wyraźnie zaznaczyć i stwierdzić, że uchylenie tego przepisu ma właśnie na celu usunięcie wszelkich wątpliwości w tej mierze i w niczem nie ograniczać, ani nie zmieniać zasady wspólnej, mającej więc także zastosowanie do wypadku przewidzianego w § 33, iż przeciwko każdemu zarządzeniu i postanowieniu okręgu górniczego okręgowego prawo rekursu bezwarunkowo interesantom przysuguje.

§§ 34 — 58 włącznie proponuje komisya w brzmieniu zupełnie zgodnem z przedłożeniem rządowem.

Co się tyczy przepisów § 58 na posiedzeniu komisji górni-

czej 8 marca w obecności reprezentantów centralnego rządu podniesiono wyrażnie, że doniesienie urzędowi górniczemu o każdej zmianie, o posiadaniu kopalni i o objęciu dzierżawy ma jedynie i wyłącznie cel ewidencyjny i w niczem zupełnie nie wkracza w zakres orzecznictwa władz sądowych, albowiem władza górnicza niema się zastanawiać, czy dotyczący nabywca lub dzierżawca ma wszelkie prawem przepisane tytuły własności posiadania lub dzierżawy, gdyż to jest rzeczą sądu i ma jedynie tylko prowadzić ewidencję wykonującego prawo wydobywania w celu umożliwienia kontroli prowadzenia ruchu.

Zapatrzywanie to komisji górniczej odpowiada w zupełności intencji autorów przedłożenia rządowego, który też w dniu 8 b. m. oświadczyli wyrażnie, że zgadzają się na to, ażeby ta interpretacja, względnie to zastrzeżenie było w tem sprawozdaniu jako w motywach do ustawy krajowej wyrażnie zaznaczone.

Paragrafy 59—67 włącznie proponuje komisja górnicza zgodnie z przedłożeniem rządowym.

Co do § 68 wnosi komisja zgodnie z reprezentantami rządu, uzupełnienie pierwszego ustępu tego paragrafu w ten sposób, iż oprócz właściciela pola naftowego względnie—gdy jest więcej uprawnionych—oprócz tychże pełnomocnika także te osoby do komisji powoływane być winny, które w przepisach ustaw budowlanych są wymienione.

Uzupełnienie to, odpowiadające w zupełności obowiązującym przepisom i rzeczowym potrzebom nie wymaga bliższego uzasadnienia.

W paragrafach 69 i 70 zawarte są postanowienia ustaw górniczych, które mają zastosowanie także do wydobywania minerałów żywicznych.

Ażeby uchylić wszystkie możliwe wątpliwości w tym kierunku, czy przepisy te mają zastosowanie także do poszukiwania tychże minerałów, nastąpiła w tej mierze w dniu 8 marca b. r. wymiana zdań między członkami komisji górniczej a reprezentantami Rządu, przyczem skonstatowano zgodnie, że wobec ogólnego przepisu ustępu drugiego § 2 ustawy państwowej z 9 stycznia 1907 przyjętego w dosłownem brzmieniu do drugiego ustępu § 3 obecnego przedłożenia rządowego, a orzekającego, że w razie

braku innej umowy prawo wydobywania obejmuje także prawo poszukiwania, nie może podlegać żadnej wątpliwości, że przepisy §§ 69 i 70 przedłożenia rządowego, względnie powołane w tychże paragrafach przepisy ustawowe mają niewątpliwie zastosowanie także do czynności okresu poszukiwawczego.

Paragrafy 76—86 włącznie proponuje komisya górnicza przyjąć bez zmiany w brzmieniu przedłożenia rządowego.

Co się tyczy § 87 zauważa komisya górnicza, iż gdy § 57 obecnej noweli poręka za ściągalność grzywien nałożonych na kierownika ruchu w wypadku wydzierżawienia lub oddania pewnych robót akordantowi przechodzi na dzierżawcę, względnie na akordanta — należy w § 87 także zaznaczyć, że nie tylko uprawniony do wydobywania albo kierownik, ale także dzierżawca i przedsiębiorca może być zniewolony pod grzywną do wykonania poleceń władzy.

Paragrafy 88—94 włącznie proponuje komisya górnicza bez zmiany w myśl przedłożenia rządowego.

Co się tyczy § 95 w konsekwencji nowych postanowień przyjętych w ostatnim ustępie § 31 tej noweli, koniecznem jest uzupełnienie tego ustępu dodatkiem, że z dniem wejścia w życie ustawy tracą moc obowiązującą postanowienia ustawy krajowej z 17 grudnia 1884, jednakże z wyjątkiem określonych w ostatnim ustępie § 31.

Oprócz wszystkich powyżej przedstawionych kwestyi z dziedziny cywilnego ustawodawstwa naftowego poczytuje komisya górnicza za swój obowiązek zwrócić uwagę Wysokiego Sejmu, a pośrednio Wysokiego Rządu na następującą okoliczność, która w obecnem stadium po wejściu w życie ustawy państwowej z 9 stycznia 1907 przedstawia dla przemysłu naftowego niezwykłą doniosłość.

Jest to sprawa wymiaru należytości przenośnych i należytości rządowych wogóle od zawierania kontraktów o eksploatacyę, umów o odłączenie i nadanie prawa wydobywania, tudzież o przeniesienie tych praw i t. p.

Jak z niniejszego sprawozdania wynika, dotychczas ustawodawstwo i judykatura Najwyższego Trybunału dająca wskazówki

naszym sądom i utarta praktyka skarbowych władz wymiarowych przyjęły zasadę zupełnie w dotychczasowem ustawodawstwie uzasadnioną, iż prawo wydobywania minerałów żywicznych nie odłączane od gruntu, nie wpisane do ksiąg naftowych, lecz figurujące w publicznych księgach gruntowych uważano jako ruchomość i wślad za tem wymierzano należność od dotyczących kontraktów względnie umów o przeniesienie wedle skali III względnie II. Tym sposobem razem z należnością od intabulacji, należność łączna wedle skali III wynosiła $1\frac{1}{4}\%$, a należność od przeniesień dalszych wedle skali II łącznie 94% .

Obecnie, gdy wedle ustawy z 9 stycznia 1907 uznano wszystkie prawa bezwarunkowo i bez wyjątku jako nieruchomości, władze skarbowe wedle obowiązujących przepisów wymierzać będą należności tak od kontraktów pierwotnych jako też od przeniesień przy wartości do 10.000 koron według stopy 3% do 40.000 kor. według stopy $3\frac{1}{2}\%$ a ponad 40.000 kor. według stopy 4% .

Wobec milionowych transakcyi i obrotów nieustających lecz ciągle wzrastających w przemyśle naftowym, ten nagły wzrost prawie o 3% w należnościach przenośnych może szkodliwie i tamująco oddziaływać na pocieszające objawy wzrostu przedsiębiorczości w tym przemyśle.

Każdy prezorny przemysłowiec, czyniąc obliczenie kosztów, liczył dotychczas, że koszt należności rządowej wynosi najwyżej $1\frac{1}{4}\%$; zastanowi się zatem obecnie, czy ma podnieść ryzyko swoje o te 3% . Rzecz jest niezwykła. Pojawia się ustawa, która zgodnie z życzeniami wszystkich kół interesowanych zmienia pojęcie, charakter prawny, prawa eksploatacyi, ale zmiana ta zwiększa koszty, gdyż oddziaływuje na wysokość należności rządowych już i tak dość wysokich.

Byłaby to więc zmiana zanadto nieprzewidywana, zmiana mogąca uczynić zbyt wiele dywersyi w ruchu i rozwoju tego przemysłu, zmiana, która ostatecznie i na dochodach skarbu może się odbić. Jeżeli bowiem z tego powodu ruch się znacznie zmniejszy, jeżeli duch przedsiębiorczości osłabnie, to oczywiście wskutek tego zmniejszenia liczby transakcyi muszą się zmniejszyć i dochody z tego tytułu skarbu państwa. I jednego i drugiego niebezpieczeń-

stwa uniknąćby należało i obmyśleć środki zaradcze, któreby tym ewentualnościom zapobiegały.

Rzecz da się uzasadnić tą ciągłą, niezwykle, nieznana dotąd w literaturze należytościowej zmianą; a że regułą i zadaniem ustawodawstwa powinno być niedopuszczać do tak gwałtownych skoków i zmian, przeto i w tej mierze ustawowa procedura domaga się wydania przepisów, któreby temu zaradzić mogły.

Środkiem zaradczym w tym względzie może być tylko ustawa, która jak najrychlej przez parlament powinna być uchwalona, ustawa, która uwzględniając te wszystkie wyżej naprowadzone okoliczności, pozostawiłaby stopę $1\frac{1}{4}\%$, odpowiadającą skali III, obecnie obowiązującej jako normy zasadniczej dla wymiaru należytości przenośnych w transakcjach naftowych i woskowych. Ale co więcej — ustawa ta musiałaby mieć moc wstecz działającą tak, ażeby wszelkie transakcje, które od 17 stycznia 1907 t. j. od dnia wejścia w życie ustawy z 9 stycznia 1907 zostały zawarte, także mogły być poddane przepisom tej noweli należytościowej.

Byłoby bowiem rzeczą niesprawiedliwą, ażeby późniejsze, po wejściu w życie tej noweli należytościowej zawierane umowy miałyby być lepiej, korzystniej traktowane aniżeli obecne.

Oddziaływały to nader fatalnie na ruch naftowy, gdyż spodziewając się takiej nowej ustawy, czekano na ogłoszenie tej ustawy, a w międzyczasie wstrzymanoby niemal wszystkie transakcje.

Takie gwałtowne zmiany i stagnacje oddziałują nader niekorzystnie na każdą kategorię przedsiębiorstw; więc i tutaj nie trzeba dalszych motywów, ażeby dowieść, jak fatalny byłby wpływ tego rodzaju zmian.

Ponadto powinienby Rząd wydać polecenie władzom, ażeby wstrzymały się z wymiarem tych należytości aż do wydania nowych przepisów w tej mierze.

Ale nie tylko powyższa okoliczność jest przedmiotem skarg i postulatów interesantów naftowych. Także i obecny system wymiaru należytości w przemyśle naftowym przedstawia wiele niedogodności i niesprawiedliwości, które usunąć by należało. A w szczególności nie ulega kwestyi, że nie jest rzecz łatwa zaraz po za-

warciu umowy o 30-letnią eksploatację pewnego terenu wynaleść pewne sprawiedliwe podstawy do ocenienia wartości tego przedmiotu umowy.

Przedewszystkiem przedsiębiorca wcale nie zaczyna wiercić zaraz po zawarciu umowy, a następnie jeżeli po kilku latach rozpocznie wiercenie, to znowu upłynie nieraz kilka lat, nim ropę wyszuka. Jeżeli ją wyszuka, to rozmiary dotyczącej kopalni mogą być w początkach nader skromne, a dopiero przy większych erupcyach nagle stosunki się zmieniają i skromna kopalnia staje się przez noc przedmiotem wielkiej wartości.

Dlatego też i władze przy tych wymiarach znajdują się w kłopotcie i radzą sobie w ten sposób, że wpisują dotyczący kontrakt do księgi przypomnień, a ma to znaczenie, że dotyczący urzędnik obowiązany jest utrzymywać ten przedmiot w ewidencji, od czasu do czasu informować się o rozwoju tego przedsiębiorstwa i w stosownej chwili zarządzić wymiar, gdy już przy dalszym postępie robót zyska pewne podstawy do ocenienia wartości.

System ten jest, jak już wyżej wspomniałem, i dla władz nader uciążliwym, a jeszcze więcej nieprzyjemnym i niedogodnym dla interesowanej strony, która z tego powodu pod grozą powyższego wymiaru nie może uczynić obliczeń dokładnych co do kosztów z tego tytułu narastających. Następnie co parę lat albo i częściej ma miejsce cytowanie stron do władzy w celu dowiedzenia się o szczegółach postępu robót.

Reprezentant władzy stara się wykazać stronie o ile możliwości jaknajwiększą wartość, czemu strona się sprzeciwia — następuje rozprawa z reguły bardzo nieprzyjemna dla obu stron, a w następstwie z reguły rekursy — a więc tak dla strony interesowanej jak i dla władzy praca, koszt, przykrości i t. p.

Ale przypuśćmy, że już te wszystkie przeszkody zostały usunięte — wymiar nastąpił na podstawie stanu rzeczy np. z 1 lipca 1905 r.

Rzecz mimo to zupełnie nie jest załatwiona definitywnie, albowiem kopalnia postępuje dalej, reprezentant władzy nieraz nie poinformowawszy o tem stron, pozostawił ten przedmiot i nadal w ewidencji, a dowiedziawszy się po pewnym przeciągu czasu

o wzroście ruchu kopalni i o znacznych dochodach, zarządza reasumcę wymiaru, która kilkakrotnie powtórzyć się może.

Tego rodzaju procedury są wprost nękaniami stron i reprezentantów władz i należałoby obmyśleć środki prawne, któreby tym niedogodnościom obustronnym zaradziły.

Ponieważ obmyślenie środków w tej mierze nie należy do zakresu ustawodawstwa krajowego, przeto komisya górnicza sądzi, iż Sejm ograniczyć się powinien w tej mierze na uchwaleniu rezolucyi z wezwaniem do Rządu, ażeby w uwzględnieniu tych okoliczności poczynił potrzebne kroki w celu ustawodawczego uregulowania tej ważnej kwestyi.

Z tych powodów komisya górnicza wnosi:

1. Wysoki Sejm raczy uchwalić załączony ./. projekt ustawy:

2. Wysoki Sejm raczy uchwalić: Wzywa się Rząd, ażeby z początkiem przyszłej kadencji przedstawił Radzie państwa projekt uregulowania należności od umów dotyczących prawa wydobywania minerałów żywicznych i połączonych z tem prawem innych uprawnień w ten sposób, ażeby skala wymiaru należności nie przekraczała obecnie obowiązującej stopy łącznych należności $1\frac{1}{4}\%$ i żeby dotycząca nowela należnościowa miała moc obowiązującą wstecz, od dnia 17 stycznia 1907, tudzież ażeby wydał władzom skarbowym odpowiednie polecenie, by aż do ustawodawczego uregulowania w mowie będącej sprawy wstrzymały definitywne wymiary dotyczących należności.

Tą nowelą należnościową należy także objąć postanowienia, któreby uchyliły obecną niedogodność i szkodliwość systemu wymiarowego w dziedzinie kopalnictwa naftowego, pozwalającego kilkakrotnych reasumcy i dodatkowych wymiarów.

U s t a w a

z dnia 22 marca 1908, obowiązująca w królestwie Galicyi i Lodomerji wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, regulująca prawo wydobywania minerałów, które nadają się do użytku z powodu zawartości żywic ziemnych.

(Ogłoszono w dzienniku ustaw i rozporządzeń krajowych pod l. 61).

Za zgodą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomerji wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, postanawiam na podstawie postanowień zawartych w ustawach państwowych z dnia 11 maja 1884 dz. u. p. nr 71 i z dnia 9 stycznia 1907 dz. u. p. nr 7, co następuje:

I. Postanowienia ogólne.

§ 1.

W Królestwie Galicyi i Lodomerji wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem żywice ziemne, w szczególności nafta, (olej ziemny, olej skalny, petroleum, ropa) wosk skalny, (ozokeryt, wosk ziemny) asfalt, jakoteż minerały, które dla zawartości żywic ziemnych (bitumu) mogą służyć do użytku, ulegają z wyjątkiem bitumenicznych węgli kamiennych, prawu rozporządzalności właściciela gruntu (§ 1 ust. 1 ustawy państwowej z 11 maja 1884).

Niniejsza ustawa nazywa te minerały minerałami żywicznymi, kopalnie nafty (oleju ziemnego, oleju skalnego, petroleum, ropy) kopalniami oleju ziemnego, a kopalnie innych minerałów żywicznych kopalniami wosku ziemnego.

Uprawnienia górnicze na minerały żywiczne nadane już na podstawie przepisów górniczych utrzymuje się w mocy i ma do tychże zastosowanie powszechna ustawa górnicza z 23 maja 1854 dz. p. p. nr 146 (§ 1, ustęp 3 ustawy z 11 maja 1884).

1. Uwagi ogólne. Z porównania tekstu (zwłaszcza tekstu niemieckiego) § 1 kraj. noweli naftowej, okazuje się, że pierwszy i końcowy ustęp tegoż przepisu jest dosłownem powtórzeniem tekstu § 1 (ust. 1 i 3) ustawy z 11 maja 1884 l. 71 dz. u. p. Ustęp zaś środkowy powtarza za § 1 państw. noweli naftowej nomenklaturę minerałów żywicznych, a nadto wprowadza podział kopalń, na kopalnie: oleju skalnego (nafty) i wosku ziemnego.

2. Podział minerałów żywicznych (bituminów). T. I, str. 95.

3. Kopalnictwo naftowe jako górnictwo. T. I, str. 96.

4. Kompetencya władz górniczych. T. I, str. 96.

5. Kopalnictwo naftowe a podatek zarobkowy. T. I, str. 97.

6. Podatek dochodowy z kopalń naftowych. T. I, str. 99.

7. Zasady wymiaru podatku osobisto-dochodowego. T. I, str. 99.

8. Podatek rentowy przy kopalnictwie naftowem. T. I, str. 100.

9. Warunkowe zwolnienia terminatek górniczych od należitości skarbowych. Ustawa z 29 lutego 1864 l. 20 dz. u. p. zwalnia warunkowo w § 9 kupców i przemysłowców od uiszczania należitości skarbowych od terminatki zawartych przez nich między sobą lub z innemi osobami w odniesieniu do przedmiotów handlu lub przemysłu. Trybunał administr. w orzeczeniu swem z 21 grudnia 1907 l. 8496 (Berg. Bl. III, 3) stwierdza, że powyższe warunkowe zwolnienie należitościowe stosować należy również do transakcyi w górnictwie zawartych. Słowom bowiem »przemysł« i »przemysłowiec« nie można przyznawać znaczenia ograniczonego jedynie do czynności

i gałęzi produkcyi podpadających pod ustawę przemysłową. »Das Wort muss vielmehr im Sinne einer berufsmässigen, dauernd auf Erwerb gerichteten Tätigkeit aufgefasst werden, welche sich mit der Umformung von Stoffen befasst, um diesen erhöhte Brauchbarkeit, einen erhöhten Wert im Wirtschaftsleben zu geben. Diese Art von Tätigkeit sollte durch die bedingte Gebührenfreiheit der Korrespondenz von einer drückenden, fast erdrückenden Last befreit werden. Zu den unerlässlichen Betriebsmitteln dieser Gewerbe gehört die Korrespondenz, durch welche insbesondere die Stellung von Angeboten und die Annahme von solchen erfolgt. Die Hindernisse, welche der für den Gewerbetrieb notwendigen freien Entfaltung der Korrespondenz durch eine unbedingte Gebührenpflicht errichtet wären, wurden gesetzlich hinweggeräumt. Aus dem Kreise der in diesen Sinne aufzufassenden gewerblichen Betriebe, kann man nicht die Urproduktion von vonherein und schlechterdings ausschliessen...«

Powyższe orzeczenie jest nadzwyczajnej wagi dla górnictwa naftowego, w którym nader liczne kontrakty, jak tłoczniowe i wiertnicze sporządza się w formie terminatek, w chwili sporządzenia nie zgłaszanych do wymiaru należitości.

10. Należitości skarbowe do kontraktów naftowych.

Sprawa należitości skarbowych od kontraktów naftowych¹⁾ wymierzanych, przedstawia się następująco:

Do ostatniej reformy naftowej zainicyowanej państwową ustawą naftową z 9 stycznia 1907 l. 7 dz. u. p., pobierały władze skarbowe od kontraktów naftowych należitości skalowe i to początkowo wedle skali II, następnie zaś wedle uciążliwszej skali III (ust. z 13 grudnia 1862 l. 89 dz. u. p.).

Z wyjściem państwowej ustawy naftowej z 9 stycznia 1907, zmieniła się praktyka fiskalna na niekorzyść przemysłowców naftowych. Władze skarbowe bowiem zamiast, jak dotąd, od tak licznie zawieranych kontraktów naftowych wymierzać należitości skalowe, poczęły przy wymiarze należitości od kontraktów naftowych sto-

¹⁾ Por. Rosenberg: Opodatkowanie kopalnictwa naftowego (»Oleum« z r. 1911, nr 2, 3 i 5).

sować nstawę należytościową z 18 czerwca 1901 l. 74 dz. u. p., przepisującą przy przeniesieniu własności gruntu procentowy wymiar, a mianowicie 3%, względnie 4%, licząc od wartości nieruchomości daną transakcją objętych.

Powyżej wzmiankowana nowa praktyka skarbowa w odniesieniu do należytości wymierzanych od kontraktów naftowych jest atoli błędną i w ustawie zupełnie nie uzasadnioną.

Władze skarbowe wprowadzając nowe wymiary od kontraktów naftowych, zasłaniają się przepisem § 1 ust. z 9 stycznia 1907, który odłączonemu od własności gruntu prawu poszukiwania i wydobywania minerałów żywicznych, nadaje charakter prawny rzeczy nieruchomej.

Przy ocenianiu przeto legalności powyższego stanowiska skarbowego uwzględniać musimy następujące momenty:

a) czy ustawa naftowa z r. 1907 posiada jakiegokolwiek postanowienia natury skarbowej i czy też w celach skarbowych wydaną została?

b) jaki był właściwy cel i zamiar ustawodawcy przy wydaniu wzmiankowanej ustawy?

c) czy ustawodawstwo i judykatura skarbowa wymierzają należytości procentowe a nie skalowe od przeniesienia każdej nieruchomości, czy też jedynie od przeniesienia nieruchomości w znaczeniu fiskalnym, nie pokrywajacem się z pojęciem nieruchomości w znaczeniu prywatno-prawnem?

Rozstrzygnięcie tych trzech kwestyj da nam również odpowiedź na pytanie, czy w mowie będąca nowa praktyka skarbowo-naftowa jest legalną i uzasadnioną.

Przyznanie uprawnieniom naftowym charakteru nieruchomości, nastąpiło, jedynie celem ustalenia skuteczności naftowych wpisów księgowych i uregulowania egzekucyi kopalni naftowych i inwentarza kopalnianego, jak to wynika z motywów rządowych do państw. noweli naftowej z 9 stycznia 1907. (Por. T. I, str. 350, 351 i n.).

Powyższy cel ustawodawczy państwowej noweli naftowej, wyklucza przeto z natury rzeczy stosowanie ostrzejszych przepisów należytościowych, jako nie zamierzonych wcale ustawodawcą reformą naftową.

Przeciw nowej praktyce skarbowej stosującej do transakcyi

i wpisów naftowych obostrzenia skarbowe odnoszące się do nieruchomości, przemawia również i ustawa należyciowa z r. 1850, która za nieruchomość w znaczeniu fiskalnym uważa nie każdą nieruchomość prawa prywatnego, lecz jedynie nieruchomość uznaną za taką przez ustawę cywilną z roku 1811 (Por. orzeczenie Trybunału administracyjnego nr. 2587 zbioru Reissiga). Interpretację tę stwierdził też autentycznie ustawodawca w rozporządzeniu z 10 lutego 1855 l. 5929, nakazując wymierzać należyci składowe a nie procentowe od ustępstw prawa do wynagrodzenia dawnych dominiów za zniesione prawa zwierzchnicze ze stosunku poddańczego, mimo, że prawom tymże rozporządzenie z 30 lipca 1850 l. 317 dz. u. p. przyznało przymiot prawny nieruchomości ¹⁾.

Nowa praktyka skarbową zainicjonowana reformą naftową w innym zupełnie celu przeprowadzoną, okazuje się przeto z powyższego przedstawienia zupełnie niesłuszną i krzywdzącą interesentów naftowych.

Sfery naftowe dotknięte nową żywo je krzywdzącą praktyką skarbową, remonstrują od pierwszej chwili przeciw fatalnym, a wcale niezamierzonym skutkom reformy naftowej. Już w czerwcu 1907 r. śp. poseł Małachowski przedstawia Izbie posłów wniosek zniesienia naftowych należyci skarbowych. W tymże samym roku, w następstwie petycyj sfer naftowych, rząd przedstawia izbie posłów projekt ustawy ²⁾ naftowo-należyciowej, wprowadzającej od transakcyj naftowych wymiar składowy a nie procentowy i to z mocą wsteczną do wszystkich kontraktów naftowych zawartych po dniu wejścia w życie państwowej noweli naftowej z roku 1907.

Projekt rządowy ³⁾ zawiera wprawdzie pewne obciążenia przy wymiarach należyci w odniesieniu do obliczenia wartości obli-

¹⁾ J. Münz: W sprawie należyci skarbowych od kontraktów naft. (Gazeta Wieczorna nr. 423 z r. 1911).

²⁾ Załącznik 686 sten. prot. izby posłów sesji XVIII.

³⁾ Por. Dr A. Rosenkranz: Rządowy projekt ustawy o należyciach od transakcji naftowych. We »Wiadomościach« organie towarzystwa galic. conceptowych urzędników skarbowych. Rok 1910 nr. 5.

czenia bruttów, w porównaniu atoli z obecną praktyką skarbową, oznacza olbrzymią ulgę dla kopalnictwa naftowego.

Powyższy projekt rządowy wniesiony przez rząd w r. 1907 przed izbę posłów, został przez komisję izby posłów przyjętym bez zmiany, atoli nie stał się przedmiotem obrad pełnej izby z powodu zamknięcia izby. Rząd przedkłada projekt powyższy ponownie izbie posłów w toku XIX i XX sesyi, dotąd atoli sprawa ta ustawodawczo załatwiona nie została ostatecznie.

II. O prawie wydobywania i o polach naftowych.

§ 2.

Co do nieruchomości, które stanowią przedmiot wykazu księgi gruntowej jakoteż co do oznaczonych części takich nieruchomości, prawo wydobywania minerałów żywicznych (kopalin żywicę ziemną zawierających) może być odłączone od prawa własności.

Odłączenie prawa wydobywania skutecznia się przez sądownie lub notaryalnie uwierzytelnione oświadczenie właściciela, że prawo wydobywania minerałów żywicznych ma być odłączone od dotychczasowego gruntu i przez otwarcie dla odłączyć się mającego prawa wydobywania wykazu w osobnej księdze publicznej, księdze naftowej.

Ta powierzchnia gruntu, co do której odłącza się prawo wydobywania, nazywa się polem naftowym.

Otwarcie wykazu w księdze naftowej skutecznia się na podstawie wspomnianego oświadczenia właściciela i urzędowego świadectwa urzędu górniczego okręgowego, którem albo potwierdzono, że istnienie minerałów żywicznych w dotyczącym gruncie jest stwierdzonem, albo też poświadczono, że istnienie takich minerałów w dotyczącym gruncie ze względu na stosunki geologiczne przypuszczać można.

Według tego, jak urzędowe świadectwo opiewa, nazywa się pole naftowe w pierwszym wypadku, „polem naftowym wytwórczem“ (produkcyjnym), w drugim wypadku „polem naftowym poszukiwawczem“; wykaz pola naftowego

produkcyjnego ma być szczegółowo oznaczonym jako „wykaz pola naftowego wytwórczego“ (produkcyjnego), zaś pola naftowego poszukiwawczego jako „wykaz pola naftowego poszukiwawczego“.

Odlączone prawo wydobywania stanowi samoistny przedmiot majątkowy i posiada prawny przymiot rzeczy nieruchomości. Może ono aktami prawnymi między żyjącymi i na wypadek śmierci być pozbytem i obciążonem. Nabycie, przeniesienie, ograniczenie i zniesienie praw rzeczonych na odląconem prawie wydobywania uskutecznia się przez wpisanie do księgi naftowej (§ 1, ustęp 1 i 3—7 ustawy państwowej z 9 stycznia 1907).

1. Kontrakty i uprawnienia naftowe. Tom I, str. 46—74.

2. Prawo do poszukiwania i wydobywania bituminów. T. I, str. 394.

3. Rozporządzenie ministerstwa sprawiedliwości z 26 września 1895 l. 19801, (I. M. Bl. nr. 19) w sprawie zawiadamiania izb handlowych i przemysłowych o tworzeniu pól naftowych, opiewa następująco:

Do sądów w Galicyi.

Izby handlowe i przemysłowe dla celów statystycznych potrzebują dat z ksiąg naftowych o każdorazowym stanie pól naftowych i o wszelkich zmianach w stanie pól naftowych.

Poleca się przeto sądom powołanym do prowadzenia ksiąg naftowych w Galicyi, aby najdalej w przeciągu dni 14, sporządziły i dla odnośnego powiatu właściwej izbie handlowej i przemysłowej przesłały spis pól naftowych, wpisanych do ich ksiąg naftowych. Zarazem celem nadzoru wykonania niniejszego rozporządzenia, ma każdy sąd galicyjski przełożonemu prezydium sądu krajowego lub obwodowego złożyć sprawozdanie o nastąpnem przesłaniu spisu izbie handlowej i przemysłowej, ewentualnie zawiadomić o zaniechaniu.

Następnie mają sądy o każdym w przyszłości nastąpnem utworzeniu pola naftowego, jakoteż o każdym przeniesieniu wła-

sności i wykreśleniu pola, z urzędu zawiadomić wzmiankowaną izbę handlową i przemysłową.

4. O zawiadamianiu urzędów górniczych o wpisach naftowych, stanowi § 15 rozporządzenia ministerstwa sprawiedliwości z 15 kwietnia 1907 dz. u. p., T. I, str. 504.

§ 3.

Prawo wydobywania minerałów żywicznych, przyznane przez właściciela nieruchomości komu innemu, nabywa się tylko przez wpis do księgi naftowej.

W braku innej umowy prawo wydobywania tych minerałów obejmuje także prawo ich poszukiwania.

Prawo wydobywania obejmuje także wyłącznie prawo rozporządzania gazami wywiązującymi się przy poszukiwaniu i wydobywaniu minerałów (§ 2 ustawy państwowej z d. 9 stycznia 1907).

1. Przymus częściowy tworzenia pól naftowych. T. I, str. 394. O księgach naftowych, por. T. II, str. 47—60.

2. Wpisy do ksiąg i wykazów naftowych reguluje rozporządzenie ministerstwa sprawiedliwości z 15 kwietnia 1907 dz. u. p. T. I, str. 494.

3. Wpisy naftowe do księgi gruntowej są w przyszłości wykluczone, ileż prawo naftowe w księdze gruntowej jedynie o tyle może być przedmiotem wpisu, że na wypadek odłączenia od nieruchomości prawa wydobywania minerałów żywicznych, należy w księdze gruntowej skutecznie uwagę o tem odłączeniu. Dla innych wpisów w odniesieniu do praw naftowych, pozostają księgi gruntowe zamknięte. (Orz. Najw. Sądu z 21 lutego 1905, l. 18855. Blauhorn: Das Recht der Rohoelgewinnung in Österreich. T. I, str. 24).

4. O gazach naftowych, por. T. I, str. 95.

§ 4.

Do księgi naftowej, do wpisów w niej skutecznie się mających i do postępowania, którego przestrzegać należy w sprawach księgi naftowej, należy odpowiednio stosować

powszechną ustawę o księgach gruntowych z 25 lipca 1871, dz. ust. państw. nr. 95 (§ 3 ustawy państwowej z dnia 11 maja 1884).

Do wewnętrznego urządzenia ksiąg naftowych należy odpowiednio stosować postanowienia ustawy z 20 marca 1874. dz. u. kr. nr. 29 o wewnętrznem urządzeniu ksiąg grantowych (§§ 3 do 13) z uwzględnieniem § 18 niniejszej ustawy. Bliższe w tej mierze postanowienia wydane będą w drodze rozporządzenia.

Por. uwagi przy § 3.

§ 5.

Wykaz pola naftowego poszukiwanego pod względem dopuszczalności wpisów i skuteczności wpisanych praw stoi na równi z wykazem pola naftowego produkcyjnego (§ 3 ustawy państwowej z 9 stycznia 1907).

Przepis § 5 stawia na równi pola naftowe poszukiwawcze i produkcyjne pod względem dopuszczalności i skuteczności wpisów. Obie kategorie pól naftowych różnią się atoli pod względem zakresu przyznanych im uprawnień, a w szczególności w zakresie ekspropriacji dla celów kopalnianych, jak to wynika z §§ 25, 64 i 65 ustawy niniejszej.

§ 6.

Wykaz pola naftowego poszukiwawczego, należy na prośbę uprawnionego do wydobywania (właściciela pola naftowego) lub któregoś z interesowanych, posiadającego prawo hipoteczne na własności pola naftowego, przemienić na wykaz pola naftowego wytwórczego (produkcyjnego), jeżeli przedłożonem będzie wspomniane w § 2, ustęp 4, urzędowe potwierdzenie urzędu górniczego okręgowego, że istnienie minerałów żywicznych w dotyczącem polu naftowem jest stwierdzone (§ 4 ustawy państwowej z 9 stycznia 1907).

§ 7.

Przy odłączeniu prawa wydobywania minerałów żywicznych od prawa własności gruntu, należy odpowiednio sto-

sować przepisy ustawy z 6 lutego 1869 dz. u. p. nr. 18 w ten sposób, że sprzeciwienie się wierzyciela tabularnego zamierzonemu odłączeniu, może sąd hipoteczny uznać jako bezskuteczne, jeżeli według urzędowego poświadczenia urzędu górniczego okręgowego, utworzyć się mające pole naftowe samo dla siebie lub w połączeniu z innymi naftowymi terenami, które uprawniony do wydobywania dla ruchu kopalni minerałów żywicznych nabył lub umową sobie zapewnił, odpowiada przepisom § 31 tej ustawy o wymiarze powierzchni kopalni minerałów żywicznych i jeżeli przez to odłączenie bezpieczeństwo wierzytelności, z powodu której wniesiono sprzeciw, według postanowień § 1374 powszechnej księgi ustaw cywilnych nie jest zagrożone.

Urząd górniczy okręgowy, wydając poświadczenie, ma zawsze uwzględnić cały wymiar powierzchni odnośnego terenu naftowego, chociażby ten teren należał do stanu posiadłości kilku ciał hipotecznych.

Postępowanie konwokacyjne. T. I, str. 404—408.

§ 8.

Do podania o odłączenie, które w myśl § 13 ustawy z 6 lutego 1869, dz. u. p. nr. 18, ma być wniesione do władzy tabularnej, należy dołączyć plan sytuacyjny w rozmiarze katastralnym sporządzony i uwierzyteliony przez autoryzowanego ze strony władz rządowych prywatnego technika. Plan ten ma obejmować granice pola naftowego, przedmioty na powierzchni, potrzebne do oryentowania się, południk i jeżeli na podstawie odnośnego podania ma być utworzony wykaz pola naftowego wytwórczego (produkcyjnego), także i punkt odkrywki minerału. Oprócz tego należy podać nazwę, pod którą pole naftowe ma być w księdze zapisane.

Jeżeli przy odłączeniu prawa wydobywania istnienie minerałów żywicznych nie było jeszcze stwierdzone, a gdy stosownie do § 6 tej ustawy następnie wniesiono podanie o przemianę wykazu pola naftowego poszukiwawczego na

wykaz pola naftowego wytwórczego (produkcyjnego), należy punkt odkrywki minerału oznaczyć na dołączyć się mającym do podania o przemianę wykazu planie sytuacyjnym, sporządzonym w rozmiarze katastralnym.

Dokładność tych planów sytuacyjnych musi być potwierdzoną przez władzę górniczą co do oznaczenia granic pola, a jeżeli na planie ma być odpowiednio do powyższych postanowień uwidoczniiony punkt odkrywki, także i co do oznaczenia tego punktu.

§ 9.

Na podstawie sądownie lub notaryalnie uwierzytelnionego oświadczenia można dwa lub więcej graniczących ze sobą pól naftowych złączyć w księdze naftowej, jeżeli dotyczące pola naftowe nie są obciążone prawami rzeczowymi lub dostarczono dowodu zezwolenia posiadających prawo rzeczowe.

W ostatnim wypadku musi być także przedłożona umowa z posiadającymi prawa rzeczowe, mianowicie co do porządku, w jakim przejść mają ciężary na złączone pole w tym razie, jeżeli złączone pole naftowe ma przejść na własność jednej fizycznej lub moralnej osoby (gwarectwa, towarzystwa akcyjnego i t. d.), a zatem tylko jako całość ma być obciążone, a na poszczególnych polach naftowych ciążą rozmaite prawa rzeczowe lub te same prawa rzeczowe, lecz w innym porządku, we wszystkich innych wypadkach zaś umowa co do stosunku udziałów w jakim uczestniczyć ma każde poszczególne pole naftowe w ciężarach pola powstać mającego przez złączenie w księdze naftowej.

Wierzyciele, którzy wnoszą sprzeciw przeciwłączeniu, względnie przeciw umowie zawartej z większością posiadaczy prawa rzeczowego co do stopni pierwszeństwa lub stosunku udziałów, muszą jeżeli ich wierzytelność wpisana jest z pewnym co do kwoty oznaczonym kapitałem, przyjąć spłatę nawet wtenczas, gdyby termin spłacenia ich wierzytelności

jeszcze nie nadszedł; wszelako zastrzega się dla nich osobiste prawo do wynagrodzenia szkody przez przedwczesną spłatę poniesionej (§ 5 ustawy państwowej z 11 maja 1884).

§ 10.

Do realnego podziału pola naftowego i wymiany części pól pomiędzy graniczącymi ze sobą polami naftowymi, ma odpowiednie zastosowanie ustawa z 6 lutego 1869, dz. u. p. nr. 18. Wymaganego według §§ 9 i 10 tej ustawy dowodu, że przez wymianę zostanie osiągnięte zaokrąglenie lub lepsze zagospodarowanie posiadłości osób uskuteczniających wymianę, dostarczyć należy przez przedłożenie w tej mierze urzędowego poświadczenia starostwa górniczego (§ 6 ustawy państwowej z 11 maja 1884).

§ 11.

Do podania o złączenie dwóch lub kilku graniczących ze sobą pól naftowych, albo o realny podział pola naftowego lub o wymianę części pól pomiędzy graniczącymi ze sobą polami naftowymi, które to podanie wniesć należy do właściwej władzy tabularnej, musi być dołączony plan sytuacyjny pola złączyć lub podzielić się mającego, lub też części pól przedmiotem zamiany będących w rozmiarze katastralnym sporządzony i uwierzytelniony przez autoryzowanego ze strony władz rządowych technika prywatnego. Dokładność tego planu sytuacyjnego musi być co do podania granic pola potwierdzoną przez władzę górnica.

Jeżeli chodzi o złączenie lub podział, wymienić należy w podaniu także nazwę, pod którą złączone pole lub oddzielona część pola wpisana być ma do księgi naftowej.

§ 12.

Gdy chodzi o kopalnie minerałów żywicznych, które składają się z kilku, do różnych właścicieli należących pól

naftowych, winien sąd na podstawie potwierdzenia urzędu górniczego okręgowego łączność tych pól naftowych, jeżeli one nie są według § 9 tej ustawy w księdze złączone, uwiłdocznić z urzędu we wszystkich odnośnych wykazach księgi naftowej.

Właściciele pól naftowych, którzy zawarli pomiędzy sobą umowy, normujące wzajemny stosunek prawny, są obowiązani postarać się o wpis istotnych postanowień kontraktu do księgi naftowej. W razie ociągania się, mają być odpowiednio zastosowane postanowienia § 3 ustawy z 23 maja 1883, dz. u. p. nr. 82.

We wszystkich wypadkach przeniesienia własności pola naftowego, które należy do kopalni żywice ziemnych, składającej się z kilku pól naftowych, wstępuje nabywca w prawa i obowiązki swego poprzednika, wypływające ze stosunku umowy (§ 6 ustawy państwowej z 9 stycznia 1907).

1. Uwagi ogólne. T. 1, str. 414.

2. Przymus wpisu postanowień spółkikomasyacyjnej do księgi naftowej. T. I, str. 414.

§ 13.

Przyjęte przez uprawnionego do wydobywania zobowiązanie do powtarzających się świadczeń cyfrowo lub procentowo oznaczonych udziałów użytkowania żywice ziemnych lub ich wartości, podlega jako ciężar realny wpisowi do księgi naftowej.

Prawo wypływające z ciężaru realnego, może być pozbyte lub obciążone.

Jeżeli ciężar realny polega na świadczeniach w naturze, natenczas do egzekucyi na ten ciężar stosowane być mają postanowienia §§ 331 do 340 ordynacyi egzekucyjnej w ten sposób, że przy odpowiedniem zastosowaniu § 320 ordynacyi egzekucyjnej dla wykonać się mającej wierzytelności, ma być w księdze naftowej zaintabulowane prawo zastawu lub zanotowana wykonalność (§ 7 ustawy państwowej z 9 stycznia 1907).

1. Pojęcie udziałów brutto. Por. I, s. 416, t. II, s. 21—28.

2. Przewód egzekucyjny. T. I. str. 417—420.

3. O udziałach brutto księgowo niezahipotekowanych. Udziały brutto, które w księdze publ. (naft. lub grunt.) nie są wpisane, opierają się na stosunku obligatoryjnym zobowiązanego i uprawnionego do poboru brutto. Jakkolwiek przeto odnośny kontrakt wpisany jest do księgi publicznej, okoliczność ta nie może wywrzeć żadnego wpływu na obligatoryjny charakter rzeczonych ciężarów i nie może im nadać przymiotu ciężaru realnego, ileż w myśl § 23 państw. noweli naft. jedynie wpis do księgi nadaje udziałom brutto charakter ciężaru realnego, który przy przewodzie egzekucyjnym musi nabywca przejąć bez policzenia na ofertę najwyższą.

Zobowiązania do powrotnych świadczeń udziałów w produkcji minerałów żywiczych, które nie są wpisane do księgi naftowej i nie nadają się do wpisu, nie mogą być uznane za ciężary realne. Przy sprzedaży egzekucyjnej przeto uprawnienia naftowego, nabywca nie ma obowiązku przejęcia takich niewpisanych do księgi naftowej udziałów brutto bez policzenia na ofertę najwyższą. (Orz. Najw. Sądu z 22 lutego 1910 R. V. 1510/9 w »Allg. österr. Gerichtszeitung« z r. 1911 Ziviletsch. nr. 1334).

§ 14.

Właściciel nieruchomości może prawo wydobywania minerałów żywiczych, przyznane komu innemu i od prawa własności gruntu odłączone, ograniczyć na pewien okres czasu lub uczynić zawisłym od warunku rozwiązującego.

Przy wpisie prawa wydobywania musi być równocześnie wpisane czasowe ograniczenie, z oznaczeniem dnia kalendarzowego końcowego terminu, albo warunek rozwiązujący wraz z prawem powrotu (kaduka) właściciela nieruchomości.

Także do takich ograniczonych praw wydobywania mają zastosowanie postanowienia końcowe ustępu § 2 (§ 8 ustawy państwowej z 9 stycznia 1907).

§ 15.

Jeżeli własność pola naftowego zgaśnie przez upływ umówionego czasu, należy ją na żądanie właściciela nieru-

chomości wykreślić wraz ze wszystkimi do niej się odnoszącymi ciężarami i ewentualnymi wpisami w wykazie hipotecznym danej nieruchomości, które były spowodowane prawem wydobywania.

W ten sam sposób należy postąpić względem własności pola naftowego, podlegającego warunkowi rozwiązującemu, jeżeli jej wygaśnięcie wskutek ziszczenia się tego warunku zostanie udowodnione, albo przez zgodne oświadczenie właściciela pola naftowego i właściciela nieruchomości, lub przez wyrok sądowy. Jeżeli jednak na wykreślić się mającem polu naftowym są wpisane prawa osób trzecich, to do wykreślenia potrzebne jest także zezwolenie tych osób interesowanych, lub wydany przeciw nim wyrok sądowy. Jeżeli z podaniem o wykreślenie nie przedłożono dowodu zezwolenia tych osób interesowanych, wówczas sąd winien wyznaczyć audyencyę celem odebrania od nich oświadczeń lub oznaczyć im stosowny termin do oświadczenia się na piśmie i zwrócić ich uwagę na to, że ci, którzy na audyencyi w oznaczonym terminie nie podniosą zarzutów przeciw wykreśleniu, uważani będą za zgadzających się (§ 9 ustawy państwowej z 9 stycznia 1907).

§ 16.

Postanowienia §§ 14 i 15 mają być odpowiednio zastosowane w tych wypadkach, w których prawo wydobywania przez właściciela nieruchomości odstąpione, przeniesionem zostaje dalej przez uprawnionego do wydobywania na pewien oznaczony okres czasu lub pod warunkiem rozwiązującym (§ 10 ust. państw. z 9 stycznia 1907).

§ 17.

Posiadający prawo powrotu (kaduka) może zastrzeżone prawo wydobywania i przed jego powrotem ważnie dalej przenieść i zastrzedz sobie zabezpieczenie w księdze naftowej wzajemnych zobowiązań nabywcy, o ile one nadają się do wpisu, a tak jedno jak i drugie z tem ograniczeniem,

które w kontrakcie wyraźnie musi być wymienione, że akt prawny staje się skutecznym dopiero z chwilą wejścia w życie prawa powrotu.

Z wyjątkiem tego wypadku jest niedopuszczalnem tworzenie nowych praw, obciążających prawo powrotu, przed wejściem w życie tego prawa powrotu (§ 12 ust. państwowej z 9 stycznia 1907).

Uwagi ogólne. T. I, str. 431.

§ 18.

Dla prawa powrotu, przysługującego właścicielowi nieruchomości i dla odnośnych wpisów ma być w wykazach księgi naftowej założona osobna karta, która będzie oznaczoną literą D.

§ 19.

Przedłużenie czasowo ograniczonej własności pola naftowego ma być wpisane do księgi naftowej z oznaczeniem dnia kalendarzowego nowego terminu końcowego, gdyż w razie przeciwnym nie posiadałoby skuteczności prawnej. W tym przypadku zahipotekowane na prawie wydobywania prawa obciążającego istnieją i nadal (§ 13 ustawy państwowej z 9 stycznia 1907).

§ 20.

Jeżeli będzie urzędownie stwierdzone, że właściciel pola naftowego swoje odbudowy stale i w takim stopniu zaniedbuje, iż przez to niebezpieczeństwo dla osób lub dobra powszechnego powstać może albo powstało, i jeżeli pomimo powtórnego wezwania i ukarania za takie zaniedbywanie, nie uczyni zadość przepisom górnico-policyjnym, ma starostwo górnicze orzec odebranie pola naftowego, a gdy orzeczenie to stanie się prawomocnem, wdrożyć egzekucyjne oszacowanie i sprzedaż pola naftowego. Przy tem postępować należy w myśl §§ 254 do 258 powszechnej ustawy górniczej.

Wskutek przeprowadzonej egzekucyjnej sprzedaży, wchodzi nabywca we wszystkie prawa i obowiązki poprzedniego właściciela pola naftowego.

Gdy zajdzie jeden z wypadków przewidzianych w § 259 powszechnej ustawy górniczej, natenczas należy uznać pole naftowe za wygasłe, zarządzić wykreślenie tegoż w księdze naftowej i zawiadomić o tem posiadających prawa rzeczowe.

Jeżeli właściciel pola naftowego oświadczy władzy tabularnej, że je opuszcza, natenczas stosować należy postępowanie przepisane w §§ 263 do 265 powszechnej ustawy górniczej.

Przy każdym wykreśleniu pola naftowego winne być przestrzegane postanowienia §§ 266 i 267 powszechnej ustawy górniczej (§ 12 ustawy państw. z 11 maja 1884).

Po prawomocnem wykreśleniu pola naftowego przechodzi prawo wydobywania minerałów żywicznych napowrót na właściciela nieruchomości.

1. Postępowanie przy odebraniu pola naftowego. T. I, str. 118.

2. Zaniechanie pola naft. T. I, str. 120.

§ 21.

Postanowienia § 20 należy odpowiednio zastosować w tych wypadkach, w których prawo do wydobywania dalej przeniesione zostało na pewien czas lub pod warunkiem rozwiązującym § (§ 14) z tem, że przedmiot odjęcia, oszacowania, egzekucyjnej sprzedaży i wykreślenia w księdze naftowej, stanowi przeniesione prawo wydobywania. Po prawomocnem wykreśleniu powraca prawo wydobywania do poprzednika.

§ 22.

W razie wygaśnięcia własności pola naftowego jest właściciel tegoż obowiązany, jeżeli nie ma w tym względzie

jakiej innej umowy, oddać powierzchnię gruntu, o ile możliwości w takim stanie, w jakim ją odebrał.

Pomimo wykreślenia wykazu pola naftowego odpowiada przynależność prawa wydobywania (zakłady, maszyny, narzędzia itd.) o ile znajduje się na nieruchomości albo w posiadaniu uprawnionego do wydobywania, przez przeciąg jednego roku po wykreśleniu wykazu na rzecz praw zastawu, które w wykazie pola naftowego w czasie wykreślenia były wpisane lub istniały na mocy ustawy na wykreślonym polu naftowym (§ 11 ustawy państw. z 9 stycznia 1907).

Pojęcie przynależności kopalni. T. I, str. 455.

§ 23.

Egzekucya na prawo wydobywania minerałów żywczych odbywać się będzie według postanowień o egzekucyi na nieruchomościach, jednak przy odpowiedniem zastosowaniu §§ 240 do 247 ordynacyi egzekucyjnej (§ 16 ustawy państw. z 9 stycznia 1907).

Przepisy ordynacyi egzekucyjnej. T. I, str. 439.

§ 24.

Dla ewidencji prowadzić mają urzędy górnicze okręgowe księgi stanu posiadania, w których zapisane będą kopalnie żywic ziemnych i uwidocznione uprawnienia wydobywania.

Bliższe postanowienia o urządzeniu tych ksiąg wyda minister rolnictwa w drodze rozporządzenia.

Por. § 3 rozporządzenia ministerstwa rolnictwa z 20 kwietnia 1907. T. I, str. 514.

§ 25.

Właściciel pola naftowego wytwórczego (produkcyjnego) ma prawo, w celu korzystniejszego prowadzenia swej kopalni, zakładać w kopalniach, mających na celu wydoby-

wanie minerałów żywicznych i na gruntach innych właścicieli budowy pomocnicze, o ile to ruchowi obcej kopalni nie przeszkadza, ani zagraża.

Właściciel pola naftowego poszukiwawczego nie jest jednak uprawniony do zakładania takich budów pomocniczych.

§ 26.

Jeżeli uprawniony do wydobywania minerałów żywicznych, w którego odbudowach lub gruntach ma być według postanowień § 25 założona budowa pomocnicza, zaprzecza, jakoby był obowiązany pozwolić na tę budowę, również rozstrzyga o tem starostwo górnicze (§ 7 ustęp 2 ustawy państwowej z 11 maja 1884).

§ 27.

Uprawniony do budowy pomocniczej musi całkowicie wynagrodzić wszelką szkodę, jaka w obcym gruncie lub polu naftowem przez tę budowę będzie wyrządzoną (§ 7, ustęp 3 ustawy państw. z 11 marca 1884).

1. Uwagi ogólne. T. I, str. 455—456.

2. Postępowanie ekspropriacyjne. T. I, str. 457.

3. O używaniu dróg publicznych nierządowych. T. I, str. 458.

4. Zagrożenie szkody. O zagrożeniu gruntu z powodu odbudowy górniczej, może być mowa jedynie wówczas, gdy wedle doświadczeń technicznych w ogólności, zaś wedle stosunków miejscowych w szczególności, zachodzi uzasadniona obawa, że z powodu odbudowy górniczej, grunt ulegnie takiej zmianie co do swej substancji lub właściwości, że z powodu tego poniesie właściciel uszczerbek (Nachteil), czy to, że uszczerbek ten wypłynie z uszczuplonej możliwości dotychczasowego zastosowania rzeczy, czy też ze zmniejszonej zdolności przynoszenia dochodów. Uszczerbek ten pokrywa się z pojęciem szkody z § 1293 u. c. Jeśli przypuszczalna zmiana substancji lub właściwości gruntu, nie pociąga dla właściciela ujemnych skutków, ani też żadnej szkody, wów-

czas nie można mówić o »niebezpieczeństwie« (Gefahr) lub o »zagrożeniu« (>Gefährdung«) gruntu. Wówczas odpada, też potrzeba przepisania środków ostrożności dla tychże gruntów, jak niemniej potrzeba tymczasowego zakazu ruchu kopalni, aż do ich przeprowadzenia, lub aż do nabycia tychże gruntów przez właściciela kopalni. (Orz. Tryb. adm. z 28 kwietnia 1905, l. 4740. Bergr. Bl. I, 1).

5. Współwina poszkodowanego. Postanowienia powszechnej ustawy cywilnej o własnej winie, względnie współwinie poszkodowanego, mają zastosowanie również w wypadkach odškodowania za szkody górnicze. (Orz. Najw. Sądu z 29 grudnia 1910 Rv. III, 341/10 Bergr. Bl. VI, 4).

§ 28.

Minerały żywiczne, wydobyte przy założeniu budowy, pomocniczej na gruncie lub w polu naftowym innego uprawnionego, należą do właściciela tegoż gruntu lub pola naftowego, i winny być temuż wydane.

§ 29.

W razie kolizyi uprawnień kopalń minerałów zastrzeżonych (§ 5 powszechnej ustawy górniczej) z prawem wydobywania żywic ziemnych, mają władze górnicze na żądanie uprawnionego do wydobywania zarządzić co potrzeba, aby ruch kopalni minerałów zastrzeżonych nie przeszkadzał lub wogóle nie szkodził wydobywaniu już odkrytych lub dopiero poszukiwanych minerałów żywicznych (§ 22 ustawy państwowej z 9 stycznia 1907).

Kolizya uprawnień górniczych sensu stricto z uprawnieniami górniczo-naftowymi. Przepis § 29 nie rozwiązuje w sposób jasny i niedwuznaczny kwestyi kolizyi uprawnień górniczych sensu stricto (na tzw. minerały regalowe) z uprawnieniami górniczo-naftowymi, tak, że w tym względzie byłaby pożądaną autentyczna interpretacya ustawodawcy. Co do kolizyi tychże uprawnień por. Rosenberg: Uprawnienia górnicze i naftowe w swym stosunku wzajemnym (Lwów 1906), zwłaszcza str. 87—99.

III. O ruchu i zarządzie.

§ 30.

Uprawniony do wydobywania minerałów żywicznych jest obowiązany co najmniej cztery tygodnie naprzód zgłosić w urzędzie górniczym okręgowym zamiar otwarcia ruchu kopalni. Jeżeli prawo wydobywania przysługuje więcej uczestnikom, wówczas wspólny pełnomocnik ma wnieść to zgłoszenie (§ 63).

Zgłoszenie musi obejmować:

1. imię i nazwisko oraz miejsce zamieszkania uprawnionego, a w wypadku, gdy wykonanie pewnych robót ma być powierzone przedsiębiorcy, także imię i nazwisko oraz miejsce zamieszkania tego przedsiębiorcy, względnie jego pełnomocnika z wyszczególnieniem oddanych mu robót;

2. dowód uprawnienia wydobywania minerałów żywicznych; tego dostarcza się w wypadku, gdy właściciel gruntu sam ma prawo wydobywania, przez przedłożenie uwierzytelnionego wyciągu z księgi gruntowej, zaś w razie odłączenia prawa wydobywania od prawa własności nieruchomości, przez przedłożenie uwierzytelnionego wyciągu z księgi naftowej;

3. dokładne oznaczenie miejsca przedsiębiorstwa, jak też powierzchni gruntu, na którą ono się rozciąga i jej granic.

Do tego zgłoszenia należy zarazem dołączyć kopię mapy katastralnej, jak też plan sytuacyjny w podwójnem wygotowaniu w skali 1. 720; te mapy muszą być sporządzone i uwierzytelnione przez rządowo autoryzowanego prywatnego technika. W planie sytuacyjnym ma być uwidocznione położenie wszystkich przedmiotów, znajdujących się tak na powierzchni zgłoszonego terenu, jakoteż poza jego granicami w odległości 50 metrów od granicy.

Urząd górniczy okręgowy jest obowiązany najdalej do czterech tygodni, licząc od nadejścia zgłoszenia, powiadomić uprawnionego do wydobywania lub, gdy jest więcej

uczestników, ich pełnomocnika, czy to zgłoszenie przyjmuje do wiadomości, względnie jakie zachodzą przeciwko temu przeszkody.

Jeżeli w tym terminie urząd górniczy nie zawiadomi zgłaszającego się, uważanem będzie zgłoszenie jako przyjęte do urzędowej wiadomości.

Samego roszukiwania minerałów żywicznych, jeżeli nie wykonuje się o zapomocą szybu, sztolni lub wiercenia, nie uważa się za ruch kopalni.

1. Władze górnicze i postępowanie przed niemi. T. I, str. 27—32.

2. Granice orzeczenia górniczego. W postępowaniu górniczem należy za prawnie wiążące rozstrzygnięcie uważać nie tylko orzeczenie zawarte w tenorze (im Enuntiate), lecz niemniej orzeczenie zawarte w uzasadnieniu załatwienia rekursu, albowiem w ustawodawstwie górniczem nie jest przepisaniem ściśle rozgraniczenie tenoru i motywów. (Orz. Tryb. adm. z 21 kwietnia 1910, l. 4028. Bergr. Bl. V, 4).

3. Prawomocność orzeczenia górniczego. Skoro stwierdzonem zostanie, że strona miała wiadomość o zarządzeniu urzędowem, wówczas nie przysługuje stronie prawo zaprzeczać jego mocy obowiązującej dlatego, że odnośnego zarządzenia nie doreczono jej urzędownie. (Orz. Tryb. adm. z 7 czerwca 1910, l. 5814 Bergr. Bl. V, 4).

4. Dozór policyjny nad odbudową. T. I, str. 135.

5. Kompetencya władzy i legitymacya uprawnionego. T. I, str. 135.

6. O sposobie wnoszenia przez osoby interesowane zarzutów przeciw planowi odbudowy. T. I, str. 139.

7. Uprawdopodobnienie uprawnienia naftowego. T. I, str. 135.

8. O nabyciu praw przez stronę. Z orzeczenia władzy zniesionego lub cofniętego z powodu wadliwego postępowania, nie urasta dla żadnej ze stron jakiegokolwiek prawo. (Orz. Tryb. adm. z 25 stycznia 1911, l. 818, Bergr. Bl. VI, 4).

9. Zakres badania planu ruchu przez władzę gór-

niczą i stosunek planu ruchu do nowych przepisów górniczo-policyjnych. T. I, str. 137.

10. O stosowaniu nowych przepisów górniczo-policyjnych do zatwierdzonego dawniej planu odbudowy. T. I, str. 138.

11. Legitymacya sądowego zarządcy przymusowego. Sądownie ustanowiony zarządca masy jest wobec władz górniczych legitymowanym zastępcą kopalni. (Orz. Tryb. adm. z 19 stycznia 1907, l. 565. Bezgr. Bl. III, 1).

12. Uprawnienie do odbudowy górniczych towarzystw obcokrajowych. T. I, str. 136.

13. Sposób doręczania zarządzeń górniczych normuje rozporządzenie ministerstwa rolnictwa z 20 grudnia 1905, l. 12858 ex 1904 następująco:

Orzeczenia władz górniczych, zawierające zarządzenia w sprawie kopalni, należy zasadniczo doręczać właścicielowi kopalni (albo jego prawnemu zastępcy) względnie upoważnionemu po myśli § 188 p. u. górniczo-rolniczego do zarządzania kopalnią pełnomocnikowi właściciela, jakoteż ustanowionemu w myśl ustawy z 31.XII 1893 dz. u. p. nr 12 ex 1894 kierownikowi ruchu, gdyż po myśli § 4 wspomnianej ustawy właściciel kopalni i kierownik są odpowiedzialni za przestrzeganie ustaw i rozporządzeń istniejących w odniesieniu do ruchu kopalni. Podwójnego wysłania takich rozporządzeń można zaniechać w tym jedynie wypadku, jeżeli właściciel (lub jego prawny zastępca) względnie pełnomocnik górniczy (§ 188 państw. u. g.) zajmuje sam na podstawie zezwolenia urzędowego, stanowisko kierownika ruchu przy odnośnej kopalni. Jeżeli kierownik ruchu jest przez właściciela kopalni wyraźnie umocowany do odbierania w tegoż imieniu podobnych rozporządzeń, to o ile w poszczególnych wypadkach właściciel kopalni temu się nie sprzeciwi, wystarczy pojedyncze wysyłanie rozporządzenia, jednakowoż w tym wypadku należy zaznaczyć w adresie lub w inny sposób, że zarządzenia zawarte w rozporządzeniu, odnoszą się do kierownika ruchu, jakoteż do właściciela kopalni. Jeżeli przy sposobności oględzin kopalni, usunięcie stanu grożącego bezpieczeństwu w myśl rozporządzenia ministerstwa rolnictwa z 23 maja 1872 l. 4506 do § 93 rozporządzenia wykonawczego zarządza się przez wpisanie do

księgi objazdowej, wówczas należy uznane w danych wypadkach za konieczne zarządzenia policyjno-górnice podać do wiadomości interesowanych we formie urzędowego rozporządzenia, a to przy przestrzeganiu powyższych wskazówek.

Rozporządzenia nie odnoszące się wcale do ruchu, mające na względzie jedynie zarząd kopalni, należy doręczać tylko właścicielowi kopalni (lub tegoż prawnemu zastępcy) względnie wskazanemu przez niego w myśl § 188 p. u. g. pełnomocnikowi.

Rozporządzenia dotyczące się jedynie donoszenia o niebezpiecznych w ruchu kopalni wydarzeniach, za przestrzeganie których to rozporządzeń odpowiedzialny jest jedynie kierownik ruchu, należy doręczać tylko temuż.

Władzom górniczym polecono w przyszłości postępować w myśl powyższych zasad.

14. Pouczenie strony przez władzę górnice. Pouczenie prawne, znajdujące się w doręczonym stronie orzeczeniu starostwa górnicego, a oparte na błędzie co do służącego stronie środka prawnego, powoduje wadliwość postępowania z powodu niewłaściwego intymowania. (Orz. Tryb. adm. z 20 lutego 1908, l. 1561. Bezgr. Bl. III, 3).

15. Czas wnoszenia rekursu. Dla oceny kwestyi, czy w postępowaniu górnice rekurs wniesionym został we właściwym czasie, decydującą jest chwila wpłynięcia rekursu do tej władzy górnicej, która orzekła w pierwszej instancji.

(Orz. Tryb. adm. z 10 marca 1909 l. 2172. Bergr. Bl. IV, 4).

16. Plan ruchu i porządek służbowy. T. I, str. 245 i nast.

17. O wzywaniu przez władze górnice interesentów do dochodzeń górnico-administracyjnych. W kwestyi tej nader ważnej dla praktyki naftowej zawiera orzeczenie Tryb. adm. z 3 maja 1912 l. 3475 następujące postanowienia:

Należy przyznać, że zapewnianie obrony prawnej przez zawiadanie wszystkich interesowanych osób do dochodzeń, na podstawie których ma się wydać orzeczenie, mogące wpłynąć na stosunki prawne nie tylko jednej, lecz więcej osób, jest ogólną przez ustawodawstwo uznaną zasadą proceduralną (por. § 21 i nast. instrukcyi dla urzędników górniczych okręgowych), która w istocie

swej jest tak uzasadnioną, że ma zastosowanie nawet wówczas, gdy jakaś ustawa specjalna, co ma miejsce również w odniesieniu do § 71 ustawy z 22.III 1908 dz. ust. dla Galicyi l. 161, nie przepisuje szczegółowo (wortwörtlich) wezwania interesowanych stron, jeśli tylko wynika z ustawy, że odbyta rozprawa i na jej podstawie wydać się mające orzeczenie mają uregulować stosunki prawne więcej osób.

Powyższej zasady jednak, której zaniedbanie uzasadnia zniesienie danego orzeczenia, tylko wówczas nie należy zaliczać do istotnych podstaw postępowania administracyjnego, jeżeli z ustawy w danym wypadku stosowanej wynika, że odbyć się mająca rozprawa, jakoteż wydać się mające orzeczenie władz, nie należy od zawezwania pośrednio interesowanych osób. Taki właśnie charakter prawny cechuje postanowienia §§. 30, 31, 32 i 34 ustawy z 22.III 1908 dz. u. kr. l. 61. Z ducha tych postanowień wynika, że zmierzają jedynie do tego, aby dać władzy możność przekonania się, czy projektowane rozpoczęcie ruchu na kopalni naftowej, projektowany sposób i rodzaj ruchu mogą nastąpić bez narażania na szkodę interesów ogółu, a w szczególności bez zagrożania życia i mieniu ludzkiemu i nie zmuszać władzy do tego, by przekonanie to oparła na komisjach lokalnych i przesłuchaniu interesowanych osób.

Przepis § 30 nakazuje uprawnionemu do wydobywania minerałów żywicznych zawiadomić urząd górniczy okręgowy o swoim zamiarze rozpoczęcia ruchu i to tak, aby urząd górniczy mógł z zapytań uprawnionego poznać cały stan faktyczny, mogący wpłynąć na powzięcie postanowienia; w ust. 4 wyraźnie jest powiedzianem, że zawiadomienie urzędu górniczego należy uważać za przyjęte do wiadomości urzędowej, jeżeli tenże urząd nie przysłał przedsiębiorcy żadnej decyzji. Jest więc pewnem, że urząd górniczy może powziąć swe postanowienie bez jakiegokolwiek rozprawy, bez względu na to, czy decyzja ta jest przychylną, czy też w myśl § 31 cyt. ust. odmowną. W myśl § 32 cyt. ust. jest urząd górniczy powołany badać projektowany plan ruchu z punktu widzenia górniczo-policyjnego; w myśl § 33 cyt. ust. może tenże urząd wnieść »sprzeciw« (Einspruch) przeciw przedłożonemu planowi ruchu i zarządzać ewentualnie zmiany tegoż. Także i to żądanie może ze strony

urzędu górniczego w myśl §. 33 nastąpić przez odniesienie się wprost do przedsiębiorcy, albo stosownie do okoliczności przez zawezwanie go do rozprawy. Również i co do badania planu ruchu nie jest przepisane w drugim ust. §. 32 formalne stanowcze załatwienie bez wszelkiego względu na okoliczności, bo i plan ruchu należy uważać za przyjęty do wiadomości urzędowej, jeśli w przeciągu określonego w ustawie czasokresu nie nastąpi zawiadomienie o decyzji urzędu górniczego okręgowego.

Powyższe brzmienie postanowień ustawy usuwa wszelką wątpliwość, że czynności urzędu okręgowego w myśl §§. 30 i 32 nie są zawisłe od rozprawy ze stronami, w szczególności z osobami trzecimi, zainteresowanymi w rozpoczęciu i sposobie ruchu kopalni i że przeto czynności te nie są istotnym formalnym wrogiem postępowania administracyjnego. Motywów tych postanowień ustawy należy szukać w tem, że prawa wydobywania minerałów żywiczych władza ani nie użycza, ani nie nadaje, lecz, że przysługuje ono właścicielowi gruntu już na mocy jego prawa i że nie powinno się go wogóle ograniczać w wykonaniu tego prawa, jeżeli w danym wypadku nie zachodzą ograniczenia unormowane ustawą i przepisami górniczo-policyjnymi.

Jest rzeczą jasną, że prawo rozporządzania właściciela gruntu, względnie właściciela pola naftowego jest ograniczone już to ustawą, (por. § 31 ust. 2 cyt. ust.) jakoteż zarządzeniami górniczo-policyjnymi (por. rozporządzenie z 5.XII 1903 dz. u. kr. 7 ex 1904, następnie rozporządzenie z 24.VI 1911 dz. u. p. l. 101 §§ 27 i 58), wydawanymi dla ochrony życia i mienia i że zarządzenia, powyższe mają na celu oddalić od sąsiednich właścicieli gruntu lub pól naftowych niebezpieczeństwa połączone z wydobywaniem ropy i że osoby te są uprawnione do żądania od władzy ochrony przewidzianej w ustawie.

Rozstrzyganie atoli tego rodzaju roszczeń, nie musi nastąpić w myśl powołanych powyż postanowień §§. 30 i 32 już z okazji rzeczonoego postępowania. W każdym razie, w myśl postanowienia §§. 30 i 32 cyt. ust. władza w razie zawiadomienia o rozpoczęciu ruchu na kopalni lub z racji badania przedłożonego planu ruchu może (nicht behindert) rozpisać rozprawę, zawezwać do niej interesowane osoby i rozstrzygać o żądaniach i zarzutach na tej roz-

prawie podniesionych; jeżeli atoli władza tego nie uczyni, to w myśl postanowień §§. 71 i 75 cyt. ust. jest rzeczą osób trzecich podnieść przed władzą te zarzuty, do których podniesienia są wedle swego zdania uprawnione na mocy ustawy celem ochrony swojej własności i swych praw. Od wykonania tych ich praw nie może osób trzecich powstrzymać ta okoliczność, że rozpoczęcie ruchu zostało przez władzę wyraźnie lub milcząco bez rozpisania rozprawy dozwolone lub w tenże sposób został plan ruchu do wiadomości przyjęty.

Nie można więc twierdzić, że zaniedbanie wezwania interesowanych osób do przedsięwziąć się mających w myśl §§. 30 i 32 cyt. ust. czynności urzędowych, wpływa ujemnie na stanowisko prawne osób trzecich.

Z tego, co się powiedziało wynika, że przyjęcie do urzędowej wiadomości rozpoczęcia ruchu na kopalni, jakoteż badanie i uwzględnienie planu ruchu nie jest zawisłem od przeprowadzenia ustnej rozprawy ze stronami.

§ 31.

Władza górnicza ma zakazać ruch kopalni:

1. gdy wymiar powierzchni gruntu terenu kopalnianego, to jest nieruchomości, na której ma być wykonane prawo wydobywania, względnie pola naftowego, sam dla siebie lub w połączeniu z innymi terenami naftowymi, które uprawniony do wydobywania dla ruchu kopalni już nabył lub umową sobie zapewnił:

a) dla kopalni oleju ziemnego wynosi mniej niż 12000 metrów kwadratowych;

b) dla kopalni wosku ziemnego wynosi mniej niż 30000 metrów kwadratowych, lub

2. gdzie okaże się, że wykonanie zakładu wiertniczego lub szybowego na terenie kopalnianym wogóle jest niemożliwe z powodu braku minimalnych odległości, przepisanych w następnym ustępie tego paragrafu.

Otwory świdrowe na kopalniach oleju ziemnego (licząc od środka otworu świdrowego) muszą być oddalone przynajmniej 30 metrów od granic terenu kopalnianego. To sa-

mo tyczy się oddalenia szybów wywozowych (licząc od środka szybu) na kopalniach wosku ziemnego od granic terenu kopalnianego z tem, że oddalenie granic terenu kopalnianego w tej części, gdzie ma być założonym szyb wywozowy, od siebie ma być takie, iż odległość punktów przecięcia linii prostych, łączących granice terenu, a poprowadzonych przez środek szybu, w żadnym wypadku nie może wynosić mniej niż 100 metrów.

Powyższe postanowienia nie mają zastosowania do tych terenów kopalnianych kopalń żywic ziemnych, o których zamierzonom otwarciu ruchu w myśl § 14 ustawy z 17 grudnia 1884 dz. ust. kraj. nr 15 ex 1886.

a) władzy górniczej już doniesiono,

b) władzy górniczej wprowadzie jeszcze nie doniesiono, ale uprawnienie do wydobywania minerałów żywicznych nabytem zostało przed dniem ogłoszenia tej ustawy umowami dzierżawnymi lub eksploatacyjnymi, sądownie lub notaryalnie uwierzytelnionymi.

Do tych w poprzednim ustępie określonych terenów kopalń żywic ziemnych stosowane będą postanowienia § 15 ustawy z 17 grudnia 1884 dz. u. kr. nr. 35 ex 1886.

1. Dawne uprawnienia naftowe. Za dawniej nabyte uprawnienia naftowe, mogą uchodzić jedynie uprawnienia nabyte na podstawie kontraktów, treścią których właściciel gruntu osobom trzecim odstąpił prawo poszukiwania i wydobywania minerałów, pozostawionych wolnej rozporządzalności właściciela gruntu. Natomiast za uprawnienie takie nie może uchodzić zastrzeżone przez poprzedniego posiadacza prawo poboru udziałów brutto. (Orz. Tryb. adm. z 22 paźdz. 1909 l. 9214. Bergr. Bl. V, 2).

2. Dawne ciężary naftowe a uprawnienie do eksploatacyi. T. I, str. 136.

§ 31 a.

Jeżeli między terenami kopalnianymi znajdzie się przestrzeń gruntu poniżej 12000 metrów kwadratowych nimi otoczona, a żaden z właścicieli sąsiednich terenów naftowych praw naftowych na tej przestrzeni gruntu nie nabył, może

właściciel jej żądać od władzy górniczej orzeczenia, że właściciele sąsiednich terenów naftowych obowiązani są to uczynić w określonym im terminie w stosunku, odpowiadającym długości linii granicznych między terenami, a przestrzenią gruntu, na której prawa naftowe mają być nabyte. W razie niewykonania tego zarządzenia lub w braku zgody na cenę kupna orzeknie sąd na podstawie dokonanego oszacowania.

Przepis niniejszy uchwalony przez Sejm na wniosek posła Buynowskiego, nosi miano lex Buynowski.

§ 32.

Ruch kopalni żywic ziemnych wolno prowadzić tylko na podstawie planu ruchu. Plan ruchu podlega zbadaniu władzy górniczej i musi być w tym celu przed wykonaniem przedłożony urzędowi górniczemu okręgowemu. Badanie ma się ograniczyć do względów górniczo-policyjnych, ustanowionych w § 72. Wynik badania ma urząd górniczo-okręgowy oznajmić uprawnionemu do wydobywania najdalej w przeciągu czterech tygodni po przedłożeniu planu ruchu.

Jeżeli w tym terminie urząd górniczy nie zawiadomi zgłaszającego, uważanem będzie zgłoszenie jako przyjęte do urzędowej wiadomości.

§ 33.

Jeżeli urząd górniczy okręgowy sprzeciwia się planowi ruchu, natenczas ma wezwać uprawnionego do wydobywania lub pełnomocnika do wyjaśnienia lub zmiany zakwestyonowanego postanowienia o ruchu, albo też według okoliczności zaważać do rozprawy.

Jeżeli na tej drodze nie dojdzie do porozumienia, to wówczas ma urząd górniczy okręgowy rozstrzygnąć, czy lub z jakimi zmianami może być wykonanym przedłożony plan ruchu.

Przed urzędowem zatwierdzeniem planu ruchu, nie wolno rozpocząć jego wykonania.

O wzywaniu przez władze górnicze interesentów do dochodzeń górniczo-administracyjnych. Por. uw. 16 przy § 30.

§ 34.

Urzędownie zatwierdzony plan ruchu wolno tylko za zgodą władzy górniczej uzupełnić lub zmienić.

Gdy jednak wskutek nieprzewidzianych wydarzeń zajdzie potrzeba natychmiastowych zmian zatwierdzonego planu ruchu, wówczas wystarczy, gdy kierownik ruchu w przeciągu najbliższych trzech dni doniesie o nich urzędowi górniczemu okręgowemu.

1. Kompetencya władzy górniczej w kwestyi zmiany ruchu jest określona względami górniczo-policyjnymi, a nie swobodną oceną. Władza górnicza w powyższych ramach jest uprawnioną do zarządzenia zmiany lub uzupełnienia planu ruchu. (Orz. Tryb. adm. z 6 kwietnia 1893 l. 1241. Budwiński nr. 7179).

2. Zmiana planu ruchu z powodu nowych przepisów policyjno-górniczych. Władza górnicza może wprowadzić ze względów górniczo-policyjnych zarządzić zmianę lub uzupełnienie planu ruchu poprzednio już zatwierdzonego, nie jest atoli uprawnioną domagać się przedłożenia nowego planu ruchu, zastosowanego do nowych przepisów górniczo-policyjnych, ileż uprawniony do wydobywania zobowiązany jest jedynie do przedłożenia tego planu ruchu, na podstawie którego prowadzi odbudowę. (Orz. Tryb. adm. z 28 kwietnia 1899 l. 2861. Budwiński nr. 12771)

3. Niewykonanie polecenia władzy górniczej w kierunku zmiany planu ruchu, nie może uchodzić za złezanie się prawa naftowego. Pozbawionem skutków jest również zagrożenie, że niezastosowanie się do takiego zlecenia będzie uchodziło za dobrowolne złezanie się prawa naftowego. (Orz. Tryb. adm. z 17 stycznia 1903 l. 662. Budw. nr. 1477 A).

4. Zarządzenia górniczo-policyjne po wygaśnięciu uprawnienia. Władza górnicza jest zobowiązana również

po wykreśleniu zaniechanej kopalni wydać zarządzenia potrzebne do ochrony osób i własności przed ujemnymi skutkami kopalni, o ile odnośnych zarządzeń nie wydała przed wykreśleniem danego uprawnienia górniczego (Orz. Tryb. adm. z 20 lutego 1908 l. 1700, Bergr. Bl. III 3).

§ 35.

Gdy ruch kopalni jest niezgodnie prowadzony z urzędownie zatwierdzonym planem ruchu, wówczas władza górnicza może w razie potrzeby ruch zastanowić.

§ 36.

Jeżeli uprawniony do wydobywania chce zastanowić ruch kopalni, wówczas ma o tem co najmniej na cztery tygodnie naprzód donieść urzędowi górniczemu okręgowemu.

Jeżeli wskutek nieprzewidzianych wypadków ruch musi być zastanowionym w krótszym terminie lub natychmiast, wówczas doniesienie ma być przedłożone najdalej w przeciągu trzech dni po zastanowieniu ruchu.

§ 37.

Każdy uprawniony do wydobywania jest obowiązany postarać się o założenie dla swej kopalni w 2 egzemplarzach map poglądowych, jakoteż map górniczo-mierniczych dla robót podziemnych, a jeżeli kopalnię stanowi otwór świdrowy, profilów wiertniczych i dzienników wiertniczych, jakoteż o ich regularne uzupełnianie. Jeżeli on nie dopełnia tego obowiązku lub gdy istniejące tego rodzaju mapy i zapiski okażą się jako nie dość dokładne i pewne, może władza górnicza zarządzić ich założenie i uzupełnienie na koszt uprawnionego do wydobywania.

Starostwo górnicze przepisze skalę dla założyć się mających map i profilów, wymogi dla ich dokładności i okresy czasu, w których one, jakoteż dzienniki wiertnicze mają być uzupełniane.

Jeden egzemplarz map i profilów, względnie dzienników wiertniczych ma być oddany władzy górniczej do jej użytku, zaś drugi egzemplarz ma być przechowany na kopalni.

W kwestyi powyższej wydał urząd górniczy okręgowy w Drohobyczu następujące rozporządzenie z dnia 25 września 1912 r. l. 12258/12:

Po myśli § 37 kr. u. n. z 22 marca 1908 nr. 61 dz. u. i rozp. kraj. jest każdy uprawniony do wydobywania z kopalń oleju skalnego, zobowiązany postarać się o założenie dla swej kopalni w 2. egzemplarzach map poglądowych, jakoteż profilów wiertniczych i dzienników wiertniczych i o regularne ich uzupełnianie.

Jeżeli uprawniony do wydobywania nie dopełnia tego obowiązku lub istniejące tego rodzaju mapy i zapiski okażą się jako nie dość dokładne i pewne, może władza górnicza zarządzić ich założenie i uzupełnienie na koszt uprawnionego do wydobywania.

Dotychczas prowadzone profile wiertnicze i dzienniki wiertnicze po większej części nie są dokładne i pewne. Celem umożliwienia tutejszemu c. k. urzędowi kontroli należytego spełniania powyżej wspomnianego obowiązku, polecam niniejszem po myśli § 71 wyżej powołanej ustawy, aby z wszystkich otworów świdrowych, które się pogłębia, brano i przechowywano próbki wedle następujących norm.

Próbki należy brać przy każdej zmianie pokładu, a jeżeli pokład trwa dłużej ten sam co 5 m. Próbki należy brać w ilości najmniej 500 gramów, przyczem większe kawałki przez łyżkę wynoszone przedewszystkiem wybierać należy.

Próbki mają być przechowywane w szklanych słoikach z oznaczeniem głębokości, z jakiej pochodzą, oraz uwagą, czy nie sypie i do jakiej głębokości doprowadzone są rury. Próbki mają być przechowywane aż do czasu 3 miesięcy po zupełnem ukończeniu danego otworu świdrowego i przedłożeniu zupełnego profilu wiertniczego c. k. urzędowi górniczemu okr.

Utworzona w ostatnich czasach w Borysławiu stacya geologiczna, może być pomocną w dokładnem i pewnem prowadzeniu profili i dzienników wiertniczych i dlatego zwracam uwagę na jej

istnienie, a to celem zapobieżenia temu, by tutejszy c. k. urząd górniczy okręgowy nie był zmuszony postępować w myśl ostatniego ustępu wyżej powołanego § 37 kr. u. n. i zarządzać założenie, względnie i uzupełnienie nie dość dokładnych i pewnych profilów i dzienników wiertniczych na kosztą uprawnionych do wydobywania.

Rozporządzenie należy wciągnąć do księgi objazdowej kopalni

§ 38.

Techniczny ruch kopalni żywie ziemnych, począwszy od chwili, w której rozpocznie się wykonanie planu ruchu, podlegać musi kierownictwu i nadzorowi osób, które posiadają kwalifikacye w myśl niniejszej ustawy, jak też potrzebne znajomości językowe w słowie i piśmie. Jeżeli kopalnia składa się z kilku samoistnych oddziałów ruchu, wówczas postanowienia niniejszej ustawy mają zastosowanie do kierowników ruchu i dozorców ruchu tych oddziałów.

Por. rozporządzenie starostwa górniczego w Krakowie z 30 czerwca 1904 l. 69 dz. u. kr. T. I, str. 224--228.

§ 39.

Uprawniony do wydobywania jest obowiązany wymienić władzy górniczej osoby przyjęte do kierownictwa i dozoru ruchu, przekładając równocześnie dowody ich uzdolnienia.

Dopiero po uznaniu uzdolnienia przez władzę górniczą wolno pomienionym osobom objąć poruczone im czynności.

Por. okólnik urzędu górniczego okręgowego w Drohobyczu z 22 czerwca 1907 l. 1600/7, T. I, str. 237.

§ 40.

Kierownikami kopalni oleju ziemnego, mogą być tylko takie osoby, które

a) będąc zwyczajnymi słuchaczami, ukończyły na jednej

z krajowych akademii montanistycznych fachowy wydział górniczy lub na jednej z krajowych politechnik wydział budowy maszyn, albo wydział inżynieri i poddały się z pomyślnym wynikiem przepisany egzaminom objętym programem nauki i po ukończeniu teoretycznych studyów, odbyły przynajmniej dwuletnią praktykę przy ruchu kopalń oleju ziemnego, albo

b) które z pomyślnym wynikiem ukończyły dział budowy maszyn we wyższej szkole przemysłowej, albo szkołę górniczą lub fachowy kurs wiertniczy w krajowej szkole górniczej i wiertniczej i wykazały się przynajmniej czteroletnią praktyką, odbytą przy ruchu kopalń oleju ziemnego po ukończeniu teoretycznych studyów, a nadto z pomyślnym wynikiem poddały się przepisaniu egzaminowi przed komisją ustanowioną przez starostwo górnicze (§ 49) lub

c) które uzyskały uznanie swego uzdolnienia według § 42 tej ustawy.

§ 41.

Kierownikami kopalń wosku ziemnego mogą być takie osoby, które

a) będąc zwyczajnymi słuchaczami, ukończyły na jednej z krajowych akademii montanistycznych fachową szkołę górnictwa, poddały się z pomyślnym wynikiem przepisany egzaminom objętym programem nauki i po ukończeniu teoretycznych studyów odbyły przynajmniej trzechletnią praktykę przy ruchu kopalnianym, z tego przynajmniej jeden rok przy kopalniach, w których występują gazy eksplozujące lub

b) które uzyskały uznanie swego uzdolnienia według § 42 tej ustawy.

§ 42.

Minister dla rolnictwa jest upoważniony dla mniejszych wśród mniej niebezpiecznych warunków prowadzonych kopalń minerałów żywie podziemnych, wyjątkowo uznać za uzdolnione do kierownictwa osoby, które nie zupełnie odpo-

wiadają wymogom ustanowionym w §§ 40. lit. a) i b) i 41. lit. a), jeżeli one z pomyślnym rezultatem poddały się egzaminowi przed komisją, ustanowioną przez starostwo górnicze (§ 49), odbyły przynajmniej ośmioletnią praktykę przy ruchu kopalnianym, z tego przynajmniej 6 lat przy kopalniach żywie ziemnych i gdy z dowodów tej praktyki będzie można powziąć przekonanie o ich uzdolnieniu.

§ 43.

Dozorcami ruchu kopalń oleju ziemnego mogą być tylko takie osoby:

a) które z pomyślnym wynikiem ukończyły fachowy kurs wiertnictwa w krajowej szkole górniczej i wiertniczej i wykazały się przynajmniej jednoroczną praktyką przy ruchu kopalń oleju ziemnego lub

b) które przez trzy lata praktykowały przy ruchu kopalń oleju ziemnego i z pomyślnym wynikiem poddały się przepisaniu egzaminowi przed komisją ustanowioną przez starostwo górnicze.

1. Instrukcyja dla dozorców ruchu i robotników kopalń oleju skalnego wydana przez urząd górniczy okręgowy w Drohobyczu na dniu 1 sierpnia 1904, T. I, str. 228—234.

2. Statut krajowej szkoły górniczej i wiertniczej w Borysławiu T. I, str. 343—349.

§ 44.

Dozorcami ruchu kopalń wosku ziemnego mogą być tylko takie osoby:

a) które z pomyślnym skutkiem ukończyły szkołę górniczą i wykazały się przynajmniej jednoroczną praktyką, odbytą po ukończeniu teoretycznych studyów przy kopalniach, w których występują gazy eksplodujące lub

b) które odbyły przynajmniej trzyletnią praktykę przy kopalniach nawiedzonych gazami eksplodującymi, z tego przynajmniej jeden rok przy kopalniach wosku ziemnego

i z pomyślnym wynikiem poddały się przepisanejmu egzaminowi przed komisją, ustanowioną przez starostwo górnicze (§ 49).

Por. §§ 6—10 przepisów gór. polic. dla kopalni wosku ziemnego z 5 grudnia 1903 l. 7 dz. u. p. T. I, str. 266—271.

§ 45.

Dozorcami ruchu po myśli tej ustawy, zaliczając do nich także majstrów wiertniczych, są osoby, które podlegając kierownikom ruchu mają dozorować techniczny ruch.

§ 46.

Dozorcy, którym ma być powierzonym nie dozór ruchu w całości, lecz tylko nadzór pewnych poszczególnych gałęzi, jak sztygarzy dla wentylacji lub pomp, dozorcy ramp lub rezerwoarów i t. p., mają wykazać się przynajmniej dwuletniem zajęciem przy tego rodzaju pracach, których nadzór im poruczono.

§ 47.

Zastrzega się orzeczeniu ministra rolnictwa, o ile studia odbyte w innym zakładzie naukowym, mają być na równi uważane ze studjami, odbytemi w zakładach, wymienionych w §§ 40, 41, 43 i 44.

§ 48.

Starostwo górnicze postanowi w drodze rozporządzenia jakimi zajęciami można udowodnić praktyczne uzdolnienie na posadę kierownika ruchu i dozorey ruchu i w jaki sposób ma być dostarczonym dowód tego uzdolnienia.

§ 49.

Starostwo górnicze w miarę potrzeby ma ustanowić osobne komisye do egzaminowania tych kandydatów na po-

sady kierowników ruchu i dozorców ruchu, którzy w myśl postanowień tej ustawy (§§ 40 lit. b) i 42 względnie 43 lit. b) i 44 lit. b), chcąc osiągnąć uznanie swego uzdolnienia muszą poddać się osobnemu wypróbowaniu. Bliższe postanowienia o składzie tych komisji, o warunkach dopuszczania kandydatów do egzaminów, o postępowaniu przy egzaminie i o przedmiotach egzaminu wyda starostwo górnicze.

Komisye mają wystawiać świadectwa z egzaminów odbytych z pomyślnym wynikiem, które mają zawierać osobiste daty kandydata, jego poprzednie studia, dzień egzaminu i wynik egzaminu.

W tych świadectwach należy zarazem podać, czy kandydat posiada uzdolnienie do kierownictwa, względnie do nadzorowania ruchu kopalń żywic ziemnych bez żadnego ograniczenia, lub czy mu przyznano to uzdolnienie tylko dla pewnych grup kopalń żywic ziemnych, względnie dla pewnych tylko kopalń i dla których.

Rozporządzenie starostwa górniczego w Krakowie z 30 czerwca 1904 l. 69 dz. u. kr. normuje sposób składania egzaminów kandydatów na kierowników kopalń. Tom I, str. 224—228.

§ 50.

W razie czasowej, ponad ośm dni trwającej przeszkody zgłoszenie i uznanego kierownika ruchu w pełnieniu służby, należy o tem donieść urzędowi górniczemu okręgowemu przy równoczesnem wymienieniu jego zastępcy. Jeżeli w urzędzie górniczym okręgowym nie zgłoszono stale ustanowionego i przez władzę uznanego zastępcy dla osoby nie mogącej pełnić kierownictwa lub dozoru, wówczas orzeczże urząd górniczy okręgowy z uwzględnieniem zachodzących okoliczności czy i na jak długo jest dopuszczalne zastępstwo przez zgłoszonego zastępcę.

§ 51.

Jeżeli ruchem kieruje lub ruch nadzoruje osoba, której uzdolnienie w tym względzie nie zostało uznane, w takim

wypadku może władza górnicza zażądać bezzwłocznego je-
oddalenia, a w razie potrzeby zastanowić ruch na tak długo,
dopóki nie będzie przyjęta osoba uznana za uzdolnioną.

§ 52.

W czasie wejścia w życie ustawy ustanowieni i przez
władzę uznani kierownicy ruchu i dozorecy ruchu są zwol-
nieni od obowiązku przedłożenia dowodu swego uzdolnienia
po myśli postanowień §§ 40 i 41, względnie §§ 43 i 44 tej
ustawy.

§ 63.

Za dotrzymanie urzędownie zatwierdzonego planu ru-
chu jakoteż, o ile obecna ustawa nie wskazuje wyraźnie
zobowiązanego za przestrzeganie ustaw i rozporządzeń do-
tyczających ruchu kopalń żywie ziemnych, są odpowiedzialni
kierownik ruchu i uprawniony do wydobywania, ten drugi
jednak tylko o tyle, o ile dowodnie ponosi winę zaszłego
przekroczenia.

Uprawniony do wydobywania odpowiada solidarnie
z kierownikiem ruchu za ściągalność kar pieniężnych, na-
łożonych na podstawie tej ustawy na kierownika ruchu
kopalni.

§ 54.

Uprawniony do wydobywania, mieszkający za granicą,
winien ustanowić pełnomocnika w kraju zamieszkałego
i wskazać go władzy górniczej, który ma za niego wszyst-
kie urzędowe doręczenia z wszelkimi skutkami prawnymi
odbierać i tegoż wobec władz i zarządu kasy brackiej za-
stępować.

Jeżeli on na wezwanie władzy górniczej tego obo-
wiązku w ciągu 45 dni nie dopełni, może władza górnicza
aż do chwili wymienienia pełnomocnika uprawnionego do
wydobywania ustanowić na niebezpieczeństwo i koszt tegoż
ostatniego zastępcę do przyjmowania urzędowych doręczeń
z wszelkimi skutkami prawnymi.

§ 55.

Obowiązkiem kierownika ruchu jest towarzyszyć delegatom władzy górniczej, którzy z urzędu objeżdżają kopalnię i udzielać im na żądanie wyjaśnień o ruchu, o stosunkach robotniczych i służbowych i o wszelkich innych sprawach podlegających nadzorowi władzy górniczej.

§ 56.

Uprawniony do wydobywania jest obowiązany w oznaczonym czasie dostarczyć władzy górniczej zażądanych do użytku urzędowego wykazów statystycznych.

§ 57.

Odpowiedzialność ciążąca w myśl przepisów tej ustawy na uprawnionym do wydobywania, jakoteż poręka za ściągalność grzywien, nałożonych na kierownika ruchu jego kopalni (§ 53), przechodzą w wypadku wydzierżawienia kopalni lub w razie oddania pewnych robót do wykonania przedsiębiorcy, na przedsiębiorcę tych robót.

1. Dzierżawa pól naftowych. Por. t. II, str. 38 i następne.

2. Dzierżawca kopalni jest legitymowanym do wnoszenia środków prawnych (obok właściciela kopalni) przeciw zarządzonemu zastanowieniu ruchu. (Orz. Tryb. adm. z d. 5 maja 1900 l. 3179, Budw. nr. 14147).

§ 58.

O każdej zmianie w posiadaniu kopalni żywie ziemnych ma nabywca przy dołączeniu aktu nabycia donieść urzędowi górniczemu okręgowemu w ciągu 14 dni po objęciu kopalni, chociażby wpis jego nabycia do ksiąg zaraz nie mógł nastąpić.

Taksamo dzierżawca kopalni ma obowiązek donieść o tem urzędowi górniczemu okręgowemu w przeciągu 14 dni po objęciu dzierżawy przy dołączeniu umowy o dzierżawę.

IV. O wspólnem prowadzeniu ruchu kopalni i o prawnych stosunkach współuczestników prawa wydobywania.

§ 59.

Stosunki prawne dwóch lub kilku współuczestników prawa wydobywania należy oceniać według umowy między nimi zawartej lub innego oświadczenia woli, a w braku tegoż według ogólnych przepisów ustawowych (§ 8, ustęp 1 ust. państw. z 11 maja 1884).

§ 60.

Prawa wydobywania minerałów żywicznych nie wolno bez zezwolenia starostwa górniczego dzielić na udziały mniejsze jak jedna czterdziesta część całości.

Skoro nastąpi połączenie mniejszych udziałów, to ich dalszy podział poniżej jednej czterdziestej części całości bez zezwolenia starostwa górniczego nie jest dozwolony.

Gdzie obecnie istnieje podział na mniejsze udziały, tam dalszy podział tych udziałów w księdze naftowej bez zezwolenia starostwa górniczego nie jest dozwolony.

Jeżeli udział, którego nie wolno dalej dzielić, przypadnie w drodze spadku więcej osobom, a te się nie zgodzą, kto ma objąć udział za spłatą współinteresowanych, wówczas sąd ma oznaczyć wartość szacunkową udziału i wystosować do reszty uczestników prawa wydobywania, tudzież do wszystkich wierzycieli, którzy do tego czasu uzyskali prawo zastawu na dotyczącym udziale, uwiadomienie z podaniem ustalonej wartości szacunkowej, że wolno im w ciągu czterech tygodni po doręczeniu tego zawiadomienia, w celu objęcia tego udziału w drodze kupna, wnieść ofertę, która jednakże musi osiągnąć przynajmniej wartości szacunkowej.

Z pomiędzy kilku ofert ma sąd przyjąć ofertę najwyższą; pomiędzy równie wysokimi ofertami rozstrzyga pierwszeństwo wniesienia.

Jeżeli w ciągu czterotygodniowego czasokresu nikt z interesowanych nie wniesie stosownej oferty, wówczas udział ten ma być sprzedany w myśl postanowień o dobrowolnej sprzedaży (§ 14 ustawy państw. z 9 stycznia 1907).

1. O podziale udziałów naftowych. Nieważną jest umowa, treścią której bez zezwolenia starostwa górniczego dzieli się uprawnienie naftowe poniżej $\frac{1}{40}$ całego prawa § 878 u. c. (Orz. Najw. Sądu z 11 stycznia 1910 l. Rv. V 2540/9 Links nr. 10.682).

W motywach podnosi Najw. Sąd, że § 14 państw. noweli naftowej nie dopuszcza bez przyzwolenia starostwa górn. podziału uprawnień naftowych poniżej $\frac{1}{40}$ części, który to zakaz pociąga za sobą nietylko niedopuszczalność odnośnych wpisów do księgi naftowej, lecz także nieważność umowy, która by przekroczyła granicę podziału poniżej $\frac{1}{40}$ części całości. Granica podziału ustanowioną została nietylko z powodu trudności, połączonych w razie rozdrobnienia udziałów z prowadzeniem księgi naftowej, lecz odegrały tu rolę również względy publiczno-prawne, a mianowicie chęć ułatwienia kontroli państwowej nad produkcją minerałów żywicznych.

2. Postępowanie spadkowe odnośnie do niepodzielnych udziałów naftowych normuje rozporządzenie ministerstwa sprawiedliwości z 24 kwiesnia 1897 (l. 16 l. M. Bl.). Rzeczone rozporządzenie opiewa:

Ustawa z 9 stycznia 1907 l. 7 dz. u. p., zmieniająca i uzupełniająca wydaną dla Galicyi i Bukowiny ustawę naftową zawiera w § 14 postanowienia, co do postępowania z udziałami naftowymi w postępowaniu spadkowym, które to postanowienia mają znaczenie nietylko dla sądów Galicyi i Bukowiny, albowiem również przy spadkach zawisłych w sądach innych krajów koronnych, mogą zachodzić prawa naftowe.

W myśl § 1 noweli można prawo wydobywania minerałów żywicznych odłączyć od własności gruntu, a o ile występowanie minerałów żywicznych jest uprawdopodobnione lub przez urząd górniczy stwierdzone -- wpisuje się do księgi naftowej jako »pole naftowe poszukiwawcze«, albo »pole naftowe produkcyjne«. Jeśli powierzchnia gruntu, od której odłączono prawo wydobywania,

wpisaniem jest w tabuli krajowej, wówczas księgę naftową prowadzi się przy tejże, w razie przeciwnym przy księdze gruntowej.

Co do podziału prawa wydobywania minerałów żywicznych zawiera § 14 noweli następujące postanowienia:

(Następuje przedruk § 14 państw. noweli naft., odpowiadającego § 60 kraj. noweli naft.). Przewód powyższy jest obligatoryjnym w odniesieniu do niepodzielnego więcej udziału w prawie wydobywania. Należy go przeprowadzić przed ukończeniem postępowania spadkowego, albowiem jeszcze przed przyznaniem musi być ustalonym, czy niepodzielne więcej prawo wydobywania ma być przedmiotem następstwa prawnego i przeniesienia na spadkobierców.

Przewidziane w § 14 noweli oszacowanie i przetarg prawa wydobywania, stosownie do przymiotu praw tych jako nieruchomości, należy uważać za akta realne, do których przedsięwzięcia po myśli § 117 normy juryzd. powołanym jest sąd powiatowy, o ile zaś prawo wydobywania wpisaniem jest do księgi naftowej, prowadzonej przy tabuli krajowej, wówczas właściwym jest ten sąd obwodowy, względnie krajowy, w którego okręgu znajduje się pole naftowe.

§ 61.

Kilku współuczestników pola naftowego może ułożyć swe prawne stosunki także na podstawie postanowień §§ 137 do 167 powszechnej ustawy górniczej.

Podział majątku gwarectwa dopuszczalny jest jednak odmiennie od § 140 powszechnej ustawy górniczej, tylko na 100 kuksów, a zamiast zanotowania założenia gwarectwa w księdze górniczej w myśl § 137 ustęp 2 powszechnej ustawy górniczej nastąpić winno zanotowanie w księdze naftowej (§ 8 ustęp 2 i 3 ustawy państwowej z 11 maja 1884).

1. Przepisy o gwarectwach. Por. T. I, str. 107—113.

2. Osobowość podatkowa. Przez objęcie wszystkich kuksów gwarectwa przez inną osobę prawną, nie gaśnie samoistny obowiązek podatkowy gwarectwa. (Orz. Tryb. adm. z 16 marca 1910 l. 2649. Bergr. Bl. V, 4).

§ 62.

Postanowienia § 187 powszechnej ustawy górniczej o solidarnej odpowiedzialności współwłaścicieli przedsiębiorstwa górniczego za wypełnienie obowiązków ciążących na nich, według ustawy górniczej mają być odpowiednio stosowane do uczestników prawa wydobywania minerałów żywicznych (§ 15 ustawy państw. z 9 stycznia 1907).

1. Rękojmia współwłaścicieli kopalni. T. I, s. 438 i uw. przy §-ie 64.

2. Odpowiedzialność nabywcy terenu naftowego. T. I, str. 95.

3. Obowiązki odszkodowania ze strony przedsiębiorcy górniczego. T. I, str. 115—117 i uw. przy §-ie 64.

4. Dozór policyjny nad odbudową górniczą. T. I, str. 135.

5. Odebranie pola naftowego w drodze administracyjno-karnej, str. 133.

§ 63.

We wszystkich wypadkach, w których kilka osób prowadzi kopalnię minerałów żywicznych, są one obowiązane, o ile ich zastępstwo nie jest unormowane ustawą, zamianować notaryalnie lub sądownie uwierzytelnionym dokumentem pełnomocnika, w kraju zamieszkałego, który jest uprawnionym do odbierania z zupełnym prawnym skutkiem wszystkich do uczestników wystosowanych doręczeń urzędowych, jakoteż do zastępowania ich wobec władz i kasy brackiej (§ 8, ustęp 4 ust. państw. z 11 maja 1884). W razie niedopełnienia tego obowiązku w ciągu 45 dni na wezwanie władzy górniczej, ma zastosowanie drugi ustęp § 54.

Wezwanie do zamianowania wspólnego pełnomocnika ma być wystosowane do wszystkich uczestników, a ma być uważane za doręczone, jeżeli je przynajmniej dwóch uczestników otrzymało.

Prawo mianowania pełnomocnika. Por. judykatura T. I, str. 142.

V. O stosunku uprawnionych do wydobywania do właścicieli gruntu.

§ 64.

Jeżeli do prowadzenia ruchu kopalni właściciela pola naftowego, a w szczególności do założenia dróg, mostów, kładek kolei żelaznych, kanałów, koryt wodnych i wodociągów, rurociągów dla oleju ziemnego, stawów, bud pomocniczych, budynków, maszyn, zbiorników, przewodów elektrycznych i transmisyj, koniecznem jest użycie obcego gruntu, wówczas musi właściciel gruntu odstąpić go w tym celu właścicielowi pola naftowego, przyczem mają zastosowanie §§ 99 i 100 powszechnej ustawy górniczej.

Jeżeli interesowani nie mogą się pogodzić co do odstąpienia gruntu lub co do wynagrodzenia, wówczas stosowane ma być postępowanie unormowane w §§ 101 do 103 powszechnej ustawy górniczej (§ 20 ustawy z 9 stycznia 1907).

1. Uwagi ogólne. T. I, str. 455.

2. Postępowanie ekspropriacyjne. T. I, str. 457.

3. Granice wywłaszczenia. Przeprowadzeniu wywłaszczenia nie stoi na przeszkodzie okoliczność, że w czasie wywłaszczenia nie można oznaczyć i rozmiarów i sposobu zajęcia gruntu zagrożonego przez odbudowę górniczą. (Orz. Tryb. adm. z 21 grudnia 1907, l. 11487. Bergr. Bl. III, 3-4).

4. Zarzuty wywłaszczonego. Wywłaszczony nie jest legitymowanym do podnoszenia zarzutu, że do postępowania ekspropriacyjnego nie przyzwano rzeczowo uprawnionych, i że nie orzeczono o wniosku wywłaszczenia, podniesionym przez osoby trzecie. (Orz. Tryb. adm. z 21 grudnia 1907, l. 11487, Bergr. Bl. III, 3-4).

5. O używaniu dróg publicznych nierządowych pod cele górnicze. T. I, str. 458-460.

6. Pomyłka w rozmiarach parceli wywłaszczonej dla celów górniczych nie znosi zastosowania prawomocnego orzeczenia wywłaszczającego, uzasadnia prawo wywłaszczonego do

magania się sprostowania wynagrodzenia odszkodowawczego. (Orz. Tryb. adm. z 9 kwietnia 1908 l. 3477. Bergr. Bl. III, 3).

§ 65.

Przewidziane § 64 niniejszej ustawy używanie obcego gruntu przyznaje się na czas istnienia wykazu poszukiwawczego pola naftowego tylko dla założenia dróg, mostów, kładek, koryt wodnych, wodociągów, rurociągów dla oleju ziemnego, zbiorników, przewodów elektrycznych i transmisyj (§ 21, ustęp 2 ustawy państw. z 9 stycznia 1907).

Uwagi ogólne. T. I, str. 462.

§ 66.

O ile nie ma osobnej umowy między stronami interesowanymi, zasady powszechnej ustawy górniczej mają zastosowanie co do wynagrodzenia za uszkodzenia powierzchni (§ 11 ust. państw. z 11 maja 1884).

1. O odszkodowaniu górniczem. T. I, str. 115—117.

2. Wykluczenie odszkodowania. Powołana w § 66 p. ustawa górnicza wyklucza odszkodowanie w swym § 106, stanowiąc: Posiadacz kopalni nie jest odpowiedzialnym za uszkodzenia na takich budynkach, wodociągach lub innych urządzeniach, które bez urzędowego zezwolenia budowlanego, założono w obrębie pola górniczego po tegoż nadaniu.

§ 67.

W braku innej umowy, stawianie budynków na polu naftowym (§ 2) pomimo sprzeciwu właściciela pola naftowego jest o tyle tylko dopuszczalne, o ile prawidłowe poszukiwanie lub wydobywanie minerałów żywicznych przez to nie staje się niemożliwym lub istotnie utrudnionem.

To postanowienie nie narusza stosunków prawnych, ustalonych przed wejściem w życie niniejszej ustawy.

§ 68.

Do komisji w sprawie podań o pozwolenie na budowę na polu naftowym należy powoływać oprócz osób wymienio-

nych w ustawach budowniczych także właściciele pola naftowego (a w razie gdy jest więcej uprawnionych, ich wspólnego pełnomocnika) i urząd górniczy okręgowy.

Władza budowlana ma przed udzieleniem zezwolenia na budowę zasięgnąć opinii władzy górniczej w tym kierunku, czy przeciwko zamierzonej budowie nie zachodzą przeszkody ze względów publicznych, a w szczególności ze względów gospodarstwa społecznego, i na podstawie tego zaopiniowania wydać kompetentne orzeczenie.

Stosunek przepisów górniczo-policyjnych do ustawy naftowej w sprawie zakładania budynków. Przepis przedostatniego ustępu § 20 III przepisów górniczo-policyjnych dla kopalń naftowych w Galicyi, treścią którego należy tak zakładać budynki, by sąsiad uprawniony do eksploatacyi naftowej, nie był przez założenie tych budynków ograniczonym w wykonaniu swego uprawnienia naftowego, nie znajduje pokrycia w ustawie naftowej, zaczem też jest pozbawiony mocy obowiązującej. (Orz. Tryb. adm. z 29 lutego 1908 l. 1823 Bergr. Bl. III. 3). Przepis bowiem § 20 przepisów górniczo-policyjnych reguluje stosunki sąsiedzkie i stanowi normę prawa sąsiedzkiego (Nachbarrecht), co nie leży w kompetencji władzy wykonawczej urzędów górniczych.

W uwzględnieniu tego, że sąsiad przy przyszłem wytyczaniu otworów świdrowych w obrębie swego terytorium, będzie się musiał liczyć z istnieniem budynków na gruntach sąsiednich, nie może stawianie budynków na sąsiednim gruncie być uważanem za szkodę wyrządzoną interesowi ogółu, lub też za niebezpieczeństwo grożące ogółowi.

VI. O stosunku uprawnionych do wydobywania do ich urzędników, dozorców i robotników, jak też o kasach brackich.

§ 69.

Postanowienia IX. rozdziału (§§ 200—209) powszechnej ustawy górniczej, „o stosunku posiadaczy kopalń do swych urzędników i robotników“ i odnoszące się do nich §§ 247

i 248 powszechnej ustawy górniczej, §§ 206 i 248 w brzmieniu, ustalonem ustawą z dnia 3 maja 1896, dz. u. państw. nr. 75, — następnie ustawa z 21 czerwca 1884, dz. u. p. nr. 115 o zatrudnianiu młodocianych robotników i kobiet, o czasie trwania pracy dziennej i o spoczynku niedzielnym w górnictwie, mają zastosowanie także do wydobywania minerałów żywicznych (§ 18 ustawy państwowej z d. 9 stycznia 1907).

1. O stosunku posiadaczy kopalń do ich urzędników i robotników. T. I, str. 162—165.

2. Nowela robotnicza z 21 czerwca 1884 l. 115 dz. u. p. T. I, str. 445.

3. Uzupełnienie noweli robotniczej. T. I, s. 447

4. Ustawa z 17 maja 1912 l. 107 dz. u. p. reguluje wypłacanie płac w górnictwie następująco:

Art. I.

§ 206 p. u. g. w brzmieniu, ustalonem art. I. ust. z dnia 3 maja 1896 dz. u. p. nr. 75 zastępuje się postanowieniami następującemi:

§ 206. Przedsiębiorca kopalni jest obowiązany wypłacać swym nadzorcom płacę przynajmniej co miesiąc, a swym robotnikom przynajmniej co 14 dni, gdzie istnieją krótsze terminy dla wypłaty płac robotniczych, nie wolno ich przedłużać. Przy wystąpieniu ze służby. należy wypłacić płacę natychmiast. Dni, w których wypłaca się płacę regularnie, należy ustalić w regulaminie służbowym.

Z powodu wierzytelności, które przedsiębiorca kopalni lub osoba trzecia ma do nadzorcy lub robotnika, nie wolno wzbronić wystąpienia ze służby.

§ 206 A. Płacę należy wypłacać w gotówce.

Potrącenia z płacy są dopuszczalne tylko o tyle, o ile są przewidziane w regulaminie służbowym lub dopuszczone osobnemi ustawami.

Światła i narzędzi ma przedsiębiorca kopalni dostarczać swym robotnikom bezpłatnie; za uszkodzenie tych środków roboczych odpowiada robotnik tylko w razie zawińienia.

Środki wybuchowe i inne środki robocze, które przedsiębiorca

wydaje robotnikom z zastrzeżeniem policzenia przy wypłacie płacy, nie mogą im być dostarczane po cenie wyższej od ceny własnych kosztów. Ilość i cenę policzonych środków wybuchowych i innych środków roboczych, należy wykazywać robotnikom za każdy okres płacy w wykazie zarobków.

§ 206 B. Czas potrzebny na wypłatę płacy należy wliczać do prawidłowego czasu trwania szycht.

W lokalach gospod i szynkowni nie wolno skuteczniać wypłaty płacy.

§ 206 C. Jeżeli w celu obrachowania płacy oblicza się świadczenia robocze według ilości i pojemności naczyń do wydobywania urobku, wówczas należy uwidocznić pojemność tę na naczyniach w sposób trwały, o ile nie używa się naczyń równej pojemności. W razie używania naczyń tej samej pojemności wystarcza podać ją robotnikom przez przybicie odnośnego zawiadomienia.

Jeżeli świadczenia robocze oblicza się według ciężaru ładunkowego naczyń do wydobywania urobku, wówczas musi się stwierdzić tarę każdego naczynia przed wzięciem go w użycie i następnie na nowo przynajmniej raz w każdym roku obrotowym, a o ile nie używa się naczyń o równym w przybliżeniu ciężarze, uwidocznić tarę tę w sposób trwały na naczyniu. W razie używania naczyń o równym w przybliżeniu ciężarze, wystarcza uawiadomić robotników o ich przeciętnej tarze po każdym jej ustaleniu przez przybicie odnośnego ogłoszenia.

§ 206 D. Jeżeli naczynia do wydobywania urobku ładuje się niedostatecznie lub wbrew przepisom, wówczas musi się liczyć przy oznaczaniu płacy ich zawartość, o ile ona odpowiada przepisom.

Art. II.

§ 248 p. n. g w brzmieniu ustalonym artykułem II, ustawy z dnia 3 maja 1896 dz. u. p. nr. 75, zastępuje się postanowieniami następującymi:

§ 248 Na przedsiębiorców kopalni, którzy przekraczają przepisy §§ 206 do 206 d. należy nakładać grzywny od 20 do 1000 K.

Grzywnie od 10 do 100 K podpada przedsiębiorca kopalni za każdego robotnika górniczego, którego przyjął do roboty bez świadectwa uwolnienia, przepisanego w § 208.

Art. III.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie w cztery miesiące po ogłoszeniu. Równocześnie przestaje obowiązywać ustawa z 3. maja 1896 dz. u. p. nr. 75.

Art. IV.

Wykonanie ustawy tej poruczam memu ministrowi robót publicznych.

5. Okólnik urzędu górniczego okręgowego w Drohobyczu z d. 15 grudnia 1912 l. 15896/12, w wykonaniu ustawy z 17 maja 1912, nr. 107 dz. u. p., wprowadza następujące zmiany porządku ruchu:

Wedle relacyi tut. delegatów nie została na kopalniach nafty tut. okręgu górniczego wprowadzoną ustawa o wypłatach dozorców i robotników w górnictwie z dnia 17 maja 1912 nr. 107 dz. u. p. mimo tut. okólnika z dnia 18/8 1912 l. 10078.

Również przeważna ilość kopalń nie poczyniła kroków o uzyskanie zmiany odnośnych postanowień porządku służbowego.

Wobec tego po myśli ostatniego ustępu rozporządzenia tut. z dnia 18/8 1912 l. 10078 wprowadzam na podstawie postanowień ustawy z dnia 17 maja 1912 nr. 107 dz. u. p. oraz na podstawie uzyskanego porozumienia się tut. urzędu z izbą pracodawców w przemyśle naftowym następującą zmianę obowiązującego porządku służbowego dla wszystkich kopalń nafty tutejszego okręgu górniczego.

1) § 23 ust. 2. porządku służbowego będzie brzmiał:

»Zarobek będzie wypłacony na kopalni lub w kancelaryi gotówką i na ręce. Wypłacenie zarobku w gospodach lub szynkach jest bezwarunkowo zakazane«.

2) § 24 porządku służbowego, w miejsce ustępu 1go wchodzi następujące postanowienia:

»Zarobek ma być wypłacany regularnie dozorcóm przynajmniej raz na miesiąc, a robotnikom przynajmniej co 14 dni, a to najpóźniej w sobotę następującą po czasokresie, za który odbywa się wypłata.

W razie powołania do wojska, lub zwolnienia z pracy, winien być zarobek wypłacony równocześnie z chwilą zwolnienia.

Czas potrzebny dla uskutecznienia wypłaty ma być wliczony do czasu trwania szczytów.

Wprowadzając tę zmianę obowiązującego porządku służbowego, wzywam Panów do natychmiastowego zaprowadzenia wypłat 14to dniowych zarobku na kopalniach, przyczem zwracam uwagę P. T. Panów, że wypłaty co 14 dni, nie są bynajmniej identyczne z wypłatą 2 razy w miesiącu, które to ostatnie nie odpowiadają bynajmniej wymogom powołanej wyżej ustawy.

W końcu zwracam uwagę P. T. Panów, że przekroczenie postanowień powołanej wyżej ustawy karane jest po myśli § 248 p. u. g. zmienionego tąż ustawą grzywną od 20—1000 koron.

§ 70.

Postanowienia X. rozdziału powszechnej ustawy górniczej „o kasach brackich“ mają zastosowanie do wydobywania minerałów żywicznych z tem ograniczeniem, że tylko dla tych kopalń, których przedmiotem jest wydobywanie wosku skalnego (ozokerytu, wosku ziemnego) i asfaltu, istnieć albo założone być muszą kasy brackie, urządzone stosownie do przepisu ustaw z 28 lipca 1889, dz. u. p. nr. 14, z 30 grudnia 1891, dz. u. p. nr. 3 z r. 1892 i z 17 września 1892, dz. u. p. nr. 178.

Natomiast należy do robotników, dozorców i urzędników, zatrudnionych w kopalniach nafty (oleju ziemnego, oleju skalnego, petroleum, ropy) stosować postanowienia ustaw z 28 grudnia 1887, dz. u. p. nr. 1, ex 1888 i 30 marca 1888, dz. u. p. nr. 33, o ubezpieczeniu od wypadków i na wypadek choroby.

Minister rolnictwa zostaje upoważniony po wysłuchaniu wydziału krajowego, w porozumieniu z ministrem spraw wewnętrznych ponownie zastosować w drodze rozporządzenia postanowienia X. rozdziału powszechnej ustawy górniczej, względnie ustaw o kasach brackich, także na kopalnie nafty, jeżeliby w stosunkach z tych przedsiębiorstw taka zaszła zmiana, że to zarządzenie byłoby w interesie osób tamże zatrudnionych (§ 19 ust. państw. z d. 9 stycznia 1907).

O postępowaniu przy ściąganiu wpłat do kas brackich. T. I, str. 144.

VII. O nadzorze władz górniczych nad kopalniami żywic ziemnych i postępowaniu tych władz.

§ 71.

Poszukiwanie minerałów żywicznych, o ile się odbywa szybem, sztolnią, albo wierceniem (§ 30), jakoteż wydobywanie tych minerałów, wraz z wszystkimi do tego służącymi urządzeniami przedsiębiorstwa, podlega nadzorowi policyjnemu władz górniczych, które są powołane do załatwiania spraw, przekazanych im tą ustawą i które wydawać mają potrzebne rozporządzenia, by zapewnić sobie wykonanie poczynionych zarządzeń.

Jeżeli obecna ustawa nic innego nie postanawia, stanowi pierwszą instancję władz górniczych urząd górniczy okręgowy.

Postępowanie władz górniczych normują §§ 226 do 234 powszechnej ustawy górniczej ze zmianami poczynionemi ustawą z d. 21 lipca 1871, dz. u. p. nr. 77 i § 89 niniejszej ustawy.

Władze górnicze i postępowanie przed niemi. T. I, str. 27—32.

§ 72.

Policyjny nadzór władz górniczych rozciąga się na bezpieczeństwo robót kopalnianych, pieczę nad życiem i zdrowiem robotników, na ochronę powierzchni gruntu w interesie bezpieczeństwa osób, mienia i publicznej komunikacji i na zabezpieczenie przeciw szkodliwemu dla ogółu oddziaływaniu kopalni.

1. Dozór policyjny nad odbudową. T. I, str. 135.

2. Zakres badania planu ruchu przez władzę górniczą i stosunek planu ruchu do nowych przepisów górniczo-policyjnych. T. I, str. 137.

3. O stosowaniu nowych przepisów górniczo-policyjnych do zatwierdzonego dawniej planu odbudowy. T. I, str. 138 i 146.

4. Policja górnicza ze względu na niebezpieczne sąsiedztwo rozmaitych budowli. T. I, str. 147.

5. Rozporządzenie urzędu górń. okr. w Drohobyczu z d. 5 czerwca 1907, l. 3434 w sprawie pojawiania się wody w szybach Tustanowickich, T. I, str. 236.

6. Rozporządzenie urzędu górń. okr. w Drohobyczu z 23 czerwca 1907 l. 4833 celem zapobieżenia niebezpieczeństwom przygłębokiem wierceniu szybów w Borysławiu, tustanowicach i truskawcu. T. I, str. 240.

7. Obowiązek kierowników donoszenia bezzwłocznego urzędowi górń. okr. o wypadkach kopalnianych. T. I, str. 148.

§ 73.

Starostwo górnicze wydać może dla całego swego okręgu administracyjnego lub dla poszczególnych części tegoż, rozporządzenia policyjne, dotyczące się przedmiotów w § 72 ok esłonych.

Obwieszczenie tych rozporządzeń nastąpi w dzienniku ustaw i rozporządzeń krajowych.

Przed wydaniem takich rozporządzeń ma starostwo górnicze dać radzie naftowej (§ 81) sposobność do objawienia swego zdania o nich.

Por. uwagi przy §-ie 72.

§ 74.

W razie spostrzeżenia stanu nieodpowiadającego wymagom bezpieczeństwa, winna władza górnicza w miarę okoliczności z przybraniem znawców, oznaczyć sposób, w jaki i czas, w którym ten stan ma być usunięty, albo też, jeżeli zachodzi tego potrzeba, natychmiast zarządzić usunięcie tego na koszt uprawnionego do wydobywania.

Władza górnicza ma prawo na ten cel żądać od uprawnionego do wydobywania zaliczek pieniężnych, a w razie potrzeby. ściągnąć je w drodze politycznej egzekucyi.

O obowiązku ponoszenia kosztów postępowania.
T. I, str. 145.

§ 75.

Jeżeli w kopalni zachodzi niebezpieczeństwo w kierunkach w § 72 wskazanych, lub wydarzy się, czy to wewnątrz kopalni, czy na powierzchni nieszczęśliwy wypadek, który spowodował śmierć lub ciężkie uszkodzenie jednej lub więcej osób, natenczas władza górnicza przeprowadzi z przybraniem w razie potrzeby politycznej władzy powiatowej potrzebne dochodzenia i wyda odpowiednie zarządzenia policyjne.

W razie niebezpieczeństwa zwłoki, ma władza, której siedziba jest bliższą miejsca wypadku, lub ta, która o niebezpieczeństwie lub wypadku pierwszej otrzymała wiadomość, poczynić zarządzenia niecierpiące zwłoki i mieć staranie o bezzwłoczne tychże wykonanie. Co do dalszych zarządzeń, należy postępować według przepisu w poprzednim ustępie wskazanego.

§ 76.

Policyjne zarządzenia wydane na podstawie §§ 71, 74 i 75 należy oznajmić uprawnionemu do wydobywania i kierownikowi lub ich zastępcy, przez doręczenie rozporządzenia władzy.

Jeżeli kopalnia żywie ziemnych jest wydzierżawioną, albo wykonanie pewnych robót oddane jest przedsiębiorcy, natenczas zamiast uprawnionego do wydobywania, zawiadomić należy o wydanych zarządzeniach dzierżawcę kopalni, względnie przedsiębiorcę robót.

W razie niebezpieczeństwa zwłoki, wystarcza pisemny nakaz delegata władzy do kierownika lub tegoż zastępcy.

Delegat władzy górniczej udziela tego nakazu przez wpisanie do księgi objazdowej, która utrzymywaną być ma w tym celu na każdej kopalni.

Jeżeli zachodzi potrzeba obwieszczenia robotnikom, należy je odczytać i wywiesić w stosownem miejscu.

Kompetencja instancji w sprawach policyi górniczej. W sprawach policyi górniczej jest zawsze urząd górniczy okręgowy instancją pierwszą, zaś starostwo górnicze instancją drugą i zarazem ostatnią, choćby orzeczenie jego nie załatwiało sprawy merytorycznie, odmawiając w danym wypadku rekurentce legitymacji. (Orz. Tryb. adm. z 19 stycznia 1907, l. 565. Bergr. Bl. III, 1).

§ 77.

Wszelkie koszty wykonania zarządzeń i zleceń, wydanych na podstawie §§ 71, 74 i 75 ustawy, ponosi uprawniony do wydobywania kopalni; jeżeli się wykonanie wydanych zarządzeń okazało potrzebnem z powodu wydarzeń, określonych w § 75, natenczas zastrzega się uprawnionemu do wydobywania regres do tych, którzy ponoszą nieszczęśliwy wypadek.

Jeżeli kopalnia żywic ziemnych jest wydzierżawioną, albo wykonanie pewnych robót oddanem jest przedsiębiorcy, natenczas przysługuje ten regres dzierżawy kopalni, a względnie przedsiębiorcy robót.

§ 78.

Robotników i środków pomocniczych potrzebnych do wykonania tych zarządzeń (§§ 71, 74 i 75) ma dostarczyć uprawniony do wydobywania.

W razie nieszczęśliwych wypadków albo w wypadkach wspólnego niebezpieczeństwa właściciele sąsiednich kopalń obowiązani są do niesienia pomocy.

§ 79.

Gdy na kopalni zajdzie niebezpieczeństwo ze względu na przedmioty w § 72 określone, winien kierownik ruchu albo jego zastępca donieść o tem bezzwłocznie władzy górniczej, politycznej władzy powiatowej i miejscowej policyi.

Tak samo należy donieść, jeżeli w podziemiu albo na powierzchni kopalni zajdzie wypadek nieszczęśliwy, który

stał się przyczyną śmierci, lub ciężkiego uszkodzenia jednej lub więcej osób.

§ 80.

Do kopalni żywie ziemnych ma odpowiednie zastosowanie § 224 powszechnej ustawy górniczej, według którego w razie, gdyby bezpieczeństwo albo dalszy byt kopalni były zagrożone wskutek niendolności kierownika, władze górnicze są uprawnione aż do usunięcia tego stanu niewłaściwego przez interesowanego właściciela kopalni, ustanowić na koszt i niebezpieczeństwo tegoż ukwalifikowanego kierownika ruchu, a w razie potrzeby udać się do władzy politycznej o użycie środków przymusowych.

VIII. O Radzie naftowej.

§ 81.

Dla wydania opinii w kwestyach, dotyczących technicznego ruchu kopalni minerałów żywicznych, a w szczególności środków ostrożności, jakich przy tem przestrzegać należy celem zapobieżenia niebezpieczeństwa dla osób i mienia, wreszcie w kwestyach popierania górnictwa pod względem ekonomiczno-społecznym, ustanawia się przy starostwie górniczem Radę naftową.

Rada naftowa składa się ze starosty górniczego i 11 członków. Dwóch członków deleguje wydział krajowy, siedmiu wybierają te zawodowe stowarzyszenia, które na każdy okres funkcyonowania oznacza minister rolnictwa, dwóch członków mianuje minister rolnictwa.

Przewodniczącym jest starosta górniczy, albo wrazie przeszkody zastępca przez niego oznaczony. Ich uznaniu pozostawia się przyzwać do obrad od wypadku do wypadku, także innych ekspertów, a pomiędzy nimi także robotników.

Rada naftowa zbiera się na zaproszenie starosty gór-

niczego w miarę potrzeby, a co najmniej raz jeden w każdym roku kalendarzowym.

Koszta posiedzeń Rady naftowej pokrywane będą ze środków krajowych.

Bliższe postanowienia o składzie, urządzeniu i zakresie działania Rady naftowej wyda minister rolnictwa w drodze rozporządzenia po wysłuchaniu wydziału krajowego.

Por. rozporządzenie ministerstwa robót publicznych z d. 31 sierpnia 1908. T. II- str. 193—196.

IX. O karach za przekroczenie przepisów ustawy naftowej.

§ 82.

Karanie za przekroczenie przepisów tej ustawy przysługuje starostwu górniczemu, a w ostatniej instancji ministerstwu rolnictwa, o ile do tych przekroczeń nie mają zastosowania postanowienia powszechnej ustawy karnej.

§ 83.

Odmówienie delegatowi władzy górniczej, objeżdżającemu kopalnię w charakterze urzędowym żądanych przezeń wyjaśnień w sprawach górniczej policyi o ruchu kopalni, o stosunkach robotniczych i o stosunkach służbowych (§ 55), jak też niedostarczenie we właściwym czasie, pomimo wydanego upomnienia wykazów statystycznych, które w myśl § 56 przedłożyć się powinno, karane będą grzywną od 10 do 100 koron.

§ 84.

Grzywnie od 20 do 100 koron, a w razie powtórzenia się do 200 koron, podlegają:

1. objęcie kierownictwa ruchu albo dozoru bez poprzedniego uznania uzdolnienia przez władzę górniczną (§ 39);
2. zastanowienie ruchu bez poprzedniego albo w ra-

zie nieprzewidzianych wypadków bez następnego doniesienia (§ 36);

3. zaniedbanie sporządzenia, albo prawidłowego uzupełnienia, jakoteż przedłożenia przepisanych map, profilów i dzienników wiertniczych (§ 37);

4. zaniedbanie doniesienia o oddaniu pewnych robót przedsiębiorcy (§ 30), również zaniedbanie doniesienia o pośrednim nabyciu albo wydzierżawieniu kopalni żywic ziemnych (§ 58);

5. nieprowadzenie księgi objazdowej (§ 76).

§ 85.

Grzywnie od 50 do 200, a w razie powtórzenia się aż do 400 koron, podlega:

1. prowadzenie ruchu bez poprzedniego doniesienia (§ 30);

2. prowadzenie ruchu bez planu albo przed urzędowym zatwierdzeniem tegoż (§ 32 i 33). Oprócz tego winna władza górnicza w wypadkach 1. i 2. ruch kopalni natychmiast zastanowić;

3. samowolne odstępowanie od urzędownie zatwierdzonego planu ruchu bez doniesienia o tem we właściwym czasie (§ 34);

4. dalsze prowadzenie ruchu, pomimo, że go władza górnicza zastanowiła (§ 35);

5. ruch bez ustanowienia uznanego, odpowiedzialnego kierownika ruchu, albo uznanego dozorecy ruchu i przyjęcie do kierownictwa i dozoru kopalni takich osób, których władzy górniczej nie wymieniono, albo których uzdolnienia ta władza nie uznała (§§ 38–52);

6. zaniechanie nakazanego obwieszczenia górniczo-policyjnego zarządzenia (§ 76);

7. zaniechanie doniesienia o zaszłym niebezpieczeństwie albo o nieszczęśliwym wypadku na kopalni (§ 79);

8. odmówienie pomocy w nieszczęśliwych wypadkach albo w wypadkach wspólnego niebezpieczeństwa (§ 78).

§ 86.

Przekroczenia rozporządzeń górniczo-policyjnych, wydanych przez starostwo górnicze (§ 73), albo zarządzeń górniczo-policyjnych, wydanych na podstawie §§ 71, 74 i 75 karane będą grzywną od 10 do 200 koron, a w razie powtórzenia się do 400 koron.

§ 87.

Jeżeli uprawniony do wydobywania (dzierżawca, przedsiębiorca, § 57) albo kierownik nie wykona w odpowiednim terminie poszczególnych, prawomocnych, przez władze górnicze we wykonywaniu nadzoru nad kopalniami żywic ziemnych wydanych poleceń, można ich do tego zniewolić grzywną od 10 do 200 koron.

§ 88.

O nałożeniu grzywny zawiadomić należy ukaranych, a jeżeli grzywna nałożoną została z powodu nieprzestrzegania zarządzeń, mających na celu bezpieczeństwo, dodać należy do zawiadomienia także wezwanie, by się postarano o przestrzeganie zarządzeń bezpieczeństwa.

Jeżeli wydanych zarządzeń nie wykonano i zajdą warunki w §§ 20 i 21 przewidziane, natenczas wyda starostwo górnicze orzeczenie na odjęcie pola naftowego, a względnie na odjęcie uprawnienia do wydobywania.

§ 89.

Nałożone grzywny mają być umieszczone w starostwie górniczem i wpływają do kasy brackiej odnośnej kopalni, a jeżeli według przepisów niniejszej ustawy (§ 70) nie ma kasy brackiej na kopalni, wpływają do tek kasy chorych, w której ubezpieczeni byli na wypadek choroby robotnicy na kopalni zatrudnieni.

Grzywny, zebrane w starostwie górniczem, stosownie do przepisu § 51 ustawy z 17 grudnia 1884 dz. u. i rozp.

kraj. nr. 35 ex 1886 albo stosownie do postanowień regulaminów służbowych, przydzielili ministerstwo rolnictwa tym kasom chorych w stosunku na nie przypadającym, w których okręgu znajdują się kopalnie, na których zaszły karane przekroczenia,

X. Postanowienia przejściowe.

§ 90.

O ile przy wejściu w życie niniejszej ustawy, prawo wydobywania minerałów żywicznych wpisane jest do księgi gruntowej, należy z urzędu utworzyć dla tego prawa wykaz w księdze naftowej podług następujących postanowień.

Jeżeli według potwierdzenia urzędu górniczego okręgowego, do którego się sąd ma najprzód udać, istnienie minerałów żywicznych w dotyczącym gruncie jest stwierdzonem, utworzony będzie wykaz pola naftowego wytwórczego (produkcyjnego).

Opiewa wyjaśnienie urzędu górniczego okręgowego w ten sposób, że istnienie minerałów żywicznych w dotyczącym gruncie ze względu na stosunki geologiczne przypuszczać można, natenczas utworzonym będzie wykaz pola naftowego poszukiwawczego.

Oświadczy zaś urząd górniczy okręgowy, że istnienie minerałów żywicznych w dotyczącym gruncie, nie jest ani stwierdzone, ani przypuszczalne, natenczas oznaczy się wykaz specjalnie, jako „niepotwierdzony“. Zresztą mają do niepotwierdzonych wykazów i do wpisanych do nich pól naftowych zastosowanie postanowienia wydane dla wykazów pól naftowych poszukiwawczych i postanowienia dla pól naftowych poszukiwawczych.

O ile do udzielenia urzędowego wyjaśnienia urzędu górniczego okręgowego potrzebne są oględziny na miejscu, ponosić ma koszta, temi oględzinami spowodowane, uprawniony do wydobywania.

Przeniesienie z księgi gruntowej wpisów, odnoszących

się do stosunku uprawnienia naftowego, ma nastąpić podług tej zasady, że uprawnienie do wydobywania, przedstawia się jako rzecz nieruchoma i w księdze naftowej traktowaniem być ma na równi z prawem własności, następnie, że obowiązanie do powtarzających się świadczeń w myśl § 13, dla którego to zobowiązania w księdze gruntowej wpisana jest hipoteka kaucyjna, wpisaniem być do księgi naftowej, jako ciężar rzeczowy, jeżeli uprawniony do poboru o to prosi, a zobowiązany jakoteż wierzyciele wpisani na uprawnieniu do wydobywania po hipotece kaucyjnej na to się godzą.

Prawa obciążające, wpisane do księgi gruntowej na nieruchomości, z pierwszeństwem przed prawami naftowymi, przenieść należy w braku innej umowy przy odpowiednim zastosowaniu ustawy z 6 lutego 1869 dz. u. p. nr. 18 i § 7 niniejszej ustawy na pole naftowe z tym dodatkiem, że pole naftowe tylko pomocniczo o tyle odpowiada za wzmiankowane prawa obciążające, o ile wierzyciele nie znajdą zaspokojenia z nieruchomości.

W myśl § 8 ustawy z 6 lutego 1869 dz. u. p. nr. 18, może właściciel nieruchomości albo właściciel pola naftowego spłacić wierzyciela pretensyi, która ma być przeniesioną. Jeżeli zapłatę nskutecznią właściciel pola naftowego, ma prawo żądać odstąpienia prawa przysługującego wierzycielowi (§ 1423 powszechnej księgi ustaw cywilnych).

Co do sposobu przeniesienia przesłuchać należy osoby interesowane.

Na podstawie wyniku przeprowadzonych dochodzeń i przesłuchań, ma sąd orzec o odłączeniu w księdze gruntowej prawa wydobywania od prawa własności o utworzeniu wykazu w księdze naftowej i o wpisach do tego wykazu nskutecznić się mających, tudzież o sprostowaniu i wykreśleniu wpisów, które już więcej nie powinny znajdować się w księdze gruntowej.

Przy prawach wydobywania żywic ziemnych, oddzielonych od własności gruntu z czasowem ograniczeniem albo pod warunkiem rozwiązującym odpowiada także prawo po-

wrotu właściciela nieruchomości za prawa obciążające, wpisane na nieruchomości, a poprzedzające prawa naftowe w miarę ich porządku hipotecznego. Nie można jednak prowadzić egzekucyi na prawo powrotu przed wejściem w życie tego prawa (§ 23 ustawy państwowej z 9 stycznia 1907).

§ 91.

Przy czynnościach urzędowych, przepisanych w § 90 ma sąd zbadać przez zaciągnięcie potwierdzenia urzędu górniczego okręgowego, czy utworzyć się mające pole naftowe tworzy samo dla siebie kopalnię żywic ziemnych lub też czy jest tylko częścią składową kopalni żywic ziemnych, złożonej z kilku pól naftowych. W ostatnim wypadku względem pól naftowych w związku ze sobą będących, nastąpi urzędowanie przepisane w § 12, ustęp 1.

W ten sposób postępować należy względem pól naftowych, które z chwilą wejścia w życie niniejszej ustawy, już istnieją w księdze naftowej (§ 24 ust. państwowej z 9 stycznia 1907).

§ 92.

Względem wykazów księgi naftowej, utworzonych podług § 90 mają odpowiednie zastosowanie postanowienia § 8 o obowiązku przedłożenia planu sytuacyjnego i podania nazwy pola naftowego. Jeżeli uprawniony do wydobywania nie przedłoży potrzebnego planu sytuacyjnego, natenczas ma się o niego postarać sąd na koszt uprawnionego do wydobywania.

§ 93.

Według § 25 ustawy z 9 stycznia 1907 dz. u. p. nr. 7, są w postępowaniu podług § 90 niniejszej ustawy krajowej, wolne od stempla i opłat podania, protokoły, załączniki, wygotowania urzędowe i wpisy do księgi gruntowej, tudzież umowy stron co do przemiany hipoteki kaucyjnej na ciężar rzeczowy, o ile one są przeznaczone tylko do przepro-

wadzenia tego postępowania. Korespondencye w tem postępowaniu w stosunkach między sądami a interesowanemi stronami, wolne są od opłaty pocztowej.

§ 94.

Prawo wydobywania minerałów żywicznych, wpisane do ksiąg gruntowych przed wejściem w życie niniejszej ustawy, uważać należy pod względem pozbywania i obciążenia, także przed utworzeniem wykazu pola naftowego (§ 90), jako samoistny przedmiot majątkowy z prawnym przymiotem rzeczy nieruchomej (§ 2, ostatni ustęp).

Co do egzekucyi na prawa, o których jest mowa w poprzednim ustępie, obowiązuje postanowienie § 23 (§ 26 ustawy państwowej z 9 stycznia 1907).

XI. Postanowienia końcowe.

§ 95.

Ta ustawa wchodzi w życie w dniu jej ogłoszenia, o ile nie zawiera postanowień, przejętych z ustawy z 11 maja 1884 dz. u. p. nr. 71 i 9 stycznia 1907 dz. u. p. nr. 7.

Z tym dniem tracą moc obowiązującą postanowienia ustawy z 17 grudnia 1884 dz. u. nr. 35 ex 1886 z jedynym wyjątkiem, w ostatnim ustępie § 31 tej ustawy oznaczonym.

§ 96.

Wykonanie tej ustawy poruczam moim ministrom rolnictwa, sprawiedliwości, spraw wewnętrznych i skarbu.

Rozporządzenie

Ministerstwa robót publicznych z 31 sierpnia 1908,
w sprawie statutu Rady naftowej.

Na podstawie § 81 krajowej ustawy naftowej z d. 22 marca 1908, dz. u. i rozp. kraj. dla Galicyi nr. 61, którą uregulowano prawo wydobywania minerałów użytecznych z powodu zawartości żywicy ziemnej, postanawia się po wysłuchaniu galicyjskiego Wydziału krajowego co następuje:

Art. I.

Ustanowić się mającą stosownie do § 81 gal. ustawy naftowej z 22 marca 1908 dz. u. i rozp. kraj. nr. 61, przy starostwie górniczem w Krakowie Radę naftową obowiązywać będzie następujący statut:

§ 1.

Rada naftowa ma za zadanie objawiać na wezwanie starostwa górniczego lub też z własnej inicjatywy opinię, tudzież stawiać wnioski w kwestyach, dotyczących się technicznego ruchu kopalń minerałów żywicznych, a w szczególności środków ostrożności, jakich przytem przestrzegać należy celem zapobieżenia niebezpieczeństwu dla osób i mienia, dalej w sprawach opieki nad robotnikami i popierania górnictwa pod względem ekonomiczno-społecznym.

Należy nadto udzielić Radzie naftowej sposobności oświadczenia się co do wydanych przez starostwo górnicze w myśl § 73

krajowej ustawy naftowej rozporządzeń górniczo-policyjnych i to jeszcze przed ich wydaniem.

§ 2.

Rada naftowa składa się ze starosty górniczego i jedenastu członków:

1) dwóch członków deleguje Wydział krajowy. Jeśli okres funkcyonowania Wydziału krajowego ukończy się w czasie trwania okresu funkcyonowania Rady naftowej (§ 3), wówczas gaśnie także z tą chwilą urzędowanie delegatów Wydziału krajowego;

2) siedmiu członków wybierają stowarzyszenia zawodowe. Te stowarzyszenia oraz liczbę mających być przez każde z nich wybieranych członków Rady naftowej oznaczy minister robót publicznych na każdy okres funkcyjny;

3) dwu członków mianuje minister robót publicznych. Wybieralnymi do Rady są tylko własnowolni obywatele państwa austriackiego.

§ 3.

Pierwszy okres funkcyonowania Rady naftowej obejmuje czas od chwili ukonstytuowania Rady do końca r. 1910, następujące okresy czas pięcioletni.

§ 4.

Jeżeli w czasie trwania okresu funkcyjnego członek Rady naftowej ustąpi, wówczas winien przewodniczący przedłożyć o tem sprawozdanie ministerstwu robót publicznych, które wyda dalsze rozporządzenie w celu zastąpienia ustępującego członka. Ponowne obsadzenie opróżnionego miejsca następuje tylko na resztę trwania okresu.

§ 5.

Przewodnictwo Rady naftowej sprawuje starosta górniczy, lub w razie przeszkody, oznaczony przez niego zastępca.

Przewodniczący może w razie potrzeby przybrać przy obradach także innych ekspertów z poza grona Rady naftowej, między

innymi także robotników i urzędników władz górniczych lub innych urzędników administracyjnych dla udzielania informacji przy obradach.

§ 6.

Rada naftowa zbiera się na zaproszenie starosty górniczego lub jego zastępcy w miarę potrzeby, jednakże przynajmniej raz w roku kalendarzowym i to w miejscu oznaczonem w zaproszeniu.

Przewodniczący winien zwołać Radę naftową na posiedzenie nadzwyczajne, jeśli tego zażąda przynajmniej 6 członków. Zwołanie Rady w tym wypadku ma nastąpić w ciągu 4 tygodni od wniesienia żądania.

§ 7.

Czynności Rady naftowej odbywają się na posiedzeniach publicznych według regulaminu przez nią ustanowionego.

Opinie i wnioski uchwalają obecni członkowie na podstawie głosowania. Za przyjętą uważa się tę uchwałę, za którą oświadczyła się większość głosów obecnych członków: w razie równości głosów, rozstrzyga głos przewodniczącego.

§ 8.

Funkcja członka Rady naftowej jest urzędem honorowym, do którego nie jest przywiązane żadne wynagrodzenie.

Członkom, którzy nie mają stałego zamieszkania w miejscu, gdzie odbywa się posiedzenie, należą się dyety na każdy dzień urzędowania, jakoteż podróży tam i z powrotem, w kwocie 10 K, o ile nie pobierają już z innego tytułu dyet z kas państwowych lub krajowych. Oprócz tego przyznane będą tym członkom koszta podróży.

§ 9.

Koszta posiedzeń Rady naftowej z wyjątkiem należności dla urzędników władz górniczych pokryte będą z funduszu krajowego.

§ 10.

Czynności kancelaryjne Rady naftowej sprawuje starostwo górnicze, które winno zarazem wspierać jej prace przez dostarczanie potrzebnego materiału, tudzież przez zarządzanie potrzebnych dochodzeń.

Art. II.

Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

CZEŚĆ TRZECIA.

Przepisy górnico-policyjne

dla kopalń oleju ziemnego w Galicyi z 24 czerwca
1911, l. 3000, l. 101 dz. u. kr. ¹⁾

C. k. starostwo górnice w Krakowie wydaje na zasadzie § 73 ustawy z 22 marca 1908, dz. u. i rozp. kraj. nr. 61 (krajowa ustawa naftowa), do kopalń oleju ziemnego w Galicyi następujące przepisy górnico-policyjne:

I. Podział kopalń oleju ziemnego na klasy niebezpieczeństwa.

§ 1.

Kopalnie oleju ziemnego dzielą się na dwie klasy niebezpieczeństwa. Do I. klasy należą wszystkie kopalnie istniejące w okręgu starostwa górniczego w Krakowie w dniu wejścia w życie tych przepisów, z wyjątkiem kopalń oleju ziemnego w gminach Borysław i Tustanowice, które należą do II. klasy niebezpieczeństwa.

W przyszłości oznacza urząd górniczy okręgowy, do której klasy niebezpieczeństwa ma być zaliczoną kopalnia oleju ziemnego, a o tem zaliczeniu mają być każdorazowo zawiadomione osoby wymienione w § 76, ustęp 1 i 2 ustawy z 22 marca 1908, dz. u. i rozp. kraj. nr. 61.

Urząd górniczy okręgowy ma wówczas zarządzić zaliczenie już istniejących kopalń oleju ziemnego do innej klasy niebezpie-

---

¹⁾ Odnośny numer dziennika ustaw krajowych wydano i rozesłano 18 sierpnia 1911 r.

czeństwa, jeżeli dochodzenie przeprowadzone z przyzwaniem znawców wykaże, że warunki bezpieczeństwa odnośnej kopalni uległy istotnej zmianie. Przez zaliczenie kopalni oleju ziemnego do II. kl. niebezpieczeństwa nie narusza się wcale, o ile się rozchodzi o zachowanie minimalnych odległości (§ 27), istnienia otworów wiertniczych, domów i innych przedmiotów założonych, względnie postawionych za zezwoleniem władzy.

Dopóki nie zaliczono jakiejś kopalni oleju ziemnego do pewnej klasy niebezpieczeństwa, dopóty mają kopalnie w gminach Borysław i Tustanowice przestrzegać przepisów dla II. klasy niebezpieczeństwa, a reszta kopalń oleju ziemnego przepisów dla I. kl. niebezpieczeństwa.

O ile następujące postanowienia nie powołują się wyraźnie na powyższy podział, należy je stosować do kopalń oleju ziemnego obu klas niebezpieczeństwa.

II. O robotnikach, dozorcach ruchu i kierownikach ruchu.

a) O robotnikach.

§ 2.

Przy robotach wiertniczych wolno zatrudniać tylko trzeźwych i zdrowych robotników, którzy ukończyli przynajmniej 18 rok życia.

§ 3.

Każdy robotnik zatrudniony przy wierceniu za olejem ziemnym, zanim zostanie dopuszczony do pracy, musi być pouczony przez kierownika lub dozorcę ruchu o niebezpieczeństwie i skutkach, połączonych ze zapaleniem się gazów naftowych i oleju ziemnego, jakoteż o zachować się mających środkach ostrożności. Jako właściwych pomocników wiertniczych II. klasy niebezpieczeństwa, wolno zatrudniać tylko takich robotników, którzy co najmniej jeden rok przy wierceniach pracowali.

Postanowienie to nie dotyczy kandydatów na kierowników ruchu (§ 11).

§ 4.

Przy trudnych i niebezpiecznych instrumentacjach, jak również przy czynnościach wykonywanych przy takich otworach wiertniczych, z których dostają się znaczniejsze ilości gazów lub oleju ziemnego do wieży wiertniczej i budynków z nią połączonych, czas pracy robotników tam zatrudnionych nie może wynosić na zmianę więcej niż 6 godzin. W takich przypadkach nie wolno zatem zatrudniać tych robotników podczas trwania zmiany także przy innych robotach ponad sześćogodzinny czas pracy.

§ 5.

Robotników, nie mieszkających w obrębie 5 km. od terenu wiertniczego, t. j. albo nie posiadających własnych domów mieszkalnych, lub nie zajmujących najętych pomieszczeń, ma uprawniony do wydobywania pomieszczać w odpowiednich ubikacjach mieszkalnych.

Istniejące obecnie koncesyonowane gospody dla robotników nie mogą być uważane za ubikacje mieszkalne w rozumieniu powyższego ustępu.

Na każdym terenie wiertniczym musi się znajdować ogrzewalna izba dla robotników (jata) odpowiedniej wielkości, w którejby mogli podczas przerw w pracy wypocząć, ogrzać się i przebrać. Izby dla robotników parą ogrzewane, muszą mieć kaloryfery z wentylami redukcyjnymi lub podobne urządzenia tego rodzaju, jak wieże wiertnicze (§ 29, ostatni ustęp).

§ 6.

Robotnikom każdej kopalni oleju ziemnego, która produkuje, muszą być oddane do bezpłatnego użytku ciepłe kąpiele; w tym celu należy na wszystkich kopalniach tego rodzaju urządzić łazienki dla robotników (tusze) z oddzielną szatnią, a ich rozmiary muszą odpowiadać ilości robotników, zajętych na dotyczącej kopalni. Przy zachowaniu tego ostatniego warunku może też kilka sąsiadujących ze sobą kopalń urządzić za doniesieniem o tem

urzędowi górniczemu okręgowemu, wspólny zakład kąpielowy dla swych robotników.

Por. T. I, str. 162—165 i uwagi przy §-ie 69.

b) O dozorcach ruchu.

§ 7.

Dozór wszystkich gałęzi ruchu kopalń oleju ziemnego musi być wystarczający tak w dzień jak i w nocy.

§ 8.

Wymaganą § 43 ustawy z 22 marca 1908, dz. u. i rozp. kraj. nr. 61, praktykę odbytą przy ruchu kopalń oleju ziemnego mają kandydaci na dozorców ruchu udowodnić świadectwami lub książką robotniczą.

Kandydaci na dozorców ruchu kopalń oleju ziemnego II. kl. niebezpieczeństwa, muszą nadto udowodnić przynajmniej sześciomiesięczną praktykę odbytą na takich kopalniach.

§ 9.

Pod utratą upoważnienia do dozoru zakazanem jest dozorcóm ruchu, członkom ich rodziny i ich domownikom, zajmować się sprzedażą wiktuałów i wysokowych napojów lub utrzymywać gospody i noclegi dla robotników.

Również zakazanem jest dozorczy ruchu pod utratą upoważnienia do dozoru przyjmować od robotników jakiekolwiek podarunki za dostarczenie im pracy w tem przedsiębiorstwie, w którem on sam pozostaje w służbie, albo wyzyskiwać robotników w jakimkolwiek inny sposób.

Nie wolno wypłacać zarobku robotnikom przez dozorcę.

§ 10.

Każdy dozorca ruchu (§ 45 ustawy z 22 marca 1908, dz. u. i rozp. kraj. nr. 61), któremu poruczono dozór nad ruchem wiertniczym lub wydobywanie oleju ziemnego zapomocą tłoka, obo-

wiązany jest z początkiem swej zmiany zbadać dokładnie żóraw wiertniczy i wieżę, względnie całe urządzenie, służące do wydobywania oleju ziemnego zapomocą tłoka (§§ 101—107), znalezione braki natychmiast usunąć, a gdyby to było niemożliwem, te braki i potrzebne zamówienia zapisać w bloku zapiskowym lub w księdze raportowej, te zapiski oddać kierownikowi ruchu, a kopię ich zatrzymać u siebie.

Uprawniony do wydobywania ma tym dozorcóm ruchu wydać blok zapiskowy lub księgę raportową wraz z jednym egzemplarzem porządku służbowego i przepisów górniczo-policyjnych.

Każdy dozorca ruchu obowiązany jest przy zmianie szychty zawiadomić swego następcę o spostrzeżonych brakach.

W nieobecności kierownika ruchu lub jego zastępcy obowiązany jest każdy dozorca ruchu, na żądanie towarzyszyć delegatom władzy górniczej w czasie ich urzędowania na kopalni i udzielać im przy tem ewentualnie żądanych wyjaśnień.

Szczególne obowiązki dozorców ruchu normuje instrukcja (§ 121).

(Regulamin służbowy dla dozorców. T. I. str. 248 i nast.).

c) O kierownikach ruchu.

§ 11.

Wymagą § 40 ustawy z 22 marca 1908, dz. u. i rozp. kraj. nr. 61 praktykę, odbytą po ukończeniu teoretycznych studyów, przy kopalniach oleju ziemnego, mają kandydaci na kierowników ruchu udowodnić świadectwami służbowymi, wystawionemi przez kierownika ruchu, a podpisanemi także przez uprawnionego do wydobywania.

Świadectwa służbowe z praktyki, odbytej w okręgu innego urzędu górniczego, muszą być nadto widymowane przez urząd górniczy odnośnego okręgu.

Świadectwa z praktyki, odbytej po dniu 25 lipca 1904, t. j. po dniu ogłoszenia przepisów górniczo-policyjnych dla kopalń oleju ziemnego w Galicyi z dnia 26 marca 1904, mogą być tylko wtedy uwzględnione, jeżeli odnośny kandydat na kierownika ruchu do-

niósł w należytych czasie o rozpoczęciu swej praktyki urzędowi górniczemu okręgowemu stosownie do § 8, przedostatni ustęp tychże przepisów górniczo-policyjnych.

Kandydaci na kierowników ruchu mają zawiadamiać piśmieniem urząd górniczy okręgowy tak o rozpoczęciu praktyki na kopalni oleju ziemnego, jako też o każdej zmianie miejsca praktyki. Takie doniesienia mają być podpisane przez kierownika ruchu i przez uprawnionego do wydobywania.

Celem kontroli będą urzędy górnicze okręgowe prowadziły księgi ewidencyjne co do aspirantów na posady kierowników ruchu, do których wolno wglądać stronom w godzinach urzędowych.

Kandydaci na kierowników ruchu kopalń oleju ziemnego II. klasy niebezpieczeństwa, muszą oprócz ogólnych wymogów udowodnić nadto przynajmniej jednoroczną praktykę, odbytą na kopalniach oleju ziemnego tej kategorii.

§ 12.

Każdy kierownik ruchu obowiązany jest donieść bezzwłocznie urzędowi górniczemu okręgowemu o objęciu albo złożeniu przez siebie kierownictwa ruchu kopalni. W doniesieniu o objęciu kierownictwa ruchu należy dokładnie podać miejsce zamieszkania. Również należy o każdej zmianie swego miejsca zamieszkania bezzwłocznie zawiadomić urząd górniczy okręgowy.

§ 13.

Kierownik ruchu ma codziennie na każdej kopalni, powierzonej swojemu kierownictwu, oglądać dokładnie żóraw wiertniczy, wszystkie maszyny, kotły parowe i resztę urządzeń, a swoje spostrzeżenia, względnie wydane zarządzenia wpisać do księgi objaźdowej, znajdującej się na kopalni w kancelaryi ruchu z dodaniem daty i podpisu.

§ 14.

Każda kopalnia oleju ziemnego II. klasy niebezpieczeństwa ma w zasadzie pozostawać pod kierownictwem osobnego kiero-

wnika ruchu; kierownikowi ruchu można jednakże przydzielić do kierownictwa najwyżej sześć otworów wiertniczych.

Wyjątkowo można jednemu kierownikowi poruczyć kierownictwo ruchu dwóch kopalń tej klasy niebezpieczeństwa:

a) jeżeli te kopalnie są najwyżej 200 m od siebie oddalone, a na obu razem nie znajduje się w ruchu więcej niż cztery otwory wiertnicze;

b) jeżeli kopalnie oddalone są od siebie na więcej niż 200 m, jednak nie więcej niż 2 km, a na nich nie znajduje się razem w ruchu więcej niż dwa otwory wiertnicze i jeżeli one przy tem należą do tego samego uprawnionego do wydobywania, albo roboty wiertnicze na nich wykonuje ten sam przedsiębiorca.

Jeżeli tego wymagają względy bezpieczeństwa, może urząd górniczy okręgowy zarządzić, aby kierownikowi ruchu przydzielono mniejszą ilość otworów wiertniczych, niż powyżej ustalono.

Na kopalniach I. klasy niebezpieczeństwa oznacza urząd górniczy w uwzględnieniu miejscowych stosunków i rodzaju robót, będących we wykonywaniu, ile otworów wiertniczych można poruczyć jednemu kierownikowi.

III. O powierzchni.

§ 15.

Ogrodzenie ściślejszego terenu wiertniczego t. j. części terenu kopalnianego, na której znajdują się wieże wiertnicze i maszyny dla ruchu potrzebne, kotłownie i t. d., może nastąpić tylko z polecenia lub za zezwoleniem urzędu górniczego okręgowego; w razie urządzania takiego ogrodzenia należy baczyć na to, aby dla robotników istniały bezpieczne drogi do ucieczki w dostatecznej ilości. Na kopalniach II. klasy niebezpieczeństwa, nie wolno stawiać ogrodzeń drewnianych.

Załomy na powierzchni, opuszczone szyby i spadliska muszą być równo z powierzchnią zasypane, a w razie potrzeby ogrodzone przynajmniej na wysokość 1 m. W promieniu co najmniej 10 m naokoło wieży wiertniczej nie mogą się znajdować żadne zagłę-

bienia, załomy i t. p., mogące stać robotnikom na przeszkodzie w ucieczce.

Granice terenu nieogrodzonych kopalń należy w odpowiedni sposób uwidocznąć.

Wszystkie szyby naftowe, studnie na wodę, jak też doły na łyżkowiny, odpadki i olej ziemny (§ 18) mają być odpowiednio zabezpieczone.

Zabudowania wiertnicze nad opuszczonymi otworami wiertniczymi mają być zniesione.

§ 16.

Wstęp na ściślejszy teren wiertniczy, do wież wiertniczych, zabudowań maszynowych, kotłowni, warsztatów i stacyj mierniczych, jest dozwolony tylko dotyczącym robotnikom, dozorcóm i urzędnikom ruchu, a oprócz nich tylko uprawnionemu do wydobywania i przedsiębiorcy robót, którzy urzędowi górniczemu okręgowemu zostali wskazani, względnie, jeżeli istnieją współuprawnieni do wydobywania, ich wskazanemu pełnomocnikowi, jakoteż delegatom władzy górniczej.

Obce osoby mogą wchodzić na ten teren tylko za poprzedniem zgłoszeniem się u kierownika ruchu, względnie za jego zezwoleniem i to tylko w towarzystwie danego im przez niego przewodnika.

Zakaz wstępu na ściślejszy teren wiertniczy ma być w odpowiednich miejscach uwidoczniiony na tablicach ostrzegawczych.

§ 17.

U głównego wejścia na każdą kopalnię oleju ziemnego ma się znajdować tablica z nazwiskiem lub firmą uprawnionego do wydobywania.

Obok każdego otworu wiertniczego musi być umieszczona tabliczka z jego nazwą lub numerem. Bez wiedzy urzędu górniczego okręgowego nie wolno tych nazw lub numerów usuwać lub zmieniać.

§ 18.

Miał wiertniczy (łyżkowiny), odpadki wszelkiego rodzaju i ropę pochodzącą z wytrysków (§ 21) musi się zbierać w odpowiednio na to urządzonych dołach.

Wszelkiego rodzaju doły na ropę (§ 58), a doły na miał wiertniczy wówczas, gdy ich nie można utrzymać czystymi od ropy, mają być ogniotrwałe nakryte warstwą ziemi grubości co najmniej 20 cm, a w razie potrzeby otoczone poręczą. Przykrycie tych dołów ma być wytrzymałe i szczelne; urządzone w niem otwory manipulacyjne należy zaopatrzyć w szczelne zamknięcia i zabezpieczyć kratami żelaznemi.

Doły na miał wiertniczy mają być założone o ile możności w odległości co najmniej 10 m od wież i zabudowań wiertniczych i to zawsze tak, by uniknięto na nich wszelkiej manipulacji z przyrządami wiertniczymi.

Koryta odprowadzające łyżkowiny z wieży wiertniczej do dołów, mają być ogniotrwałe, nakryte i zaopatrzone w drzwi celem czyszczenia.

§ 19.

Teren kopalniany należy zawsze utrzymać w czystości. Wydawanie ropy ze zbiorników ropnych na ściślejszym terenie wiertniczym, wolno tylko w taki sposób przedsięwziąć, iżby zanieczyszczenie tego terenu było wykluczone. Ropą zanieczyszczona lub przesiąknięta ziemia, ma być usunięta lub suchą ziemią obficie przysypana.

§ 20.

Zakazuje się wszelkiego zanieczyszczania sąsiednich terenów i wód płynących miałem wiertniczym (łyżkowinami), olejem ziemnym lub ropnymi odpadkami, niemniej stawiania zastawek dla zbierania ropy w korytach wód płynących.

Tereny wiertnicze, przez które, albo na granicach których przepływają potoki, mają być wzdłuż tychże tak zabezpieczone, aby nawet przy wysokim stanie wody uszkodzenie terenu, a w związku z nim pozostające zanieczyszczenie wód płynących nie mogło nastąpić.

Wodę należy z terenu wiertniczego odprowadzać po poprzędnem oczyszczeniu jej z domieszki oleju ziemnego. Ścieki wodne należy o ile możności koncentrować.

Uprawniony do wydobywania, ma poczynić urządzenia, aby gromadzenie się wody w obrębie obwałowań, okalających zabudo-

wania wiertnicze, doły na ropę i zbiorniki (§§ 21, 25, 55, 58 i 92 p. g. p.) nie mogło nastąpić.

§ 21.

Na kopalniach oleju ziemnego II. klasy niebezpieczeństwa, niemniej przy wszystkich otworach wiertniczych, przy których zdarzają się wytryski ropy lub ich na podstawie doświadczenia spodziewać się należy, muszą, o ileby ropa pochodząca z wytrysków, nie mogła być uchwyconą zapomocą przyrządów do zamykania (otworów wiertniczych) i odprowadzaną, istnieć doły o odpowiedniej pojemności na tę ropę, do których ropa z wieży wiertniczej ma w ten sposób spływać ogniotrwale przykrytymi rowami, kanałami, korytami lub rurami, aby przez to zapobierzono zanieczyszczaniu terenu.

Do takich dołów należy doprowadzić rurociąg parowy wprost z kotłowni, aby wrazie pożaru, można było wpuścić do dołu parę tuż pod jego przykryciem.

Doły te mają być zabezpieczone stosownie do § 18, ustęp 2. tych przepisów.

§ 22.

Nie wolno zabierać ze sobą przyrządów do niecenia ognia do wież wiertniczych i do zabudowań z niemi połączonych, ani też do miejsc, w których odbywa się manipulacja z olejem ziemnym, niemniej wchodzić tamże z rozżarzonem żelazem; nie wolno także palić tytoniu na ściślejszym terenie wiertniczym poza kancelaryami i izbami robotniczymi, gromadzić zapalnych materiałów, nosić broni palnej i niecić ognia na otwartych miejscach.

Ten zakaz należy ogłosić na tablicach ostrzegawczych umieszczonych w stosownych miejscach; przestrzegania tego zakazu mają dopilnować kierownicy i dozorczy ruchu i wykonywać od czasu do czasu próbne rewizye; przekroczenia należy natychmiast podawać do wiadomości sądów karnych.

Na ściślejszy teren wiertniczy, do zabudowań wiertniczych na nim i innych miejsc, w których się odbywa manipulacja z olejem ziemnym, wolno, jeżeli zachodzi potrzeba brać światło, wchodzić tylko z elektrycznymi lampkami; na ten cel musi się znajdować

na każdej kopalni przynajmniej jedna zawsze do użytku przydatna elektryczna lampka przenośna systemu dopuszczonego do użycia na kopalniach oleju ziemnego przez urząd górniczy okręgowy.

§ 23.

Celem umożliwienia akcji ratunkowej wrazie pożaru, należy stosować się do następujących postanowień:

W każdej wieży wiertniczej ma być umieszczony osobny rurociąg, którego wyloty na górze wieży mają być skierowane na łożyska rolek i trawersy. Rurociąg ten ma być połączony z kotłem parowym lub pompą, służącą do jego zasilania w ten sposób, iżby w razie nagłego niebezpieczeństwa, można użyć pary lub wody do gaszenia ognia we wieży powstałego. Wentyl zamykający ten rurociąg, ma się znajdować zewnątrz zabudowań wiertniczych w miejscu bezpiecznem, łatwo dostępnem i oznaczonem widocznym znakiem.

Każda kopalnia obowiązana jest utrzymywać zapas wody do gaszenia ognia w ilości od 5—10 cystern. Jeżeli przez kopalnię przechodzi wodociąg stale czynny, wystarcza połączenie z tym wodociągiem.

Kilka mniejszych kopalń sąsiadujących ze sobą, może mieć wspólny basen wody, musi być jednak możliwem połączenie sił każdej z tych kopalń z tymże basenem.

Każda kopalnia ma posiadać przynajmniej 20 wiader, 10 osęk, wystarczającą ilość łopat i oskardów i 60 m węża parcianego 2-calowego w 3 kawałkach po 20 m zaopatrzonych w holendry.

Przyrządy te należy przechowywać w widocznem i dostępnem miejscu. Na każdej kopalni ma się znajdować dostateczny zapas piasku do gaszenia ognia.

§ 24.

W razie pożaru ma dać sygnał alarmowy świstawką parową poszkodowany i najbliżsi sąsiedzi. Kopalniom oddalonym od pożaru sygnalizowanie jest wzbronione, aby przez to nie utrudniano oryentowania się straży pożarnej.

Kopalnie leżące w strefie, do której z palącego się miejsca iskry dolatują, mają bezwarunkowo zaprzestać roboty.

§ 25.

Każda wieża wiertnicza oraz zabudowania z nią połączone, mają przed rozpoczęciem wiercenia być obwiedzione odpowiednio wysokim i silnym wałem ziemnym.

Takie same obwałowanie otrzymać mają zbiorniki i doły na na olej ziemny (§§ 21, 55, al. 2, 58 i 92).

§ 26.

Przynoszenie na teren wiertniczy napojów wysokowych, ich szynkowanie albo przechowywanie na nim jest zakazane.

§ 27,

Co do odległości otworów wiertniczych od siebie, od granicy obcego gruntu i od sąsiednich przedmiotów na powierzchni obowiązuja następujące postanowienia:

A. Kopalnie na takich terenach, co do których o zamierzonym otwarciu ruchu 16 maja 1908, t. j. w dniu wejścia w życie ustawy z 22 marca 1908, dz. u. i rozp. kraj. nr. 61.

1. w myśl § 14 ustawy z d. 17 grudnia 1884, dz. u. i rozp. kraj. nr. 35 ex 1886, władzy górniczej już doniesiono;

2. władzy górniczej wprawdzie jeszcze nie doniesiono, ale uprawnienie do wydobywania minerałów żywicznych nabytem zostało przed dniem ogłoszenia ustawy z 22 marca 1908, dz. u. i rozp. kraj. nr. 61, umowami dzierżawnymi lub eksploatacyjnymi sądownie lub notaryalnie uwierzytelnionymi.

I. Dla otworów wiertniczych, mających się nowo założyć na kopalniach, które w dniu 15 lipca 1904, t. j. w dniu ogłoszenia przepisów gór.-polic. dla kopalń oleju ziemnego w Galicyi z 26 czerwca 1904, dz. u. i rozp. kraj. nr. 68, były już w ruchu, mają wynosić minimalne odległości:

a) od granicy obcego gruntu na kopalniach obu klas niebezpieczeństwa 10 m;

b) od innych otworów wiertniczych, szybów naftowych, zbiorników na gazy, warsztatów, izb robotniczych i kancelaryj, na kopalniach obu klas niebezpieczeństwa 30 m;

c) od zbiorników na olej ziemny wedle postanowień § 58;
d) od domów mieszkalnych i dróg publicznych (dróg państwowych, krajowych i państwowych, następnie dróg gminnych I. i II. klasy) na kopalniach I. klasy niebezpieczeństwa 30 m, a na kopalniach II. klasy niebezpieczeństwa 40 m;

e) od kuźni i kotłowni na kopalniach I. klasy niebezpieczeństwa 30 m, na kopalniach II. klasy niebezpieczeństwa co najmniej 40 m, a o ile na to zezwalają rozmiary terenu, 50 m;

f) od publicznych budynków z wyjątkiem świątyń, następnie od cmentarzy, na kopalniach I. klasy niebezpieczeństwa 40 m, na kopalniach II. klasy niebezpieczeństwa 60 m;

g) od świątyń i od szybów kopalń wosku ziemnego, które są w ruchu, na kopalniach I. klasy niebezpieczeństwa 70 m, a na kopalniach II. klasy niebezpieczeństwa 100 m.

Te odległości mają zastosowanie i do tych zakładów, co do których o zamierzonym ruchu doniesiono władzy górniczej w myśl § 14 ustawy z 17 grudnia 1884, dz. u. i rozp. kraj. nr. 35 ex 1886, przed dniem 25 lipca 1904, o ile rozpoczęcie ruchu kopalnianego nie zostało zakazane przez tę władzę w myśl postanowień §§ 14 i 15 zacytowanej ustawy.

II. Dla wierceń za olejem ziemnym na terenach, na których zamierzonego rozpoczęcia ruchu w dniu 25 lipca 1904, wprowadzie władzy górniczej jeszcze nie zgłoszono, jednakże już przed tym dniem uzyskano uprawnienie do wydobywania oleju ziemnego na mocy sądownie lub notaryalnie uwierzytelnionych kontraktów dzierżawnych lub eksploatacyjnych, obowiązują odległości ustanowione w ustępie I. tego paragrafu, jednakże z tą zmianą, że odległość mających się założyć otworów wiertniczych od granicy obcego gruntu dla kopalń obu klas niebezpieczeństwa, musi wynosić u gruntów szerokich na 30 m i powyżej, co najmniej 15 m, u gruntów o szerokości poniżej 30 m, połowę szerokości gruntu, ale co najmniej 10 m.

Postanowienia punktu II. mają zastosowanie także i do takich terenów, co do których kontrakty dzierżawne lub eksploatacyjne zawarto przed dniem 25 lipca 1904, a sądowe lub notaryalne ich uwierzytelnienie uzyskano dodatkowo najpóźniej w 2 miesiące po tymże dniu,

III. Przy wszystkich innych kopalniach, podpadających pod postanowienia wyszczególnione pod lit. A. tego §-u, mają wynosić odległości otworów wiertniczych co najmniej:

- a) od granicy obcego gruntu 20 m;
- b) od innych otworów wiertniczych 40 m;
- c) od mieszkalnych budynków, na kopalniach I. klasy niebezpieczeństwa 40 m, zaś na kopalniach II. klasy niebezpieczeństwa 50 m.

Dla odległości od reszty przedmiotów obowiązują także przy tych wierceniach za olejem ziemnym, przepisy zawarte w ustępie I. tego paragrafu.

B. Kopalnie, do których mają zastosowanie postanowienia § 31, ustęp 1 i 2 krajowej ustawy naftowej z 22 marca 1908, dz. u. i rozp. kraj. nr. 61.

Otwory wiertnicze na tych kopalniach (licząc od środka otworu wiertniczego) muszą być oddalone przynajmniej 30 m od granic terenu kopalnianego, a przynajmniej 60 m od innych otworów wiertniczych.

Co do odległości do reszty przedmiotów, obowiązują dla tych wierceń przepisy zawarte w ustępie A. III. tego paragrafu.

O ile na to pozwalają względy bezpieczeństwa, może urząd górniczy okręgowy zezwolić uprawnionemu do wydobywania na założenie otworów wiertniczych na własnych terenach w mniejszych odległościach od siebie niż te, które ustanowiono w poprzednich ustępach; odległość poszczególnych otworów wiertniczych od siebie musi jednak wynosić co najmniej 30 m.

Istnienie otworów wiertniczych, budynków oraz innych przedmiotów, po dzień ogłoszenia tych przepisów za zezwoleniem władzy już założonych, względnie postawionych, pozostaje przez powyższe postanowienia nienaruszone.

Por. T. I, str. 175—176 i judykatura T. I, s. 137, 138 i 146.

IV. O budynkach i urządzeniach.

a) O wieży wiertniczej i przynależnych zabudowaniach i urządzeniach.

§ 28.

Wieże wiertnicze i zabudowania z niemi połączone, niemniej wszystkie maszyny i przyrządy, służące do wiercenia, muszą być oporządzone odpowiednio mocno, bezpiecznie i z dobrego materiału.

Z wieżą wiertniczą wolno bezpośrednio łączyć tylko zabudowania nad żórawiem wiertniczym i nad stałą maszyną, służącą wiercenia.

§ 29.

Na kopalniach II. klasy niebezpieczeństwa wolno do budowy wież wiertniczych i połączonych z niemi zabudowań, używać drzewa li tylko na szkielecie, ale nie na ściany tychże. Te przedmioty mają być kryte materiałem ogniotrwałym, który nie może zawierać asfaltu ani mazi.

Na takich kopalniach należy wieże wiertnicze i zabudowania z niemi połączone, o ile się je stawia nowe, ustawiać na belkowaniu tak, by podłoga zabudowań tych była podniesioną co najmniej na 0'5 m ponad teren; wieże wiertnicze mają otrzymać szerokość w rzucie poziomym co najmniej 6 m w świetle, w kierunku pionowym zaś wysokość 19 m, licząc od podłogi do szczytu korony.

Każda wieża wiertnicza ma być zabezpieczona przeciw wywrotowi silnemi drucianemi linami lub w inny odpowiedni sposób.

Podłogi we wieży wiertniczej i w zabudowaniach z nią połączonych, muszą być tak ułożone, aby różnica ich poziomu nie przenosiła 25 cm. Układanie rur na podłogach lub nad niemi w sposób utrudniający bezpieczną komunikację, jest niedozwolone.

Stałe lub często się powtarzające roboty we wieży wiertniczej wolno wykonywać tylko z odpowiednio zabezpieczonych pomostów. Te pomosty muszą być zabezpieczone poręczą o wysokości przynajmniej 1 m i listwą nożną.

Drabiny prowadzące na te pomosty, muszą być dostatecznie mocne, wygodne i silnie przymocowane, i zawsze w dobrym i bezpiecznym stanie utrzymywane; szczeble mają być zapuszczone w listwy.

W każdej wieży wiertniczej obok pierwszego, drugiego i najwyższego pomostu, muszą być urządzone na zewnątrz otwierające się możliwie wygodne okna ratunkowe, a przed nimi na zewnętrznej stronie wieży wiertniczej, balkoniki (platformy), zabezpieczone poręczą wysoką, co najmniej na 1'2 m. Taka platforma ma się znajdować u nowo powstać mających urządzeń także koło korony wieży. Te platformy ma się zaopatrzyć w urządzenia, któreby umożliwiały robotnikowi w razie potrzeby szybką i pewną ucieczkę na ziemię. Jako liny ratunkowe mogą być używane tylko odpowiednio grube, nie sztukowane liny manilowe. Używanie na ten cel lin drucianych jest wzbronione.

W zimie podczas pracy muszą być wiertnicze zabudowania i wieże, te ostatnie tak w swojej dolnej części jak i na pomoście, na którym pomocnik przy werblu pracuje, ogrzewane parą wprost z kotła zapomocą kaloryferów, w całości z żelaza sporządzonych. Kaloryfery te mają być także i pod ławką przeznaczoną dla wiertacza.

§ 30.

Budynki nad żórawiem wiertniczym i nad maszyną, służącą do wiercenia, muszą posiadać takie rozmiary, ażeby można bezpiecznie dostać do wszystkich miejsc manipulacyjnych.

§ 31.

Wieżę wiertniczą, jak też budynek nad żórawiem wiertniczym i maszyną, należy zaopatrzyć w następujące drzwi i okna:

a) wieżę wiertniczą w drzwi główne i w drzwi boczne, umieszczone w ścianie naprzeciw kosza szlamowego, oraz w okna o powierzchni świetlnej, łącznie co najmniej 2 m² wynoszącej;

b) zabudowanie rygu wiertniczego w drzwi w prawej ścianie przed żórawiem i w lewej ścianie naprzeciw korby, patrząc od

budynku maszynowego ku wieży, oraz w okno o dostatecznej powierzchni świetlnej;

c) zabudowanie maszyny w drzwi w tylnej ścianie zabudowania, a na kopalniach II. klasy niebezpieczeństwa także i w lewej ścianie, patrząc ku wieży, obok siedzenia wiertacza podczas łyżkowania i łokowania, oraz w okno o dostatecznej powierzchni świetlnej.

Jeżeli doły na łyżkowiny lub ropę znajdują się blisko wieży lub zabudowań wiertniczych, należy od odnośnych drzwi urządzić bezpieczne przejście obok dołu lub ponad dołem. Podczas pracy nie wolno drzwi zamykać, gdy jednak praca ustanie, mają one być natychmiast na klucz zamknięte. Wszystkie te drzwi muszą się same zawierać i muszą być co najmniej wysokie na 2 m, a szerokie na 1 m. Przy wieżach wiertniczych, istniejących już w dniu ogłoszenia tych przepisów, mogą drzwi główne posiadać szerokość 0.75 m. Urządzeń, jak haków, klamek, zapadek i t. p., które przeszkadzają szybkiemu otwieraniu drzwi, nie wolno w nich umieszczać.

Podłogę w wieżach i w izbach maszynowych należy posypywać piaskiem lub w inny sposób tak zabezpieczyć, aby robotników uchronić przed poślizgnięciem się.

§ 32.

Stanowisko wiertacza ma się znajdować w zabudowaniu zórawia wiertniczego, a nie we wieży wiertniczej, a na kopalniach II. klasy niebezpieczeństwa, przenieść je należy przy łyżkowaniu do tylnej części zabudowania maszyny wiertniczej, w miejsce obok drzwi w lewej ścianie tego zabudowania (§ 31 lit. c), a to z chwilą, gdy się pojawią w otworze wiertniczym ślady gazów lub ropy, jak również, gdy się wykonuje próbne łokowanie ropy.

§ 33.

Szyby kopane dla rozpoczęcia wiercenia muszą mieć odpowiednią oprawę. Przy ich pogłębianiu należy postępować wedle reguł sztuki górniczej.

§ 34.

Z chwilą pojawienia się śladów gazów lub ropy w otworze wiertniczym, należy przestrzegać następujących środków ostrożności:

a) wylot rur wiertniczych należy tak zabezpieczyć, aby uderzenie żelazem, (liną, łyżką, żerdzią wiertniczą) o krawędź rur było wykluczone;

b) widełki powinny być wyłożone metalem w ten sposób, aby ani przy ostrem podchwyceniu żerdzi wiertniczej, ani przy jej osunięciu się we widełkach, iskry nie mogły się wytwarzać;

c) gwinty rur należy z reguły czyścić poza wieżą wiertniczą, o ile się to wyjątkowo ma stać we wieży wiertniczej, nie wolno używać do tego żelaznych szczotek, drucianych, ani pędzli żelaznych;

d) do wybijania klinów i do innych czynności, wymagających silnych uderzeń młota, nie wolno w zabudowaniach wiertniczych używać młotów żelaznych lub stalowych.

§ 35.

Jeżeli na ławie wiertniczej ustawia się żerdzie (sztangi) wiertnicze, musi ta część ławy, na której one spoczywają, posiadać urządzenie zapobiegające ich zesunięciu się i nie może być ruchomą.

Powierzchnię ławy wiertniczej naokoło wykroju, oraz bramkę ławy wiertniczej należy wyłożyć materiałem wykluczającym tworzenie się iskier, jeżeli te części nie są sporządzone z takiego materiału.

§ 36.

Olej ziemny i gazy należy odprowadzać z otworów wiertniczych i wież wiertniczych w sposób pewny i wykluczający niebezpieczeństwo pożaru i eksplozyi.

Do odprowadzenia oleju ziemnego używane być mają w ziemię włożone, albo w niej wykonane ogniotrwałe koryta lub kanały, zaopatrzone w łatwo dostępne zasuwy żelazne.

Urządzenia do odprowadzania gazów mają na kopalniach II. klasy niebezpieczeństwa być założone natychmiast przy rozpoczęciu wiercenia, a na kopalniach I. klasy niebezpieczeństwa wtedy, gdy z otworu wiertniczego zaczną się wydobywać gazy.

Sposób wykonania tych urządzeń ma być podany w planie ruchu.

Powyższe postanowienia mają zastosowanie także do otworów wiertniczych, istniejących w dniu obwieszczenia tych przepisów górnico-policyjnych.

Urząd górniczy okręgowy może uprawnionych do wydobywania na ich prośbę uwolnić od obowiązku założenia urządzeń do odprowadzania gazów, a to na kopalniach I. klasy niebezpieczeństwa wogóle, a na kopalniach II. klasy niebezpieczeństwa, istniejących w dniu obwieszczenia tych przepisów górnico-policyjnych, wtedy, jeżeli ilość gazów wydobywających się z otworu wiertniczego wynosi mniej niż 1 m^3 w minucie.

§ 37.

Średnica czopów rolek wieżowych ma wynosić co najmniej 60 mm.

Średnica rolki, znajdującej się na koronie wieży wiertniczej a służącej dla liny łyżkowej, ma wynosić co najmniej 1 m. W to nie wlicza się wysokości obrzeżyn.

Rowki rolek można wyłożyć odpowiednim materiałem, w każdym jednak razie muszą one być toczne.

Łożyska dla rolek wieżowych muszą być całe z żelaza, wykonane kompozycją lub wyłożone metalem i mają być stale smarowane smarem łatwo ciekłym.

Rolka dla liny łyżkowej ma być tak ustawioną, by ta lina szła środkiem otworu wiertniczego bez jakiegokolwiek tarcia o rury.

Rolki na koronie wieży muszą być zabezpieczone przeciw wyskoczeniu liny, w taki sposób, aby ani lina, ani rolka nie tarły, o te ochrony.

Przy otworach wiertniczych, mających się nowo założyć na kopalniach II. klasy niebezpieczeństwa, belki na wieży muszą być

z żelaza o przekroju podwójnego T lub U i posiadać wymiary, odpowiadające ich obciążeniu.

§ 38.

Wahacz (balansyer) należy tak równoważyć, aby po odłączeniu od niego żerdzi (sztang) wiertniczych i ciągadła można go było z łatwością ręką na dół ściągnąć.

Pod wahaczem należy od strony otworu wiertniczego umieścić stosowną podporę (stojak) dla ochrony robotników wiertniczych na wypadek złamania się ciągadła.

Nadto musi być wahacz zabezpieczony w odpowiedni sposób przeciw przeważeniu się zapomocą dostatecznie silnych lin, łańcuchów lub chomont.

§ 39.

Bębny linowe muszą być w stosunku do liny w ten sposób centrycznie ustawione, iżby lina nawijała się na nie zupełnie dobrze bez użycia jakichkolwiek osobnych urządzeń pomocniczych.

Wszystkie łożyska żórawi (rygów), służących do wiercenia, łyżkowania lub wydobywania ropy (transmisye) mają być zaopatrzone w panewki metalowe, należycie dopasowane, oraz w samoczynne smarowice, napełnione zawsze łatwo ciekłym smarem.

Czop korbowy u żórawia wiertniczego musi mieć conajmniej 75 mm średnicy i posiadać osobną samoczynną smarownicę, stale funkcjonującą.

Nowe urządzenia muszą posiadać tarcze pasowe i wózki pasowe, sporządzone z żelaza.

§ 40.

Tarcz hamulcowych u bębnow linowych nie wolno sporządzać z kutego żelaza lub stali, lecz tylko z lanego żelaza; taśmy hamulcowe mają się składać z dwóch części, t. j. z części napinającej i z części trącej połączonych ze sobą.

Średnica tarczy hamulcowej ma wynosić co najmniej 1 m, szerokość zaś taśmy hamulcowej co najmniej 110 mm.

Celem zapobieżenia przesuwaniu się taśmy hamulcowej na boki, muszą się po obu stronach obwodu tarczy hamulcowej znaj-

dować obrzeżyny grubości co najmniej 12 mm, lub inne celowi odpowiadające urządzenie.

Taśma hamulcowa ma być w ten sposób urządzoną, by obejmowała przynajmniej $\frac{3}{4}$ obwodu tarczy hamulcowej.

Taśmy hamulcowe należy w ten sposób obkładać metalem z wykluczeniem żelaza, stali i białej żyłyskowej kompozycyi, by zetknięcie się żelaza z żelazem było wykluczone.

Używanie hamulców różniczkowych jest dopuszczalne tylko za zezwoleniem urzędu górniczego okręgowego.

§ 41.

Przy rygach kanadyjskich dozwolone są tylko popuszczadła ze śrubą bez końca, umieszczone na wahaczu, a w których łańcuch przechodzi przez ślimaka głowicy wahacza.

Przy wierceniach płuczkowych dopuszczalne są także i inne systemy puszczałów ze śrubą bez końca.

§ 42.

Przy wierceniach zapomocą siły pary, ma się z reguły używać tylko stałych maszyn parowych. Gdy się używa lokomobil, należy do nich stosować postanowienia o kotłach parowych zawarte w niniejszych przepisach.

§ 43.

Od czasu pojawienia się gazów, albo ropy w otworze wiertniczym na kopalniach II. klasy niebezpieczeństwa, nie wolno robotnikom znajdować się podczas łyżkowania we wieży wiertniczej, z wyjątkiem podczas wprowadzania i odbierania łyżki.

Po każdym trzyczkrotnem wyciągnięciu łyżki, należy zachować przerwę 10 minutową celem ochłodzenia hamulca i pasów.

Pył tworzący się wskutek zużycia pasów, należy w miarę potrzeby usuwać z podłogi, a podłogę pod tarczami pasowemi polewać wodą.

§ 44.

Jeżeli przy instrumentowaniu w otworze wiertniczym potrzeba użyć do kręcenia sztang ratunkowych lub rur ratunkowych większej siły, niż normalnej, w takim razie taka robota ma być wykonana w obecności kierownika ruchu i pod jego osobistym kierownictwem. Czynność tę należy o ile możliwości wykonać przy pomocy siły maszynowej lub poziomego koła ręcznego. Zakazuje się przymocowywać do żerdzi (sztang), więcej niż jedną dźwignię lub więcej niż jeden klucz.

Przy wszystkich trudniejszych i niebezpieczniejszych robotach zapomocą wielokrążka i podczas tak zwanego sztosowania nie wolno nikomu znajdować się we wieży wiertniczej i poza nią w jej bezpośredniej bliskości, z wyjątkiem wiertacza i tych robotników, których wiertacz, stosownie do koniecznej potrzeby, do tego wyraźnie przeznaczy.

Kierownik ruchu ma poświęcić największą uwagę manipulacyi przy używaniu wielokrążków i śrub ratunkowych. Przy używaniu śrub ratunkowych należy się tak urządzić, aby w razie złamania się sztang, niemożliwem było rozrzucenie poszczególnych ich części.

b) O kotłowniach i kotłach parowych.

§ 45.

Kotłownie należy z uwzględnieniem kierunku wiatru, głównie panującego w danej okolicy, o ile możliwości tak ustawiać, aby nie mogły spowodować zapalenia się gazów, wydobywających się z otworów wiertniczych.

Kotłownie należy o ile możliwości ustawiać w miejscach położonych wyżej niż wieże wiertnicze i zbiorniki na ropę; gdzie zaś na to ze względu na konfiguracyę terenu jest niemożliwe, należy kotłownie od strony tych przedmiotów oddzielić odpowiednio wysokim wałem.

W żadnym wypadku nie wolno na terenie kopalnianym w kierunku ku kotłowni zakładać rowów lub koryt, któremiby olej ziemny z zabudowania wiertniczego, ze zbiorników na ropę lub z dołów na łyżkowiny mógł się przedostać z kotłowni.

Oszalowanie kotłowni musi być szczelne, szpary w ich ścianach i w drzwiach muszą być listwami zakryte. Części drewniane ściany kotłowni przeciwległej palowisku kotłów parowych, opalanych ropą lub gazami, muszą być wewnątrz blachą obite.

Na kopalniach II. klasy niebezpieczeństwa, wolno do wybudowania kotłowni używać drzewa tylko na zrąb, a nie na ściany.

Kotłownia musi być tak przestronna, aby dostęp do wszystkich części kotła był bezpieczny i wygodny. Pomiedzy tym bokiem kotła, w którym są drzwi do palowiska, a naprzeciw stojącą ścianą kotłowni, musi być miejsce szerokie, przynajmniej na 2 m do wolnego użytku. Oprócz drzwi głównych, ma każda kotłownia posiadać drugie drzwi jako ratunkowe, umieszczone w bocznej ścianie naprzeciw wentyla bezpieczeństwa. Drzwi wchodowych do kotłowni nie wolno urządzać po stronie zwróconej ku otworowi świdrowemu.

Podłoga w kotłowni może być urządzona z drzewa (desek).

Dach kotłowni ma być na 70 cm naokoło komina sporządzony z blachy.

Kominy kotłów ruchomych muszą być wysokie przynajmniej na 9 m i posiadać średnicę odpowiadającą otworowi, którym uchodzi dym z kotła; mają one być zaopatrzone w rurę do przedmuchiwania komina parą, a u wylotu daszkiem; na wszystkich kominach należy umieszczać iskrochrony o formie używanej przy kominach lokomotyw. Komin, dach i iskrochron należy jak najczęściej oczyszczać ze sadzy.

Urządzenie do wprawiania w ruch gwizdawki parowej ma się znajdować przy drzwiach wchodowych kotłowni.

1. O stawianiu kotłów parowych. T. I, str. 181.

2. O próbowaniu i peryodycznej rewizyi kotłów parowych. T. I, str. 183.

3. O środkach zapobiegawczych eksplozyom kotłów parowych. T. I, str. 184.

4. O wykazaniu uzdolnienia do obsługi i dozoru kotłów parowych. T. I, str. 189.

§ 46.

Wodoskazy kotłów parowych mają być zabezpieczone odpowiedniami osłonami.

Manometr ma posiadać znak kontrolny.

Palowisko, popielnik i drzwi kanałów ogniowych mają mieć zamknięcia o ile możliwości szczelne.

§ 47.

W każdym zabudowaniu wiertniczem należy urządzić gwiżdawkę parową, której wolno używać tylko do sygnalizowania grożącej niebezpieczeństwem erupcyi gazów lub ropy. W razie otrzymania takiego sygnału, ma palacz przede wszystkim zamknąć drzwi palowiska i popielnika kotła parowego, wpuścić parę do palowiska, a wreszcie zgasić światło w kotłowni, o ile nie używa się oświetlenia elektrycznego.

Wyjmowanie ognia albo gaszenie go wodą, jest w takich wypadkach zakazane.

Kotłownie na kopalniach oleju ziemnego II. klasy niebezpieczeństwa, muszą być oświetlane elektrycznymi lampkami żarowymi.

§ 48.

W razie erupcyi gazów lub ropy o zwykłej sile, czy to na własnej, czy też na sąsiedniej kopalni, ma kierownik, a w jego nieobecności zastępca lub dozorca ruchu (wiertacz) zarządzić bezzwłocznie zgaszenie ognia, względnie zastanowienie palenia w kotłowni i kuźni, jeżeli gazy i ropa nie mogą być w taki sposób pewnie odprowadzane, aby zapalenie się ich od tych ognisk było wykluczone. O takich erupcyach gazów lub ropy donieść należy natychmiast urzędowi górniczemu okręgowemu, który ma bezzwłocznie, o ile możliwości w przeciągu 24 godzin, wydać dalsze zarządzenia.

§ 49.

Popiół wygarnięty z popielnika należy zupełnie wodą wygasić zanim się go z kotłowni usunie.

§ 50.

Każdy samodzielny palacz musi posiadać przepisany egzamin. Jeden palacz, o ile się mu odpowiednio do rozmiarów zakładu

nie przydzielili potrzebnych pomocników, może obsługiwać co najwyżej dwa kotły parowe, maszynę dynamo i pompkę wodną, jeżeli one się znajdują pod jednym dachem.

Palacza nie wolno używać do obsługi maszyn lub innych czynności poza kotłownią, z wyjątkiem obsługiwanego zbiornika ropy opałowej.

§ 51.

Na kopalniach II. klasy niebezpieczeństwa mają mieć kotły parowe taką pojemność, iżby w razie dowiercenia się ropy, nawet w niezwyklej ilości tłocznie (pompki) kopalniane mogły być stale parą zasilane.

c) O innych budynkach.

§ 52.

Na każdej kopalni oleju ziemnego ma się znajdować kancelarya ruchu. Więcej kopalń, należących do tego samego uprawnionego do wydobywania może posiadać za zezwoleniem urzędu górniczego okręgowego jedną wspólną kancelaryę ruchu, jeżeli kopalnie te nie są zbyt od siebie oddalone.

Przepisy budownicze, por. T. I, str. 194—199.

§ 53.

Budynki nad otwartymi miernikami (stacje miernicze) muszą być oddalone co najmniej 30 m od kuźni, kotłowni, dynamomaszyn, warsztatów, budynków mieszkalnych, izb robotniczych (cechowni), kancelaryi i dróg publicznych (państwowych, krajowych i powiatowych, następnie dróg gminnych I. i II. klasy) i muszą być bez przerwy wydawnie wentylowane.

Do mierników istniejących już w czasie ogłoszenia tych przepisów, nie mają zastosowania powyższe postanowienia, odnoszące się do ich odległości od już istniejących wyżej wyszczególnionych przedmiotów.

§ 54.

Stacye pomp oleju ziemnego (łocznie) muszą być oddalone co najmniej 15 m od budynków mieszkalnych, kuźni, kotłowni i od dróg publicznych (państwowych, krajowych i powiatowych, następnie dróg gminnych I. i II. klasy). W nich ma zawsze panować największa czystość i należy się starać o ich dobrą wentylację.

Do łoczni istniejących już w czasie ogłoszenia tych przepisów, nie mają zastosowania powyższe postanowienia, odnoszące się do ich odległości od już istniejących wyżej wyszczególnionych przedmiotów.

d) O zbiornikach na ropę i na gazy.

§ 55.

Każdy zbiornik na ropę, znajdujący się na terenie kopalnianym musi być należycie zabezpieczony i zamknięty.

Każdy zbiornik wolno stojący lub częściowo w teren wpuszczony, posiadać musi pod górnym brzegiem rurę przepływową, prowadzącą do dołu na ropę lub łyżkowiny, w celu zapobieżenia zanieczyszczeniu terenu na wypadek przepełnienia zbiornika.

Zbiorniki drewniane, o ile nie są wkopane w ziemię, muszą być w całej swej wysokości dokoła ziemią obłożone. Osłony tego obłożenia mają być ogniotrwałe. Dach zbiornika ma być pokryty warstwą ziemi co najmniej 20 cm grubą.

Żelazne zbiorniki mają być obwiedzione odpowiednio wysokim i mocnym wałem. Pojemność wolnej przestrzeni, zamkniętej wałem (zlewisko), musi wynosić przynajmniej połowę pojemności odnośnego zbiornika. Zlewisko to należy utrzymywać w jak największej czystości.

Dach każdego drewnianego albo żelaznego zbiornika, z którego nie odprowadza się gazów w inny bezpieczny sposób, musi posiadać otwór zabezpieczony drucianą siatką bezpieczeństwa co najmniej o 144 oczkach na cm², aby gazy przez niego mogły uchodzić.

Na zbiornikach ziemnych (dołach na ropę) wszelkiego rodzaju, należy dla odprowadzenia gazów urządzić kominy z ogniotrwałego

materyału przynajmniej 2 m wysokie, a ich górne otwory zabezpieczyć siatkami bezpieczeństwa, tak jak to podano w poprzednim ustępie.

Kurki i wentyle do odpuszczania ropy ze zbiorników o pojemności ponad 20 cystern, mają być sporządzone z lanej stali lub metalu. U wszystkich zbiorników należy kurki i wentyle do odpuszczania osłonić ogniotrwałymi i zamykalnymi skrzyniami.

U każdego żelaznego zbiornika o pojemności ponad 20 cystern, musi być także przyrząd, zapomocą którego możnaby rurociąg, odprowadzający ropę, zamknąć także wewnątrz zbiornika i zabezpieczyć jego zamknięcie. Urządzenie drabin wewnątrz takich zbiorników jest zabronione. Średnica otworów w dachu nie może przekraczać 25 cm.

Do każdego żelaznego zbiornika na ropę o wysokości ponad 5 m muszą być na zewnątrz stale przytwierdzone żelazne drabinki. Jeżeli dach zbiornika jest wypukły, natenczas przystęp od drabinki ku otworom ma być zabezpieczony poręczą.

Każdy żelazny zbiornik o pojemności ponad 20 cystern, należy zabezpieczyć gromochronem, sporządzonym przez koncesyjonowaną firmę.

Do każdego zbiornika należy wprowadzić tuż pod jego dachem rurociąg parowy, aby tam mógł wpuścić parę na wypadek pożaru.

Por. T. I, str. 201—205.

§ 56.

Ropę stężałą w zbiornikach z powodu niskiej temperatury, wolno tylko parą wodną rozgrzewać; używanie ognia do tego celu jest zabronione.

§ 57.

Płonącego zbiornika nie wolno gasić wodą. Ropę zawartą w zbiorniku można wypuszczać rurą odpływową do innych zbiorników lub dołów.

Mniejsze zbiorniki można nakryć mokremi płachtami, płonące beczki można gasić piaskiem, ziemią albo płachtami.

§ 58.

Zbiorniki i doły na ropę (§ 18) o pojemności ponad 20 cystern muszą być co najmniej 40 m oddalone od otworów wiertniczych i wszystkich budynków, w których się znajdują ogniska, jakoteż od dróg publicznych (dróg państwowych, krajowych i powiatowych, następnie dróg gminnych I. i II. klasy). Dla mniejszych zbiorników na ropę ma to oddalenie wynosić co najmniej 20 m.

Na kopalniach, do których się odnoszą postanowienia § 27 A., może urząd górniczy okręgowy zezwolić na zakładanie zbiorników i dołów na ropę o pojemności mniejszej niż 20 cystern w mniejszej odległości od powyższych przedmiotów, jeżeli stosunki terenowe tego wymagają.

Do dołów i zbiorników na ropę istniejących już w czasie ogłoszenia tych przepisów, nie odnoszą się powyższe postanowienia.

§ 59.

Każdy dół na ropę o pojemności ponad 20 cystern, ma posiadać celowi odpowiednie urządzenie, łatwo dostępne i każdej chwili do użytku przydatne, któreby umożliwiało usunięcie z dołu wody gromadzącej się na jego dnie.

Usuwanie tej wody ma się odbywać o ile możliwości jak najczęściej.

§ 60.

Czyszczenie drewnianych i żelaznych zbiorników na ropę ma się odbywać w następujący sposób:

Drewniane zbiorniki na ropę, należy po wypuszczeniu ropy odkryć, co najmniej przez 24 godzin przewietrzać i, jeżeli się ma kocioł parowy do dyspozycji, parą wodną dobrze wydymać. Potem należy czyszczenia zbiornika dokonać o ile możliwości z zewnątrz. Jeżeli wyczyszczenie wnętrza zbiornika jest bezwarunkowo potrzebne i nie da się uskutecznić z zewnątrz, to do tej czynności wolno używać zawsze tylko jednego robotnika. Tego robotnika należy przy tej pracy trzymać na linie, a przez czas pracy ma nad

nim stale czuwać dozorca i drugi robotnik; ilekroć to będzie potrzebne ze względu na szkodliwe dla zdrowia oddziaływanie gazów zawartych w zbiorniku, ma robotnik pracę przerwać i wyjść natychmiast na wolne powietrze.

Tak samo postępować należy przy czyszczeniu żelaznych zbiorników na ropę. W pobliżu dna takich zbiorników muszą być włazy, a na dachu otwory (§ 55), przez których otwarcie należy dokonywać przewietrzania. Przewietrzanie i przedmuchiwanie zbiorników parą, powinno się odbywać u większych zbiorników na ropę odpowiednio dłużej, a w każdym razie tak długo, aby robotnik po dokonaniem wywietrzeniu mógł przebywać w zbiorniku bez niebezpieczeństwa.

Czyszczenie dołów na ropę może się odbywać po należytem wywietrzeniu równocześnie w kilku miejscach, przyczem nad każdym robotnikiem w dole zatrudnionym, czuwać ma dwóch robotników na wierzchu. Robotnicy zajęci czyszczeniem dołów na ropę ponad 2 metr. głębokich, muszą być podczas tej pracy trzymani na linie.

Kał usunięty ze zbiorników lub dołów na ropę, należy składać w dołach na łyżkowiny lub umyślnie na ten cel urządzonych krytych dołach.

Wypuszczanie kału na teren kopalniany lub do potoków i jarów jest zabronione.

§ 61.

Czasowo lub stale zastanowione otwory wiertnicze, wydzielające większą ilość gazów, muszą być u ujścia na powierzchni ziemi tak zamknięte, aby gazy były odprowadzane wstawionemi rurami w sposób wykluczający wszelkie niebezpieczeństwo.

W razie zużytkowania ma być gaz odprowadzany do zbiorników na gaz lub do t. zw. rozdzielaczy.

Zbiorniki na gazy muszą być co najmniej 30 m oddalone od otworów wiertniczych, będących w ruchu i od wszystkich budynków z ogniskami, jakoteż od dróg publicznych (dróg państwowych, krajowych, powiatowych, następnie dróg gminnych I. i II. klasy). Tak zwane rozdzielacze, jeżeli ich pojemność nie wynosi więcej niż 5 m³, można ustawiać w mniejszej odległości od otworów wier-

tniczych, odległość ta ma jednak w każdym razie wynosić co najmniej 15 m.

Zamiast zbiornika na gazy, można używać rurociągu odpowiedniej długości i średnicy, połączonego w takim razie z rurami gazowymi, odprowadzającymi gazy z poszczególnych rozdzielaczy do miejsc zużytkowania.

Powyższe postanowienia, dotyczące odległości, nie odnoszą się do zbiorników na gazy, istniejących już w czasie ogłoszenia tych przepisów.

§ 62.

Zbiorniki na gazy i rozdzielacze, mają co do swej konstrukcji i swych wymiarów odpowiadać ilości i prężności gazów, i mają być zaopatrzone w takie urządzenia (wentyle bezpieczeństwa), aby prężność gazów nie mogła przekroczyć dopuszczalnej miary, i aby gazy odprowadzone ze zbiornika pod kotły parowe, wolne były od przymieszki ropy. Wolny przekrój wentyla bezpieczeństwa, nie może być mniejszy od przekroju rury doprowadzającej gazy. Zbiorniki na gazy uzbroić należy w urządzenie, umożliwiające w każdej chwili stwierdzenie prężności gazu zapomocą manometru.

Rurociągi połączone ze zbiornikami na gazy lub z rozdzielaczami, muszą być tuż obok zbiornika na gazy jak i obok rozdzielacza, niemniej w pobliżu otworu wiertniczego, zaopatrzone w przyrządy do zamykania, które w razie przerwania połączenia między otworem wiertniczym a zbiornikiem na gazy, należy szczelnie zamknąć.

§ 63.

O każdej nowej instalacji do zużytkowania gazów naftowych, którą uprawniony do wydobywania zamierza założyć na swym terenie kopalnianym, niemniej o każdej zamierzonej zmianie, w instalacji już istniejącej, ma on przynajmniej na 14 dni przed jej rozpoczęciem zawiadomić władzę górnica za przedłożeniem odpowiednich planów.

Przed otrzymaniem zezwolenia władzy górniczej, nie wolno w ruch wprowadzić takiej instalacji.

Każdy taki nowy zakład lub jego zmiana, może być wykonana tylko przez osoby, które zostały uzdolnione do tego rodzaju robót przez urząd górniczy okręgowy.

e) Inne postanowienia.

§ 64.

Drzwi wszystkich zabudowań, znajdujących się na ściślejszym terenie wiertniczym, muszą się łatwo na zewnątrz otwierać.

Miejsca, w których się pracuje, szczególnie wewnątrz wież wiertniczych i zabudowań z nimi połączonych, muszą być dostatecznie jasne i należyście przewietrzane.

Wszystkie budynki na ściślejszym terenie wiertniczym należy ogniotrwale pokryć.

U wszystkich kominów tych budynków, muszą być daszki ochronne, a u kominów kuźni także iskrochrony, lecz nie z siatki drucianej.

§ 65.

Na ściślejszym terenie wiertniczym wolno nocować tylko w budynkach mieszkalnych tam się znajdujących.

Robotnikom wolno wchodzić jedynie do tych zabudowań, w których mają wykonywać pracę sobie przydzieloną.

§ 66.

O zamierzonym używaniu motorów elektrycznych w ogólności, dynamo-maszyn, o ile te ostatnie nie służą jedynie do celów oświetlenia, jak też motorów benzynowych, ropnych (naftowych) i gazowych na terenie kopalnianym, należy z reguły co najmniej na 14 dni przed rozpoczęciem ustawiania donieść władzy górniczej przy dołączeniu odnośnych planów. Co do oddalenia maszyn tego rodzaju od otworów wiertniczych, zbiorników gazowych i ropnych mają analogiczne zastosowanie postanowienia § 73, ust. 1.

Elektryczne maszyny wszelkiego rodzaju, tudzież elektryczne przewody mają być tak urządzone i zabezpieczone, aby przez nie nikt nie mógł być przypadkowo uszkodzony.

Przy wszystkich takich zakładach, należy przestrzegać »przepisów bezpieczeństwa urządzeń elektrycznych o prądzie silnym« najnowszego nakładu, wydanych przez Stowarzyszenie elektrotechniczne w Wiedniu dla urządzenia i ruchu zakładów elektrycznych o silnym prądzie.

Elektryczne instalacje wolno urządzać tylko firmie do tego koncesyonowanej, albo pod kierownictwem znawcy, posiadającego kwalifikacje określone w 2 ustępie § 85 niniejszych przepisów.

U motorów gazowych musi być automatyczny przyrząd do puszczania w ruch.

§ 67.

Wszystkie obracające i poruszające się części maszyn i warztatów, wszystkie rodzaje transmisji, następnie przewody pary wodnej i prądu elektrycznego należy zabezpieczyć, aby nikt nie mógł być uszkodzony przez nie bez swojej winy.

Na ściślejszym terenie wiertniczym nie wolno używać do osłony rurociągów materiałów zapalnych. Jeżeli rurociągiem prowadzi się parę przegrzaną, musi materiał izolacyjny być dostosowany do temperatury pary.

Rurociągi należy prowadzić albo pod powierzchnią ziemi w drewnianych korytarzach, lub przynajmniej 2 m. nad ziemią i je odpowiednio bezpiecznie podeprzeć i przytwierdzić.

Robotnikom, zatrudnionym przy maszynach, wolno nosić tylko obcisłą odzież.

W zabudowaniach wiertniczych nie wolno używać skórzanych pasów transmisyjnych.

Zakładanie rękami pasów na poruszające się tarcze jest zakazane. Nie wolno łączyć końców pasów transmisyjnych łącznikami żelaznymi.

Podczas ruchu maszyny, wolno jej części tam tylko smarować, gdzie przy zwykłej uwadze nie grozi robotnikowi żadne niebezpieczeństwo, albo gdzie przy użyciu stosownych urządzeń, wogóle jest wykluczone wszelkie niebezpieczeństwo.

Wprawianie w ruch i zatrzymywanie maszyn, musi się odbywać w sposób bezpieczny, a czynność tę należy sygnalizować robotnikom przy tem zatrudnionym.

Wszystkie łożyska czopowe muszą mieć przykrywki.

Kowalom i ślusarzom mają być oddane do użytku okulary ochronne.

Wyloty rur wydmuchowych od maszyn parowych mają być w taki sposób zabezpieczone, aby zanieczyszczenie terenu przez porwane parą smary, było niemożliwe.

§ 68.

Wentyl wpustowy dla pary do maszyny wiertniczej ma znajdować się w zabudowaniu żórawia obok stanowiska wiertacza.

Przy maszynie wiertniczej znajdować się ma nadto drugi wentyl wpustowy lub przepustnica (Drosselklappe) naprzeciw stanowiska wiertacza podczas łyżkowania lub próbnego łokowania.

Sterowanie zwrotowe maszyn wiertniczych odbywać się ma zapomocą osobnego nastawnika (dźwigni zwrotnej) umieszczonego w stosownej odległości od kół zamachowych i tarcz pasowych, albo w inny bezpieczny sposób.

V. O oświetleniu.

§ 69.

Wieże wiertnicze i teren przed nimi, zabudowania maszynowe i wszelkie warsztaty muszą być oświetlane podczas ruchu w nocy dostatecznie i w sposób poniżej podany.

§ 70.

Do oświetlenia wież wiertniczych i zabudowań z nimi połączonych, wolno używać zwykłych lamp naftowych lub olejnych tylko na kopalniach I. klasy niebezpieczeństwa; lampy takie należy umieścić w osobnych, z ogniotrwałego materiału sporządzonych skrzynkach, zabezpieczyć je przeciw wywróceniu, się umieścić poza wieżą wiertniczą, względnie poza zabudowaniem z nią połączonem i oddzielić od tych przedmiotów dostatecznie silnem i szczelnem oszkleniem.

Palnik lampy musi być tak urządzony, aby światło zgasić można bez otwierania skrzynki.

§ 71.

Na kopalniach II. klasy niebezpieczeństwa w ogóle, a na kopalniach I. klasy niebezpieczeństwa wtedy, gdy gazy ropne zacząć występować z otworu wiertniczego, jako też od chwili, gdy zamknięto wodę hermetycznymi rurami (§ 93), wolno oświetlać wieże wiertnicze i budynki z niemi połączone tylko elektrycznymi lampami żarowymi. We wieżach wiertniczych i budynkach z niemi połączonych, należy umieścić przynajmniej 6 do 7 elektrycznych lampek żarowych, a mianowicie 2 w dolnej części wieży wiertniczej naprzeciw kosza łyżkowego, jedną nad pierwszym pomostem, jedną nad najwyższym pomostem, jedną albo dwie w budynku żórawia wiertniczego, a jedną w zabudowaniu maszynowym.

§ 72.

Urządzenie i ruch elektrycznego oświetlenia na ściślejszym terenie wiertniczym, ma się odbywać według postanowień »przepisów bezpieczeństwa urządzeń elektrycznych o prądzie silnym«, wydanym przez Stowarzyszenie elektrotechniczne w Wiedniu. Nadto należy uwzględniać następujące postanowienia.

§ 73.

Generatory, rotacyjne transformatory, akumulatory, oraz przynależne przyrządy do łączenia prądu i bezpieczniki wolno ustawiać na kopalniach I. klasy niebezpieczeństw tylko w oddaleniu przynajmniej 30 m., a na kopalniach II. klasy niebezpieczeństwa tylko w oddaleniu przynajmniej 40 m. od otworów wiertniczych, zbiorników na ropę i gazy.

Stałe transformatory (transformatory dla prądu przemiennego i trójfazowego) wolno stawiać także w obrębie tego okręgu; wyjątek stanowi tu wnętrze wieży wiertniczej i zabudowań z nią połączonych.

Normalne napięcie w zakładach do oświetlenia, nie może wynosić w miejscach użycia więcej niż 120 volt.

Każdy generator ma posiadać aparat z sygnałem akustycznym alarmującym, obsługującego wtedy, gdy napięcie prądu wzrosło ponad przepisaną miarę.

§ 74.

Na kopalniach I. klasy niebezpieczeństwa w okręgu o promieniu 30 m., a na kopalniach II. klasy w okręgu o promieniu 40 m., mierząc od otworów wiertniczych i zbiorników na ropę i gazy, przewody elektryczne, przeznaczone do użycia, muszą być osłonięte albo podwójną impregnowaną izolacją bawełnianą, albo podwójną plecionką bawełnianą, napojoną minią, albo pojedynczą plecionką bawełnianą i płaszczem azbestowym. Drutów w obcisłej pochwie gumowej (izolacja G i izolacja GH) nie wolno używać w obrębie powyższych odległości.

Połączenia drutów ze sobą muszą być wykonane bardzo starannie, albo zapomocą zlutowania, albo w inny pewny sposób, wykluczający rozluźnienie końców огоłoconych z izolacji. Miejsce połączenia ma być dokładnie zizolowane.

Używanie zacisków do łączenia przewodów jest zabronione.

§ 75.

Wyłączniki i bezpieczniki lamp elektrycznych, o ile one się nie znajdują w odległości co najmniej 30 m. od otworu wiertniczego, wolno umieszczać tylko w szczelnych, gazów nie przepuszczających skrzynkach; od użycia takich gazoszczelnych skrzynek można odstąpić, jeżeli się używa wyłączników i bezpieczników gazoszczelnie urządzonych.

Przewody, prowadzące do wież wiertniczych, mają być na wszystkich biegunach wyłączalne i zaopatrzone w stopki.

§ 76.

We wieżach wiertniczych i w zabudowaniach z nimi połączonych, również na ścianach zewnętrznych tych przedmiotów nie

wolno przeprowadzać przewodów elektrycznych; od tego zakazu czyni się wyjątek dla przewodów łączących główną linię z lampkami, znajdującymi się w owych budynkach, a to, co do wież wiertniczych, jak długo nie można się spodziewać erupcyi gazów i ropy, zaś co do zabudowań z wieżami wiertniczymi połączonych w ogólności. Takie przewody muszą być jednak możliwie krótkie.

Lampki żarowe muszą być tak umieszczone, aby prąd dochodził do nich bezpośrednio z zewnątrz.

Dla przewodów elektryczności, przechodzących przez ściany, należy używać stale przytwierdzonych rurek izolacyjnych, opierających się ogniowi i wilgoci.

§ 77.

Przewody do lampek żarowych, znajdujących się w wieżach wiertniczych i w zabudowaniach z niemi połączonych, muszą być poprowadzone bezpośrednio od masztu rozdzielającego przewody; odległość tego masztu od wieży wiertniczej ma wynosić co najmniej 5 m., a co najwyżej 10 m.

§ 78.

Dla przymocowania przewodów do ściany wieży wiertniczej i zabudowań z nią połączonych, wolno używać tylko pionowo umieszczonych izolatorów dzwonkowych o wysokości co najmniej 100 mm. Przewody o różnem napięciu prądu, muszą być przynajmniej 30 cm. od siebie oddalone.

§ 79.

Wolno wiszące przewody do lampek muszą mieć przekrój metalu co najmniej 6 mm².

§ 80.

Stopki i wyłączniki należy umieścić w oddzielnych skrzynkach.

Stopki mają być dostępne tylko dla kierownika ruchu i odpowiedzialnego dozorey oświetlenia elektrycznego (§ 84), wyłączniki zaś także dla robotników.

Stopki mają być obliczone dla łącznej siły prądu i muszą być dwudzielnie tak skonstruowane, iżby patronu stopki nie można przypadkowo wymienić na patron przeznaczony dla większej siły prądu.

Użycie zwykłych drutów ołowianych na bezpieczniki jest zakazane.

§ 81.

Lampki żarowe, użyte we wieży wiertniczej i w zabudowaniach z nią połączonych, muszą mieć oprawę niedopuszczającą obłужnienia się lampki wskutek wstrząśnień; muszą one również być osłonięte szczelnym kloszem ochronnym, obejmującym także oprawę lampki i silną kratą drucianą. Przewody muszą być do oprawy lampki oddzielnie od siebie wprowadzone.

Wyłączników dla takich lampek żarowych nie wolno umieszczać u samej lampki.

Lampki żarowe należy tak umieszczać, aby przypuszczalnie nie mogły doznać uszkodzenia także w razie erupcyi z otworu wiertniczego.

Dla lampki, służącej do oświetlenia najwyższego pomostu wieży wiertniczej, ma istnieć osobny wyłącznik.

Jeżeli erupcyje ropy już są, albo się ich spodziewać należy, wówczas lampki żarowe, przeznaczone do oświetlenia wnętrza wieży i zabudowań wiertniczych, otrzymać muszą oprócz ochrony przepisanej w 1. ustępie tego paragrafu jeszcze dalsze zabezpieczenie zapomocą skrzynek ochronnych, oszklonych o ścianach ukośnych, obitych wewnątrz blachą cynkową.

Używanie lampek ruchomych (przenośnych), połączonych z przewodami elektrycznymi, jest na kopalniach obu klas niebezpieczeństwa zakazane.

§ 82.

Lampki żarowe, używane na stacyach pompowych i mierniczych, w zabudowaniach, w których się odbywa manipulacya z olejem ziemnym, tudzież umieszczone poza wieżą wiertniczą i zabudowaniami z nią połączonemi w promieniu 50 m., licząc od otwo-

rów wiertniczych, zbiorników na ropę i zbiorników na gazy, muszą być zaopatrzone w klosze ochronne, obejmujące także oprawę lampek.

§ 83.

Lamp łukowych wolno używać jedynie poza okragiem ochronnym 50 metrowym, określonym w § 82; punkt świetlny musi się znajdować w wysokości co najmniej 12 m. nad powierzchnią ziemi.

§ 84.

Urządzenie oświetlenia elektrycznego należy starannie utrzymywać w dobrym stanie.

Każda kopalnia oleju ziemnego II. klasy niebezpieczeństwa ma w tym celu mieć odpowiednio ukwalifikowanego odpowiedzialnego dozorcę (montera), który ma stale kontrolować całe urządzenia, zwłaszcza w porze nocnej i wykonywać potrzebne drobne naprawy. W szczególności mają ci dozorczy, przynajmniej raz na tydzień i po każdej erupcyi, która wyrzuca ropę aż do korony wieży, dokładnie zbadać urządzenie światła elektrycznego wewnątrz wieży wiertniczej i zabudowań z nią połączonych, a wynik tego badania wpisać do księgi na to przeznaczonej.

Jeden dozorca może, zależnie od wzajemnej odległości otworów wiertniczych, ilości generatorów prądu elektrycznego i t. d., dozorować urządzenia do oświetlenia elektrycznego co najwyżej w 10 wieżach wiertniczych i w zabudowaniach z nimi połączonych.

Dozorców tych należy zgłosić w urzędzie górniczym okręgowym.

Urząd górniczy okręgowy oznacza, jaką ilość wież wiertniczych i zabudowań z nimi połączonych, może nadzorować jeden dozorca w myśl postanowień poprzedniego ustępu.

Dozorcami urządzeń do oświetlenia elektrycznego, mogą być tylko takie osoby, których uzdolnienie uznał urząd górniczy okręgowy na podstawie orzeczenia komisji egzaminującej, przez tenże urząd ustanowionej. Komisya egzaminacyjna składać się ma: z delegata urzędu górniczego okręgowego, jednego znawcy elektro-

technika (§ 85) i jednego dozorczy (montera) elektrycznego oświetlenia.

Powyższe postanowienie nie ma zastosowania do tych dozorców, których urząd okręgowy uznał za uzdolnionych przed wejściem w życie niniejszych przepisów.

§ 85.

Prócz bieżącego nadzoru (§ 84) należy przynajmniej co pół roku urządzenie oświetlenia elektrycznego poddać dokładnemu zbadaniu przez znawcę.

Przy tej rewizyi należy się w szczególności upewnić, czy to urządzenie pod względem bezpieczeństwa ogniowego odpowiada obowiązującym przepisom.

Rewizyę ma przeprowadzić sadownie zaprzysiężony albo przez władzę, autoryzowany, albo też przez urząd górniczy okręgowy zamianowany znawcą elektrotechnik. Braki ewentualnie znalezione, oraz zarządzenia wydane z tego powodu, ma znawca wpisać do księgi objazdowej.

§ 86.

Do wykonania nowych urządzeń i do wykonania naprawek wolno używać tylko takich osób, które urząd górniczy okręgowy uznał za uzdolnione do tego.

§ 87.

Należy starannie tego przestrzegać, aby pęknięte lub uszkodzone klosze ochronne lampek żarowych zastąpiono natychmiast nieuszkodzonymi.

Niezdadne do użytku lampki żarowe wolno wymieniać jedynie tylko po wyłączeniu odnośnego obwodu prądu; inne naprawy urządzeń elektrycznych w wieżach wiertniczych i zabudowaniach z nimi połączonych, wolno wykonywać tylko przy świetle dziennem.

§ 88.

Podczas przerw w ruchu mają być wyłączone wszystkie obwody prądu.

§ 89.

Zwolnione przewody elektryczne prowadzące do wieży wiertniczej należy napiąć.

W razie niebezpiecznych erupcyi z niezamkniętych otworów wiertniczych, należy urządzenie dla oświetlenia wieży wiertniczej natychmiast wyłączyć.

§ 90.

Postanowienia § 66, ustępy 2 i 4. należy analogicznie zastosować także do elektrycznego oświetlenia.

VI. O opalaniu kotłów parowych.

§ 91.

Jeżeli do opalania kotłów parowych używa się gazów, muszą one być zupełnie suche t. j. bez domieszki ropy.

Rury gazowe muszą być zawsze w dobrym stanie utrzymywane i zaopatrzone w wentyle lub kurki do zamykania umieszczone tak w kotłowni jak i poza kotłownią w bezpośredniej jej bliskości, jako też tuż przy zbiorniku na gazy. Do każdego rurociągu gazowego, wychodzącego ze zbiornika, na gazy wstawić należy przed każdą kotłownią w osobnym naczyniu po dwie druciane siatki bezpieczeństwa o 144 oczkach na 1 cm² powierzchni i 0·35 mm. grubości drutu, których odległość od siebie ma wynosić 10 mm. Naczynie to ma być tak skonstruowane, by siatki były łatwo dostępne celem dokładnego dozorowania i wymiany. Po obu stronach tego naczynia mają być wstawione w rurociąg gazowy przyrządy do zamykania. Siatki druciane należy często dokładnie czyścić.

Doprowadzenie gazów do kotłów parowych wprost z otworów wiertniczych jest wzbronione.

Aby zapobiedz w utworzeniu się w palowisku kotła niebezpiecznej mieszaniny dopływających gazów z powietrzem atmosferycznym.

rycznem, należy przed rozpoczęciem opalania gazem i po każdej jego przerwie rozniecić w palowisku ogień, zanim się w kotłowni otworzy przyrząd do zamykania dopływu gazów. Przy zapaleniu ognia powinien palacz stać z boku i zdala od palowiska.

Kurek rurociągu gazowego należy tylko powoli otwierać.

Wszystkie otwory w palowisku i w drzwiczkach palowiska kotła uależy zawrzeć. Otwór popielnika należy zabezpieczyć osłoną blaszaną w ten sposób, by w razie cofnięcia się płomienia palacz nie był narażony na niebezpieczeństwo.

§ 92.

Jeżeli do opalania kotłów parowych używa się ropy, należy przestrzegać następujących przepisów:

Z pomiędzy różnych sposobów opalania ropą, wolno używać tylko opalania zapomocą rozpylonej ropy.

Dla przechowywania ropy opałowej muszą być przedewszystkiem w pobliżu kotła parowego jednakże w oddaleniu co najmniej 10 m. od niego ustawione dwa zbiorniki, jeden nad drugim, o takich rozmiarach, aby razem nie obejmowały więcej niż 100 q ropy. Co do urządzenia i konstrukcyi tych zbiorników, obowiązują następujące postanowienia:

Wyżej położony zbiornik, z którego ropa samoczynnie spływa do rozpylacza, musi być ogniotrwały, zupełnie szczelny, a w miejscu najwyżej położonem posiadać otwór, zaopatrzony ochronną siatką drucianą dla ulatniania się gazów. Zbiorniki takie wolno napełniać tylko zapomocą rurociągów.

Przepełnieniu górnego zbiornika należy zapobiedz przez połączenie go rurką przepływową z dolnym zbiornikiem. Dla czyszczenia górnego zbiornika, należy u jego dna przymocować rurę, zamykaną zapomocą odpowiedniego przyrządu. Przy manipulacyi należy starannie unikać zanieczyszczania terenu i aby do rozpylacza dostawała się tylko ropa czysta i wolna od wody.

Rurę, którą ropa odpływa ze zbiornika do rozpylacza, należy umieścić w stosownej wysokości ponad dnem zbiornika; wewnątrz zbiornika należy zakryć ją siatką, aby zapobiedz zanieczyszczeniu

rurociągu; zewnątrz zbiornika i to bezpośrednio przy ścianie tegoż, należy umieścić przyrząd do zamykania.

Rurki doprowadzające ropę i parę do rozpylacza, należy umieścić po tej samej stronie kotła parowego; dla regulowania dopływu i pary, należy te rurki zaopatrzyć w wentyle w ten sposób założone, aby można nimi bezpiecznie i wygodnie manipulować; nadto muszą być rurki w ten sposób ułożone i ze sobą połączone, aby można każdej chwili wszystkie rurociągi ropne przedmuchać parą. Rurki i ich połączenia mają być zawsze szczelne. Wszelkie zanieczyszczenie podłogi kotłowni ropą jest zabronione.

Wszystkie otwory w palowisku i w drzwiczkach palowiska kotła należy zawrzeć. Otwór popielnika należy zabezpieczyć osłoną blaszaną w ten sposób, aby wrazie cofnięcia się płomienia, palacz nie był narażony na niebezpieczeństwo.

Do przysypiania rozlanej lub płonącej ropy, należy mieć przygotowany w kotłowni i w pobliżu niej odpowiedni zapas piasku.

Nie wolno opalać kotła parowego nierozpyloną ropą w celu wytworzenia pary o prężności potrzebnej do funkcjonowania rozpylacza.

Jeżeli wskutek zgaśnięcia płomienia trzeba ogień na nowo rozniecić, należy postąpić według 4. i 5. ustępu § 91.

VII. O zamykaniu i ściąganiu wody.

§ 93.

W każdym otworze wiertniczym należy wodę podziemną w ten sposób szczelnie zamknąć rurami, aby się nie mogła przedostać ani do roponośnych warstw, ani do złóż wosku ziemnego. Bez pozwolenia władzy górniczej, nie wolno tych rur usuwać.

Wodę szutrową należy natychmiast szczelnie zamknąć po każdym przebicium warstw szutrowych.

Rodzaj i sposób zamknięcia wody oraz głębokości, w których to zamknięcie ma być dokonane, uwidocznić należy w planie ruchu. Głębokości należy oznaczyć odpowiednio do lokalnych stosunków geologicznych, znanych ze sąsiednich kopalń, uwarstwienia górotworów i konfiguracyi powierzchni.

O dokonaniu zamknięcia wody, jako też o każdym w planie ruchu nieuwzględnionym przypływie wody, po jej zamknięciu w otworze wiertniczym, należy donieść natychmiast urzędowi górniczemu okręgowemu celem ewentualnego przeprowadzenia kontroli i wydania potrzebnych zarządzeń w celu zapobieżenia zawodnieniu terenu.

W dziennikach wiertniczych, wymienionych w § 112, należy dokładnie podawać warstwy pokładów i głębokości, w których podziemne wody występują.

Jeżeli po zamknięciu wody doprowadza się do otworu wiertniczego wodę pod ciśnieniem, należy o tem donieść urzędowi górniczemu okręgowemu piśmiennie najpóźniej do 3. dni naprzód, a w wypadkach nie cierpiących zwłoki telegraficznie lub telefonicznie równocześnie z rozpoczęciem tej czynności. Sąsiednim, uprawnionym do wydobywania, przysługuje kontrola co do ilości wody do otworu wiertniczego wtłaczanej; tak samo przysługuje tym uprawnionym do wydobywania po zamknięciu wody w otworze wiertniczym kontrola ewentualnej utraty wody, gdy się używa systemów płuczkowych. Dla umożliwienia kontroli, należy równocześnie ze zamknięciem wody w otworze wiertniczym wykonać urządzenia służące do tej kontroli.

Jeżeli występują objawy zawodnienia otworu wiertniczego, ma urząd górniczy okręgowy na prośbę interesowanego, uprawnionego do wydobywania, albo gdy się w inny sposób o tem dowie, natychmiast przeprowadzić dochodzenie miejscowe, ewentualnie z przybraniem znawców i na podstawie wyniku tego dochodzenia, zarządzić co należy.

§ 94.

Na obszarze naftowym, jeszcze nie zbadanym, t. j. na obszarze, na którym występowanie, następstwo i właściwości warstw naftonośnych i wodonośnych, tudzież złóż woskowych, nie zostały jeszcze dostatecznie stwierdzone, należy odnośnie do zamknięcia wody, zastosować postanowienia § 93 z następującymi zmianami:

We wszystkich otworach wiertniczych należy każdą wodę, występującą pod warstwami szutrowemi, natychmiast po przebicciu warstw wodonośnych, hermetycznie zamknąć osobno rurami w taki

sposób, aby woda ta nie mogła się przedostać ani do warstw ropośnych, ani do złoża wosku ziemnego, rurami temi nie wolno ani poruszać, ani też nie wolno ich wycinać lub wyciągać. Jeżeli między dwiema albo więcej wodonośnemi warstwami nie natrafiono ani na złoża oleju albo wosku ziemnego, ani na gazy, natenczas można za zezwoleniem urzędu górniczego okręgowego ruszyć z miejsca zamykające wodę rury, w celu zamknięcia niemi innych poziomów wodnych.

Dla każdego otworu wiertniczego należy prócz profilu, przepisanego w § 112, założyć i bieżąco prowadzić w 2 egzemplarzach drugi profil, który zawierać ma wszystkie miarodajne ważniejsze dady potrzebne do osądzenia występowania wodonośnych warstw i zamknięcia wody. Sąsiednim uprawnionym do wydobywania, przysługuje prawo wglądu do tych profili.

W przeciągu 4 tygodni, po ukończeniu robót wiertniczych albo na wezwanie urzędu okręgowego górniczego, także wcześniej należy temuż przedłożyć jeden egzemplarz profilu. Bliższe postanowienia co do sposobu prowadzenia tych profili wyda urząd górniczy okręgowy.

Wiercenie systemem płuczkowym dozwolone jest tylko za zezwoleniem urzędu górniczego okręgowego. Urząd ten ma orzec o dopuszczalności zastosowania systemu płuczkowego na podstawie miejscowego dochodzenia przeprowadzonego za przybraniem znawców.

§ 95.

Jeżeli jest zamierzonym wyjęcie rur hermetycznych, zamykających wodę z otworów wiertniczych, które mają być opuszczone należy te otwory wiertnicze w miarę wyjmowania rur, zabijać wodoszczelnie stosownym materiałem.

O zamiarze takiego zabicia otworu wiertniczego, należy donieść urzędowi górniczemu okręgowemu co najmniej na 4 tygodnie przed rozpoczęciem tej roboty.

Urząd górniczy okręgowy, otrzymawszy takie doniesienie, przeprowadzi bezzwłocznie dochodzenie na miejscu z przyzwaniem właściciela gruntu i sąsiednich uprawnionych do wydobywania celem zbadania, w jaki sposób zabicie otworu wiertniczego usku-

cznie należy, aby także po usunięciu rur zamykających, uchronić warstwy ropne od wtargnięcia wód podziemnych.

Właścicielom gruntu i sąsiednim uprawnionym do wydobywania, przysługuje kontrola nad przeprowadzeniem robót zarządnego zabitia otworu wiertniczego, o których rozpoczęciu należy ich zawiadomić zawczasu, najpóźniej jednak na 3 dni przedtem.

§ 96.

Wszystkie otwory wiertnicze, produkujące ropę, które nie posiadają hermetycznego zamknięcia wody, muszą być w ten sposób bez przerwy odwadniane, aby nie oddziaływały szkodliwie ani na własny, ani na sąsiedni teren wiertniczy. W przeciwnym razie władza górnicza, ewentualnie na prośbę sąsiedniego uprawnionego do wydobywania, zarządzi odwadnianie albo wody nie przepuszczające zasypianie takiego otworu wiertniczego, a gdyby do tego zarządzenia w przeciągu 14 dni nie zastosowano się, bezwarunkowo wykonanie tegoż na koszt uprawnionego do wydobywania, którego obowiązkiem było otwór wiertniczy odwadniać, względnie zasypać.

§ 97.

Otwór wiertniczy, nie posiadający zamknięcia wody, musi być na wypadek jego opuszczenia natychmiast wodoszczelnie zasypyany.

VIII. O pompowaniu otworów wiertniczych.

§ 98.

Do poruszania przyrządów pompowych można używać lokomobil; do nich mają zastosowanie te same postanowienia, jakie poprzednio przepisano dla kotłów parowych wogóle (§§ 45—50).

§ 99.

Jeżeli do pompowania otworów wiertniczych używa się motorów elektrycznych lub benzynowych, ropnych (naftowych) i ga-

zowych, stosować należy do nich postanowienia przepisane poprzednio dla takich motorów i urządzeń elektrycznych (§ 66).

§ 100.

Włączanie i wyłączanie przewodów pompowych tak przy otworze wiertniczym jak i przy kieracie pompowym, dozwolone jest podczas ruchu tych przewodów tylko za użyciem takich urządzeń, które umożliwiają bezpieczną manipulację. Manipulację tę opisać należy dokładnie w planie ruchu.

IX. O wydobywaniu oleju ziemnego zapomocą tłoka (tłokowanie).

§ 101.

Używanie bębna łyżkowego rygu wiertniczego do tłokowania ropy, dozwolone jest tylko czasowo przy tłokowaniu próbnem dla zbadania wydajności otworu wiertniczego.

W razie tłokowania w powyższy sposób, należy po każdorazowym wyciągnięciu tłoka z otworu wiertniczego, zachować przerwę 5 minutową celem ochłodzenia hamulca i pasów.

Próbne tłokowanie może trwać najwyżej 14 dni, licząc od chwili jego rozpoczęcia.

§ 102.

Do stałego tłokowania musi być wykonane osobne urządzenie w oddaleniu co najmniej 12 m. od otworu wiertniczego i umieszczone w osobnem zabudowaniu. Budynek ten, mieszczący urządzenie do tłokowania, ma być oddzielony od wieży i zabudowań z nią połączonych wolną przestrzenią co najmniej 1 m. szeroką. W ścianach odnośnych budynków muszą być wycięte okna, aby wiertacz mógł widzieć wewnątrz wieży wiertniczej.

W kopalniach 2. klasy niebezpieczeństwa mają być belki na koronie wieży wiertniczej żelazne, o przekroju podwójnego T lub U.

Rolki linowe mają odpowiadać postanowieniom § 37 tych przepisów górniczo-policyjnych.

§ 103.

Przy stałem tłokowaniu należy zapobiedz temu, by spływająca po linie ropa, nie zanieczyszczała terenu.

§ 104.

Wentyl wpustowy dla pary przy maszynie parowej do tłokowania, a, o ile hamowanie odbywa się zapomocą powietrza, wentyl wpustowy dla powietrza, oraz dźwignia hamulca i nastawnik mają być tak rozmieszczone, aby maszynista mógł je łatwo i wygodnie wprawiać w ruch, nie zmieniając swego stanowiska.

Hamulec działający na bęben linowy, ma być urządzony też jako hamulec nożny, a jego konstrukcyja ma odpowiadać postanowieniom § 40.

Jeżeli hamowanie odbywa się zapomocą powietrza, ma na skrzyni suwakowej każdego cylindra lub obok niej znajdować się wentyl bezpieczeństwa o średnicy przynajmniej 30 mm. w ten sposób ustawiony, by sam się otwierał w chwili, gdy ciśnienie w skrzyni suwakowej osiągnie wysokość normalnie używanej prężności pary w kotle.

Do smarowania maszyn, służących do tłokowania, wolno używać tylko smarów mineralnych czystych. Smarowanie odbywać się ma wyłącznie zapomocą przyrządów samoczynnych.

Maszynę do tłokowania należy co tydzień dokładnie badać w obecności kierownika ruchu. Wynik tego badania należy wpisać do księgi objazdowej.

§ 105.

Aby zapobiedz wyciągnięciu tłoka aż do rolek linowych na koronie wieży wiertniczej, należy każdą maszynę do tłokowania zaopatrzyć we wskaźnik głębokości, oraz w odpowiednie urządzenie, któreby zapewniało samoczynne zamykanie wentyla wpustowego

dla pary przy maszynie do tłokowania w chwili, gdy tłok przechodzi przez wylot otworu wiertniczego.

§ 106.

W czasie zapuszczania i wciągania tłoka, zarówno przy próbnym jak i stałym tłokowaniu ropy, nie wolno znajdować się we wieży wiertniczej żadnemu robotnikowi, z wyjątkiem w chwili wprowadzenia tłoka do otworu wiertniczego.

Po kilkakrotnym zapuszczeniu tłoka przy obu rodzajach tłokowania, powinien wiertacz dokładnie zbadać całe urządzenie, służące do tłokowania ropy, a ewentualnie braki natychmiast usunąć.

Kierownik ruchu oznacza, jak często tego rodzaju badania należy przedsięwziąć.

§ 107.

O rozpoczęciu tak próbnego jak stałego tłokowania ropy, należy bezzwłocznie donieść urzędowi górniczemu okręgowemu celem ewentualnej kollaudacyi tych urządzeń.

X. O materiałach rozsadzających.

§ 108.

Bez osobnego zezwolenia władzy górniczej nie wolno używać materiałów rozsadzających, w szczególności do torpedowania otworów wiertniczych.

Por. T. I. str. 221.

XI. Ogólne postanowienia.

§ 109.

Jeżeli techniczny ruch kopalni oleju ziemnego ma być prowadzony pod kierownictwem lub nadzorem osób, które podjęły się

wykonania pewnych robót tej kopalni w charakterze przedsiębiorców po myśli § 30, ustęp 2, punkt 1, ustawy z 22. marca 1908, dz. u. i rozp. kraj. nr. 61, wówczas należy na to uzyskać osobne zrzwolenie urzędu górniczego okręgowego.

§ 110.

Oddawanie w akord robót wiertniczych, instrumentacyjnych i wydobywczych robotnikom w ten sposób, iżby oni występowali jako przedsiębiorcy w myśl § 30, ustęp 2, punkt 1, ustawy z 22. marca 1908, dz. u. i rozp. kraj. nr. 61, jest zabronione.

§ 111.

Następujące roboty mogą być wykonywane tylko za wynagrodzeniem dziennem (szychtowem):

- a) wszystkie trudne roboty instrumentacyjne;
- b) wszystkie roboty instrumentacyjne w otworach wiertniczych, w których pojawiają się erupcje gazów i ropy;
- c) tłokowanie oleju ziemnego;
- d) zapuszczanie i wyciąganie rur wiertniczych.

§ 112.

Dla każdej kopalni oleju ziemnego należy w dwóch egzemplarzach założyć i regularnie uzupełniać mapy poglądowe, profile i dzienniki wiertnicze (§ 37 ustawy z 22. marca 1908, dz. u. i rozp. kraj. nr. 61).

Mapy poglądowe należy sporządzać w skali 1:720, profile wiertnicze zaś w skali 1:1000.

Na mapach poglądowych należy uwidaczniać wszystkie przedmioty znajdujące się na powierzchni zgłoszonego terenu (otwory wiertnicze, budynki, zbiorniki na ropę, wodę i gazy, rurociągi, doły na łyżkowiny i na ropę itp.). Jeden egzemplarz mapy poglądowej należy przedłożyć urzędowi górniczemu okręgowemu natychmiast po podjęciu ruchu i uzupełniać go na każdorazowe wezwanie urzędu górniczego okręgowego.

Profile otworów wiertniczych należy zestawiać na wzorach przez władzę górniczą zatwierdzonych. W przeciągu 4 tygodni, po ukończeniu wiercenia każdego otworu wiertniczego, albo na wezwanie urzędu górniczego okręgowego także wcześniej, należy temuż przedłożyć jeden egzemplarz profilu wiertniczego wraz z jednym egzemplarzem dziennika wiertniczego.

Por. uwagi przy §-ie 37 kraj. noweli.

§ 113.

W kancelaryi ruchu (§ 52) muszą się znajdować:

- a) księga objazdowa i księga rewizyi, przepisana usłupem 2, § 84 dla dozorców urządzeń oświetlenia elektrycznego,
- b) rejestry robotników,
- c) listy płacy i listy szychłowe,
- d) certyfikaty kotłów parowych,
- e) świadectwa palaczy,
- f) książki robotnicze,
- g) mapy pogładowe, dzienniki wiertnicze i profile otworów wiertniczych,
- h) plan ruchu.

§ 114.

Podczas burzy należy wstrzymać robotę we wieży wiertniczej i w zabudowaniach z nią połączonych, a robotnicy mają opuścić wieżę wiertniczą i wspomniane zabudowania.

W czasie erupcyi gazów lub ropy, nie wolno prowadzić robót wiertniczych, jeżeli otwór wiertniczy nie jest w sposób niezawodny zamkniętym.

§ 115.

Jeżeli w otworze wiertniczym pojawiają się znaczniejsze ilości gazów lub następują silne erupcyje ropy, któreby mogły spowodować zanieczyszczenie sąsiednich domów i placów, należy o tem natychmiast zawiadomić mieszkańców zagrożonych domów, aby obchodzono się ostrożnie z ogniem. Za zezwoleniem właścicieli

należy w takim przypadku odnośnie domy i place oczyszczać z ropy.

O takich przypadkach należy bezzwłocznie donieść urzędowi górniczemu okręgowemu.

§ 116.

Bez zezwolenia władzy górniczej, nie wolno stawiać gromników na wieżach wiertniczych i w ich pobliżu.

Gromniki istniejące w kopalniach oleju ziemnego w dniu ogłoszenia niniejszych przepisów w dzienniku ustaw i rozporządzeń krajowych dla Galicji, mają być w przeciągu 3 miesięcy po tem ogłoszeniu poddane szczegółowej rewizji przez urząd górniczy okręgowy za przybraniem znawcy (§ 85).

Wszystkie znajdujące się na terenie kopalnianym gromniki, mają być badane co roku przez znawcę (§ 85), a po każdej burzy przez dozorcę urządzeń światła elektrycznego (§ 84).

§ 117.

Na każdym terenie wiertniczym muszą być w pogotowiu przenośna skrzynka z bandażami i lekarstwami dla niesienia pierwszej pomocy w wypadkach nieszczęśliwych, tudzież i nosze.

Za zezwoleniem urzędu górniczego okręgowego może się kilka kopalń razem połączyć dla urządzenia wspólnej stacyi ratunkowej.

Każdy kierownik i dozorca ruchu musi być obznajmiony ze sposobami niesienia pierwszej pomocy w wypadkach nieszczęśliwych.

§ 118.

Przepisy dla szybów kopanych wyda urząd górniczy okręgowy od wypadku do wypadku.

XII. Postanowienia karne.

§ 119.

Przekroczenia powyższych przepisów będą karane grzywną

od 10 do 200 K, a w razie powtórnym do 400 K (§ 86 ustawy z 22 marca 1908, dz. u. i rozp. kraj. nr. 61).

XIII. Postanowienia końcowe.

§ 120.

Starostwo górnicze zastrzega sobie możność zezwolenia na wyjątki z poszczególnych postanowień niniejszych przepisów policyjno-górnich w tych wypadkach, w których szczególne stosunki koniecznie tego wymagać będą i jeżeli względy bezpieczeństwa i postanowienia ustawowe nie będą stały temu na przeszkodzie.

§ 121.

Dla dozorców ruchu i robotników kopalni oleju ziemnego mają uprawnieni do wydobywania zestawić instrukcje, zawierające w szczególności te postanowienia niniejszych przepisów, które się do tych osób odnoszą. Te instrukcje podlegają zatwierdzeniu przez urząd górniczy okręgowy; urząd górniczy okręgowy ma dbać o to, aby instrukcje dla poszczególnych kopalń oleju ziemnego, jego okręgu były możliwie zgodne, o ile to okaże się możliwem ze względu na lokalne stosunki.

Każdemu dozorczy ruchu i każdemu robotnikowi należy udzielić do przestrzegania jeden egzemplarz odnośnej instrukcji i regulaminu służbowego.

Instrukcja i porządek służbowy mają być ponadto wywieszone w odpowiednich miejscach.

§ 122.

Obowiązki nałożone niniejszymi przepisami górniczo-policyjnymi na uprawnionych do wydobywania, przechodzą w razie wydzierżawienia kopalni lub w razie oddania pewnych robót do wykonania przedsiębiorcy, na dzierżawcę kopalni, a co do robót, oddanych do wykonania przedsiębiorcy, na przedsiębiorcę tych robót.

§ 123.

Powyższe przepisy górniczo-policyjne wchodzi w życie w dniu ogłoszenia ich w Dzienniku ustaw i rozporządzeń krajowych dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem; do wykonania potrzebnych urządzeń i zmian, wyznaczają władze górnicze odpowiednie terminy.

Z powyższym dniem tracą moc obowiązującą górniczo-policyjne przepisy z 26 czerwca 1904, dz. u. i rozp. kraj. dla Galicyi nr. 68.

Rozporządzenie

c. k. Starostwa górniczego w Krakowie z 24 czerwca 1911, L. 3001, wydane na podstawie § 49 ustawy z 22 marca 1908, dz. u. i rozp. kraj. nr. 61, dotyczące komisji dla egzaminowania tych kandydatów na posady kierowników ruchu i dozorców ruchu kopalń oleju ziemnego, którzy w myśl postanowień tej ustawy (§§ 40, lit. b, i § 42, względnie 43, lit. b) celem osiągnięcia uznania swego uzdolnienia, muszą poddać się osobnemu egzaminowi.

§ 1.

Celem badania uzdolnienia kandydatów na posady kierowników ruchu kopalń oleju ziemnego, ustanawia się komisję egzaminacyjną w Borysławiu, a celem badania uzdolnienia kandydatów na posady dozorców ruchu tychże kopalń komisje egzaminacyjne z siedzibą w Borysławiu i Jaśle.

§ 2.

Komisje egzaminacyjne składać się mają z naczelnika dotyczącego urzędu górniczego okręgowego lub przez niego delegowanego innego conceptowego urzędnika urzędu górniczego okręgowego, oraz przy egzaminach kandydatów na kierowników ruchu z 4, a przy egzaminach kandydatów na dozorców ruchu z 2 członków.

Członków komisji mianuje starostwo górnicze na propozycję urzędów górniczych okręgowych w Drohobyczu i Jaśle, na okres 5-letni, postanawiając równocześnie, czy członek ma być egzaminatorem tak kandydatów na kierowników ruchu jak i na dozorców ruchu, czy też tylko kandydatów na dozorców ruchu.

Propozycje swoje przedkładają urzędy górnicze okręgowe z uwzględnieniem list zestawionych przez towarzystwa zawodowe na zaproszenie urzędów górniczych okręgowych.

Z członków komisji egzaminacyjnej dla kandydatów na kierowników ruchu, powinno o ile możliwości dwóch należeć do grona kierowników ruchu, z członków komisji egzaminacyjnej dla kandydatów na dozorców ruchu zaś powinien o ile możliwości jeden należeć do grona dozorców ruchu.

§ 3.

Urzędy górnicze okręgowe wyznaczają co roku w miarę potrzeby stałe terminy do egzaminów. Zgłaszających się do egzaminu kandydatów na kierowników ruchu, względnie dozorców ruchu kopalni oleju ziemnego, którzy przynajmniej na miesiąc przed wyznaczonym stałym terminem wykazali się, że uczynili zadość odnośnym wymogom krajowej ustawy naftowej i niniejszych przepisów górniczo-policyjnych, należy przypuścić do egzaminu w najbliższym terminie.

§ 4.

Kandydat na posadę kierownika ruchu ma przed komisją egzaminacyjną udowodnić:

1. że włada językiem krajowym w słowie i piśmie;
2. że posiada praktyczne uzdolnienie i doświadczenie:
  - a) w wykonaniu głębokich wierceń;
  - b) w przeprowadzeniu instrumentacji zagwożdżonych otworów wiertniczych;
  - c) w zamykaniu wody w otworach wiertniczych;
  - d) w stawianiu potrzebnych zabudowań wiertniczych;
  - e) w urządzaniu i w prowadzeniu ruchu zakładów dla oświetlenia elektrycznego;

- f) w prowadzeniu ruchu kotłów parowych opalanych drzewem, węglem, ropą i gazami;
- g) w niesieniu pierwszej pomocy w wypadkach nieszczęśliwych;

dalej

3. że posiada gruntowne wiadomości:

a) o głównych częściach składowych i działaniu maszyn parowych, maszyn elektrycznych i motorów gazowych, benzynowych i ropnych (naftowych);

b) o naturze i składzie gazów oraz powietrza wybuchowego, jak też o oddziaływaniu tychże na ludzki organizm w ogóle;

c) o przyczynach i skutkach eksplozyi gazów i o robotach ratunkowych potrzebnych po eksplozyi;

d) o akcji ratunkowej w razie pożaru;

e) o stosunkach geognostycznych złóż roponośnych w Galicyi;

f) w sporządzaniu map poglądowych i profilów; wreszcie

4. że dokładnie zna wszystkie ustawy i rozporządzenia, obowiązujące kopalnie oleju ziemnego w Galicyi, oraz zasadnicze postanowienia regulaminów służbowych dla kopalń oleju ziemnego.

§ 5.

Kandydat na posadę dozorcę ruchu ma przed komisją egzaminacyjną udowodnić:

1. że włada językiem krajowym w słowie i piśmie;

2. że posiada praktyczne uzdolnienie i doświadczenie:

a) w wykonaniu głębokich wierceń;

b) w przeprowadzaniu instrumentacyi zagwożdżonych otworów wiertniczych;

3. że posiada ogólne wiadomości:

a) o urządzeniu i prowadzeniu ruchu zakładów dla oświetlenia elektrycznego;

b) o oddziaływaniu gazów naftowych na ludzki organizm;

c) o przyczynach i skutkach eksplozyi gazów i o robotach ratunkowych, potrzebnych po eksplozyi;

d) o akcji ratunkowej w razie pożaru;

4. że zna przepisy górniczo-policyjne, rozporządzenia i instrukcje obowiązujące kopalnie oleju ziemnego w Galicyi, o ile one dotyczą zakresu działania dozorców oraz regulamin służbowy.

§ 6.

Członków komisji egzaminacyjnej zaprasza do odbyć się mających egzaminów przewodniczący komisji z uwzględnieniem postanowień, zawartych w § 2, ustęp ostatni, o ile możliwości w porządku alfabetycznym.

Komisya, przed którą kandydat ma dostarczyć dowodu swego uzdolnienia, spisuje z przebiegu swojej urzędowej czynności protokół.

Członkowie komisji i przewodniczący orzekają zaraz po ukończeniu urzędowej czynności w imiennem głosowaniu, czy kandydat jest uzdolniony do kierownictwa, względnie dozoru kopalni oleju ziemnego bez żadnego ograniczenia lub też tylko dla pewnych grup kopalni oleju ziemnego, względnie dla pewnych tylko kopalni i dla których, czyli też ma być uważanym za nieuzdolnionego.

Świadectwo uzdolnienia wydanem będzie kandydatowi tylko wtenczas, gdy uzdolnienie uznane zostało przez komisję większością głosów.

Świadectwo ma zawierać rodowód kandydata, podanie jego poprzednich studyów, dzień i kalkulację egzaminu.

W świadectwie należy również podać, czy kandydat posiada uzdolnienie do kierownictwa, względnie dozoru kopalni oleju ziemnego bez ograniczenia, albo czy mu przyznano uzdolnienie tylko dla pewnych grup kopalni oleju ziemnego, względnie dla pewnych tylko kopalni oleju ziemnego i dla których.

Kandydat przez komisję reprobowany może tylko raz jeszcze stanąć przed nią, i to dopiero po upływie co najmniej sześciu miesięcy po egzaminie.

Komisya może postanowić, że kandydat ma udowodnić swoje uzdolnienie albo ustnie, albo piśmiennie, i to albo w lokalu urzędowym komisji, albo przy praktycznym ruchu. Może ona od kandydatów na kierowników ruchu żądać wyjaśnienia odpowiedzi na

stawiane pytania także rysunkami wykonać się mającymi przez kandydata.

§ 7.

Kandydaci składają we właściwym urzędzie górniczym okręgowym takse na pokrycie wydatków i dyet członków komisji.

Taksa wynosi dla kandydatów na kierowników ruchu 50 K, dla kandydatów na dozorców ruchu 15 K i ma być uiszczona każdorazowo zaraz przy zgłoszeniu w gotówce za potwierdzeniem odbioru.

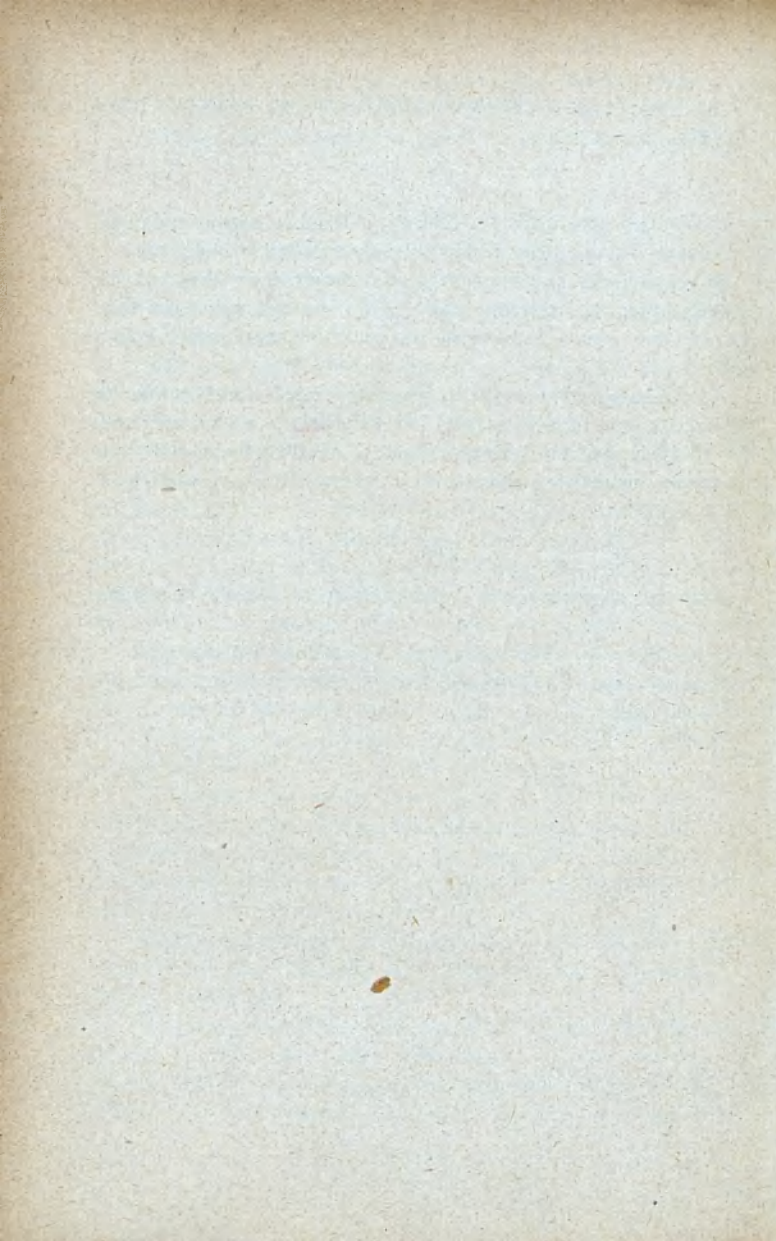
Ze złożonej kwoty wypłaca przewodniczący funkcyonującym członkom komisji egzaminacyjnej dla kandydatów na kierowników ruchu po 10 K, zaś na dozorców po 5 K, reszta jest przeznaczona na pokrycie wydatków połączonych z czynnościami tej komisji.

§ 8.

Niniejsze rozporządzenie wchodzi w życie z dniem jego ogłoszenia w dzienniku ustaw i rozporządzeń krajowych dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Z powyższym dniem traci moc obowiązującą tut. rozporządzenie z 30 czerwca 1904, dz. u. i rozp. kraj. dla Galicyi nr. 69.

PRZEGLĄD CHRONOLOGICZNY*)

ustaw, przepisów, rozporządzeń, obrad ustawodawczych i orzeczeń.

(Cyfra rzymska oznacza tom, zaś cyfra arabska wskazuje stronicę Kodeksu).

1576. Ustawa górnicza króla Stefana Batorego I, 2. 1773. Patent z 9 września I, 2. 1781. Patent z 11/XI l. 27 Zb. u. I, 43. 1786. Patent z 18/XII I, 2. 1804. Patent cesarski z 28/XII I, 2. 1805. Rozporządzenie ministerst. sprawiedliwości z 15/VI 1805 II, 111, 112. 1810. Dekret Izby Nadwornej z 2/VIII I, 3.	1811. Powszechna księga ustaw cywilnych II, 136. Toż § 308 II, 84. » § 311 II, 36. » § 313 II, 37. » § 351 II, 37. » § 357—363 I, 373. » § 364 II, 116. » § 365 I, 457. » § 445 II, 36. » § 883 II, 23. » § 1090 II, 41, 84. » § 1109 I, 429. » § 1121 I, 362, 482; II, 82. » § 1293 II, 150. » § 1374 I, 483, 403, 406, 486; II, 102, 105. Toż § 1423 I, 468, 485. » § 1463 II, 28. » § 1480 II, 38. 1812. Patent o podatku zarobkow. I, 98.

*) Przegląd chronologiczny i spis alfabetyczny rzeczy sporządzone ze współudziałem pp. R. Skibińskiego i Dra I. Holendra.

1813.
Instrukcyja z 12/III I, 98.
1815.
Dekret kancelaryi nadwornej 4/X
Zb. u. pol. T. 43, nr. 110 I,
97, 125.
1824.
Patent cesarski z 22/I I, 97.
1838.
Dekret powszechniej izby nadwor-
nej z 7/X I, 3.
1840.
Dekret powszechniej izby nadwor-
nej z 20/VI I, 3.
1841.
Rozstrzygnięcie izby nadwornej
z 28/XII I, 3.
1844.
Dekret z 8/IX I, 4.
1850.
Rozporządzenie z 30/VII I. 317
Dz. u. p. II, 136.
1852.
Patent cesarski 20/XI I. 251 Dz.
u. p. I, 36.
1854.
Rozporządź. ministerstwa skarbu
z 18/IV I. 3445 I, 4, 88.
Patent cesarski z 23/V I. 146 Dz.
u. p. powszechna ustawa gór-
nicza I, 4, 88, 96, 367, 394;
II, 42, 43, 44.
Toż § 5 I, 464.
» § 17 I, 127.
» § 18 I, 464.
» § 67 I, 262.
» § 68 I, 262.
- Toż § 75 I, 262.
» § 98 I, 457.
» § 99 I, 114, 457, 460; II, 175.
» § 100 I, 114, 457, 460; II, 175.
» § 101 I, 115, 457; II, 175.
» § 102 I, 115, 457; II, 175,
» § 103 I, 115, 457; II, 175.
» § 106—113 I; 173.
» § 117 II, 50.
» § 118 II, 50.
» § 121 I, 456; II, 50.
» § 131 I, 447, 456.
» § 135 II, 14.
» § 137 II, 173.
» § 138 II, 173.
» § 139 II, 173.
» § 140 I, 106; II, 173.
» § 140—167; II, 173.
» § 170 I, 464.
» § 177a I, 115.
» § 187 I, 437; II, 15, 174.
» § 188 I, 439; II, 154.
» § 191 II, 41.
» § 200 I, 162, 445; II, 177.
» § 201 I, 162, 445; II, 177.
» § 203 I, 162, 445; II, 177.
» § 204 I, 162, 445; II, 177.
» § 205 I, 162, 445; II, 177.
» § 206 I. 162, 445, 451; II.
177, 178.
» § 207 I, 162, 445; II, 177.
» § 208 I, 162, 250, 445; II,
177.
» § 209 I, 162, 250, 445; II,
177.
» § 210—214 I, 162.
» § 222 I, 116.
» § 226—234 II, 182.
» § 247 I, 114, 445.
» § 248 I, 114, 162, 445, 451;
II, 177, 179, 181.
» § 254—258 I, 117, 118, 119;
II, 148.
» § 259 I, 118; II, 118.
» § 261 I, 430.
» § 263 I, 118; II, 148.

- Toż § 264 I, 118; II, 148.
 » § 265 I, 118; II, 148.
 » § 266 I, 118, 122, 143; II, 148.
 » § 267 I, 118, 122, 143; II, 148.

1855.

Rozporządzenie ministerst. skarbu
 7/XII l. 6465 I, 5, 88.

1857.

Rozporządzenie ministerst. skarbu
 z 30/IX Dzun. l. 148 I, 189.

1860.

Rozporządzenie ministerst. skarbu
 7/I 6/XI l. 32782 I, 5, 6, 88.

1861.

Uchwała Sejmu krajowego z 25/IV
 I, 6.

1862.

Rozporządzenie cesarskie I, 367.
 Najwyższe postanowienie I, 6, 7,
 76, 81, 89, 96, 122.

Ustawa z 28/IV I, 98.

Ustawa z 13/XII I, 406, 407; II,
 134.

1864.

Ustawa z 29/III l. 20 Dz. u. p.
 II, 133.

1865.

Rozporządzenie ministerst. han-
 dlu z 30/V l. 5155 I, 6, 90.

1866.

Cesarskie rozporządzenie z 29/III
 l. 42 Dz. u. p. I, 99.

Najwyższe rozporządzenie z 12/IX
 I, 6, 76.

1867.

Ustawa zasadnicza z 11/XII nr.

141 Dz. u. p. II, 109, 110,
 111, 112.

1869.

Ustawa z 6/II l. 18 Dz. u. p. I,
 83, 84, 102, 131, 361, 372,
 403, 404, 411, 412, 467, 468,
 473, 474, 486; II, 98, 99, 101,
 105, 141, 143, 191.

1871.

Ustawa z 7/VII l. 112 Dz. u. p.
 I, 182.

Ustawa z 21/VII l. 77 Dz. u. p.
 I, 27; II, 182.

Powszechna ustawa o księgach
 gruntowych z 25/VII l. 95 Dz.
 u. p. I, 101, 129, 352, 355,
 361, 364, 373, 396, 404, 497;
 II, 16, 48, 110, 111, 125, 140.

1872.

Rozporządzenie ministerst. spra-
 wiedliwości z 12/II l. 5 I, 156.

Rozporządzenie ministerstwa rol-
 nictwa z 23/V l. 4506; II, 154,
 155.

1874.

Uchwała Sejmu krajowego z 16/I
 I, 8, 77, 123.

Ustawa z 20/III l. 29 Dz. u. kr.
 II, 48, 57, 140.

Rozporządzenie ministerstwa rol-
 nictwa z 23/IV l. 47 Dz. u. p.
 I, 32.

Ustawa z 19/V Dz. u. p. 70 I, 424.

1875.

Rozporządzenie ministerst. z 1/X
 l. 130 Dz. u. p. I, 184.

1878.

Uchwała Sejmu z 18/X I, 9, 77,
 123.

1881.

Ustawa z 7/VII I, 186 rezolucya
Sejmu z 17/X I, 10, 123.

1882.

Przedłożenie Izbie posłów ustawy
ramowej I, 360, 361.

1883.

Ustawa z 23/V I. 82 Dz. u. p.
I, 413, 505; II, 13, 23, 144.

Ustawa z 7/VI I. 92 Dz. u. p.
II, 23.

1884.

Ustawa państwowu (ramowa)
z 11/V I. 71 Dz. u. p. I. 10,
75—122, 124, 350, 354, 358,
359 360, 368, 371, 372, 383,
395, 401, 408, 409, 413, 414,
422, 429, 436, 437, 450, 452,
460—462, 473—477, 492—494,
512; II, 1, 2, 20, 58, 61, 63—67,
76, 80—83, 87, 89, 109, 110,
130, 133, 140, 148, 150, 171,
173, 174, 193.

Ustawa z 21/VI I. 115 Dz. u. p.
I, 145, 249, 254, 359, 445—
450; II, 178.

Ustawa z 11/VII I, 386.

Najwyższe postanowienie z 22/IX
I. 12338 I, 10.

Ustawa krajowa z 17/XII Dz. u.
kr. I. 35 ex 1886 I, 11, 122—
152, 350, 364, 367, 368, 371,
372, 386, 409, 442, 461, 473—
477, 493, 494, 503; II, 1, 64,
65, 67, 70, 72, 74, 78, 82, 88,
89, 111, 119, 127, 159, 183,
189, 190, 193, 209.

1885.

Rozporządzenie z 27/V I. 134 Dz.
u. p. I, 221.

Rozporządzenie ministra sprawie-
dliwości z 15/VI 1885 Dz. u.

kr. I. 65, 99, ex 1886 I, 153—
159, 494, 504; II, 47—49, 58,
Rozporządzenie z 4/VIII I. 135
Dz. u. p. I, 221.

1886.

Rozporządzenie ministerstwa rol-
nictwa z 22/VI I. 30 Dz. u.
p. I, 27.

Ustawa z 13/III I. 47 Dz. u. kr.
I, 224, 494.

1887.

Ustawa z 28/II I. 1 Dz. u. p. ex
1888 I, 360, 451, 517; II, 181.

1888.

Ustawa z 30/III I. 33 Dz. u. p.
I, 360, 451, 517; II, 181

1889.

Ustawa z 28/VII I. 127 Dz. u. p.
I, 40, 451; II, 181.

Ustawa z 13/X I. 133 Dz. u. kr.
I, 175, 181, 182, 194.

1890.

Ustawa z 17/I I. 14 Dz. u. p.
I, 451.

1891.

Ustawa krajowa z 23/I I. 20 D.
z u. k. I, 458, 459.

Rozporządzenie minist. z 15/VII
Dz. u. p. I. 108 I, 189.

Ustawa z 30/XII I. 3 Dz. u. p.
I, 451; II, 181.

1892.

Ustawa z 17/IX I. 178 Dz. u. p.
I, 451; II, 181.

1893.

Orzeczenie trybunału administra-
cyjnego z 6/IV I. 1241 Dz.
u. p. II, 161.

Ustawa z 31/XII l. 12 Dz. u. p.
ex 1894 I, 34; II, 73, 154.

1894.

Rozporządzenie ministerstwa ro-
bót publicznych z 21/IV Dz.
u. p. l. 75 II, 73.

1895.

Rozporządzenie ministerst. spra-
wiedliwości z 26/IX l. 19801
II, 138.

1896.

Ustawa z dnia 3/V l. 75 Dz. u. p.
I, 445, 451; II, 178—180.

Ordynacya egzekucyjna z 27/V
Dz. u. p. nr. 79 I, 362, 439;
II, 149.

Toż § 144 II, 23.

» § 150 I, 421, 482; II, 23, 82.

» § 211 II, 23.

» § 216 II, 23.

» § 225—227 II, 23.

» § 240—247 I, 439, 443; II,
19, 114, 149.

» § 248 I, 243, 442, 482.

» § 294—320 II, 19.

» § 320 II, 16, 19, 144.

» § 321—324 II, 19.

» § 326 I, 416.

» § 331—340 I, 416; II, 16,
19, 144.

Ustawa z 7/VII l. 140 Dz. u. p.
I, 36.

Ustawa z 14/VIII l. 156 Dz. u. p.
I, 34.

1897.

Orzeczenie najw. sądu z 17/II
1887 I, 373.

Rozporządzenie ministerst. spra-
wiedliwości l. 16 Dz. u. p.
II, 172, 173.

Instrukcyja sądowa z 5/III l. 112
Dz. u. p. 503, 505.

Rozporządzenie ministerst. spra-
wiedliwości i rolnictwa z 1/VI
l. 128 Dz. u. p. I 32.

Górnico-policyj. przepisy z 16/IX
I, 322.

1898.

Rozporządzenie Wydziału kraj-
owego (oszkole górnictwa i wier-
tniczej) I, 343.

Instrukcyja z 12/III I, 338.

Ustawa z 9/VII l. 89 Dz. u. kr.
(przepisy górnico-policyjne)
I, 224.

Rozporządzenie ministerstwa rol-
nictwa z 29/VIII l. 17768
I, 343.

1899.

Rozporządzenie z dnia 14/I nr. 21
Dz. u. i rozp. kr. dla Galicyi
I, 339.

Orzeczenie trybunału administra-
cyjnego z 26/IV l. 2861 II, 161.

Rozporządzenie starostwa górni-
czego z 24/VI nr. 80 Dz. u.
i rozp. kraj. I, 322.

Toż z 20/X l. 3546, 134 Dz. u.
i rozp. kraj. I, 339.

1900.

Orzeczenie trybunału administra-
cyjnego z 5/V l. 3179 nr. 14147
II, 170.

1901.

Rozporządzenie ministerst. z 23/I
l. 12 Dz. u. p. I, 201.

Ustawa należytościowa z 18/VI
l. 94, Dz. u. p. II, 135.

Ustawa z dnia 27/VI nr. 81 Dz.
u. p. I, 448.

1902.

Komisya dla zbadania stosunków
kopalni wosku w Galicyi II, 62.

1903.

Orzeczenie trybunału administracyjnego z 17/I 1903 l. 662, II, 161.

Orzeczenie najwyższego trybunału z 17/II l. 3866 i 3867 I, 364; II, 93.

Ustawa z 5/XII l. 7 Dz. u. k. I, 264, 322; II, 157, 167.

Przepisy górniczo-policyjne z 5/XII l. 4453 I, 341; II, 73.

Rozporządzenie starostwa górniczego w Krakowie z 10/XII l. 8 Dz. u. k. I, 322, 342.

Toż z 10/XII nr. 10 Dz. u. kr. I, 339—341.

Toż z 10/XI l. 4488 I, 339.

Toż z 10/XII nr. 11 Dz. u. kr. I, 341.

Toż z 10/X/II nr. 12 Dz. u. kr. I, 342.

1904.

Uchwała sejmiku krajowego z 12/II II, 1.

Ustawa z 26/VI 1904 l. 68 Dz. u. kr. I, 160, 224, 260; II, 73, 250.

Rozporządzenie starostwa górniczego w Krakowie z 30/VI l. 69 Dz. u. kr. I, 224—228; II, 164, 255.

Instrukcja dla dozorców ruchu i robotników kopalń oleju skalnego z 1/VIII I, 228—234.

Petycja kr. Tow. naftowego z 11/X II, 86.

Konferencja sejmowa z 12/X II, 85, 86.

Sprawozdanie komisji górniczej z 12/X l. 992 II, 86.

Posiedzenie sejm. komisji z 19/X II, 86—88.

Posiedzenie sejmiku galicyjskiego z 18/XI I, 366, 368; II, 89.

1905.

Orzeczenie najwyższego trybunału II, 92, 93.

Ankieta zwołana przez Wydział krajowy I, 368; II, 63, 65, 73.

Orzeczenie najwyższego trybunału z 16/III l. 18855 I, 364, II, 93.

Ankieta sejmowa z 28/IV II, 90—92.

Subkomitet ankiety z 28/IV 1905 II, 91.

Posiedzenie Wydziału krajowego z 28/IV II, 90.

Orzeczenie trybunału administracyjnego z 28/IV l. 4740 II, 150.

Judykat najwyższ. sądu z 13/XII l. 215, I, 355, 377, 489; 39, 93.

Orzeczenie najwyższego trybunału z 18/XII l. 14701 i 14702 I, 364; II, 93.

Rozporządzenie ministerstwa rolnictwa z 20/XII 1905 l. 12858 ex 1904 II, 154, 155.

1906.

Wniosek o zmianę ustawy naftowej I, 370.

Projekt noweli do ustawy krajowej i państwowej I, 368.

Ankieta sejmowa z 3/II II, 91.

Konferencja ministerstw z 11/IV II, 93—95.

Ustawa krajowa 16/V II, 2.

Posiedzenie komisji ekonomicz. z 16/X II, 96.

Zebranie zarządzone gal. Tow. naft. w grudniu II, 121.

1907.

Sprawozdanie sejmowej komisji górniczej z przedłożeniem rządowem z r. 1907 II, 81—131.

Ustawa z 9/I I, 21, 350—512; II, 1—3, 40, 41, 47, 61, 63, 64, 76, 78, 80, 97, 101, 112, 113,

- 126—128, 130, 134, 135, 138—140, 144—147, 172, 174—176, 181, 192, 193.
- Ankieta ministerstwa z 11/I II 118, 119.
- Rozporządzenie urzędu górniczego w Drohobyczu z 12/I l. 197 I, 234, 235, 244.
- Orzeczenie urzędu górnicz. w Drohobyczu z 20/I l. 463 I, 235, 236.
- Reskrypt namiestnictwa z 25/II l. 2717 II, 9.
- Konferencja z 8/III; II, 114—126.
- Sprawozdanie komisji górniczej z 12/III l. 2059; II, 2.
- Rozporządzenie ministerst. sprawiedliwości z 15/IV Dz. u. p. l. 107 I, 154, 382, 444, 494—511; II, 2, 6, 8, 39, 40, 48, 50, 139.
- Rozporządzenie ministerstwa rolnictwa z 20/IV l. 109 Dz. u. p. I, 512—533; II, 2, 8, 20, 40, 149.
- Rozporządzenie urzędu górniczego w Drohobyczu z 5/VII l. 3434 I, 236, 237; II, 183.
- Rozporządzenie ministerstwa rolnictwa i ministerstwa spraw wewnętrznych z 8/VI l. 146 Dz. u. p. I, 447.
- Okólnik urzędu górniczego w Drohobyczu z 22/VI l. 1600 I, 237—240.
- Rozporządzenie urzędu górniczego okręgowego w Drohobyczu z 23/VI l. 4833 I, 240—245; II, 183.
- Rozporządzenie ministerst. sprawiedliwości z 15/IX l. 107 Dz. u. p. I, 456.
- Posiedzenie sejmu w dniu 20/IX II, 2.
- Orzeczenie trybunału administracyjnego z 19/XI l. 565 Bergr. Bl. III, 1 II, 85.
- Orzeczenie trybunału administr. z 21/XII l. 8496 II, 133.
- Toż z 21/XII l. 11487 Berg. Bl. III, 3—4 II, 175.
- 1908.
- Orzeczenie trybunału administr. z 20/II l. 1561 Brgr. Bl. II, 3, 155.
- Toż z 20/II l. 1700 Brgr. Bl. III 3 II 162.
- Toż z 29/II l. 1823 Berg. Bl. III 3 II 177.
- Ustawa naftowa z 22/III l. 61 Dz. u. kr. II, 2, 45—48, 61—81, 130—194, 198, 201, 202, 209, 246, 249, 251.
- Orzeczenie trybunału administr. z 9/IV l. 3477 Brgr. Bl. III 3 II, 176.
- Rozporządzenie ministerstwa rolnictwa z 5/V l. 108 Dz. u. kr. II, 3.
- Okólnik urzędu górniczego okręgowego w Drohobyczu z 22/VI l. 1600 I, 237; II, 164.
- Ustawa z 27/VI l. 123 Dz. u. p. II, 3.
- Obwieszczenie wszystkich ministerstw z 6/VII l. 124 Dz. u. p. II, 3.
- Rozporządzenie ministerstwa robót publicznych z 31/VIII 1908 l. 109 Dz. u. kr. II, 3, 187, 193—197.
- 1909.
- Orzeczenie trybunału administr. z 10/III l. 2172 Bergr. Bl. IV 4 II, 155.
- Toż z 22/X l. 9214 Berg. Bl. V 2 II, 159.
- 1910.
- Toż z 16/III 2649 Bergr. Bl. V 4 II, 173.

Orzeczenie trybunału z 21/IV l. 4028 Berg. Bl. V 4 II, 153.

Orzeczenie trybunału administracyjnego z 7/VI l. 5814 Berg. Bl. V 4 II, 153.

Orzeczenie najwyż. sądu z 29/XII Rv. III 341/10 II 151.

1911.

Rozporządzenie z 24/VI Dz. u. p. l. 101 II, 157, 158.

Przepisy górniczo-policyjne dla kopalń oleju ziemnego z 24/VI l. 3000, 101 Dz. u. kr. II, 198—250.

Rozporządzenie starostwa górni-

czego w Krakowie z 24/VI l. 3001 II, 251, 255.

1912.

Orzeczenie trybunału administracyjnego z 3/V l. 3475 II, 155—158.

Ustawa z 17/V l. 107 Dz. u. p. 178—181.

Rozporządzenie urzędu górniczego w Drohobyczu z 18/VIII l. 10078 II, 180—181.

Toż z 25/IX l. 12258 II, 163.

Okólnik urzędu górniczego w Drohobyczu z 15/XII l. 15896/12 II, 180—181.

ALFABETYCZNY SPIS RZECZY.

(Cyfry rzymskie oznaczają tom, cyfry arabskie wskazują stronę tomu).

- A**ministracya przymusowa I, 418, 419, 439, 440.
Adnotacya zamiaru odłączenia prawa wydobywania od prawa własności II, 88.
Akcyja ratunkowa w czasie pożaru II, 206.
Akerdanci II, 67, 118, 119.
Akumulator II, 231.
Akumulator Faurego I, 342.
Ankieta: sejmowa 3/2 1906 II, 91; 20/8 1905 II, 90, 91, 92; wydziału krajowego w r. 1905 II, 63, 65, 73.
Aparat: do oddechania I, 226; ratunkowy Giersberga I, 341; Numperta I, 341.
Arondacya II, 104.
Asfalt I, 94.
Badanie planu ruchu I, 137; zakładu elektrycznego I, 316.
Balans wiertniczy I, 179.
Balkonik I, 177.
Banalasze II, 248.
Baraki dla robotników I, 146.
Bęben: linowy I, 242, II, 217; tyżkowy II, 243; tarcze hamulcowe II, 217.
Belki na wieży I, 241, II, 216, 217.
Belkowe I, 440, 441.
Bezpieczniki lamp elektrycznych II, 232.
Bituminy: I, 1, 5, 7, II, 6, 94, 132; podział I, 95, II, 33.
Blok zapiskowy II, 202.
Bono (pomost ochronny) I, 306.
Brackie kasy II, 85, 144.
Brutto I, 48, 98, 370, 416, 444, 471, 480, 481, 482, 504, II, 15, 21, 28, 145; ciężar realny II, 21, 38; w księgach gruntowych I, 416, 417; księgowo nie zahipotekowane II, 145; procenty I, 48, 353, 354, 420, 421, II, 15.
Budowlany konsens II, 194.
Budowy pomocnicze I, 105, 133, 456, 462, 463, II, 116.
Budyńki I, 176, II, 77, 212, 230; na terenie kopalnianym II, 228; przepisy górniczo-policyjne II, 177.
Burza II, 247.
Cechownia I, 266.
Cechy ciężarów realnych II, 30.

Certyfikaty kotłów parowych II, 247.

Cesye I, 354.

Chwytaćz iskiei I, 181, 208.

Ciężary naftowe dawne a uprawnienie do eksploatacyi I, 136, II, 159.

Ciężary: realne II, 192; cechy II, 30; istota II, 24; ochrona posiadania II, 36; na polach naftowych II, 21; posiadanie II, 36.

Czas: pracy I, 253, 445, 446, II, 178, 200; wypłaty II, 179.

Czop korbowy (żórawie) II, 217.

Daniny górnicze I, 97, 98.

Dniowe: włony I, 277; wyjście I, 278.

Dochodzenia miejscowe koszta I, 386.

Doły: na łyżkowiny I, 168, II, 205; miał wiertniczy — oddalenie II, 206; odpadki II, 205; olej ziemny II, 205; ropę I, 169, 206, II, 223, 224, 225; czyszczenie II, 226; obwałowanie II, 209; przykrycie II, 205, 207.

Dopisanie części wykazu II, 407, 408.

Dopłaty gwarków I, 111.

Doprowadzenie wody do otworu wiertniczego II, 240.

Dozór: II, 201; kopalni I, 165; kotłów I, 189; policyjny nad odbudową I, 135, 438, II, 153, 182, 174; ruchu II, 164.

Dozorca: I, 161, 163, 248, II, 177, 181, 248; instrukcyje I, 228, II, 243; kopalni I, 249; kwalifikacya II, 201; obowiązki I, 250, II, 202; przyjmowanie I, 249; płaca II, 178, 181; poszczególnych gałęzi II, 167; regulamin służbowy I, 248, II, 202; rejestr I, 250; robót kopalnia-

nych II, 119; ruchu I, 165, 166, 228, 234, 266, 340, II, 74, 166, 167, II, 253, 271; kopalni oleju ziemnego II, 166; zwolnieni od dowodu uzdolnienia II, 169; kopalni wosku ziemnego II, 166; urządzenia elektrycznego II, 235, 236; zakaz przyjmowania podarunków II, 201; sprzedawania wiktuałów i napojów II, 201; utrzymywanie gospod II, 201; wypłacenia robotnikom II, 201; wyzykiwania robotników II, 201; zmiana szczyty II, 202.

Drewniane zbiorniki II, 223.

Drogi publiczne: I, 176, II, 175; mierzadowe I, 458, 459, 460.

Duczki (studnie) I, 4.

Dieci niżej 14 lat I, 445, 446, 449, 450.

Dzień pracy I, 359.

Dziennik: hipoteczny I, 156; wiertniczy II, 240, 246, 247.

Dzierżawa doniesienie o objęciu: II, 170; pól naftowych II, 38; i kopalni II, 38, 76.

Dźwignia hamulcowa II, 244.

Egramin I, 254, 255.

Egzaminacyjna: komisya II, 251, 255; głosowanie II, 254; protokoł II, 251; reprobowanie II, 254; świadectwo II, 254; wydatki II, 255; zaproszenie II, 254.

Egzaminowanie II, 254, 255.

Egzamin: przepuszczenie II, 252; termin II, 252.

Egzekucya: I. 283, 485, 488, 489, 490, II. 106, 149; doręczenie I, 442; narzędzi I, 355, 356; praw naftowych I, 23; prawa poszukiwania I, 355, 356; przymusowa administracya I, 418, 419, 439, 440; na

- prawa wydobywania I, 433, 443, II, 149; powrotu II, 192; udziały brutto II, 19; właściwiciela I, 400; właściwość sądu I, 418, 419.
- Egzekucyjny przewód I, 417, 420, II, 145.
- Eksplatacja I, 136.
- Ekspropriacja I, 9, 116, 457, 458, 459, 460, 461, 462, 463, II, 150, 175; czas używania cudzego gruntu II, 176; pomyłka w rozmiarze parceli II, 175; zarzuty II, 175.
- Elektryczne: instalacje I, 209; lampy kopalniane I, 324, 342; maszyny podziemne I, 310; motory I, 228, 229; światło w kopalni I, 302; urządzenie — dozorczy II, 235, 236; naprawki II, 236.
- Elektryczny: zakład — badanie I, 316; nadzór I, 316; niesienie pierwszej pomocy I, 317; obśługacz I, 318.
- Erupcja: gazów II, 247; zawiadomienie sąsiadów II, 247; urzędu górniczego II, 248; ropy II, 247; zawiadomienie sąsiadów II, 247, 248; urzędu górniczego II, 248.
- Fakultatywność pól naftowych II, 4, 5.
- Formularz: księgi naftowej I, 154; posiadania w urzędzie górniczym I, 514, 515, 520—533; pola naftowego I, 154.
- Gazy: naftowe I, 195, II, 139; erupcja II, 247; nabycie prawa rozporządzenia II, 139; odprowadzenie z otworów wiertniczych II, 215, 216; pojawienie się II, 215; rozporządza-
- ność I, 398; sygnalizowanie II, 221.
- Gazów: erupcja — doniesienie II, 221.
- Generatory II, 231, 232.
- Górnictwo I, 34, 35, 98.
- Górnicza policja I, 11, 12, 25, 26, 144, 147.
- Górnice: daniny I, 97, 98; inspektoraty I, 7.
- Górnicy inspektorzy I, 9, 77.
- Górniczopolicyjne przepisy: dla kopalni oleju skalnego I, 160; wosku ziemnego I, 264; grzywna II, 248, 249; wyjątki II, 249.
- Górnice przedsiębiorstwo: współwłaściciel II, 174; starostwo I, 27, 28.
- Górnicy sąd w Drohobyczu I, 3.
- Gospody dla robotników II, 200.
- Granicy: orzeczenia górniczego II, 153; terenu kopalni II, 205.
- Gromniki II, 248.
- Gruntowe księgi — urządzenie wewnętrzne II, 112, 113.
- Grzywna: II, 127, 179; od 20—100 K II, 187, 188; 50—200 i 400 K II, 188; zawiadomienie ukaranych II, 183.
- Gwarectwo: I, 85, 103, 107, 142, 437; osobowość podatkowa II, 173; podział majątku II, 173; przepisy I, 107—113, II, 173; zanotowanie założenia II, 173.
- Gwarki: dopłaty I, 111, 112; objęcie udziału I, 113; wiece I, 110, 112; zrzeczenie się udziału I, 113.
- Gwarków księgi I, 108.
- Gwizdawka II, 221.
- Hamulcowe taśmy II, 218.
- Hamulec II, 244.
- Hawiarские roboty I, 265.

Hawiarz I, 265, 340.

Hipoteczna: pożyczka I, 483; kaucya I, 417.

Hipoteka kaucyjna I, 481.

Hołdy I, 272.

Inspektoraty górnicze I, 7.

Inspektorzy górniczy I, 9, 77.

Instalacje elektryczne: I, 209; na terenie kopalnianym II, 227.

Instrukcyje dla dozorców: II, 243; ruchu i robotników kopalnianych z 1/8 1904 I, 228—234, II, 166, robotników II, 243; urzędników górniczych okręgowych II, 155.

Instrumentowanie I, 179.

Intabulacya utworzenia pola naftowego II, 20.

Inwentarz: kopalniany I, 355; wiertniczy I, 355.

Istota ciężarów realnych II, 24.

Jaty szybowe I, 275.

Jazda w szybach woskowych I, 303.

Judykat najwyższego sądu o egzekucyi z 13/12 1905 I, 215 I, 355, 489.

Judykatura I, 137, 138, 146, II, 211.

Jurysdykcyja (w sprawach górniczych i górniczo-naftowych) I, 32, 36, 37.

Kał ze zbiorników II, 226.

Kanadyjski: ryg II, 218; zóraw II, 218.

Kancelaryja ruchu I, 193, 263, 266, II, 247.

Kandydat: na dozorcę kopalni I, 338; ruchu II, 74, 253; taksa II, 255; na kierownika II, 74, 199, 202; ruchu II, 252, 253; kopalń wosku I, 335, 336; taksa II, 255.

Kara: za przestępstwa kopalnia-
ne II, 80, 187, 188, 189, 190;
kompetencyja karna II, 187; za
przekroczenie regulaminu I,
258.

karne postanowienie I, 150, II,
248, 249.

Kurta: A. księgi naftowej I, 495,
496, 497, II, 49, 50, 51, 52;
formularz I, 506; B. I, 497,
499, II, 52, 53, 54, 55, 56;
formularz I 507; C. I, 499, 503,
II, 57, 58, 59, 60; formularz
I, 508; ciężarów I, 499, 503,
II, 57, 58, 59, 60; D. I, 497,
500, II, 53, 54, 55, 56, 110,
113, 147; formularz I, 509;
pola naftowego I, 154, 155;
powrotu I, 499, 500, II, 147;
własności naftowej I, 497, II,
52.

Kasa bracka I, 85, 144, 359, 440,
441, 451, 452, 453, 454, 517,
II, 177—188; ściągnięcie opłat
I 144, II, 181; wpływ grzy-
wien II, 183; chorych I, 253,
255; wpływ grzywien II, 189.

Kaucya: hipoteczna I, 471; dla
procentów brutto I, 488.

Kaucyjna hipoteka I, 481, 482.

Kieraty parowe: włączanie II,
243; wyłączanie II, 243.

Kierownictwo: bez uznania u-
zdolnienia II, 187; od kozy I,
237; kilku kopalń II, 203; kil-
ku otworów świdrowych II,
203; przyznane osobom mniej
uzdolnionym II, 165, 166; ru-
chu II, 164; kopalń II, 164;
nadzorowanie przez nieuzna-
nego kierownika II, 168, 169.

Kierownik: I, 9, 142, II, 244, 245,
248; dowód uzdolnienia II, 167;
egzamin I, 266; erupcyja ga-
zów II, 221; ropy II, 221, ko-
palni II, 72, 119; oleju ziem-

- nego II, 164, 165; uzdolnienie II, 73, 74; wosku ziemnego II, 164, 165; zastępca II, 168; nieudolność II, 186; niewykonanie poleceń II, 189; obowiązek donoszenia urzędowi górniczemu o wypadkach kopalnianych I, 148, II, 283; ruchu I, 166, 224, 238, 266, II, 202—204, 213; doniesienie o objęciu kierownictwa II, 203; doniesienie o złożeniu kierownictwa II, 203; doniesienie o zmianie mieszkania II, 203; kandydat II, 252, 253; kierownictwo więcej kopalń II, 203; kierownictwo więcej otworów świdrowych II, 203; obowiązek oglądania urządzeń II, 203; stowarzyszenia delegatom władzy II, 170; spisywanie spiszeń na kopalni II, 203; odpowiedzialność II, 169; przeszkody w pełnieniu służby II, 168; uzdolnienie II, 202; zwolnienie od dowodu uzdolnienia II, 169.
- Klasy niebezpieczeństwa kopalń I, 160, II, 195, 199.
- Kobiety I, 446, 447, II, 178.
- Koleje wywozowe (kop. wosku) I, 307.
- Kolizya uprawnień górniczych z uprawnieniami górniczo-naftowymi II, 151.
- Kołowroty wywozowe (kop. wosku) I, 306.
- Komisya: egzaminacyjna II, 251—255; cel II, 251; głosowanie II, 254; protokół II, 254; reprobowanie II, 254; skład II, 251, 252; starostwa górniczego II, 167, 168; świadectwo II, 254; wydatki II, 255; zaproszenie członków II, 254; ekonomiczna — posiedzenie z 16/10 1906 II, 96; urzędu górniczego II, 126; w sprawie pozwolenia budowy II, 176, 177.
- Komitet dla sprawdzenia uzdolnienia kandydatów I, 334, 335, 336, 337.
- Kompetencya Sejmu w sprawie prowadzenia ksiąg naftowych II, 114, 115.
- Kompetencya: władz górniczych I, 135, 148; w sprawie policyi górniczej II, 185.
- Konferencya a 8/3 1907 II, 114—126; ministerstw z 11/4 1906 II, 93, 94, 95; sejmowa z 12/X 1904 II, 85, 86.
- Konsens budowlany I, 195.
- Kontrakt: naftowy I, 46—78, 353, 397, 481, II, 138; o eksploatacyę II, 87; poddzierzawy I, 354; służbowy I, 162; spółki I, 47; wiertnicze I, 47.
- Kontrola I, 49.
- Konwokacya — podanie I, 405.
- Konwokacyjne: postępowanie I, 404, 408, II, 141; długi właściciela gruntu II, 101, 102, 107.
- Kopalnie: a pole naftowe II, 12; do której nie odnosi się ustawa z 22/III 1908 II, 209, 210; której odnosi się ustawa z 22/III 1908 II, 211; dozór II, 201; dozorczy I, 228, 234, II, 166; drugiej klasy niebezpieczeństwa II, 243; kotłownia II, 220, 221.
- Kopalnia: drugiej klasy niebezpieczeństwa — kotły parowe II, 222; odległość II, 209—211; odprowadzenie gazów II, 216; oświetlenie II, 230; pojawienie się gazów II, 218; ropy II, 218; urządzenie elektryczne II, 232; używanie materiału wybuchowego II, 212.
- Kopalnia: dzierżawa II, 38, 76; granice terenu II, 205; kance-

- larya II, 222; kierownictwo II, 245, 246; kierownik II, 164, 165; nadzór władz górniczych II, 182—186; nazwa I, 272, II, 205.
- Kopalniane: budynki II, 77; plany II, 8, 65, 68, 72.
- Kopalnia: niebezpieczeństwo II, 184; nieszczęśliwy wypadek II, 184; niezaliczona do klasy niebezpieczeństwa II, 199; oświetlanie II, 230—236; otwarcie robót I, 136; pełnomocnik I, 107, 108, 141, 143, II, 80; pierwszej klasy niebezpieczeństwa — odległość II, 209—211; odprowadzenie gazów II, 216; oświetlenie II, 230; urządzenia elektryczne II, 232; plan ruchu II, 71; podatek dochodowy I, 99, 382; podział na klasy niebezpieczeństwa I, 160, II, 198, 199; pojęcie II, 10; przynależności I, 455, II, 149; powierzchnia I, 64, 69, II, 204—211; pożar II, 208; przyrzędy do gaszenia ognia II, 208; rękojmia współwłaścicieli I, 438, II, 174, 175; rozmaici właściciele I, 412, 413; ruch II, 152—174; służebna I, 456; wosku — dozorczy II, 166; komisya dla zbadania stosunków II, 62; zarząd II, 152—174; zgłoszenie ruchu II, 67, 152; zgłoszenie zamiaru otwarcia ruchu I, 117, 188, II, 152, 153; zgłoszona po 24/7 1904 II, 210, 211; przed 24/7 1904 II, 209, 210.
- Kopalnictwo: naftowe I, 95, 96, 98; jako górnictwo I, 95, 96, 382, II, 133; nie jest przemysłem I, 96, 97, 382; podatek rentowy I, 100, 382; rozpoczęcie I, 396, 397; podatek zarobkowy I, 97, 98, 99, 382,
- Kopane szyby II, 248.
- Korespondencya w sprawie przeniesienia wpisów naftowych II, 193; z sądami w postępowaniu w myśl § 23 państw. noweli naft. I, 487, 488.
- Korona wieży I, 241,
- Korpus ratunkowy I, 325, 327, 329, 331.
- Koryto odprowadzające łyżkowinę II, 206.
- Koszta: badań I, 145; dochodzeń I, 145; postępowania I, 145, II, 184; rozprawy I, 145; wykonania zarządzeń II, 185.
- Kotłownia: I, 180, II, 219—222; dach II, 229; dostęp II, 220; drzwi II, 220; oszalowanie II, 220; podłoga II, 220; popioł II, 221; ustawienie II, 219; wentyl bezpieczeństwa II, 220.
- Kotły parowe: I, 180—184, II, 218, 219—222; certyfikaty II, 247; dozór I, 189, II, 220; eksplozja I, 184, II, 220; kanały ogniowe II, 221, kominy I, 181; manometer II, 221; obsługa I, 189; opalanie I, 216, II, 237, 239; gazowni II, 237, 238; ropą II, 238; palenisko II, 221; pojemność II, 222; popielniki II, 221; próba I, 181, 183, II, 220; rewizya I, 183, 187, II, 220.
- Kotły parowe: stawianie I, 181, II, 220; uzbrojenie I, 184; wodokazy II, 220; ruchome II, 220.
- Kowale II, 230.
- Krajowa szkoła górnicza i wiertnicza: cel I, 343; czas nauki I, 343; dnie wolne I, 343, dyrektor I, 348, 349; egzamin I, 346; fachowy kurs wiertniczy I, 345, 346; język wykładowy I, 344; kursa I, 343; kurs fa-

- chowy górniczy I, 344, 345, 346; kurs przygotowawczy I, 344, 345; nauczyciele I, 347; nauka I, 343; przyjęcie I, 343; świadectwo I, 347; uczniowie I, 345; wykłady I, 343, 344, 345; zarząd I, 347, 348.
- Książka robotnicza I, 162, 163, II, 247.
- Księga: górników I, 163; gruntowa — urządzenie wewnętrzne II, 112, 113; wpisy naftowe I, 353, 356, 357, 358, 410, 411, 482; prawa wydobywania I, 488, 489, 490, 491, II, 190; 193; wykreślenie wpisów II, 191; gwarków I, 108; lamp I, 299; naftowa I, 15, 19, 100, 101, 125, 129, 153, 351, 399, 472, 495, II, 47—60, 139, 140; ciężar realny I, 415; formularze I, 154; otwarcie wykazu I, 380; przeniesienie praw wydobywania minerałów I, 500; przymusowy wpis postanowień spółki komasacyjnej I, 414, 415; tworzenie wykazów I, 502, II, 191; wykazy I, 153, 502, II, 49, 191; zakładanie i prowadzenie I, 144; objazdowa II, 184—188, 203, 247; raportowa II, 202; rewizja II, 247; stanu posiadania w urzędzie górniczym I, 514, 515, 520—533, II, 149.
- Księgowy wpis — zaniechanie I, 415.
- Kuksy I, 85, 106, 108, 142.
- Lampa: benzynowa I, 296; bezpieczeństwa I, 264, 294, 301; otwieranie I, 301; Bristol I, 342; elektryczna I, 342; bezpieczniki II, 232; wyłączniki II, 232; łukowa II, 235; Mueslera I, 294; naftowa II, 230, 231; Pieler I, 296, 300; przenośna II, 234; ruchoma II, 234; Rupprechta i Wüstego I, 342; żarowa na stacjach pompowych II, 234, 235; w wieży wiertniczej II, 234.
- Lampiarńia I, 297.
- Legitymacja uprawnionego I, 135, II, 153.
- Lekarstwa II, 248.
- Lex Buynowski II, 159, 160.
- Licytacja I, 419, 440, 441, 442, 482, 484, 505; najniższa dopuszczalna oferta I, 442; obwieszczenie I, 441; próba pozwolenia I, 440, 441, 442.
- Licytacyjna sprzedaż II, 82, 83.
- Lina ratunkowa II, 213.
- Linowe rolki II, 244.
- Linowy bęben II, 217.
- Lista płacy I, 255, 263, II, 247; szychtowa I, 263, II, 247.
- Lokalna wizja II, 190.
- Ława wiertnicza II, 215.
- Łazienki dla robotników II, 200, 201.
- Łyżkowanie ropy I, 234.
- Łyżkowiny I, 168, 169.
- Magazyny olejów skalnych I, 201.
- Manometer I, 185.
- Mapy: górniczo-miernicze II, 162, 163; pogładowe I, 222, II, 162, 163, II, 246, 247; robót górniczych I, 140.
- Maszyna do tłokowania: badanie II, 244; smarowanie II, 244; wskaźnik głębokości II, 244; parowa II, 218; wiertnicza — sterowanie zwrotowe II, 230; wentyl wpustowy II, 230.
- Maszynista II, 244.
- Materyały: izolacyjne I, 311; rozsadzające I, 221, 245.

Metan I, 398.

Metrowe I, 48. II, 22.

Mianowanie pełnomocnika I, 142, 174.

Miernicze stacje — oddalenie II, 222.

Minerały: niezastrzeżone — poszukiwanie I, 134; żywiczne — istota I, 380; podział I, 93, II, 133; wydobyte na gruncie innego uprawnionego II, 151.

Młodociani robotnicy: I, 447, 448, 449, 450, II, 178; spis I, 450; szychty nocne I, 449.

Motory elektryczne II, 228, 229.

Motywa: rządowe do krajowej ustawy naftowej z 22/3 1908 II, 61; sejmowe do krajowej ustawy naftowej z 22/3 1908 II, 81.

Nabycie praw naftowych II, 153.

Nabywca terenu — odpowiedzialność I, 95, 97, II, 174, 382.

Nadliczbowe szychty I, 254.

Nadsztygar I, 269.

Nadzór: I, 444, 445; bez uznania uzdolnienia II, 187; nad ruchem kopalń II, 164; urządzenia elektrycznego II, 235, 236.

Nafta I, 6, 94.

Naftowe: dawne ciężary a uprawnienie do eksploatacji I, 136, II, 159.

Naftowe: dawne uprawnienie II, 159; gazy I, 95, II, 139; kontrakty I, 46—74, 397, 481, II, 138; kopalnictwo I, 95, 96, 98; jako górnictwo I, 46, II, 133; rozpoczęcie I, 396, 397; księgi I, 15, 19, 100, 101, 125, 129, 153, 495, II, 47—60, 139; ciężar realny I, 415; przymusowy wpis postanowień spółki

komasacyjnej I, 414, 415; utworzenie wykazu II, 191; lampy II, 230, 231; pole I, 14, 15, 16, 17, 22, 22, 82, 83, 101, 129, 130, 387, II, 137—151.

Naftowa rada II, 186, 187.

Naftowe pole: a kopalnie II, 12; cechy prawne II, 9; ciężary realne II, 21; czasowa własność I, 425; do innego przynależne I, 487; dzierżawa II, 38, 76, 170; fakultatywność II, 4, 5; intabulacja utworzenia II, 20; nazwa I, 494, 495, 503; niepotwierdzone I, 22, 470, 494; II, 9; wykaz II, 190; odebranie I, 133, 438, II, 66, 89, 147, 148; odpowiedzialność za prawa obciążające II, 191; subsydarna II, 106; współwłaścicieli II, 15, 63; ograniczenie tworzenia II, 95; opuszczenie I, 118; otwarcie II, 137; podanie o nazwę II, 192; złączenie graniczących pól II, 143; podział I, 84, 104, 130, II, 7, 65; pojęcie II, 137; połączenie I, 83, 102, 130; pomiar powierzchni I, 512; poświadczenie urzędowe II, 8; poszukiwawcze I, 23, 360, 401, 494, 503, II, 7, 65, 137; wpis II, 140; wykaz II, 138, 190; zamiana na produkcyjne II, 140; prawne stosunki kilku współuczestników II, 137; produkcyjne I, 23, 401, 494, II, 7, 65, 137; wykaz II, 138, 190; przenoszenie ciężarów gruntu II, 97—108; przymusowe przeniesienie ciężarów gruntu I, 481, 482, 483; tworzenie II, 6; przynależność I, 512; przemienienie poprzedzających ciężarów II, 101, 102, 103, 104,

- 105, 106; realny podział II, 143; sprzeciw wierzyciela hipotecznego I, 403; utworzenie I, 394, 475, 476, 477, 478, 495, II, 81, 82, 85, 87, 139; uznanie za zgasłe I, 118; właściciel I, 423, 486; własność I, 422; współwłasność II, 14; wygaśnięcie własności I, 428, 429, II, 148, 149; wykreślenie I, 118, 132, wymiana I, 84, 130; wymiar powierzchni I, 409; zaniechanie I, 120, II, 148; zaniedbanie II, 66; zawiadomienie izb handlowych i przemysłowych o utworzeniu II, 138, 139; złączenie graniczących pól naftowych II, 142, 143; reforma I, 489; prawa — wpisanie do ksiąg naftowych od 26/VI 1906 II, 108; wpisanie do ksiąg gruntowych przed 26/VI 1906 II, 108.
- Naftowy: przemysł I, 7; niepełność II, 84, 85, 87; szyb II, 205; wpis — zawiadomienie urzędów górniczych II, 139; wykaz poszukiwawczy I, 389, 401, 402; produkcyjny I, 389, 401, 402.
- Należność: skarbową od kontraktów naftowych II, 134—197; zwolnienia II, 133, 134; wodną I, 440, 441.
- Napięcie w zakładach do oświetlenia II, 232.
- Napoje wysokokowe II, 209.
- Nastawnik II, 244.
- Nazwa: kopalni I, 272, II, 205; pola naftowego II, 192; szybu I, 272.
- Netto I, 48.
- Niebezpieczeństwo: na kopalni II, 184, 185, 188; doniesienie władzy II, 185, 186; sygnalizowanie II, 221; życia I, 447.
- Niedzielny odpoczynek I, 445, 446.
- Nieprzewodzenie księgi objazdowej II, 188.
- Niesienie pomocy I, 149, II, 185, 188.
- Nieszczęśliwy wypadek II, 185.
- Nieudolność kierownika II, 186.
- Nieustanna służba I, 326.
- Niewykonanie polecenia władzy górniczej w kierunku zmiany ruchu II, 161.
- Niezgłoszenie szybu naftowego I, 133.
- Nosze II, 248.
- Nowela robotnicza — uzupełnienie I, 447, II, 178.
- Obciążenie nieruchomości wyprzedzających prawa naftowe I, 467, 472, 473, 479, 480.
- Objazdowe księgi I, 120, 149, 252, 254, 263, 269.
- Obowiązki dozorców I, 250.
- Obrachunek I, 255.
- Obsługa kotłów I, 189.
- Odbudowa dawniej zatwierdzona — stosowanie nowych przepisów I, 138, II, 154; dozór policyjny I, 135, 438, II, 153, 174, 182; kierownictwo I, 141; nadzór I, 141; plan I, 136, 139, 146, 147, 245; skomasowanie I, 414; sprzeciw od planu odbudowy I, 139; uprawnienie towarzystw obcokrajowych I, 136, II, 154; wstrzymanie z powodu planu I, 140; zastanowienie z powodu planu I, 140; zarzuty przeciw planowi I, 139; zbieg uprawnień I, 463, 464, 465.
- Oddalenie otworów świdrowych II, 158, 159.
- Oddzielenie nowego wykazu I,

- 404, 405, 412; sprzeciw I, 406, 407.
- Odebranie pola naftowego I, 117, 118, 152.
- Odjęcie pola naftowego I, 87, 117, 118, 132, 133, 152, II, 66.
- Odkrywka minerałów II, 64.
- Odległość: dla kopalii zgłoszonych po 25/VI 1904 II, 210, 211; przed 25/V 1904 II, 209, 210; obiektów kopalnianych (prewencya) I, 20, 274; otworów łukowych I, 172, 173; wiertniczych II, 209—211; od domów mieszkalnych II, 210, 211; otworów wiertniczych od dróg II, 210, 211; kotłowni II, 210, 211; kuźni II, 210, 211; obcego gruntu II, 209, 210, 211; kopalń wosku II, 210, 211; publicznych budynków II, 210, 211; siebie II, 210, 211; świątyni II, 210, 211.
- Odłączenie prawa wydobywania minerałów I, 100, 129, II, 191.
- Odmówienie władzy wyjaśnienia II, 187.
- Odpisanie części wykazu I, 407.
- Odpisanie parceli — zamiana I, 408.
- Odpozynek niedzielny I, 359, 445, 446, II, 178.
- Odpowiedzialność: kierownika II, 169; nabywcy terenu I, 95, 97, 382, 438, II, 174; uprawnionego do wydobywania II, 169; współwłaścicieli pól naftowych II, 15, 63.
- Odstąpienie gruntu I, 456.
- Odszkodowanie: I, 87; górnicze I, 115—117, 458; przedsiębiorcy górniczego I, 95, 115—117, 438, II, 174; sąsiednich kopalń II, 116.
- Odwadnianie I, 220, 277.
- Ogień i światło: I, 170.
- Ogień — przyrządy do gaszenia I, 171—175.
- Ogrodzenie — powierzchnia II, 204.
- Okno ratunkowe II, 213.
- Olej: skalny I, 1, 3, 5, 7, 75, 94—201; doprowadzenie z otworów wiertniczych II, 215, 216.
- Opalanie: kotłów I, 216, II, 237—239; ropą II, 238, 239.
- Opuszczenie pola naftowego I, 118.
- Orzeczenie górnicze: granice II, 153; prawomocność II, 153.
- Orzecznictwo w sprawach górniczych i górniczo-naftowych I, 32, 36, 37.
- Ostrzegawcze tablice II, 205.
- Oświadczenie właściciela I, 100.
- Oświetlenie I, 210, 246, 262, II, 230—236.
- Otwarcie robót kopalnianych I, 136.
- Otwieranie lamp bezpieczeństwa I, 301.
- Otwór wiertniczy: instrumentacja II, 219; oddalenie II, 158, 159, 209—211; minimalna odległość od granic terenu II, 119; od domów mieszkalnych II, 210, 211; dróg II, 210, 211; kopalń wosku II, 210, 211; kotłowni II, 210, 211; kuźni II, 210, 211; publicznych budynków II, 210, 211; świątyni II, 210, 211; pompowanie II, 242; w kopalni wosku I, 304; zabicie II, 241, 242; zawodnienie II, 240; zastanowione II, 226.
- Palacz I, 231, II, 221, 222.
- Palniki I, 340, 341.
- Paromierz I, 185.
- Parowa gwizdawka II, 221.
- Parowe kotły I, 180—184, II, 218, 219, 220, 221, 222.

Parowe kotły: dozór I, 183, II, 220; eksplozja I, 184, 220; kanały ogniowe II, 221; manometer II, 221; palenisko II, 221; pojemność II, 222; popielniki II, 221; próbowanie I, 183, II, 220; rewizja I, 183, II, 220; stawienie I, 181, II, 220; wodoskazy II, 220; maszyny II, 218.

Pełnomocnik kopalń: I, 107, 108, 141, 143, II, 80; ustanowiony przez władzę II, 169; zamianowanie I, 142, II, 174.

Pistony I, 340, 341.

Plan: odbudowy I, 136, 139, 146, 177, 245; dawniej zatwierdzony — stosowanie nowych przepisów górniczo-policyjnych I, 138, 146, II, 154, 182; sprzeciw I, 139; wstrzymanie I, 140; zarzuty I, 139; zastanowienie I, 140; zarzuty I, 139, II, 153; ruchu I, 12, 97, 245, II, 71, 124, 155, 188, 243, 247; badanie I, 137; przez władze I, 137, II, 182; niewykonanie polecenia władzy górniczej w kierunku zmiany II, 161; przedłożenie I, 137—147; przyjęcie II, 156, 157; sprzeciw II, 156; stosunek do nowych przepisów górniczo-policyjnych I, 137, II, 154; uzupełnienie I, 137—147; wzór I, 260; zakres badania przez władze górnicze I, 137, II, 153, 154; zatwierdzenie I, 137—147; zmiana I, 137—147, II, 161; z powodu nowych przepisów policyjno-górniczych II, 161; sytuacyjny I, 503, II, 141, 142, 152, 153, 192.

Plany kopalniane II, 8, 65, 68, 72.

Płaca — obliczenie według ciężaru ładunkowego II, 179.

Płaca: obliczenie według pojemności naczyń II, 179; potrącenie II, 178.

Płuczki I, 272.

Pneumatofor: typu Schamrock I, 341; Walchera i Gäztnera I, 341.

Pobory służbowe I, 440, 441.

Podanie: o nazwę pola naftowego II, 192; przeniesienie wpisów do księgi naftowej II, 192, 193; w postępowaniu w myśl § 23 ust. z 9/I 1907 r. I, 487, 488.

Podatek: dochodowy I, 98, 99, 125, 382, II, 133; gruntowy I, 98; osobisto-dochodowy I, 39, 99, 100, 382, II, 133; zasady wymiaru I, 99, II, 133; rentowy I, 100, 382, II, 133; zarobkowy I, 97, 98, 125, II, 133.

Podatkowa osobowość II, 173.

Podszybia I, 304.

Podział: bituminów I, 95, 382; ciężarów realnych II, 35; majątku gwarectwa II, 173; pól naftowych I, 84, 104, 130; prawa wydobywania niżej $\frac{1}{40}$ części I, 513; udziałów naftowych II, 172.

Poglądowe mapy II, 246.

Pojawienie się: gazów II, 218; środki ostrożności II, 215; ropy II, 218; środki ostrożności II, 215.

Pojęcie kopalni II, 10.

Pole: naftowe I, 14, 15, 16, 17, 20, 22, 82, 83, 101, 129, 130, 361, 382, 387, II, 137—151; a kopalnia II, 12; cechy prawne II, 9; ciężary realne II, 21; czasowa własność I, 425; do siebie przynależne I, 487; dzierżawa II, 38, 76, 170; egzekucja I, 359.

Pole: naftowe — fakultatywność II, 4, 5; formularz I, 154; intabulacja utworzenia II, 20; istota I, 380; karty I, 154, 155; nazwa I, 494, 495, 503; niepotwierdzone I, 22, 470, 494, II, 9; niepotwierdzone — wykaz II, 190; obciążenie I, 372; odebranie I, 117, 118, 133, 152, 438, II, 66, 133, 147, 148, 174, 189; odpowiedzialność współwłaścicieli II, 15, 63; subsydyarna II, 106; za prawa obciążające II, 191; ograniczenie tworzenia II, 95; opuszczone I, 118; otwarcie II, 137; podanie o nazwę II, 192; złączenie graniczących pól II, 143; podział I, 84, 104, 130, II, 7, 65; pojęcie II, 137; pomiar powierzchni I, 512; poświadczenie urzędowe II, 8; poszukiwawcze I, 22, 381, 385, 390, 401, 461, 494, 503, II, 7, 65, 137; wpis II, 140; wykaz II, 138, 190; zamiana na produkcyjne II, 140; prawne stosunki kilku współuczestników II, 173; produkcyjne I, 23, 381, 385, 390, 401, 494, II, 8, 137; wykaz II, 138, 190; przedłużenie ograniczonej własności I, 433, 434, II, 147; przenoszenie ciężarów gruntu II, 97, 98, 99, 100—108; przy czynny nietworzenia pola naftowego I, 367, 368; przymus tworzenia I, 393, II, 6; przymusowe przeniesienie ciężarów I, 481, 482, 483; przynależność I, 512; realny podział II, 143; reforma pól naftowych II, 4; sąsiedni właściciele I, 414; spis I, 156; spółnicy I, 142; sprzeciw wierzyciela hipotecznego I, 403.

Pole: naftowe — tworzenie I, 134, 475, 476, 477, 478, 495, II, 81, 82, 85, 87, 92, 139; uznanie za zgasłe I, 118; warunki utworzenia I, 387; własność I, 423, 424, 486; wpis I, 371; współwłasność I, 87; wygaśnięcie własności I, 428, 429, II, 148, 149; wykreślenie I, 118, 132; wymiana I, 84, 130; wymiar powierzchni I, 409; wytwórcze I, 23, 381, 385, 390, 401, 494, II, 8, 137; wykaz II, 138, 190; zaniechanie I, 120, 148; zaniedbanie II, 66; zawiadomienie izb handlowych i przemysłowych o utworzeniu II, 138, 139; złączenie graniczących pól naftowych II, 142, 143.

Policya górnicza: I, 11, 12, 23, 26, 144, 147; kompetencja II, 185; rozporządzenie II, 182.

Policyjne zarządzenia — zawiadomienie I, 147, 148, 149, 184.

Policyjno-górnicze: przepisy dla kopalń oleju skalnego I, 160; przepis dla kopalń wosku ziemnego I, 264; dzierżawa II, 250; przekroczenia II, 248, 249.

Połączenie pól naftowych I, 83, 102, 130.

Pomoc: w wypadkach II, 248; obowiązek niesienia I, 149.

Pomocnicze budowy I, 105, II, 116.

Pomosty dla wywozu przy kopalniach wosku ziemnego I, 308.

Pompowanie I, 220, 262, II, 242.

Pompowy: kierat — włączenie II, 243; wyłączenie II, 243; przewód — włączenie II, 243; wyłączenie II, 243; przyrząd — poruszanie II, 242, 243.

Popielnik II, 238, 239.

Popuszczadło I, 180.

Porządek służbowy I, 162, 245, II, 155, 180.

Posiadacze kopalń — stosunek do urzędników i robotników I, 162, 163, 164, 165, 445.

Posiadanie: ciężarów realnych II, 36; kopalni — zmiany II, 170.

Postanowienia karne I, 150, II, 243, 249.

Postępowanie: ekspropriacyjne I, 457—463, II, 150, 175; konwokacyjne I, 404, 408, II, 141; długi właściciela gruntu II, 101, 102; przed władzami górniczymi I, 27—32, II, 153; spadkowe przy niepodzielnych udziałach naftowych II, 171, 172, 173.

Poświadczenie urzędowe: celem utworzenia pola naftowego I, 101, II, 48; pojawienia się minerałów I, 512; przynależność I, 152; wymiaru powierzchni pola naftowego I, 512; występowania minerałów żywczyńskich I, 512.

Poszukiwanie minerałów I, 134, 442.

Potwierdzenie: starostwa górniczego II, 88; urzędowe charakteru pola naftowego I, 390, 391, II, 190, 192; urzędu górniczego I, 486, 501.

Powierzchnia kopalni: II, 64, 69, 204—211; minimum rozmiaru I, 414; drewniane ogrodzenie II, 204.

Powołanie do wojska — wypłata II, 180.

Pożar: I, 243, 262, 327, 329—332, II, 208; akcja ratunkowa II, 208.

Pożyczka hipoteczna I. 483.

Prawny stosunek — współucze-

stników prawa wydobywania II, 171—174.

Prawo: dzierzawy — egzekucja II, 84; eksploatacji I, 355, II, 92; przeniesienie I, 354; ruchomość II, 93; naftowe I, 489; jako prawo rzeczowe II, 84; ograniczające własność I, 373; wpisane w księgi gruntowe I, 471, 473; wpisane w księgi naftowe II, 83; poszukiwania I, 394, 395, 397, 400, 473, 474, 495, II, 137—151; powrotu I, 383, 423, 466, 469, 497, 498—500, II, 23, 53, 110, 113; egzekucja I, 192; księgowo niezahipotekowane II, 145; powrotu przeniesienie I, 431, 432, 433, II, 146, 147; wpis I, 423, 431, 433, II, 191, 192; wydobywania I, 394, 395, 397, 400, 473, 474, 495, II, 137—151; czasowo ograniczone I, 515; częściowe przeniesienie I, 444; dalsze przeniesienie I, 426, 427; egzekucja I, 439, 443, II, 193; nabycie I, 393, II, 139; obejmuje prawo poszukiwania II, 127; odłączenie od prawa własności I, 100, 129, 380, II, 88, 89, 137, 140, 141; odstąpienie przez właściciela nieruchomości II, 146; ograniczenie I, 422, 423, 497, 498, II, 145; podanie o odłączenie od własności gruntu II, 141, 142; podlega rozporządzalności właściciela gruntu II, 99; podział I, 434, 435, 436, II, 172; niżej $\frac{1}{40}$ części I, 513, 516, II, 171; w spadkobranii II, 171—173; prawne stosunki współuczestników II, 171—174; przynależność I, 455, II, 149; rzecz nieruchoma I, 23, 24, 381, II, 138.

Prawo: wydobywania — sprzeciw wierzyciela I, 409; w księdze gruntowej I, 465, 488, 489, 490, 491, II, 107, 190, 193; wpisane do ksiąg gruntowych od 26/VI 1906 r. II, 108; wpisane do ksiąg gruntowych przed 26/VI 1906 r. II, 108; wykreślenie I, 425, 426, 516; zgaśnięcie II, 145, 146; zastawu I, 430.

Pretensya hipoteczna wyprzedzająca prawa wydobywania I, 485.

Próba kotłów I, 183.

Próbki pokładów II, 163.

Próbné łokowanie II, 243.

Procenta: brutto I, 359, 370, 416, 420, 421, 444, 471, 480—482, 504, II, 15, 21—28, 145; ciężar realny I, 416, II, 21, 38; księgowo niezahipotekowane II, 145; w księgach gruntowych I, 417; wiertniczy I, 222, 223, II, 72, 241, 246, 247.

Przedsiębiorca górniczy — odszkodowanie I, 95, 115, 116, 117, 438, II, 174.

Przegląd wykazów hipotecznych księgi gruntowej, w której są wpisane prawa naftowe — formularz V I, 510.

Przegląd wykazów hipotecznych tabuli krajowej, w której wpisane są prawa naftowe — formularz VI I, 511.

Przekroczenie: noweli robotniczej I, 447; przepisów policyjno-górniczych I, 223; regulaminu I, 258.

Przemysł: naftowy I, 7; galicyjski — znaczenie dla Austro-Węgier I, 374—376; niepewność II, 84, 85, 87, przyczyny jego niepewności I, 370.

Przemysł produkcji ropy wobec

projektowanej noweli naftowej II, 3.

Przeniesienie: praw naftowych I, 501, 502, 503; wpisów I, 503, II, 190—193; korespondencya II, 193.

Przepisy: bezpieczeństwa w sprawie urządzeń elektrycznych II, 231; budownicze I, 194—199, II, 222; ochronne II, 229, 230; o gwarectwie I, 107—113, II, 173; górniczo-policyjne — dzierżawa II, 250; grzywna II, 248, 249; przekroczenia II, 248, 249; stosunki sąsiedzkie II, 177; wyjątki II, 249; zakładanie budynków II, 177.

Przestrzeń międzykopalniana 1200 m² II, 159, 160.

Przewietrzanie kopalń I, 277, 284.

Przewód egzekucyjny I, 417—420, II, 145.

Przewody elektryczne II, 233.

Przewodnik I, 340.

Przyczyna nietworzenia pól naftowych I, 367, 368.

Przyjęcie planu ruchu II, 124.

Przyjmowanie dozorców I, 249.

Przykrycie dołów na ropę II, 206.

Przymus tworzenia pól naftowych II, 6.

Przymusowe: przeniesienie ciężarów na pole naftowe I, 481, 482, 483; wpisu do ksiąg naftowych II, 98.

Przymusowy: wpis spółki komandytowej I, 414, 415; zarządca I, 439, 440.

Przynależność: kopalń I, 431, 455, 515, II, 149; naturalna I, 456; pól naftowych I, 495, 496, 515; w znaczeniu górniczem I, 455—456; ogólnoprawnem I, 455—456.

- Przynależność w znaczeniu powszechnem I, 455—456; z przeznaczenia I, 456.
- Przypływ wody — doniesienie urzędowi górniczemu II, 240.
- Przyrządy: do gaszenia ognia II, 208; wiercenia II, 112.
- Publiczne drogi I, 176, 458—460, II, 175.
- Racjonalna odbudowa — swiadectwo I, 408, 410, 412.
- Rada naftowa: II, 63, 79, 186, 187; czynności kancelaryjne II, 197; dyety za posiedzenie II, 196; głosowanie II, 196; kosztą podróży II, 196; posiedzeń II, 187, 196; okres działania II, 195; posiadanie II, 186, 187, 196; przewodnictwo II, 195, 196; skład II, 186, 195; statut II, 194, 197; wstąpienie członka II, 195, 196; zakres działania II, 186, 187, 194.
- Ratunkowe: liny II, 213; okno II, 213; rury I, 179; śruby II, 219; sztangi I, 179.
- Ratunkowy korpus I, 325.
- Realny podział pola naftowego II, 143.
- Reforma ustawodawstwa naftowego II, 1—60.
- Ręgale I, 2, 3, 7, 96.
- Regulamin służbowy: I, 161, 245, 248, 249; dla dozorców I, 248, II, 202.
- Rejestr: dozorców I, 250; kar I, 259; robotników I, 250, 263, II, 247.
- Rękojmia współwłaścicieli kopalń I, 438.
- Rekurs: II, 124, 125; czas wnoszenia II, 155.
- Rewizya kotłów I, 183, 187.
- Rezerwatory I, 199.
- Rezerwoary I, 199.
- Rezerwoary — czyszczenie I, 206.
- Robota strzelana w kopalniach I, 302.
- Robotnicy: I, 162—165, 264, 445, 450, 451, 517, II, 177—181, 199—201; gospody II, 200; instrukcyja I, 228, II, 240; izba dla odpoczynku II, 200; kąpiele II, 200, 201; kobiety I, 445; młodociani I, 359, 445, 447—449; spis I, 450; szychty nocne I, 449; obowiązki I, 252; ochrona I, 146; płaca II, 178—181; pouczenie o niebezpieczeństwie II, 199; prawo przyjmowania I, 249; przyjęcie bez świadectwa uwolnienia II, 179; rejestr I, 250, 263; stosunek do uprawnionego I, 144, 161, 162, 228, 248; wiek II, 199; zamieszcowi II, 200.
- Robotnicza książka I, 162, 163.
- Roboty: instrumentacyjne II, 246; za szychtownem wynagrodzeniem II, 246.
- Rolki: linowe II, 244; łożyska II, 216; łyszkowanie I, 234; na koronie II, 216; wieży I, 241; rowki II, 216.
- Ropa: I, 1, 205; erupcyja II, 247; doniesienie II, 221; pojawienie się II, 215; stężała I, 205, II, 224; sygnalizowanie II, 221.
- Ropica I, 1.
- Ropienka I, 1.
- Ropna góra I, 1.
- Rów na ropę II, 219.
- Rozdzielacze I, 207, II, 226, 227.
- Rozmiar pola naftowego I, 410 411.
- Rozporządzalność gazami I, 398.
- Rozporządzenia górniczo-policyjne — przekroczenie II, 189.
- Rozsadzające materiały I, 221, II, 245.

- Ruch kopalni: I, 134, 135, 140, 230, II, 152—174; bez doniesienia II, 188; kancelarya II, 193, 263, 266; planu II, 188; uznanego kierownika II, 188; plan I, 12, 97; wspólne prowadzenie II, 171—174; zakaz przez władzę górnictw II, 158; zastanowienie I, 138, II, 162, 188; z urzędu II, 162; zgłoszenie otwarcia II, 152, 153; zamiaru otwarcia II, 117, 118; zamiaru ruchu II, 152, 153.
- Ruchome kotły II, 220.
- Rurociągi do zbiorników gazowych II, 227.
- Rury: ratunkowe I, 179; zamykające wodę — wyjęcie II 241.
- Ryg II, 217, 218.
- Sąd górniczy (w Drohobyczu) I, 3.
- Sąsiedztwo niebezpieczne budowli I, 147, II, 183.
- Selbständige Gerechtigkeiten II, 11.
- Ściąganie: opłat do kas brackich I, 144, II, 181; wody II, 239—242.
- Ścieki wodne I, 461.
- Ścisłejszy teren wiertniczy — wstęp II, 205
- Śiatka bezpieczeństwa II, 237.
- Ślusarz II, 230.
- Służbowy: kontrakt I, 162; porządek I, 162; regulamin I, 162, 245, 248, II, 243; stosunek I, 162.
- Sinżebna kopalnia I, 456.
- Służebność: II, 49, 136; górnicza I, 441, 456, II, 117; gruntowa I, 456.
- Smoła ziemna I, 6, 79, 94.
- Spadkowe postępowanie II, 172, 173.
- Spis pól naftowych I, 156.
- Spis uprawnionych I, 156.
- Spólnicy pola naftowego I, 142.
- Spółka komasacyjna I, 414, II, 144.
- Sprzeciw: wierzyciela I, 102; hipotecznego przeciw utworzenia pola naftowego I, 403; prawa wydobywania I, 409.
- Spuszczanie i wyciąganie przedmiotów w kopalniach wosku I, 306.
- Środki: bezpieczeństwa I, 243; ostrożności II, 186; wybuchowe II, 178, 179; zaradcze w wypadkach eksplozji powietrza wybuchowego I, 327, 328, 329, 330, 331, 332; zaradcze w wypadkach wybuchu pożaru w szybie I, 332—334.
- Śruby ratunkowe II, 219.
- Stacya: geologiczna w Borysławiu II, 163, 164; miernicza — oddalenie II, 222; pomp — oddalenie II, 223; ratunkowa w kopalni I, 323, II, 248.
- Stanowisko wiertnicze II, 214.
- Starostwo górnicze I, 27, 28.
- Statut: rady naftowej II, 194; szkoły górniczej i wiertniczej w Borysławiu I, 343—349, II, 166.
- Statystyczny wykaz: II, 75; dla władz górniczych II, 170.
- Sterowanie zwrotowe II, 230.
- Stawianie budynków na obcym polu naftowym mimo sprzeciwu II, 176.
- Stojak II, 217.
- Stopień pierwszeństwa I, 103.
- Stopki II, 233, 234.
- Stosunek: posiadacza kopalni do robotników i urzędników I, 162—165, II, 178; sąsiedzki II, 177; służbowy I, 162; strzałowy I, 268, 339; wymogi I, 339.

Studnie na wodę II, 205.
 Studya II, 167.
 Swiadczenia: powtarzające się jako ciężar realny II, 144; powrotne II, 23.
 Swiactwo: egzaminu II, 168; palaczy II, 247; władzy górniczej o występowaniu minerałów żywicznych I, 384.
 Sygnalizowanie niebezpieczeństwa II, 221.
 Sygnały I, 308, 309.
 System płózkowy wiercenia II, 241.
 Szkoła górnicza i wiertnicza w Borysławiu I, 165, 343—349, II, 166.
 Sztangli: II, 215, 217, 219; ratunkowe I, 179.
 Sztolnia II, 116.
 Sztymar I, 268.
 Szyb: I, 7, II, 116, 205; bliźniaczy I, 278; kopany II, 214, 248; nazwa I, 272; niezłazzenie I, 133.
 Szybowa: I, 48, 440, 441, II, 22; jaty I, 275.
 Szyb: wodny I, 274; wywozowy — minimalna odległość od granic terenu II, 119; zasypianie I, 146.
 Szychta: I, 253, 265; nadliczbową I, 254; nocna — robotnicy młodociani I, 449.
 Tablice: ostrzegawcze II, 205; przed dotykaniem przewodów elektrycznych I, 135.
 Taksa: dla kandydatów na dozorców II, 255; kierowników I, 338, II, 255.
 Tarcze: hamulcowe I, 242; u bębnow II, 217; pasowe II, 217.
 Taśmy hamulcowe II, 218.
 Techniczny ruch kopalń II, 186.
 Teren kopalniany, budynki II, 186.

Teren: kopalniany ściślejszy I, 271; wstęp II, 205; czystość II, 206; minimalny wymiar powierzchni II, 119—122; odpowiedzialność nabywcy I, 97, 438; wiertniczy — obchodzenie się z ogniem II, 207; odprowadzenie wody II, 206; nad potokami II, 206.
 Termin egzaminu II, 252.
 Tłocznia I, 194, II, 223.
 Tłokowanie: I, 234, II, 243—246; bęben łyżkowy II, 243; doniesienie urzędowi II, 245; próbne II, 243; stałe II, 249, 244.
 Tłok: — wciąganie II, 245; zapuszczanie II, 245.
 Topiarnie wosku I, 272.
 Transformatory rotacyjne II, 231.
 Transmisye I, 209.
 Ubezpieczenie: robotników od choroby I, 451—454, II, 181; od wypadków I, 451—454, II, 181.
 Uchwała na przyznanie spadku I, 505.
 Udziału: brutto I, 359, 370, 416, 420, 421, 444, 471, 480—482, 504, II, 15, 21—28, 38, 145; ciężar realny I, 416, II, 21, 38; księgowo niezahipotekowane II, 145; w księgach gruntowych I, 417.
 Udział prawa wydobywania, którego dzielić nie można — w spadkobranii II, 171—173.
 Udziały: naftowe — podział II, 172; wolne I, 49.
 Uprawnienie: do eksploatacji a dawne uprawnienia do eksploatacji I, 136, II, 159; uprawnienie do wydobywania II, 189; stosunek do właściciela gruntu II, 175—177; górnicze na minerały żywiczne II, 133.

Uprawnienie: naftowe I, 14, 16, 46, 82, 94, 100, 135, II, 153.

Uprawdopodobnienie I, 135; II, 153.

Uprawniony: do wydobywania — mieszkający za granicą II, 169; odpowiedzialność II, 169; za ściąganie grzywnien II, 170.

Urząd górniczy okręgowy: I, 27, 28, 385; doniesienie o zmianach na kopalni II, 126; świadectwo górnicze o minerałach I, 385.

Urządzenia elektryczne: — dozorcy II, 235, 236; naprawy II, 236.

Urzednicy I, 162—165, 445, 450, 451, II, 177—181

Urzędowe poświadczenie: celem utworzenia pola naftowego I, 101, 402, 403; występowania minerałów I, 402, 403.

Urządzenia kopalniane I, 423, II, 112—130.

Ustawodawstwo górnicze: II, 109; krajowe I, 121.

Uszkodzenie: powierzchni I, 115; odszkodowanie I, 115; środków roboczych II, 178.

Utworzenie: wykazu w księdze naftowej II, 191; nowego wykazu ula częściinnego I, 407, 408.

Uzbrojenie kotłów I, 184.

Uzdolnienie kierownika kopalń II, 73, 74.

Uznanie pola naftowego za zgassę I, 118.

Uzupełnienie noweli robotniczej I, 447, II, 178.

Używanie: dróg publicznych pod cele górnicze I, 458—460, II, 175; obcego gruntu I, 461.

Wadliwość wymogów bezpieczeństwa II, 183.

Wahacz II, 218.

Warmia (schowek w kopalni

wosku dla pracujących) I, 306.

Wciąganie łożku II, 245.

Wentylacja: kopalni I, 279, 286; wpustowy II, 230, 244.

Werbel II, 213.

Właściciel nieruchomości — ograniczenie I, 422; kontrola I, 416.

Wiercenie: I, 261; systemem płóczkowym II, 241; za pomocą pary II, 218.

Wiertacz: II, 243, 245; erupcyja gazów II, 221; ropy II, 221; stanowisko II, 214.

Wiertnicza: ława I, 178, II, 215; maszyna — sterowanie zwrotowe II, 230; wentyl wpustowy II, 230; wieża I, 176, 177, II, 212—219; belki II, 216, 217; drzwi II, 213, 214, groniki II, 248; korona I, 241; lampki żarowe II, 234; liny ratunkowe II, 213; materiał II, 212; obwałowanie II, 209; okna II, 213, 214; ratunkowe II, 213; oświetlenie II, 230, 231; podłoga II, 212, 214; przewody dla lamp żarowych II, 233; elektryczne II, 233; rolki II, 216; wstęp II, 205; zabezpieczenie przeciw wywrotowi II, 212.

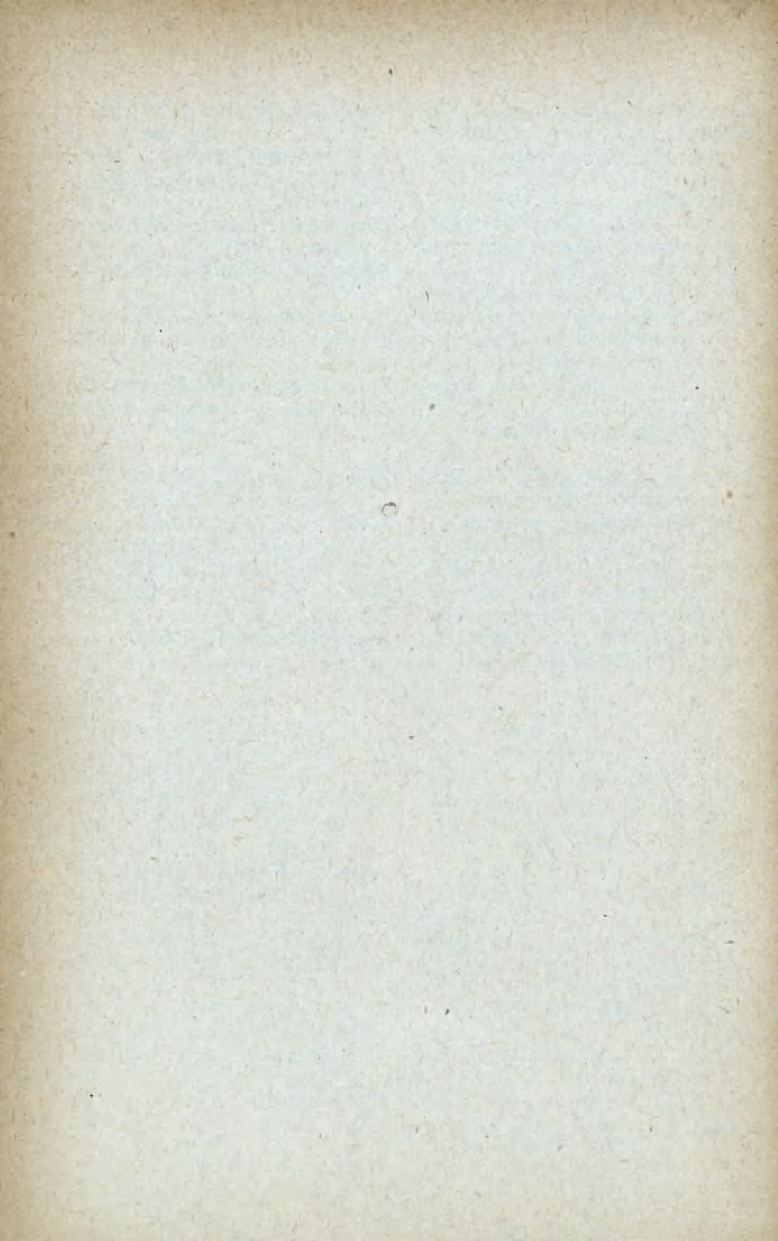
Wiertniczy: dziennik II, 246, 247; kontrakt I, 47; otwór bez hermetycznego zamknięcia wody II, 242; instrumentacja II, 219; odległość od budynków publicznych II, 210, 211; domów mieszkalnych II, 210, 211; dróg II, 210, 211; kopalni wosku II, 210, 211; kotłowni II, 210, 211; zbiorników II, 210, 211; otwór — pompowanie II, 242; zabicie II, 241, 242, zastanowiony II, 226.

- Wiertniczy: otwór — zawodnienie II, 240; profil II, 72; teren ściślejszy I, 167, 168, 169; zakaz wstępu I, 118; obchodzenie się z ogniem II, 207; żurnal II, 72.
- Wieża: wiertnicza I, 176, 177, II, 212—219; belki II, 216, 217; drzwi II, 213, 214; gromniki II, 248; korona I, 241; lampki żarowe II, 234; liny ratunkowe II, 213; materyał II, 212; obwałowanie II, 209; okna II, 213, 214; ratunkowe II, 213; oświetlenie II, 230, 231; podłoga II, 212, 214; przewody do lamp żarowych II, 233; elektryczne II, 233; rolki II, 216; wstęp II, 205; zabezpieczenie przeciw wywrotowi II, 212.
- Wizya lokalna I, 470, 472, 501, 512, 513, II, 190.
- Właściciel: gruntu — przymus odstąpienia gruntu właścicielowi pola naftowego I, 455; pola naftowego — stosunek do urzędników i robotników I, 450.
- Władze: górnicze I, 27—32, 82, 96, II, 153; badanie planu I, 137, II, 153, 154, 182; kompetencya I, 96, 135, 147, II, 133, 153; nadzór nad kopalniami II, 182—186; policyjny dozór II, 178; postępowanie przed niemi I, 27—32, II, 182; pouczenie stron II, 155; wzywanie do dochodzeń górniczo-administracyjnych II, 155, 156, 157, 158, 161; zakres działania II, 125.
- Włomy dniowe I, 277.
- Wspólne prowadzenie kopalni II, 171—174.
- Współuczestnicy kopalni — pełnomocnik II, 174.
- Współwina poszkodowanego II, 151.
- Współwłaściciel kopalni — rekojmia I, 438, II, 174, 175; przedsiębiorstwa górniczego II, 174.
- Współwłasność pól naftowych II, 14.
- Wstęgi hamulcowe I, 242.
- Woda: ściąganie II, 239—242; w szybach II, 183; zamykanie II, 239—242.
- Wodociągi I, 457, 461.
- Wosk ziemny I, 1, 5, 6, 7, 75, 79, 94.
- Wozacy przy kopalniach wosku I, 307.
- Wózki pasowe II, 217.
- Wzywanie do dochodzeń górniczo-administracyjnych II, 155, 156, 157, 158, 161.
- Wpis: łączność pól naftowych II, 144; praw naftowych do ksiąg gruntowych I, 410, 411, 472, 482; ksiąg naftowych I, 472, 494, II, 139; przeniesienie z ksiąg gruntowych I, 466, 467, 468, 469, 471; zaniedbanie I, 415; zawiadomienie urzędów górniczych II, 139; z urzędu II, 58; powrotu II, 191, 192; wydobywania ograniczonego I, 497, 498.
- Wpłaty do kas brackich I, 144.
- Wyciąganie rur wiertniczych II, 246.
- Wydalenie: robotników I, 162, 163, 164, 256, 259; bez wypowiedzenia I, 257.
- Wydobywanie minerałów żywczych I, 95, 97.
- Wyjęcie rur zamykających wodę II, 241.
- Wyjście dniowe I, 278.
- Wykaz: księgi naftowej I, 153,

- 359, 401, 465, II, 49; utworzenie I, 388
- Wykaz: naftowy I, 399; bez poświadczenia urzędowego I, 470; niepotwierdzony I, 466; poszukiwawczy I, 389, 401, 402, 461, 466, 470; produkcyjny I, 381, 385. 389, 401, 402, 470; statystyczny I, 142, II, 75; dla władz górniczych II, 170; tabuli krajowej I, 500.
- Wykreślenie: pola naftowego I, 84, 87, 118, 130, 132; posiadłości górniczej I, 120; wpisów z księgi gruntowej II, 191.
- Wyłącznik: II, 233; lamp elektrycznych II, 232.
- Wymiar: należitości II, 127—131; płaszczyzny I, 136.
- Wynagrodzenie I, 420.
- Wypłata I, 255.
- Wypadek: nieszczęśliwy I, 148, 150, 223; na kopalni II, 184; doniesienie władzy I, 148, II, 183, 186.
- Wypłata II, 178—181.
- Wypowiedzenie I, 162, 256.
- Wysokowe napoje II, 209.
- Wystąpienie z pracy I, 256.
- Wywłaszczenie: I, 15, 85, 86, 119, 125, 360, 457—463, II, 115, 175; czas używania cudzego gruntu II, 176; granice II, 175; obcych gruntów II, 97, 98; pomyłka w rozmiarze parceli II, 175, 176; wynagrodzenie II, 176; zarzuty II, 175.
- Wywóz: w kopalniach wosku I, 304, 305; ręczny w kopalniach wosku I, 306; w szybach podziemnych I, 307.
- Wywozowe koleje w kopalni wosku I, 307.
- Zabudowania maszynowe, wstęp II, 205.
- Zakaz: palenia tytoniu na kopalni I, 302; ruchu kopalni przez władze górnicze II, 158; wstępu I, 272.
- Zakładanie budów pomocniczych na obcym gruncie I, 462, 463.
- Zakłady: do oświetlenia — napięcie II, 232; elektryczne o silnym prądzie I, 309—319.
- Zamykanie wody I, 236, 261, II, 239—242.
- Zaniechanie: pola naftowego I, 88, 120; wpisu księgowego I, 415.
- Zanieczyszczenie sąsiednich terenów II, 206.
- Zaniedbanie: budowli kopalnianych I, 117; doniesienia o nabyciu uprawnień II, 183; dziennika II, 188; map II, 188; pola naftowego II, 66; profilów II, 188.
- Zapalanie lampy benzynowej I, 300.
- Zapas wody II, 208.
- Zapuszczanie: tłoka II, 245; rur wiertniczych II, 246.
- Zarobek: dozorców I, 254; obrachunek I, 255; robotników I, 255; wypłata I, 255, II, 180.
- Zarządca przymusowy — ligitymacya II, 154.
- Zarząd kopalni I, 134, II, 152—174.
- Zarządzenia: bezpieczeństwa I, 319, 320, 321; postanowienia karne I, 321; górniczo-policyjne I, 148, 149; po wygaśnięciu uprawnień II, 161, 162; zawiadomienie II, 184; górnicze — sposób doręczenia II, 154, 155; koszta II, 185.
- Zarzuty osób trzecich przeciw odbudowie II, 158.

- Zarzuty wywłaszczonego II, 175.
Zastanowienie: ruchu I, 138, II, 162; bez doniesienia II, 187, 188.
Zastawki na ropę I, 169.
Zasypanie starych szybów I, 146.
Zatwierdzenie planu ruchu — rekurs II, 124, 125.
Zawiadomienie: izb handlowych i przemysłowych o utworzeniu pól naftowych II, 138, 139; władz górniczych I, 444.
Zawodnienie otworu wiertniczego II, 240.
Zbiór dokumentów naftowych I, 156.
Zbiorniki: I, 201—205, II, 224; drewniane II, 223; czyszczenie II, 225, 226; gromochron II, 224; na gazy I, 199, II, 223—228; ropę I, 199, II, 223—228; czyszczenie I, 206; kurki II, 224; pożar II, 224; przy opalaniu II, 238, 239; wentyl II, 224; obwałowanie II, 209; o pojemności ponad 20 cystern II, 224; rurociąg parowy II, 224; ziemne II, 223; żelazne II, 223, 224; czyszczenie II, 225, 226.
Zezwolenie władzy politycznej na podział I, 408.
Zgłoszenie ruchu kopalni II, 67, 152.
Ziemna smoła I, 6, 79, 94.
Zmiana planu ruchu I, 137—147.
Zniesienia pola naftowego I, 132.
Zwolnienie z pracy — wypłata II, 180.
Żelazne: zbiorniki II, 223, 224; czyszczenie II, 225, 226.
Zóraw: I, 179, II, 213, 214; czop korbowy II, 217; kanadyjski II, 218; łożyska II, 217.
Żurnal wiertniczy I, 261—263, II, 72.
Żywiec ziemne I, 4, 94.
-

TREŚĆ TOMU DRUGIEGO.

CZĘŚĆ PIERWSZA.

	Str.
Nauki wstępne	1—60
Reforma ustawodawcza	1—4
Reforma pól naftowych	4—7
Podział pól naftowych	7—9
Cechy prawne pól naftowych	9—12
Pole naftowe a kopalnia	12—14
Współwłasność pola	14—15
Udziały brutto	15—19
Egzekucya	19—20
Intabulacya utworzenia pola	20—21
Ciężary realne na polach naftowych	21—23
Istota ciężarów realnych	24—30
Cechy ciężarów realnych	30—34
Podział ciężarów realnych	35—36
Posiadanie i ochrona posiadania	36—38
Dzierżawa pól naftowych	38—47
Księgi naftowe	47—49
Wykazy ksiąg naftowych	49—52
Karta własności i prawa powrotu	52—57
Karta ciężarów	57—58
Wpis z urzędu	58—60

CZĘŚĆ DRUGA.

Krajowa ustawa naftowa z 22 marca 1908 r.	61—198
Motywa rządowe — część ogólna	61—63

	Str.
Część szczegółowa	64—80
Motywa sejmowe	81—131
Postanowienia ogólne	132—137
O prawie wydobywania i o polach naftowych . . .	137—152
O ruchu i zarządzie	152—166
O stosunku uprawnionych do wydobywania do właściciela gruntu	175—177
O stosunku uprawnionych do wydobywania do ich urzędników, dozorców i robotników, jak też o kasach brackich	177—186
O Radzie naftowej	186—187
O karach za przekroczenie przepisów ustawy naftowej	187—190
Postanowienia końcowe	190—193
Rozporządzenie ministerstwa robót publicznych z 31-go sierpnia 1908 r. w sprawie statutu Rady naftowej	194—198

CZĘŚĆ TRZECIA.

Przepisy górniczo-policyjne	198—250
Podział kopalń oleju ziemnego na klasy niebezpieczeństwa	198—199
O robotnikach, dozorcach i kierownikach ruchu . . .	199—204
O powierzchni	204—211
O budynkach i urządzeniach	212—230
O oświetleniu	230—237
O spalaniu kotłów parowych	237—239
O zamykaniu i ściąganiu wody	239—242
O wydobywaniu oleju ziemnego zapomocą łożka . . .	243—245
O materiałach rozsadzających	245
Ogólne postanowienia	245—249
Postanowienia końcowe	249—250
Rozporządzenie starostwa górniczego w Krakowie z 24 czerwca 1911 r.	251—255
Przegląd chronologiczny	257—264
Alfabetyczny spis rzeczy	265—285

KONIEC.

